" FITRATIMIZI TEMSİL EDEN
FITIR BAYRAMIMIZ MÜBAREK OLA,..! "

Lâlegül

Aylık, İlim, Kültür ve Fikir Dergisi

Sayı 6 · Ağustos 2013
Fiyatı: 8 TL

— Asrımızdaki En Büyük Tehlike Mezhepsizlik Fitnesidir.
— Hâfızalarından Yüzlerce Cilt Kitap Yazdırabilen Alimler Mezheplere Bağlıydı.
— Ehl-i Sünnet Kitapları Tevessülün Meşruiyetine Dair Delillerle Doludur.
— Kibir İçin Olmamak Şartıyla Topuğu Aşan Elbise Giyinmek Caizdir.

Ahmet Mahmut ÜNLÜ

DUALAR VE ZİKİRLER

— Kadir Gecesi Namazları ve Duaları
— Bayram Gecesinin Namaz ve Duaları
— Bayram Sabahının Sünnet ve Edebleri
— Şevval Ayında "Azatlılar Namazı"
— Hızır (Aleyhisselam)ın Öğrettiği Rızkı Genişleten ve Şehit Olarak Ölmeyi Temin Eden Bir Dua

YAVUZ SULTAN SELİM VE ALEVİ KATLİAMI
Kadir MISIROĞLU

SANDALYEDE NAMAZ
Ali EREN

PSİKOLOJİK RAHATSIZLIK MÜKEMMELİYETÇİLİK!
Mehtap KAYAOĞLU

MUSTAFA ÖZŞİMŞEKLER

EDİTÖRDEN

Evliya'nın büyüklerinden Fudayl b. Iyad *(Kuddise Sirruhu)*:

"Allah'ın öyle kulları vardır ki, onlarla şehirleri ihya ve âbad eder. Onlar Ehli sünnet âlimleridir." buyurmuştur.

Geçtiğimiz Haziran Ayının sonlarında, günümüzün en büyük âlimlerinden ve gönül erlerinden biri olan Mehmet Emin ER Hocaefendi hakkın rahmetine kavuştu. Fudayl b. Iyad'ın buyurduğu gibi; **"Allah'ın kendileriyle şehirleri** (manen) **ihya ettiği"** kullarından biri olan Mehmet Emin ER Hocaefendi, bir asrı aşan ömrünü ilim öğrenmek ve öğretmekle geçirmiş, ilmiyle âmil, ilmin vakarını ve izzetini zâtında taşıyan seçkin bir şahsiyet idi.

2009 senesinin Eylül ayında kendisiyle bir röportaj yapmak nasip olmuş ve bu röportajı da o vakit dergimizde yayınlamıştık. Ankara'daki evinde bizi ağırlayan hocaefendinin bembeyaz sarığı, sakalı ve elbisesiyle tamamen beyazlara bürünmüş hali ve mütevazı ama ilmin verdiği bir heybetle bizi karşılaması hala gözlerimin önünde...

Mehmed Emin ER Hocaefendi; Pakistan'da yapılan bir ulema toplantısında, dünyada yaşayan on büyük İslam âlimi arasında sayılmış olan, kırktan fazla Arapça eser telif etmiş, dünyadaki bir çok alimin kendisine ulaşıp görüşebilmek için yoğun çaba sarfettiği büyük bir ilim adamıydı.

Dört mezhebin fıkhına vukûfiyeti olan Mehmed Emin ER Hocaefendi, üstadımız Mahmud Efendi Hazretleri'nin de fetvalarına itibar ettiği müstesna şahsiyetlerden biriydi. Yine Efendi Hazretlerimiz, ihvanımızdan olan ve Ankara'da ikame eden Hasan ERKAYA Hocaefendi kardeşimize; "Mehmed Emin Er Hocaefendi'ye yaptığın hizmet Bana hizmettir." buyurarak, hocaefendiye verdiği kıymeti ifade etmiştir.

Evet muhterem kardeşlerim. Bir Ehli Sünnet âlimi daha aramızdan ayrıldı. Dünya'dan, bir ilim kandili daha söndü. Hakkı, hakikati ve hidayeti bulmak isteyenlere yol gösteren, rota tayin eden bir kutup yıldızı daha kaydı. Rabbim cümlemize, ulemanın kıymetini onlar sağ iken anlayıp arka çıkmak, maddi-manevi elden geldiğince destek olmak, çalışmalarında hizmetlerinde yanlarında olabilmek nasip eylesin.

Mevla Teala Mehmed Emin Er Hocaefendinin kabrini pür nûr, makamını cennet, derecesini âlî eylesin. Kederli ailesine ve sevenlerine sabr-ı cemil, ecri cezîl ihan eylesin. Amin!

Şunu da arzetmek isterim ki, o zaman yaptığımız röportajımızın sonunda kendisine: "Müslüman kardeşlerimize neler tavsiye edersiniz?" diye sorduğumuzda, bize verdiği cevabı aynen buraya alıyorum.

Mehmed Emin ER Hocaefendi: Bundan sekiz, dokuz sene kadar önce Suriye'de Ahmet Keftaru Hocaefendi'yi ziyaret ettiğimizde, "bize tavsiyeniz nedir?" dedim. Dedi ki: "Türkiye'deki kardeşlerime selam ederim, onlara dinlerini öğretin. İnsanlar hak dinini bilmiyor, onlara dinini öğretin. Bir gün Cebrail *(Aleyhisselam)* Peygamber Efendimiz *(Sallâllâhü Aleyhi ve Sellem)*'e geliyor **"Din nedir?"** diye soruyor. Yani dini talim için Cebrail *(Aleyhisselam)* gökten geliyor da, biz niye talim etmiyoruz. Müslümanlara dini öğretmek çok mühim."

Kıymetli Lalegül Dergisi Okurları!

Ramazanı şerif ayının, yavaş yavaş sonuna doğru geliyoruz. Rabbim bu mübarek ayda yaptığımız tüm amel ve ibadetlerimizi ahseni kabul ile makbul eylesin.

Nasıl ki bir işçi, bir ay çalışıp ay sonunda maaşını alıyorsa, tabiri caizse inşaAllah Ramazan ayında yapılan ibadetlerin karşılığı olan ücretler, mükafatlar da Bayramda alınacak. Tabi ücret deyince hemen aklımıza parapul gelmesin. Verilecek bu ücret maddi değil manevidir. Verecek olan da sevgili Allah'ımızdır.

Peki nedir bu ücret?.. Rabbimizin bizleri mağfiret buyurması, Chennemden azad edip Cennettiyle, Cemaliyle müşerref kılmasıdır. İşte o zaman bayram, bayram olur.

Bir Hadisi şerifte Efendimiz *(Sallâllâhü Aleyhi ve Sellem)* buyurmuştur ki:

"Ramazan bayramı günü insanlar namazgaha çıktıkları zaman, Allah *(Celle Celalühü)* **onların hallerine bakar ve şöyle buyurur. "Ey Kullarım! Benim için oruç tuttunuz ve Benim için namaz kıldınız. Şimdi günahlarınız bağışlanmış olarak evlerinize dönünüz."**

Rabbim cümlemizi bu hitaba muhatap eylesin. Ramazan ayında kazandığımız ibadet alışkanlığımızı bundan böyle de devam ettirmemiz niyazıyla, şimdiden Kadir Geceniz ve Ramazan-ı şerif Bayramınız mübarek olsun.

Fi Emanillah

Lâlegül

Aylık, İlim, Kültür ve Fikir Dergisi

Sayı 6 · Ağustos 2013
Fiyatı: 8 TL

Lalegül Dergisi Adına
İmtiyaz Sahibi
Lalegül Yayıncılık ve Reklamcılık San. Tic. Ltd. Şti.

Genel Yayın Yönetmeni
Mustafa ÖZŞİMŞEKLER

Yayın Türü
Yerel, Süreli, Aylık

Basım Yeri
Promat Basım Yayın San. ve Tic. A.Ş.
Sanayi Mah. 1673. Sok. No: 34 34510
Esenyurt/İstanbul
Tel: 0212 622 63 63 · Fax: 0212 605 07 98
www.promat.com.tr

Yurtiçi Abonelik Bedeli (Yıllık)
95 TL
Yurtdışı Abonelik Bedeli (Yıllık)
90 Euro

Abonelik İçin Banka Hesap Notları
Lalegül Yayıncılık Adına
Asya Katılım Bankası (İmsan Şubesi)
TL IBAN: TR79 0020 8001 8103 9966 8300 02
USD IBAN: TR52 0020 8001 8103 9966 8300 03
EURO IBAN: TR25 0020 8001 8103 9966 8300 04

Albarakatürk Katılım Bankası
(Bağcılar Şubesi)
TL IBAN: TR39 0020 3000 0184 9021 0000 01
USD IBAN: TR12 0020 3000 0184 9021 0000 02
EURO IBAN: TR82 0020 3000 0184 9021 0000 03

Posta Çeki Hesap Numaraları
(Merkez Adı: Başakşehir/Başakşehir)
TL: 10293172

Temsilci İrtibat
444 34 68

Abone Dağıtım
Lalegül Yayınları
Tel: 444 34 68

Adres
Lalegül Yayıncılık
Fevzi Çakmak Mah. Osman Gazi Cad.
2/1 Sokak No: 1/6
Tabya / Bağcılar/İSTANBUL
Tel: 444 34 68

Dergimizde yayınlanan yazıların, reklamların sorumluluğu yazarına ve reklam sahibine aittir.

LÜBNAN AKKAR MÜFTÜSÜ ÜSÂME RİFÂ'Î HAZRETLERİ'NİN AHMED YESEVÎ DERNEĞİ'NDE YAPTIĞI İLMÎ SOHBETİN TERCEMESİ
AHMET MAHMUT ÜNLÜ

ALLAH'IN HALİFESİ İNSAN VE YARATILIŞ HİKMETİ
RESÜL BÖLÜKBAŞ

13 SÜNNET
HADÎS-İ ŞERİFLER

17 EDEBİYYÂT
ŞİİRLERDEN SEÇMELER

26 BİR SAHÂBÎYİ TANIYALIM
HAZRET-İ EBÛ BEKR-İ SIDDÎK (3) (Radıyallâhu Anh)

29 MENÂKIB
KISSADAN HİSSELER

30 BİR ALİMİ ANALIM
DÖRT MEZHEP MÜFTÜSÜ ALİ HAYDAR EFENDİ HAZRETLERİ

35 HIKEMİYYÂT
HİKMETLİ SÖZLER

79 SAĞLIKLI HAYAT
SIHHAT-Ü ÂFİYET

80 YENİ MODA PSİKOLOJİK RAHATSIZLIK: MÜKEMMELİYETÇİLİK!
MEHTAP KAYAOĞLU

84 DUALAR VE ZİKİRLER
AHMET MAHMUT ÜNLÜ

İÇİNDEKİLER

18

RAMAZAN AYININ ARDINDAN
MEHMET TALU

36

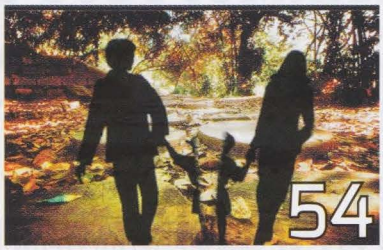
OSMANLI VE SELÇUKLU'NUN DÜNYA HAKİMİYETİ MEFKURESİNİN ÖNÜNDEKİ ENGEL NEYDİ: II
KEMAL ARKUN

46

SANDALYEDE NAMAZ
ALİ EREN

52

İMAMA MÜTABAATA (UYMAYA) DAİR
HÜSAMETTİN VANLIOĞLU

54

AİLE KURUMU ÇATIRDIYOR MU? (2)
MUSTAFA ÖZŞİMŞEKLER

60

MÜ'MİN OLMAK YA DA MÜ'MİN KALMAK!
ALİ ULVİ UZUNLAR

64

TABİATTA ORUÇ
PROF. DR. VOLKAN TUZCU

66

YAVUZ SULTAN SELİM VE ALEVİ KATLİAMI
KADİR MISIROĞLU

74

GÜNLERİN VE GECELERİN FAZİLETİ
ADEM ŞENER

LÜBNAN AKKAR MÜFTÜSÜ ÜSÂME RİFÂ'Î HAZRETLERİ'NİN AHMED YESEVÎ DERNEĞİ'NDE YAPTIĞI İLMÎ SOHBETİN TERCEMESİ

AHMET MAHMUT ÜNLÜ

ZAMANIMIZDAKİ EN BÜYÜK FİTNE MEZHEPSİZLİK FİTNESİDİR

Şimdilerde aslında yeni olmayan, taraftarları az da olsa geçmiş asırlarda dile getirilen bazı akımlar yeniden yeşertilmeye başlandı (ki, bunlar Selefî geçinen Vehhâbiler'dir).

Bu akım İslam imamlarına saldırıyor ve hüküm konusunda bu imamların mezhep ve usüllerine uymayı reddediyor. Bunların içerisinde bir fırka da Ümmet-i Muhammed'in kâhir ekseriyyetinin itikadı olan Ehl-i Sünnet ve'l- Cemaat itikadı hususunda insanları şüpheye düşürmeye çalışıyorlar. Ehl-i Sünnet'in yanlış bir itikat üzere olduğunu iddia ediyorlar. Bu gibi fırkalar, bidat ve benzeri kavramlar adı altında Ehl-i Sünnet'in fıkıh kaidelerini (işleten dört mezhebi), terbiye ve tezkiye usüllerini (temsil eden tasavvuf ve tarikatı) eleştirmeye kalkıştılar, bu ihtilaflarla ümmeti meşgul ettiler.

Dikkat edin kardeşlerim! Bu fitneler çıkmadan önce ehl-i İslam, kendilerinin, **Allâh** ve **Rasûlü**'nün açık seçik düşmanı olan ehli küfür ile mücadele ediyordu. Bunların yanı sıra ikinci bir düşman daha vardı ki bunlar; zâhiren iman etmiş gibi gözüküp, içlerinde küfrü barındıran münafıklar taifesiydi.

Ama sonra ortaya, bu iki fırkanın dışında ve bu ikisinden daha tehlikeli üçüncü bir fırka daha çıkmış oldu ki bunlar hadîs-i şerifte bildirildiği üzere:

«حُدَثَاءُ الْأَسْنَانِ سُفَهَاءُ الْأَحْلَامِ يَقُولُونَ مِنْ قَوْلِ خَيْرِ الْبَرِيَّةِ»

"Ağır başlı olmayan, akılları kıt insanlar kâinatın en hayırlısı olan (Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*in) **sözlerini söylüyorlar."** *(Buhârî, Menâkıb:22, no:3415, 3/1321)*

Bizim gibi Müslüman isimleriyle isimleniyorlar, kendi içimizden çıkmışlar, bizim dilimizde konuşuyorlar. Belki de bir çoğu Kur'ân-ı Kerîm'i ve hadîs-i şerifleri ezberlemişler.

Ama konuşmalarıyla Ehl-i Sünnet'in akaid, fıkıh, terbiye ve hakikât ilmi yahut ilm-i ihsan diye tabir ettiğimiz tasavvuf anlayışına şüpheler sokmaya kalkışıyorlar, Ümmet-i Muhammed'i doğuşundan günümüze kadar ne kadar değerleri varsa hepsinde şüpheye düşürmeye çalışıyorlar.

Ne **İmâm-ı Âzam Ebû Hanîfe** *(Rahimehullâh)*, ne **İmâm-ı Şâfiî** *(Rahimehullâh)*, ne **İmâm-ı Mâlik** *(Rahimehullâh)*, ne de **İmâm-ı Ahmed ibni Hanbel***(Rahimehullâh)* fıkhî içtihadları noktasında onların beğenisini kazanamamıştır. Sonra akâid sahasına dalmışlar, Ehl-i Sünnet imamlarından **İmâm-ı Mâtürîdî** *(Rahimehullâh)* "Âyet ve hadisleri hiçe sayarak **Allâh-u Te'âlâ**'nın esmâ ve sıfatını (isim ve sıfatlarını) iptal ediyor" diye suçlayıp, onu da beğenmemişler. Sonra tasavvuf meşreblerine dalmışlar fakat hiçbir meşrep onların beğenisini kazanamamış. Bütün tarikat imamları hakkında "Hurâfeci, bidatçı, ehl-i şirk ve kubûrî (kabirlere tapınan)" gibi yersiz ithamlarda bulunmuşlardır. İşte asıl büyük tehlike budur. Çünkü bu, iki açıdan tehlikelidir.

Bu konuya dikkatle kulak vermenizi istirham ederim! İlk olarak şunu belirteyim ki, bütün bu söylenenler **Allâh-u Te'âlâ**'nın:

﴿إِنَّا نَحْنُ نَزَّلْنَا الذِّكْرَ وَإِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ﴾

"Gerçekten de Biz, o Kur'ân'ı Biz indirmişizdir. Şüphesiz ki Biz (diğer kitaplarımız arasından) **sadece onu elbette** (tahrif ve değişikliklere uğratılmaktan) **muhafaza edicileriz"** *(Hıcr Sûresi:9)* kavl-i şerîfinin herkesçe kabul edilen ve bilinen manasıyla nasıl bağdaşabilir?!

Allâh-u Te'âlâ'nın bu dîn-i mübîn-i İslam'ı koruyup muhafaza edeceğine, Ümmet-i Muhammed'in mahfuz olduğuna ve kıyamete kadar da mahfuz kalacağına dair okuduğumuz bunca Kur'ân âyetleri ve bize kadar ulaşan aynı içerikli hadis rivayetleri varken, bu fırkaların ümmetin toptan hak yoldan saptığına dair söylemleri nasıl doğru olabilir?!

Bunlara sormak lazım; İslam tarihinde **İmâm-ı Evzâ'î**, **Süfyân-ı Sevrî** ve **Süfyân ibni Uyeyne** *(Rahimehullâh)* gibi kendileri fıkıh ilminde imam oldukları için bu konuda başkasına tâbi olmayıp, diğer insanların kendisine tâbi olduğu kimseler hâriç fıkhî ve amelî ictihatta Ehl-i Sünnet'i temsil eden 4 büyük imamın dışında, fıkhî ictihatlar yaparak yeni bir mezhep oluşturan, yahut Ehl-i Sünnet'in akîdesini temsil eden Matürîdî ve Eşarî mezheplerine mensup olmayan veya rûhî terbiye (tasavvuf) yoluna mensup olmayan farklı âlimler gürûhu var mıdır?

Bu imamlardan, bilinen tarikatlara girip bir şeyhe intisap etmeyenler varsa bile, bu o tarikatların gayrı meşru olması sebebiyle değil, ancak her biri bu sahada da imam olduğu içindir.

Bahsettiğimiz bu (mezhepsizler) taife(si), dînî hükümler hususunda, helâli haramı belirlemede bu büyük imamların hükümlerini beğenmiyorlarsa, bunların dînî anlayışları **İmâm-ı Ebû Hanîfe** *(Rahimehullâh)*dan ve diğer büyük hadis imamlarından daha mı ileri acaba?! Buyurun bir inceleyelim bakalım!

HÂFIZALARINDAN YÜZLERCE CİLT KİTAP YAZDIRABİLEN MUKTEDİR ÂLİMLER 4 MEZHEPDEN BİRİNE BAĞLIYKEN, BU CAHİLLERE NE OLUYOR?!

"Hidâye" şârihi, ***"Fethu'l-kadîr"*** sahibi **İmâm Kemal ibni Hümâm** *(Rahimehullâh)* fakih, büyük bir muhaddis, usul âlimi, aynı zamanda lügat âlimi (dil bilgini) bir zat idi. Bunula birlikte Hanefi mezhebine mensup idi.

"Hidâye şerhi Binâye"nin ve ***"Buhâri şerhi Umdetü'l-Kārî"***nin müellifi **İmâm-ı Aynî** *(Rahimehullâh)* ki, bu zâtın ***"Tahâvî Şerhi"*** üzerine bir şerhi ve ***"Me'âni'l-Âsâr"*** gibi bir çok eserleri de vardır, aynı zamanda bir hadis imamı olan bu zat da Hanefi mezhebine mensuptur.

İmâm-ı Serahsî *(Rahimehullâh)* gibi büyük fakih, elma'î (müthiş zekalı) ve usulcü olan imam da böyledir. Bu zat dönemin sultanı tarafından sıkıntılı bir imtihana mâruz kalmış ve bir kuyuda hapsedilmiştir.

Bu halde iken bazı talebeleri kendisine gelerek, fıkıh hakkında bazı meseleleri onlara yazdırmasını Hanefi mezhebinin temellerini teşkil eden ***"Zâhiru'r-Rivâye"*** kitaplarının bir özeti sayılan ***"el-Kifâye"*** adlı eseri şerh etmesini ondan istemişlerdir.

İmâm-ı Serahsî *(Rahimehullâh)*, **Hâkim-i Şehîd** *(Rahimehullâh)*ın eseri olan Hanefi mezhebinin en mûteber kitaplarından birini işte böyle, kuyunun içinde hapsedilmişken, yanında ne kalem, ne defter, ne kitap, ne de bir kağıt, hiçbir şey olmadığı halde sadece hafızasındaki malumata dayanarak otuz cilt halinde yazdırmış, bugün bu eser on beş büyük cilt halinde bastırılmıştır ki ulemânın beyanına göre ***"el-Kifâye"***nin en anlaşılır ve açık şerhi, **Şemsü'l-Eimme es-Serahsî** *(Rahimehullâh)*ın şerhidir.

Yine kuyudaki hapis günlerinde, iki ciltlik Usulü Fıkıh kitabı yazdırmış, bunların biri ***"el-Mebsut"*** eserinin başında, diğeri de müstakil bir eser olarak ***"Usûlü'-s Serahsî"*** adında basılmıştır.

Bu zatlar mezheplerine bağlı kaldılar. Oysa kendileri sünnete (hadislere) de vâkıftılar. Bu tarz ulemâ benim burada saydıklarımla sınırlı değildir. Ben misal olarak burada bir kaçını zikrettim. Yoksa daha niceleri var. **Alâ el-Buhârî, İbni Türkmânî, İbni Kutluboğa** *(Rahimehümullâh)* gibi nice büyük (Hanefi) imamlar, saymakla bitmez.

Mâlikî mezhebinde de durum aynıdır. Hatırlayacak olursak; ***"el-İstizkâr"*** sahibi **İbni Abdilber** *(Rahimehullâh)* Mağrib'in (Fas'ın) büyük muhaddisi idi, zamanının en büyük âlimi idi fakat o da Mâlikî mezhebine bağlı kalmıştır. Bu noktada **İbni Rüşd** *(Rahimehullâh)*ı da zikredebiliriz. O da ilimde aynı yükseklikte olmasına rağmen mezhebine bağlı kaldı. Halbuki hadis, fıkıh ve ictihad vasıtalarına tam bir vukûfiyeti vardı. Yine bu noktada ***"Şifâ-i Şerîf"*** yazarı ve büyük fakih **Kadî 'Iyaz**'ı, **İbni Arabî** *(Rahimehümellâh)* ı da anabiliriz. Bunlar da Mâlikî mezhebinde idiler.

Burada sayamayacağımız kadar çok âlimler ilim ve hadis kitaplarını tastamam hazmetmelerine rağmen Ehl-i Sünnet mezheplerinden birinin usûlüne bağlı kalmayı yeğlemişlerdir. Çünkü İslam âlimleri Kur'ân ve Sünnet'in naslarını en doğru şekilde anlayıp insanlara anlatabilmenin en sağlam yolunun Ehl-i Sünnet'in bu 4 mezhebinden birisinin imamının anlayış usûlüne tâbi olmakla mümkün olduğuna inanmışlar, hatta bunun vacip olduğu görüşünde icmâ etmişlerdir.

İmâm-ı Şâfiî *(Rahimehullâh)* ve talebelerine bakalım. Hangi birimiz **Hâfız ibni Hacer** *(Rahimehullâh)*a itiraz edebilir?! Kendisi Şâfiî mezhebinde merci makamında olup, hadis ilimlerinde "Emîru'l-müminîn" lakabını almayı hak etmiş olmasına rağmen Şâfiî mezhebinde kalmayı tercih etmiştir.

İmâm-ı Nevevî *(Rahimehullâh)* da büyük bir muhaddistir. O da Şâfiî olarak kalmıştır. **İmâm-ı Zehebî** *(Rahimehullâh)* da bazı meselelerde Hanbelî mezhebini tercih etse de, Şâfiîdir ve mezhebine bağlı kalmıştır. **İmâm-ı Süyûtî, İmâm-ı Kastallânî, İmâm-ı ibni Salâh, İmâm-ı Bulkînî** *(Rahimehümullâh)* gibi daha nicelerini burada sayabileceğimiz büyük hadis imamlarının hepsi bir fıkıh mezhebi üzere sabit kalmayı tercih etmişlerdir. Çünkü ***"el-Cevhere"*** sahibinin de buyurduğu gibi hepsi şuna yakinen kanaat getirmişlerdir ki:

وَكُلُّ خَيْرٍ فِي اتِّبَاعِ مَنْ سَلَفَ

وَكُلُّ شَرٍّ فِي ابْتِدَاعِ مَنْ خَلَفَ

"Bütün hayırlar selefe tabi olmaktadır, Bütün şerler de sonra gelenlerin bidatlerine uymaktadır."

Hanbelî mezhebinin mensupları için de durum aynıdır. Hanbelî mezhebinin imamlarının hayatlarını ve eserlerini okuduğunuzda şunu görüyorsunuz ki hepsi büyük büyük hadis alimleri fakat, yine de mezheplerine bağlı kalmışlar. **İbni Receb el-Hanbelî**'nin, **İbnü'l-Cevzî** *(Rahimehümellâh)*ın ve bunların emsali daha birçoklarının haline baktığımızda, aynı manayı müşahede ediyoruz.

Sevgili dostlar! Şimdi ise günümüzde bazı güruhlar çıkmışlar, mezheb imamlarının fıkıh usülleri hususunda insanları şüpheye düşürüyorlar, herkese kayıtsız şartsız ictihat kapılarını açıyorlar, imamların farklı görüşleri arasında diledikleri gibi tercih etmeye çağırıyorlar.

Halbuki tercih konusu da ictihadın cüzlerinden bir cüzdür (ki onu da ancak mezhep içi müctehidler yapabilir). Hangi mezhebin usul kitabını açarsan aç bunu böyle söyler.

Usul kitaplarının ictihat ve fetva bölümlerini incelersek, ictihat bölümünde ictihadın tarifi ile birlikte taksimatını anlatır, mutlak ictihad[1], mukayyet ictihad[2] şeklinde. Sonra da görüş farklılığı halinde "Görüşler arasında tercih" konusuna değinirler ki, bu da tercihin, ictihadın bölümlerinden biri olduğunu göstermektedir.

Evet! Bugün cehaletin yaygınlaştığı, dînîn zayıfladığı, verâ ve takvanın kaybolduğu, dünyanın insanları yuttuğu günümüz toplumunda bir takım insanlar çıkıyorlar, belki de hadîs-i şeriflerden bir tanesini bile doğru olarak okuyup anlayamayan bu kişiler kalkıyor insanları mezheplerden âzad olmaya çağırıyorlar. Bu sebeple diyoruz ki; bu çağrı aslında Şerîat-ı Ğarrâ'nın iptal edilmesi için yapılmış bir çağrıdır ve işte asıl tehlike buradadır.

Çünkü İslam'a savaş açmış müşrikler ve kâfirler, ayan beyan ortadadırlar. Evlatlarımız onları tanır ve onlardan nefret ederler. Münafıklar ise hilekârlıkları ortaya çıkınca rüsvay oldular ve insanlar onlardan uzaklaştı. Sonra bir takım insanlar ortaya çıktı ki bunlar içimizden, kendi toplumumuzdan, bizim dilimizi konuşuyorlar, belki dînî metinlerden birkaç şey de ezberlemişler. İşte bunlar insanları şüpheye düşürüp, hakikatleri tersyüz etmek istiyorlar. Asıl fitne buradadır.

1) **Mutlak İctihad**: *Şerî (dînî-hukûkî) meselelerin tamamında ictihad ederek hüküm elde edebilme ve fetva verebilme kudretidir. Bu melekeye sahip olan âlime "Mutlak müctehid" denilir.*

2) **Mukayyed İctihad**: *Şerî meselelerin tamamında değil de sadece bir kısmında ictihad edebilme ve fetva verebilme kudretidir. Bu durumdaki âlime "Mukayyed müctehid" adı verilir. Bu daha çok bir âlimin fıkhın herhangi bir bölümüyle veya ihtisas sahasıyla ilgili meselelerde ictihad etmesi ve fetva vermesi şeklinde olur. Mesela bir âlim sadece ibadetler sahasında mütehassıs olur ve ictihadını bu saha ile sınırlı tutar. Diğer sahalarda ise kendisinin güvendiği bir müctehidi taklid edebilir veya ictihadlar arasında tercih yapabilir. Bu sebeple mukayyed ictihadın tek şartı, müctehidin mütehassıs olduğu sahada ictihad etmesidir. Fakat bu durumdaki müctehidin diğer şerî meselelerden tamamen habersiz olması kabul edilemez. En azından ana hatlarıyla diğer meseleleri de bilmesi gerektiği gibi, şeriatın ruhunu ve umûmî maksatlarını da kavramış olması şarttır.*

Böyle bir zamanda, ictihat vesilelerinin en alt seviyesine bile sahip olmayan kişiler tarafından böyle bir çağrı nasıl yapılabilir?! Müctehit olmanın olmazsa olmazı; en azından ictihat yapmaya elverecek donanıma mâlik olmaktan geçer. Hele hele de bir kimse mutlak müctehitlik iddiasında ise, diğer mezhep sahibi mutlak müctehitlerin ilmine mâlik olduğu gibi, bunun yanı sıra onlarda olmayan, kendine has bir usûlü de olması gerekir. Aksi takdirde diğer dört mezhep imamları ile aynı şeylere mâlik ise zaten onun müctehit olarak ortaya çıkmasını gerektirecek bir sebep olmadığından, öncekilerin tekrarından ibaret kalır.

Bu söylediğim seviyenin, bu kişilerde gerçekleşmesi ise imkansızdır. İctihadın şartlarını sayarken çok zor şartlar sıralamışlardır. **İmâm-ı Gazâlî** *(Rahimehullâh)* bunları ***"el-Müstesfâ"*** adlı eserinde uzun uzadıya anlatmaktadır.

Fakat oradaki şartlardan biri de; Arapçayı eski fasih Arapların konuştuğu seviyede ya da ona çok yakın bir seviyede bilmek ve konuşmadır ki; bu Kur'ân'ı ve Sünnet'i doğru anlamak için gereklidir.

Zaten takvanın ve ve'âın (haram ve şüphelilerden sakınmanın) azaldığı şu zamanda geçmiş imamların mezhebini beğenmemek, insanları kendilerinde var olduğunu düşündükleri ictihat yetkisini kullanmaya, binâenaleyh meseleleri birbirine karıştırmaya sürükleyecektir. Nitekim bu sebepledir ki bu nitelikteki kişiler her gün, Ümmet-i Muhammed'in geleneği ile asla uyuşmayan yeni yeni uydurma fetvalarla karşımıza çıkmaktadırlar.

İşte bu cahiller Ümmet-i Muhammed'i, ortaya attıkları birkaç mesele etrafında oyaladılar ve bu uğurda mal ve vakitlerini de israf etmek suretiyle insanların arasına kin ve ayrılık tohumları ektiler. Bu nedenle insanlar birbirlerinden nefret eder oldu, birbirlerini kâfirlik ve fasıklıkla itham eder oldular. Bu fitneler o derece arttı ki, artık mescidlerin içinde bile birbirleriyle kavga edip birbirlerini öldürür hâle geldiler.

EHL-İ SÜNNET KİTAPLARI TEVESSÜLÜN CAİZ OLDUĞUNUN DELİLLERİ İLE DOLUDUR

Bu gafiller insanları "Tevessül" mefhumu ile oyaladılar. Bu mesele onlar arsında hâlâ çözülmüş değildir.

Dört mezhep imamlarının kitapları, **Rasûlüllâh** *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)* ya da salihlerden olduğuna inandığımız zatlar ile tevessülün yani onların yüzü suyu hürmetine Allah-u Teâlâ'dan istekte bulunmanın caiz olduğuna dair delillerle doludur.

Bu mevzuda o kadar çok rivayet vardır ki, bunlar tevâtür (yalanda birleşmeleri düşünülemeyecek derecede çok âlimden geldiği için kesin bilgi) derecesine ulaşmıştır. Âlimlerin terceme-i hallerini anlatan kitaplar, bu mevzudaki rivayetlerle doludur.

Mesela sadece **İmâm-ı Zehebî** *(Rahimehullâh)*a ait ***"Siyeru Âlâmi'n-Nübelâ"*** adlı kitaba baksak, tevessülün cevazına delalet eden nice önemli meselelerle karşılaşırız. Buna rağmen bunlar nasıl olur da tevessülü inkar ederler?! Hatta daha da ileri giderek nasıl olur da tevessül ehli insanları fasıklıkla ve kafirlikle itham ederler?! Anlamak mümkün değil!

Birimiz salih bir zatı hayatında iken ya da vefatından sonra ziyaret etmeye kalkışsa, hemen bizi "Kubûrî (kabirlere tapınanlar)" şeklinde itham ediyorlar. Zaten bu nisbet (dil bilimi) cihetinden de hatalıdır. Zira nisbetin müfred (tekil) kelimelerde gelecek yerde, cemî (çoğul kelime)lerde gelmesi hatadır. Adama "Kubûrî" diyorsun. Kardeşim bu adam kabire mi ibadet ediyor?!

Bir defa, orayı ziyaret eden, kabri ziyarete gitmiyor ki, aksine içinde salih bir insanı barındıran bir cennet bahçesine varıyor. Bu sefer: "Nereden biliyorsun?" diyor. Kardeşim! Bu, insanları şüpheye sevk etmektir. Halbuki ***"Sahîhayn*** *(Buhârî-Müslim)*"de zikredilen sahih bir hadîs-i şerifte:

«مَنْ أَثْنَيْتُمْ عَلَيْهِ خَيْرًا وَجَبَتْ لَهُ الْجَنَّةُ، وَمَنْ أَثْنَيْتُمْ عَلَيْهِ شَرًّا وَجَبَتْ لَهُ النَّارُ أَنْتُمْ شُهَدَاءُ اللهِ فِي الْأَرْضِ أَنْتُمْ شُهَدَاءُ اللهِ فِي الْأَرْضِ أَنْتُمْ شُهَدَاءُ اللهِ فِي الْأَرْضِ»

"Kimin hakkında hayırla övgüde bulnursanız, ona cennet vacip olur. Kimin hakkında da kötü konuşursanız ona da cehennem vacip olur. Sizler Allâh'ın yeryüzündeki şahitlerisiniz, sizler Allâh'ın yeryüzündeki şahitlerisiniz, sizler Allâh'ın yeryüzündeki şahitlerisiniz" *(Müslim, Cenâiz:20, no:2243, 3/53)* buyrulmuştur.

Hadîs-i şerifte zikredildiğine göre **Rasûlüllâh** *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*in önünden bir cenaze geçirildi, cenazê hakkında hayırla şahitlik edildi.

Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*: **"Vacip oldu"** buyurdu. İkinci bir cenaze geçti, onun hakkında ise şer ve kötülükle şahitlik yapıldı. **Rasûlüllâh** *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)* yine: **"Vacip oldu"** buyurunca, **Hazreti Ömer** *(Radıyallâhu Anh)*: "Ne vacip oldu?" diye sual etti.

Bunun üzerine **Rasûlüllâh** *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)* geride zikrettiğimiz meşhur hadisini buyurdu.

Hatta İslam âlimleri bu hususta: "Ümmet-i Muhammed'in zann-ı galibi (ekseriyetin ağar basan düşüncesi), neredeyse cennet ehlini cehennem ehlinden ayırt edecek oldu" demişlerdir. Yine bu manada:

«أَلْسِنَةُ الْخَلْقِ أَقْلَامُ الْحَقِّ»

"Halkın dili Hakkîn kalemidir" buyrulmuştur.

Bu manayı tasdik edici çok hadisler vârid olmuştur. **"Bir cenaze üzerine bir saf ya da iki saf veya üç saf (kırk Müslüman kişi) namaz kılsa, onun vesilesiyle o cenaze affedilir"** yahut **"Ona hayırla şahitlikte bulunsalar"** veya:

"(Yakın komşularından dördü gibi) **şu kadar kişi, ölü hakkında hüsnü şehadette (güzel şâhitlikte) bulunsa, o kişi cennet ehlinden olur"** gibi bir çok sahih rivayet mevcuttur.

Bizler insanları şüpheye düşüremeyiz. Dinimiz bizi, insanları Ümmet-i Muhammed hakkında, âlimlerimiz hakkında ya da din kardeşlerimiz hakkında şüpheye düşmeye, onlara kuşkuyla bakmaya çağırmıyor. "Müslümanlardan falanca ölmüş" dendiğinde, bunlar: "İnşâallâh **Allâh** rahmet eder" diyorlar. O nasıl söz?! Bu söz, insanları **Allâh**'ın rahmetinden şüpheye düşürmektir.

(Cübbeli Ahmet Hoca Efendi terceme esnasında söz buraya gelince Aziz Bayındır'ın Ebû Eyyûb el-Ensârî *(Radıyallâhu Anh)* hakkında bir tv kanalında sarf ettiği:

"Eyüp Sultan'ın yüzü suyu hürmetine istenmez, onun imanlı öldüğü bile kesin değil, affolması için sen ona dua et" şeklindeki hezeyanlarını nakletmiştir.)

TESBİH KULLANMAK VE KİBİR İÇİN OLMAMAK ŞARTIYLA TOPUĞU AŞAN ELBİSE GİYİNMEK CAİZDİR

İşte insanları, böyle üzerinde kesin söz konuşulmuş, hükmü kesinleşmiş hususlarla oyalayıp durdular.

Kullanılması caiz olmasına rağmen insanların tesbihleriyle uğraştılar. Oysa kendilerinin de kelamlarını delil aldıkları insanların kitaplarına baksalar, hükmünü orada bulacaklar. Zikrimizi parmak uçlarıyla ya da parmak eklemleriyle yapmak ile sayıyı daha iyi zapt etmek için ipe dizili tesbih taneleriyle yapmak arasında ne gibi bir fark var?! Kesinlikle bu konunun böyle ihtilaflara sebep olması doğru değil.

(Bu Vehhâbiler) insanların elbiselerinin uzunluk ve kısalığıyla uğraştılar. Uzun giyenler hakkında ileri geri konuşup onlara dil uzattılar.

Onlara diyorum ki: "Dillerinizi kısaltın, elbiselerinizi uzatın! Bunda hiçbir sakınca yoktur."

Önemli ve olması gereken; insanın dilinin yani konuşmasının kısa, kalbinin saf ve pak, **Allâh-u Te'âlâ** ile irtibat halinde olmasıdır.

Âlimlerimiz bu konu hakkında **Ebû Bekr** *(Radıyallâhu Anh)* ile alakalı hadis etrafında konuşmuş ve mesele hakkındaki görüşlerini beyan etmişlerdir.

Bir kere **Ebû Bekr** *(Radıyallâhu Anh)*: "Yâ **Rasûlellâh**! Benim elbisem illa yere sürünür, ancak elimle toplamam lazımki yere değmesin" diye sorunca, **Rasûlüllâh** *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)* ona:

«إِنَّكَ لَسْتَ مِمَّنْ يَصْنَعُ ذٰلِكَ خُيَلَاءَ»

"Sen elbette elbisesini kibir için uzun tutanlardan değilsin" *(Ahmed ibni Hanbel, el-Müsned, no:5351, 9/254)* buyurmuştur.

Bu konuda **İbni Hacer, İmâm-ı Nevevî** *(Rahimehumellâh)* ve daha bir çok âlim görüşlerini belirtmişlerdir. Biz kim oluyoruz?! Bizim anlayışımız onlardan daha mı ileri?! Bu zatlar ilmî nesebimizde bizim babalarımız, atalarımızdır. **Allâh-u Te'âlâ** dînini korumayı bu zatlar vesilesiyle teminat altına almıştır.

Sonra bu bâtıl ehli, hakikat ilmi dediğimiz tasavvuf ve tarikat hakkındaki herşeyden insanları şüphelendirdiler. Hakkında şüpheye düşürmedikleri ne bir âlim, ne bir zâhid kimseyi bırakmadılar. Ölü diri herkes hakkında şüphe saçtılar.

Bu gibi insanlarla mücadele edilmesi lazımdır. Çünkü bunlar diğer din düşmanlarından daha tehlikelidir. Zira gerçek yüzünü gösterenin şerrinden emin oluyoruz ama aramızda gözüküp de kendini belli bir kılıkla gizleyen ve herkesçe müsellem olan hakikatler hakkında bizi şüphelendirmeye çalışanlar var ya, işte asıl tehlike bu noktada oluyor.

Yine bunlar akîde konusuna da karıştılar. Hâlâ yazdıkları kitaplarda birbirleriyle, Matürîdîler ve Eş'arîler Ehl-i Sünnet mıdır, değil midir? diye tartışmaktadırlar.

Hayret doğrusu! Yani "Bazı meselelerde yanıldılar, bazı mevzularda Ehl-i Sünnet'e uydular, bazılarında hata ettiler" bile demiyorlar.

Bunların Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat fırkasından olduğunu bile kabul etmiyorlar.

Halbuki bizim tarihimizi okuduğumuzda şunu görmekteyiz ki, Eşariler ve Matürîdîler Ehl-i Sünnet'i temsil etmektedirler.

Ulemâmızın da takrir ve şahadeti bu yönde olmuştur. Onun için diyorum ki; mevzu çok hassas ve bizim, kaidelerimize sıkı sıkıya sarılıp, çok sağlam durmamız lazım. İşte "Fitne zamanında sebât etmek" budur.

Başımdan geçen bir hadiseyi size anlatayım da gerilen havayı biraz yumuşatalım! Bir gün fakültedeki arkadaşlarımdan biri bana geldi ve: "**Ebû Hanîfe** kendisine tâbi olunacak derecede birisi değildir. On yedi hadisten başka hadis bilmez" dedi. Ben ona: "Gel arkadaşım, seninle iki ilim talebesi gibi münazara edelim" dedim.

Ben böylelerine nakille, rivayetle cevap vermem (versem de onlar buna kapalıdırlar). Ona: "**İmâm-ı Ebû Hanife** *(Rahimehullâh)* müctehit midir, değil midir?" diye sorunca, o: "Müctehittir" dedi. Ardından ben: "Çoğunluğa göre mi, yoksa bütün ulemânın icmâıyla mı?" deyince, o: "Bütün ulemânın icmâıyla" dedi.

Çünkü bütün âlimler: "Kendisine uymak caiz olan ya da avamın uyması vacip olan imamlar dörttür. Bunlar; **İmâm-ı Ebû Hanife, İmâm-ı Mâlik, İmâm-ı Şâfiî** ve **İmâm-ı Ahmed ibni Hanbel**'dir" diye icma etmişlerdir. Zîra bunların mezhepleri, bize tevatürle nakledilmiştir.

Mesela ***"el-Hidâye"*** kitabında **İmâm-ı Ebû Hanîfe** *(Radıyallâhu Anh)*ın bir kavli okunduğunda, sanki o imam görüşünü bu mecliste söylemiş de, biz de onun ağzından duymuşuz gibi görüşleri bize kesin olarak nakledilmiştir. Tabi bunların dışında başka Ehl-i Sünnet imamları da gelip geçmiştir ki **İmâm-ı Evzâ'î, Süfyân-ı Sevrî, Süfyân ibni Uyeyne** *(Rahimehumüllâh)* bunlardan bazılarıdır. Fakat onların mezhepleri kâmilen bize tevatür yoluyla nakledilmediği için, ulema sadece dört mezhep ile ameli tecviz etmiş (caiz görmüş)lerdir.

O arkadaşa dedim ki: "İctihadın şartları nelerdir?" Cevap yok. Sustu kaldı tabi ki. İctihadın şartları nelerdir? Öncelikle Kitâbullâh'ı bilmek, Sünnet'i bilmek, icmâı bilmek. İcmâı bilmek niye şarttır? Ta ki hakkında icma vaki olan meselelerde biri çıkıp ictihad etmeye kalkışmasın.

Kıyası bilmek; illeti[3] ve kısımlarını, sebr[4], taksim, tenkîhu'l-menât[5], tahrîcü'l-menât[6], tahkîkü'l-menât[7].

Sonra ihtilaflı meseleleri bilmesi lazım, maslahata[8] muttali olması lazım; maslahat-ı mürsele[9], örf, adet[10], sahabenin kavli[11], Medîne ehlinin ameli[12].

Yani bunlar katıksız ilmî meseleler. Usul-ü fıkıh ilmi de biraz çetindir. Hülasa dedim ki: "İctihadın şartları bunlar. Öyleyse **Allâh** için sana sorarım; Eğer ulemânın icmaıyla, ictihadın şartları bunlar ise, nasıl '**İmâm-ı Ebû Hanife** uyulacak birisi değil' diyebiliyorsun?! Şimdi ise müctehid olduğunu söylüyorsun. Fakat sadece on yedi hadis bildiğini iddia ediyorsun."

Sonra mantık âlimlerinin tabiriyle söz gelimi ona: "Var sayalım ki senin dediğin doğru, **İmâm-ı Ebû Hanife** *(Rahimehullâh)* on yedi hadisten başka hadis bilmiyor. Öyleyse hiç şüphesiz **İmâm-ı Ebû Hanife** *(Rahimehullâh)*ın en büyük kerameti, tâ o tarihten bu zamana kadar, Osmanlı dönemi de dahil, hatta günümüzde de şerî mahkemelerde uyulup tatbik edilen bir mezhebi sadece on yedi hadisle, tesis edebilmesidir. Demek bin hadis bilseydi, o zaman dünya ve âhiret meselelerinin tümüne hükmü geçecekti desene" dedim. Adamcağız bu cevabı alınca sustu kaldı.

Yahu kardeşim! İnsanda biraz ilim, izan, edep olur. Bu mezhepsizlere söylüyorum: İnsanları kendi kendilerinden bile şüpheye düşürdünüz. Birisi namaza dursa elini nereye koyacağını soruyor, göbeğin altına koysa olmaz, üstüne koysa olmaz, göğsünün altından bağlasa olmaz, üstünden bağlasa yine olmaz. İnsan sizin yanınızda namaz kılarken ayağını bile nereye koyacağını bilemez hale geliyor. Bu ne kardeşim?! Bu vesvese ve saçmalıktan başka bir şey değil. Mescitlerimizi harap ettiniz. Önceden mescidlere girerdik, oralar bizim için huzur evi idi, emniyet yurdu idi. **Allâh-u Te'âlâ**'ya yalvarışlarımızı arzettiğimiz bir kapı idi. Mescit, hayatın omuzlarımıza yüklediği ağır yükleri **Allâh-u Te'âlâ**'nın huzurunda indirip kurtulduğumuz bir rahatlama istasyonu, bir cennet bahçesidir. Geliyorlar, şüpheli gözlerle elini nereye koyacak diye sana bakıyorlar. Seni de şüpheye düşürüyorlar. Teşehhütte parmağını nasıl hareket ettiriyorsun, yoksa hareket ettirmiyor musun? Ayağını nereye, topuğunu nereye koyuyorsun? Bu nasıl bir takip?!

İmâm-ı Şâfiî *(Rahimehullâh)*a göre namazda sağ eli, sol el üzerine koymak, namazın heyet (hareket)lerindendir. Bu sebeple esasen bir kimse elini kasten hiç bağlamasa bile, ona bir şey lazım gelmez.

Hülâsa ilmî geleneğimiz müvâcehesinde âlimlerimizin, babalarımızın ve atalarımızın gittiği yol üzere sabit kalmalıyız. **İmâm-ı Nevevî** *(Rahimehullâh)*ın ***"Mühezzeb Şerhi el-Mecmû'"*** adlı eserinde kaydettiği gibi: "O zatlar ilmî nesep cihetinden bizim babalarımız ve atalarımızdır.

İnsanları dinlerinde şüpheye düşürmeye kalkan bu insanların ise ilmî bir nesebi yoktur. Bunlar ne rivayet cihetinden, ne de dirâyet cihetinden âlimlerin önünde diz çökmediler. İlmin meşakkatine, ilmi ezberlemeye sabrederek, geceleri uykusuz kalmadılar. Çalışıp çabalamak suretiyle samimiyetlerini ispatlamadılar.

Hafs ibni Ğıyas *(Rahimehullâh)* der ki: "Biz bu ilmi (fıkıh ilmini) talep etmek isteyene: 'Sekiz-on sene ibadetle meşgul ol, sonra gel' derdik."

Yani insan senelerce namaz, oruç gibi ibadetlerle kalbini arındırıp tahliye edecek ki, ilim ile onu süslemek mümkün olsun. Çünkü ilim bir nurdur sadece kıymetli ve pak yere yerleştirilir.

Dostlar! Ben size ezbere konuşmuyorum. Bu tiplerle çokça karşılaştım, görüştüm.

Bir defasında bunlardan biri, koyunun bacaklarını kazana atmış kaynatıyor. Ona: "Yahu bunların derisini tüyünü yolup öyle atsaydın ya kazana" dediler. Ne dese beğenirsiniz: "**Rasûlüllâh** *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)* tüyleri yolmayı yasaklamıştır!" (Halbuki bu yasak, insanın koltuk altı tüyleri dışındaki kıllarını yolması hakkındadır.)

Bunu hikaye zannetmeyin, bu olmuş bir hadisedir. Ben size bizzat gözümle gördüğüm, kulağımla işittiğim şeyi söylüyorum. Bir diğeri kağıttan (yapraktan) yüzük yapmış parmağına takmış, mescide gelmiş. Ona: "Bu parmağındaki nedir?" dediler. O da: "Bu sünnettir. **Rasûlüllâh** *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)* varaktan yüzük edinmiştir" demesin mi?! Adam daha «وَرَقْ» "Yaprak" ile «وَرِقْ» "Gümüş" kelimelerini ayırt edememiş okuyamıyor. (Oysa bu rivayet **Rasûlüllâh** *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*in gümüş yüzük taktığından bahsediyor.)

Mesela «قَنِعَ» "Koyunun memesi büzüşmek" «قَنَعَ» ise "Kanaat etmek" demektir. Aynı şekilde «شَفَى»"Şifa vermek", «أَشْفَى» ise "Helak etmek" demektir. Görüldüğ üzere bu kelimelerde olduğu gibi, bir harf, bir hareke bile çok mana değiştirir.

Bir gün bir kadın, **İmâm-ı Şâfiî** *(Rahimehullâh)*ı ziyarete geldi. O gün de **İmam** hasta imiş. Kadın **İmâm-ı Şâfiî** *(Rahimehullâh)*a hitaben:

«أَشْفَاكَ اللهُ يَا إِمَامُ»

deyince, **İmâm-ı Şâfiî** *(Rahimehullâh)*: "Yâ **Rabb**i! Bu kadıncağızın duasını dilinden sudur ettiğine göre değil de, kalbinden geçirdiği üzere kabul et" buyurdu. Çünkü kadın, şifa dilemek yerine bilmeden helakini istemiş oldu diyeceğim o ki, bize lazım gelen; selef-i sâlihimizden devraldığımız hak üzere sabit kalmaktır. Yoksa cehaletin kol gezdiği şu zamanda mezhepler ve fıkıh sahasında, akaitte ve tasavvuf anlayışında, sözüm ona "Güçlü bir reform" hareketine kalkışmak yakışık almaz ve kesinlikle hiçbir şekilde caiz değildir. Sizin geçmiş büyüklerinizin yolu üzere sebatınız, bunlara verilecek en güçlü cevaptır. Onlara: "**Allâh** aşkına kardeşim düşün yakamızdan. Bırakın peşimizi, biz **Allâh-u Te'âlâ** ya nasıl ibadet edeceğimizi biliriz" demeliyiz.

Bu sebeble bazı insanlar **İmâm-ı Âzam Efendimiz** *(Rahimehullâh)* hakkında fazlaca ileri geri konuşunca, en büyük hadis hafızlarından ve en güvenilir hadis râvilerinden biri olan **İmâm Mis'ar ibni Kidâm** *(Rahimehullâh)*: "Ben, kendim ile **Allâh-u Te'âlâ** arasına **Ebû Hanîfe**'yi koydum (yani Allâh-u Te'âlâ'ya ibadetimi Ebû Hanîfe *(Rahimehullâh)*ın Kitab ve Sünnet anlayışı üzere yapıyorum). Her kim kendisiyle **Rabb**i arasına **Ebû Hanife** *(Rahimehullâh)* gibi birini koyarsa, **Allâh-u Te'âlâ**'dan ümidim odur ki korku yüzü görmez" demiştir.

Allâh-u Te'âlâ'nın mezhep imamları arasında ihtilaflı olan ictihâdî meselelerde kullarına azap etmeyeceğine dair ulemânın icmâı (görüş birliği) vardır. Binâenaleyh Ehl-i Sünnet fıkıh mezhepleri mensupları fıkhî konularda sadece kendilerini kesinkes haklı görmeyip: "Bizim görüşümüz doğrudur, yanlışa ihtimali vardır. Başkalarının görüşü yanlıştır, fakat doğruya ihtimali vardır" demişlerdir.

Onun için şimdi biz de aynı anlayışı takip ediyoruz ve uyguluyoruz. Ümmet-i Muhammed'in geçirmiş olduğu fitnelere karşı, **Ebû Bekr**, **Ömer**, **Osman** ve **Ali** efendilerimiz *(Radıyallâhu Anhüm)* ve onların ardından gelen imamlarımız nasıl meydan okumuşsalar, bizler de akaidimizle, fıkhımızla, tasavvuf anlayışımızla oynamak isteyenlerin karşısında aynı şekilde meydan okuyarak durmalıyız ki, **İmâm Zâhid el-Kevserî** *(Rahimehullâh)*ın, hakikati haykırdığı sözünü tatbik etmiş olalım. Nitekim **İmâm-ı Kevserî** *(Rahimehullâh)*: "Mezhepsizlik düşüncesi, kesinlikle dinsizliğin köprüsüdür" demiştir.

Çünkü bir kimse imamları küçümserse, onlara alay yahut hatalarını bulmak gözüyle bakarsa, bir müddet sonra dinden tamamen bağını koparacaktır. Zira sonunda: "Bir şu görüşü alayım, bir bu görüşü alayım, bir falancanın ruhsat fetvasını alayım, bir

ötekinin fetvasını alayım" diyecek ve helak olup gidecektir. Bunun için ulemâ: "Kim ulemânın şaz fetvalarını araştırıp onlarla amel ederse dinden çıkar" demişler. Rabbimiz cümlemizi Ehl-i Sünnet dâiresinde 4 hak mezhebten biriyle âmil olarak huzûruna çıkmaya muvaffak eylesin. Amin!

---

3) **İllet:** *Lügatte; bulunduğu yerde değişikliğe yol açan durum demektir. Hastalığa illet denmesi de buradan gelir, çünkü hastalığın bulunması ile vücutta değişiklik meydana gelir. Usul-ü fıkıh terimi olarak illet: Şerî deliller veya ictihatla belirlenen bir hükmün dayanmış olduğu ana gerekçedir. Yani bir hükmün sabit ve vacip olmasını gerekli kılan gerekçedir. Bir diğer ifadeyle illet: Asıl (hükmü nas ile sabit mesele/makisün aleyh) ile fer (hakkında nass olmadığı için hükmü bilinmek istenen mesele/makis) arasında müşterek olup o ferî meselede şerî hükmün var olduğunu gösteren alamettir. Bu yüzden illet bulununca o hüküm de bulunur, illet bulunmayınca o hüküm de bulunmaz.*

4) **Sebr:** *Lügatte imtihan etmek, denemek demektir. Yaranın derinliğini ölçen alete de "Misbar" denir. Taksim: İllet olması muhtemel olan vasıfları tespit etmek demektir. Sebr ve Taksim: Asılda illet olduğu zannedilen vasıfları toplayıp herbirini ayrı ayrı gözden geçirmek ve aralarında illet olması uygun olan vasfı seçmektir.*

5) **Tenkîhu'l-Menât:** *Bir hükmün illetini belirlemek için nassta yer alan vasıflar arasından illet olmaya elverişli olmayanları ayıklamak ve nassın göstermek istediği esas illeti belirlemek maksadıyla yapılan içtihattır.*

6) **Tahrîcü'l-Menât:** *Nass veya icmâda yer alan bir hüküm için münasip olan vasfını ortaya çıkarmak üzere yapılan ictihada denir. Mesela hanımı Müslüman olan gayri müslim bir kişi İslam'a girmeyi kabul etmezse, hanımıyla ayrılması gerekir. Kadının ayrılmasını gerektiren illet, nass veya icmâda belirtilmemiştir. Müctehit bu hükmün illeti; kadının Müslüman olması mıdır, yoksa erkeğin İslam'a girmeyi kabul etmemesi midir diye hükme uygun düşen vasıf hakkında inceleme yapıp sonunda bunlardan birisini illet olarak belirler. Yapılan bu belirlemeye tahrîcü'l-menât denir.*

7) **Tahkîku'l-Menât:** Bir meseleyle ilgili hükmün, nass, icmâ veya ictihatla sabit olan illetinin aynısının (asıl üzerine kıyas edilecek) ferî meselede de bulunduğundan emin olmak üzere yapılan inceleme anlamına gelir. Söz gelimi; kıyas yoluyla şarabın hükmünün uygulanabilmesi için, şarabın haram kılınmasındaki illet olan "Sarhoş edicilik" vasfının, hurma suyundan yapılan içkide de bulunup bulunmadığını inceleyip, bu vasfın onda da mevcut olduğundan emin olmak gibi.

8) **Maslahat**: *Maslahat kelimesi (çoğulu mesâlih) sözlükte "Fayda, yarar, menfaat, iyiliğe sebep olan şey" manasına gelir. Maslahatın "Faydalıyı elde etmek (celb-i menfaat) ve zararlı olanı gidermek (def-i mazarrat)" anlamına geldiğini ve onunla "Şârî'in maksatlarını korumanın" amaçlandığını, Şâri'in maksadının ise insanların din, can, akıl, nesil ve mallarını korumak olduğunu söylemiştir. Bu tanımdan anlaşıldığı gibi maslahat "Kendisiyle salâhın meydana geldiği, toplum veya fertler için daima veya çoğunlukla yararın bulunduğu fiil" olarak tarif edilebilir.*

9) **Maslahat-ı Mürsele**: *Maslahat-ı mürsele (mürsel maslahat) "Hakkında muayyen bir delil olmaksızın, genel anlamda Şârî'in kendisine itibar ettiği bir cinsi bulunan manadır." Maslahat-ı mürsele için "İspat veya ilgâsı (meşruiyet veya gayri meşruiyeti) hakkında özel bir delil bulunmayan ve şeriatın genel amaçlarıyla uyum içinde olan maslahat" tanımı da yapılmıştır.*

10) **Örf ve Adet**: *Örf ve adet ihtiyaç anında kendilerine müracaat olunan şerî bir delildir. Bunlar eşanlamlı kelimeler gibi fıkıh ilminde biri diğerinin yerine kullanılmaktadır. Ancak aralarında lügat ve ıstılah bakımından bazı farklılıklar bulunmaktadır. Lugatta güzel bir şey (mâruf) demek olan örf, ıstılahta "Aklen ve şeran güzel olan, selim akıl sahipleri yanında münker olmayan (yadırganmayan) şey" diye tarif olunur.*

Adet ise insanlar tarafından alışkanlıkla yapılagelen şeydir. Buna teamül de denir. Bir adet hem güzel, hem de kötü hususta meydana gelebilir. Bu sebeple "İyi adet, kötü adet" denildiği halde, örf ayırıma tabi tutulmaması dolayısı ile "İyi örf, kötü örf" denmez. Fakihler, genellikle örf ile adeti aynı manada kullanırlar ve şu şekilde tarif ederler: "İnsanlar arasında alışkanlıkla yapılagelen ve aklı selim yanında güzel kabul edilen şeydir."

11) **Sahabenin Kavli**: *Sahabeler* **Rasûlüllâh** *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)i gözleriyle görmüşler, onun ilminden ve irfanından bizzat istifade etmişlerdir. Sahabenin fetva ve kavlinin sünnet olma ihtimali bulunmaktadır. Bu itibarla fakihler "Sahabî kavli"nin hüccet olup olmamasında ihtilâf etmişlerdir. Burada ifade edelim ki, hakkında ittifak hasıl olan sahabî kavli, şerî bir huccet sayılır. Çünkü bu bir icmâ olmaktadır. Aynı şekilde, muhalifinin olduğu bilinmeyen sahabî kavli de sükûtî icmâ kabilindendir. Sükûtî icmâı hüccet olarak kabul edenlerce bu da şerî bir delildir.*

12) **Medine Ehlinin Ameli**: **Rasûlüllâh** *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem) yaklaşık on yıl Medine ehlinin içinde yaşamış, onların örf ve âdetlerini görmüş, İslam'ın ruhuna aykırı olanlarını ilga etmiş, bir kısmını düzeltmiş, diğer bir kısmını da olduğu gibi bırakmıştır. Medineliler'in ameli mütevâtir sünnet mesabesindedir. Zira Medine ehlinin tatbikatı,* **Rasûlüllâh** *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem) döneminden tevâtür sayısının çok üzerinde topluluklar aracılığıyla intikal ettirilmiş uygulamalardır.Şu halde bu uygulamanın (amelin) mütevâtir sünnet mesabesinde sayılması gerekir.*

HADÎS-İ ŞERİFLER

Ebu Abdurrahman Abdullah b. Ömer b. el-Hattab *(Radıyallahu Anhuma)* anlatıyor:

"Rasûlüllah *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)* den dinledim. Şöyle buyuruyordu: "Sizden evvelki ümmetlerden bir cemaat yola çıkmışlardı. Geceyi geçirmek için bir mağaraya girmek zorunda kaldılar. Mağaraya girdiklerinde dağdan bir kaya parçası yuvarlanıp mağarayı üzerlerine kapattı. Bunun üzerine birbirlerine:

- Sizi bu kayadan ancak, önceden yaptığınız salih amellerinizi vesile kılarak Allah *(Celle Celaluhu)*a yalvarmanız kurtarabilir." dediler.

İçlerinden biri:

- Allah'ım, benim aşırı derecede yaşlanmış annem ve babam vardı. Onlardan evvel ne çocuklarıma ne de hizmetçilerime bir şey içirmezdim.

Bir gün (hayvanlarımın otlaması için) ağaçlık (ve yeşillik) yer bulma arzum beni meşgul etti ve onlar uyuyuncaya kadar dönemedim. Akşam sütlerini sağıp getirdiğimde onları uyuyor vaziyette buldum. Kendilerini uyandırmayı ve onlardan evvel çocuklarımı ve hizmetçilerimi içirmeyi de uygun bulmadım. Elimde süt bardağı şafak sökene kadar kendiliğinden uyanmalarını bekledim.

Oysa çocuklar açlıktan ayaklarıma dolaşıp ağlıyorlardı. Derken annem-babam uyandı ve sütlerini içiverdiler.

Allah'ım eğer bunu senin rızan için yapmışsam şu kayayı içinde bulunduğumuz mağaradan uzaklaştır, diye dua etti. Bunun üzerine kaya birazcık kıpırdadı. Ancak yine de çıkamıyorlardı. Sözü diğeri aldı ve:

- Allah'ım, benim amcamın, herkesten daha çok sevdiğim bir kızı vardı. - Bir rivayette: "Ben onu tıpkı erkeklerin kadınlara olan aşkının zirvesi mertebesinde seviyordum" şeklinde gelmiştir. - Ben ona yaklaşmak istedim ancak, o kabul etmedi. Taki birkaç sene sonra bir kıtlığa maruz kalınca bana geldi. Ve ben kendisine benimle yalnız kalması şartıyla yüzyirmi dinar (altın) verdim. O da bunu kabul etti. Tam ona yaklaşmaya fırsat bulmuştum ki - Bir rivayette: "Ayakları arasına çökmüştüm ki"- "Allah *(Celle Celaluhu)*dan kork, haksız yere bekarlık mührümü bozma." dedi. Bunun üzerine derhal vazgeçtim. Oysa o bana insanların en sevimlisi idi. O'na vermiş olduğum altınları da almadım.

Allah'ım, eğer bu işi senin rızanı kazanmak için yapmışsam içinde bulunduğumuz mağaradan bizi kurtar." diye dua etti. Bunun üzerine kaya biraz daha kıpırdadı. Ancak yine de çıkamıyorlardı. Üçüncüleri söz aldı.

O da:

- "Allah'ım, ben işçiler çalıştırmış, ücretlerini vermiştim. Ancak onlardan biri hakkını almadan gitmişti. Ben onun ücretini çalıştırdım. Öyle ki ücretinden birçok mal hasıl oldu. Bir zaman sonra bu işçi bana geldi ve:

- "Ey Allah *(Celle Celaluhu)*ın kulu! Ücretimi bana öde." dedi.

Ben:

- "Burda gördüğün deve, sığır, davar ve hizmetçilerin tamamı senin ücretinden artmıştır" deyince adam:

- "Ey Allah *(Celle Celaluhu)*ın kulu benimle alay etme!" dedi.

Ben:

- "Seninle alay ettiğim falan yok" dedim. Bunun üzerine adam malların tamamını önüne alıp götürdü ve geride hiçbir şey bırakmadı. Allah'ım eğer bunu senin rızanı kazanmak için yapmışsam içinde bulunduğumuz mağaradan bizi kurtar." şeklinde dua etti. Bunun üzerine kaya biraz daha açıldı ve çıkıp yollarına devam ettiler."

(Buhârî, No: 3465; Müslim, No: 2743)

İ'TİKAD

ALLAH'IN HALİFESİ İNSAN VE YARATILIŞ HİKMETİ

RESÜL BÖLÜKBAŞ

Halık-ı mutlak olan yüce Rabbimiz'in bilcümle efali hiç şüphesiz hikmet üzeredir. Bir başka ifadeyle Yüce Allah'ın ihya, imate, terzik, tenim, tahlık ve menşei tekvin olan fiili sıfatların hepsi hikmetle muttasıf olduğu gibi, hikmetsiz olmaktan da müberra ve münezzehtir. Öyleyse Yüce Rabbimiz yarattığı yerleri, gökleri ve bu ikisinin arasındakilerin her birini bir hikmetle yaratmıştır. Gerek cemadat, gerek nebatat ve gerekse hayvanatın tamamı hikmetlerle muttasıf olduğu halde var edilmiştir.

O halde bunların hepsinin fevkinde ekmel-i mahluk, Ahsen-i takvim üzere yaratılmış olan insanın da elbette ki ekmeliyetiyle mütenasib en büyük hikmetle yaratılmış olduğunda asla şüphe yoktur.

İnsanoğlunun yaratılış hikmetlerinin başında onun "Halifetullah" olması gelir. Zira insan, hiçbir canlıya verilmeyen akıl ve irade nimetiyle donatılmıştır. Yüce yaratıcı kendisine halife olarak yaratmış olduğu insanın, peygamberleri vasıtasıyla göndermiş olduğu talimat, emir, nehiy ve ahkamıyla hükmetmesini, bu istikamette hayat sürmesini ve göndermiş olduğu fermanını rehber olarak kabul etmesini istemiştir. Yüce yaratıcı insanı kendi adına yönetici olarak yarattığı için onu kendinde var olan sıfatların her biriyle donatmıştır.

Örneğin; "hayat-ilim-semi-basar-irade-kudret-kelam-tekvin" gibi sıfatlarla teşrif etmiştir. Ancak beşeriyete verilen bu sıfatlar kâmil değil noksandır. Zira beşeriyet bu sıfatlarla vasıflandığı gibi bu sıfatların zıtları olan "ölüm-cehil-samem-ama-acz-ikrah-sükût-afet" gibi eksiklik arz eden sıfatlarla da muttasıftır.

Çünkü beşeriyet, Halik'inin elinde mahlûk, Kadir-i mutlak'ın elinde makdur, Hâkim-i mutlak'ın hükmüyle mahkûmun aleyh'tir. Bizatihi değil, Allah'ın fermanıyla hükmetme hakkına sahiptir. Hilafetin manası da budur. Yüce Allah *(Celle Celalühü)* yaratmış olduğu insana, en büyük nimet olan akıl nimetini vermiş olmakla beraber aklı ve nefsiyle baş başa bırakmamıştır. Bilakis aklını ve havassını vahy-i ilahiye bağlamış ve kendi emrine almıştır.

Hal böyleyken insan, aklıyla istiklalini ilan eder ve Allah'ın vahyini ve fermanını reddederse kendisinin ve aklının yaratılış hikmetini inkâr etmiş olur. Zira Cenab-ı Hak insana o aklı bizatihi hükümran olmak için değil, Allah'ın fermanını ve o fermandan doğan emir ve ahkâmı anlayabilmesi için vermiştir.

Eğer kul kendisine verilen bu akla mağrur olup, Allah'ın fermanını tatbikten imtina eder ve kendisinin bizatihi hükümran olduğunu iddia ederse, bilerek veya bilmeyerek ulûhiyet iddiasında bulunmuş sayılır.

Firavun *(aleyhilla'ne)*'nin أَنَا رَبُّكُمُ الْأَعْلَى **"En Yüce Rabbiniz benim!"** *(Naziat 24)* demesinin altında bu kendini beğenmek ve bu mağruriyet yatmaktadır. Keza İblis *(aleyhilla'ne)*'nin

قَالَ أَنَا خَيْرٌ مِنْهُ خَلَقْتَنِي مِنْ نَارٍ وَخَلَقْتَهُ مِنْ طِينٍ

"Ben Adem' den daha hayırlıyım, çünkü beni üstün ateşten yarattın , onu adi topraktan yarattın" *(Araf 19)*. Öyleyse ben Adem'e boyun eğmem, derken asıl Adem *(Aleyhisselam)*'a değil Allah'ın fermanına boyun eğmediğini ifade etmiş olmasından dolayı küfre düşmüş, aklına-mantığına mağrur olmuştur. Bunun içindir ki Kur'an-ı Kerim' in Tin Süresinde Yüce Allah yemin ederek insanı en mükemmel şekilde yarattığını, daha sonra alçakların alçağına indirdiğini beyan ederken bu hakikatleri arz etmektedir.

Evet, Âlayi illiyyin'e (yücelerin yücesine) yükselme kabiliyetiyle yaratılan insan, kendisinin Allah'ın halifesi olduğunu, O'nun emr-i fermanı istikametinde yaşaması gerektiğini unutarak,

yaratılış hikmetinin dışına çıkmak suretiyle kendisinin halife değil asıl olduğunu düşünerek "Madem ki benim aklım ve ilmim vardır, ben hükümranım dilediğim gibi, istediğim gibi hareket etmekte serbestim!" derse hayvanlardan bile daha aşağı seviyelere inmiş olacağı, yine Kur'an-ı Kerim'in Araf süresinde ferman edilmektedir:

وَلَقَدْ ذَرَأْنَا لِجَهَنَّمَ كَثِيرًا مِنَ الْجِنِّ وَالْإِنْسِ ۖ لَهُمْ قُلُوبٌ لَا يَفْقَهُونَ بِهَا وَلَهُمْ أَعْيُنٌ لَا يُبْصِرُونَ بِهَا وَلَهُمْ آذَانٌ لَا يَسْمَعُونَ بِهَا ۚ أُولَٰئِكَ كَالْأَنْعَامِ بَلْ هُمْ أَضَلُّ ۚ أُولَٰئِكَ هُمُ الْغَافِلُونَ

"Andolsun ki muhakkak biz cinlerden ve insanlardan birçoğunu cehennem için yarattık. Onlar için kalpler vardır onlarla anlamazlar. Onlar için gözler vardır kendileriyle görmezler. Onlar için kulaklar da vardır kendileriyle işitmezler. İşte sana onlar hayvanlar gibidir. Hatta onlar daha da sapıktır. İşte sana onlar ancakgafilkimselerintakendileridir." *(Araf:179)*

İsterseniz şurada Allah tarafından mükellef tutulmayan ve akıl nimetinden mahrum olarak yaratılan diğer canlılara bir göz atalım. Bu canlıların hepsi halifetullah olan insanla asla kıyaslanmayacak derecede farklıdır. Bu canlıların hiçbirinde akıl olmadığı halde kendi fıtratlarıyla (içgüdüleriyle) yaptıkları bazı meziyetlerine baktığımız zaman akıllara durgunluk verecek derecede mükemmeliyet görmekteyiz.

İsterseniz bu canlıların birini örnek vermek suretiyle meseleyi anlamaya çalışalım. Bu canlılardan biri olan bal arısına bakalım.

Bu bal arısının annesi-babası veya hiçbir arkadaşı tarafından kendisine öğretilmeden yaptıklarını bir insan değil, bütün insanlar ve bilginler bir araya gelip teknolojilerini birleştirseler o akıl nimetinden mahrum olan küçücük arının yapmış olduğu balı-poleni veya arısütünü meydana getiremezler. İşte bundan dolayıdır ki Nahl süresinde:

وَأَوْحَىٰ رَبُّكَ إِلَى النَّحْلِ أَنِ اتَّخِذِي مِنَ الْجِبَالِ بُيُوتًا وَمِنَ الشَّجَرِ وَمِمَّا يَعْرِشُونَ ثُمَّ كُلِي مِنْ كُلِّ الثَّمَرَاتِ فَاسْلُكِي سُبُلَ رَبِّكِ ذُلُلًا ۚ يَخْرُجُ مِنْ بُطُونِهَا شَرَابٌ مُخْتَلِفٌ أَلْوَانُهُ فِيهِ شِفَاءٌ لِلنَّاسِ ۗ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَةً لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ

"(Habibim) **Senin rabbin bal arısına (kendisinden başka kimsenin bilemeyeceği bir yolla ilham ve)vahiyde bulundu ki: " Dağlar**(da bulunan oyuklar)**dan , ağaçlarda**(ki kovuklarda)**n ve** (insanların) **yükseğe kurmakta oldukları çardaklardan bazısını (bal yapman için) birtakım yuvalar** (ve kovanlar) **edin! Sonra her türlü ürünün bir kısmını ye ve Rabbin** (tarafından uzak mesafelerde yiyecek bulup daha sonrada yuvanı bulabilmen iç)**in kolaylaştırılmış yollarına gir.**

Onların karınlarından bir içecek çıkmaktadır ki renkleri farklıdır ve kendisinde insanlar için büyük bir şifa vardır. İşte sana! Gerçekten de (arının bu ince ilimlerle ve eşsiz sanatlarla seçkin kılınması hakkında) **tefekkür etmekte bulunan bir toplum için elbette pek büyük bir ayet bulunmaktadır."** buyurmak suretiyle arının yaptığı işlerin akılla izahının yapılamayacağına işaret eden Yüce Mevla **"Biz arıya vahy ettik"** diyerek arının fıtratına-genine ve içgüdüsüne koymuş olduğu kabiliyeti vahy diye nitelendirmektedir.

İlkbaharda çok sayıda üreyen arılar, bulundukları kovanda izdiham meydana geldiğinde içlerinden gelen bir duyguyla ve Cenab-ı Hakk'ın fıtratlarına koymuş olduğu içgüdüyle kendilerine başka bir kovan aramaya çıkarlar. Dağlardan, mağaralardan, ağaç kovuklarından ve insanlar tarafından hazırlanan kovanlardan ev aramaya başlarlar. Kılavuz arı dediğimiz 5-10 arı bir kovuk veya boş bir kovan bulur. Orayı iyice tesbit eder, daha sonra arkadaşlarını bir şekilde haberdar eder, orayı tesbit için 200-300 kılavuz arı o mekâna gider. Orayı iyice teftiş eder ve beğenirler.

Daha sonra ana kovana gelirler ve ana kovanda var olan binlerce arıyı bölerek iki bölüğe ayırırlar. Bir bölüğü ana petekte kalacak, diğer bölük ise beğenilen yeni yere hicret edecektir. Tabi gidecekleri yerde ne bal nede bal mumu vardır. Bundan dolayı ana petekten bal içmek suretiyle gidecekleri yere hazırlık yaparlar.

Daha sonra iki bölükten yeni yere gidecek olan bölüğe de ana arı gerektiği için daha önceden o ana arıyı da üretmiş olduklarından iki analı iki bölük meydana gelmiş olur. Bu bölüklerden biri üç bin civarında arı ana, arılardan birini alarak ana kovandan hızlı bir şekilde çıkarlar.

Yeni yerlerine toplu halde gidebilmeleri için ana kovanın yanında bir ağacın dalında birbirlerini beklemek üzere sarılırlar. Sarıldıkları o dalda bir saat kadar bekledikten sonra gidecekleri yeni kovanı bir kere daha tesbit eder ve yeni yerlerine yerleşmek üzere ana arıyı adeta kucaklayarak toplu halde tesbit ettikleri yeni mekânlarına yerleşirler.

Bu arılar o kadar kabiliyetli ki yaratılıp doğdukları saniyede hiç kimse tarafından öğretilmeden kovandan ayrılıp arkalarına bakmadan uçarlar. 3-5 km kadar uzakta bulunan çeşitli çiçeklerden bal-polen toplamayı bilirler. Ve daha sonra hiç şaşırmadan kovanlarına dönerler.

Bir de bu arılar peteklerini yaparlarken gözelerini altıgen şeklinde yaparlar. Böyle yapmaları istif bakımından bir peteğe çok sayıda göze yerleştirmek içindir. Aynı zamanda bu gözelerin ağızlarını milimetrik olarak intizamlı ve gözeleri hafifçe ağızları yukarıya doğru yaparlar, aksi takdirde gözelere konacak olan bal henüz sulu olduğundan dökülebilir. Bununla yetinmeyerek gözelerin üstünü de mühürlerler.

Bu arıların sırlarını daha da çoğaltabiliriz ancak başınızı ağrıtmamak için bu kadarıyla yetinmek istiyorum. Fakat şurada kendi kendimize bir soru soralım: "Bu arılar akıllı mıdır? Elbette ki hayır. Peki, aklı olmayan küçücük bir hayvan akıl nimetiyle donatılmış ekmel-i mahlûk, Ahsen-i takvim üzere yaratılmış olan insanın yapamadığı ve asla yapamayacağı bu eserleri nasıl meydana getiriyor? Buradan anlıyoruz ki Cenab-ı Hak akıldan mahrum olarak yaratmış olduğu hayvanları mükellef tutmamakla beraber insanların yararına yaratıldıkları için bu kabiliyetleri, bu fıtratı, bu içgüdüyü onlara zerk etmiştir.

Tabiri caizse Cenab-ı Hak, akıl sahibi olarak yarattığı insanlara kitap ve peygamber gönderdiği gibi onların kitabını da kendi içlerine koymuştur. Ve onlar sadece insanlığa hizmet ederler. Çünkü insanlar için yaratılmışlardır. İnsan ise ne yaratılan mahlûkat için ne de nefsi için yaratılmamış, ancak ve ancak Allah için, O'na kul olmak, O'na ibadet etmek, O'nu tesbih-ü tenzih etmek, O'nun fermanına ve peygamberine kulak verip o ferman ve peygamberi vasıtasıyla gönderdiği ahkâmı bihakkin yaşayıp yaşatmak için yaratılmıştır.

İnsan Allah'a kul olduğu sürece hürdür ve en büyük hürriyet de O'na kul olmaktır. Cenab-ı Hak kendisine halife olarak yaratmış olduğu insanın bir başkasına kul ve köle olmasına asla razı değildir. Bilakis ancak ve ancak kendisine kul olup hürriyete kavuşmasını istemektedir.

Zira hürriyet Allah'a kul olmaktan geçer. Allah'a kul olmak şereflerin en yücesi ve halifetullah olmanın da gereğidir. Allah'tan başka kim, kime kul olursa olsun kula kul olmuş demektir! Böyle olan insan köle değil kölenin kölesidir. Bundan dolayıdır ki Cenab-ı Hak Maide süresinde:

لَنْ يَسْتَنْكِفَ الْمَسِيحُ أَنْ يَكُونَ عَبْدًا لِلَّهِ وَلَا الْمَلَائِكَةُ الْمُقَرَّبُونَ ۚ وَمَنْ يَسْتَنْكِفْ عَنْ عِبَادَتِهِ وَيَسْتَكْبِرْ فَسَيَحْشُرُهُمْ إِلَيْهِ جَمِيعًا

"Ne Mesih, ne de mukarreb melekler Allah'a ait bir kul olmaktan asla kaçınmazlar. Kim O'na kulluktan kaçınır ve büyüklenirse, muhakkak ki O onları hep birlikte toplayacaktır." *(Nisa: 172)*

Bütün bunlardan anlaşılıyor ki gerek insanlar için gerek insanların önderleri olan peygamberler için ve gerekse melaike-i mukarrabin için şereflerin en yücesi Allah *(Celle Celalühü)*'ya kul olabilme şerefidir. Mahlûkat için en yüce makam ubudiyet makamıdır. Ubudiyet aynı zamanda kendini bilmek, haddini bilmektir. Kul, ubudiyet makamından bir adım daha ileri giderse kulluğunu unutup uluhiyete tırmanmış olur.

Öyleyse kul, kulluğunun idraki içinde kalıp ubudiyet sahasında, kulluk dairesinde kalması gerekir. Kul, uluhiyete ait olan sıfatlardan birine talip olursa, uluhiyete talip olmuş olur ki buda şirk olur.

Cenab-ı Hak cümlemizi haddini bilenlerden eylesin ve ubudiyet şerefiyle müşerref olmaya daim kılsın. (Âmin)

ŞİİRLERDEN SEÇMELER

BEN NE CEVAP VEREYİM

Aşık Yunus

Bu dünyaya geldin ne amel kıldın,
Derse Allah, ben ne cevap vereyin?
Şimdi huzuruma ne yüzle geldin,
Derse Allah, ben ne cevap vereyim?

İki yol gösterdim, hem akıl verdim,
İrâdende ben seni serbest kıldım,
Rahmeti bırakıp, zulmete daldın,
Derse Allah, ben ne cevap vereyim?

Ramazan verdim, oruç tutmadın,
Akşam tatlı tatlı, iftar etmedin,
Niçin doğru yollarıma gitmedin,
Derse Allah, ben ne cevap vereyim?

Günahdan kaçmadın tutmadın emrim,
Beyhüde yerlerde geçirdin ömrün,
Şimdi huzuruma sen nasıl geldin,
Derse Allah, ben ne cevap vereyim?

Soğuk sıcak dedin, abdest almadın,
Kibir, ucub geldi, namaz kılmadın,
Günah yığınına çâre bulmadın,
Derse Allah, ben ne cevap vereyim?

Beraat, Kadir verdim niçin bilmedin?
İki rekat olsun Namaz kılmadın.
Beyhüde işlerden sen usanmadın,
Derse Allah, ben ne cevap vereyim?

Niçin abdest alıp kılmadın Namaz?
Allaha yalvarıp etmedin niyaz,
Halk içinde senin ismin bi namaz,
Derse Allah, ben ne cevap vereyim?

Ezânlar okundu niçin duymadın?
Allahına niçin secde kılmadın?
Ben de Cennetimi sana vermedim,
Derse Allah, ben ne cevap vereyim?

Niçin terkedersin farzı-sünneti,
Duymadın mı Cehennemi Cenneti,
Değil misin Muhammedin ümmeti?
Derse Allah, ben ne cevap vereyim?

Ben seni yarattım has güller gibi,
Kaş verdim göz verdim sümbüller gibi,
Söyle amelini bülbüller gibi,
Derse Allah, ben ne cevap vereyim?

ADAM OLMAK İSTERSEN

Şeyh Vefa Hazretleri

Adam olmak istersen
Doğruluk olsun işin!

Adam olmak istersen.
Günahın neyse düşün!

Adam olmak istersen.
Büyük sözünü işit!

Onların yolundan git!
Denmeli sana yiğit,

Adam olmak istersen.
Beyaza deme kara!

Cahillik eder yara
Doğru kitabı ara!

Adam olmak istersen.
Gaflet ile çalışma

Boş işlere alışma!
Sağda solda dolaşma!

Adam olmak istersen.
Helale haram katma!

Sakın söz alıp satma!
Sakaın gafletle yatma!

Adam olmak istersen.
Hak söze inat etme!

Darılma, hiç kin gütme!
Sapık peşinden gitme!

Adam olmak istersen.
Dostlarda kusur görme!

Kimseye kara sürme!
Dininden taviz verme!

Adam olmak istersen.
Oynama hiç dîninle!

Bela gelir elinle.
Gel şeyh Vefa'yı dinle!
Adam olmak istersen.

RAMAZAN AYININ ARDINDAN

MEHMET TALU

Kur'an-ı Kerim'in inmeye başladığı, orucun tutulup Mü'minlerin ibadet ve taatta yoğunlaştığı bir manevi iklim, kültür ve geleneğimizde on bir ayın sultanı olarak anılan rahmet, mağfiret-bereket mevsimi ve Dini hayatımızda çok önemli bir yeri olan, orucuyla, namazıyla, zekat ve sadakasıyla ibadet ve rahmet ayı Ramazan-ı Şerifi geride bırakmış bulunuyoruz. Orucun derin manevî eğitimini, sahur ve iftarın bereketini, teravihin coşkusunu ve Kur'an tilâvetinin kalbimizde huşû uyandırmasının sevincini derinden hissederek gönüllerimizi coşturup maneviyatımızı canlandırdık. Bu vesileyle hikmet gözüyle iç dünyamıza bir yolculuk yapıp, kendimizi sorgulayıp özeleştiri yaparak günah, çirkin ve kötü olan her şeyi geride bırakma kararı aldık. Camilerimiz, cemaatle kılınan namazlarla ayrı bir canlılık kazandı. Ellerimiz her zamankinden daha çok iyiliğe açıldı. Fakirleri, kimsesizleri gözeterek, düşkünlere yardım ederek yardımlaşmanın ve dayanışmanın, hayırda yarışmanın, yaraları sarmanın, insanların derdiyle dertlenmenin en güzel örneklerini sergiledik. Büyük bir bütünün anlamlı bir parçası olduğumuzu anlayarak elimizdeki maddi zenginliği, dilimizdeki güzel söz ve dileği, gönlümüzdeki sevgiyi herkesle paylaştık. Neticede paylaşma bilincini davranışlarına yansıtan, infakta bulunarak cömert ve fedakâr davranan Müslümanlar olarak, bununla hem Rahman'ı hem de Rahman'ın kullarını hoşnut ve razı etmeye çalıştık.

Maddi ve manevi sayısız güzelliklerin yaşandığı ve yapılan amellerin mükafatlarının sınırsız olarak verildiği Ramazan ayını dolu dolu geçirmenin sevincini yaşıyoruz.

Kendi ailemizin nafakası ile birlikte ihtiyaç içerisinde bulunan insanların yokluklarıyla da ilgilenmenin verdiği hazzı tadıyoruz.

Rahmet ve merhamet ayı olan Ramazan ayında hem gönül soframızı, hem ocağımızı insanlara açmak suretiyle paylaşmanın ve yoklukta var olmanın mutluluğunu taşıyoruz.

Bu mübarek ayda, gücümüz yettiğince oruçlarımızı tutmaya, dini görevlerimizi yerine getirmeye, namazlarımızı kılmaya çalıştık. Fakirleri gözetmeye ve düşkünlere yardım elimizi uzatmaya gayret ettik. Bol bol Kur'an-ı Kerim okuduk ve okunan Kur'an-ı Kerim'i dinledik. Dinimizin güzelliklerini gönlümüze yerleştirmeye ve İslam'ın ruhuna uygun bir hayat yaşamaya çalıştık. ALLAH Teâlâ'ya karşı kulluk görevlerimizi yerine getirmenin manevi huzuru ve mutluluğu içinde, nefsânî arzularımıza gem vurarak, manevî bir zafer kazanmanın sevinci içerisinde eriştiğimiz Ramazan Bayramı'nı da birlik ve beraberlik içerisinde yaşayacağız.

ALLAH Teâlâ'dan af ve mağfiret dileyerek manevi ikliminde ferdî arınmamızı toplumsal arınmayla bütünleştirdiğimiz, özel olarak emredilen ibadetleri yerine getirmek suretiyle nefislerimizi tezkiye ettiğimiz Ramazan ayı, maddi ve manevi açıdan sosyal dayanışma ve bütünleşmenin en güzel örnekliğine bir kez daha şahit olmuştur.

ALLAH Teâlâ'dan daha nice Ramazan ve bayramlara sıhhat ve afiyetle, birlik ve beraberlik içinde, gönül huzuru ile yeniden kavuşmayı dilerken, Ramazan ayında kazandığımız bir takım iyi huyları, salih amelleri, güzel adetleri ömrümüz boyunca devam ettirmeyi şiar edinmeliyiz.

ALLAH Teâlâ'nın müminlere özel olarak tahsis ettiği bu kutlu zaman dilimi, Yüce Yaratana inanması ve bağlanmasının, gündelik hayatın tekdüzeliğinden sıyrılarak ferdî ve toplumsal bilinç düzeyine erişmemiz, dindarlığın sorumluluğunu yeniden düşünme fırsatı bulmamız açısından ayrı bir anlam taşır. Bu sorumluluk, öncelikle bir insan olma bilinciyle akıl ve duygu bütünlüğünde kendimize, aile efradımıza, yakınlarımıza, komşularımıza, ülkemize, diğer uluslara ve bütün insanlığa ve en önemlisi de ALLAH Teâlâ'ya karşı olan sorumluluğumuzun bir ifadesidir. İşte bu sorumluluk ve şuur halinin eriştiği düzey ancak bayram olarak ifade edilebilir ve bayram sevinci olabilir ki bu sevinç, neşeyle hüznün, hasretle vuslatın, varlıkla yokluğun, pişmanlıkla sekinetin iç içe yaşandığı bir sevinçtir.

Evet, uzun zannettiğimiz ömrümüz içinde sayılı Ramazanlardan birisini daha geçirmiş bulunuyoruz. Gelecek Ramazan ayına kimlerin kavuşacağını ve kimlerin de öleceğini biz bilemiyoruz. Meselâ geçen seneki Ramazan ayında bizlerle beraber oruç tutup, bizlerle beraber teravih namazı kılan kardeşlerimizden bazıları bu seneki Ramazan ayında ölümleri veya hastalıkları sebebiyle aramızda bulunamadılar. Biz, onların vefat edenlerine Cenâb-ı Hakk'tan afv ü mağfiret, hasta olanlarına da acil şifalar diliyoruz.

Bugünleri idrâk edebildiğimiz için memnunuz, mes'ûduz, bahtiyarız. Çünkü bir ay, ALLAH Teâlâ'nın emirlerine uyarak nefislerimizle mücahedeye giriştik. Oruç tuttuk, günde beş vakit namazımızla birlikte teravih namazları kıldık. Tevbe ettik, duâ ettik. Rabbim kabul eylesin. Amin.

Camilerimiz, mescidlerimiz bu mübarek ay vesilesiyle ağzına kadar doldu doldu boşaldı. Vaazlar, nasihatlar dinledik. Rabbim tesiratını halk eylesin. Amin. Kur'an-ı Kerim okuduk, hatimler indirdik, mukabeleler okuduk-dinledik. Zekatımızı-fitremizi verdik. Olanca gücümüzle ibadet ve taatte bulunmaya çalıştık. Rabbim kabul eylesin, Muvaffak eylesin. Amin. İşte bunun için memnunuz. İşte bunun için mes'ûduz.

Neşeliyiz, çünkü insan olmanın en yüksek bilinç düzeyini, ALLAH Teâlâ'ya yakın olmanın en içten sıcaklığını ve hazzını yaşıyoruz. Hüzünlüyüz, bu zaman diliminin bize yeniden hatırlattığı sorumluluklarımızı hakkıyla yerine getirip getirmediğimizin muhasebesi altında adeta eriyoruz. Neşeyle birlikte buruk bir mahcubiyet de duyuyoruz. Hala çevremizde boynu bükük öksüzler, mutsuz, umutsuz ve sahipsiz insanlar, doğal felaketler sonucu evlerini, yurtlarını, yakınlarını kaybeden ve çevresinden yeterince destek alamayan ülke ve bölgeler var. Evrensel bir dinin mensupları olarak evrensel bir bakış açısıyla, yeryüzündeki sosyal ve iktisadî

dengesizliklerin, çıkar kavgalarının ve insan eliyle üretilen felaketlerin, gözyaşı ve acıların hala devam ettiğini görmenin, insanların birbirini yok etmek için yaptıkları yatırımın, birbirlerine yardımcı ve destek olmak için yapılan yatırımlarla kıyaslanamayacak boyutta olmasının mahcubiyetini yaşıyoruz.

Fakat mübarek Ramazan ayı geldi ve işte maalesef gidiyor. İlahi rahmetin bol bol serpildiği, lütuf ve ihsanın esirgenmediği; saadet, rahmet ve gufran ayının günlerini geride bıraktık. ALLAH Teâlâ aşkıyla, Peygamber sevgisiyle çarpan yürekler; bu hayırlı, bu feyizli günlerin gitmesinden, gönlünde derin bir acı duyar. Evet biz hüzünlüyüz, kederliyiz, hakikaten içlerimizde bir boşluk hissediyoruz.

"Ey şanlı Ramazan doyamadık sana
Elveda diyerek gidiyor musun?
Kadrini bilenler oldu ak ü pak
Sendeki o nurun yoktur bir eşi,
Müminin kalbinde yanar ateşi,
Hasretle kalbimiz bir yıl yanacak,
Neylesem bilmem ki, neler söylesem,
Unutma bizleri olmaz mı desem,
Ey şanlı Ramazan ardından, ancak."

Evet; büyük denizlere doğru akıp giden ırmaklar misali, ömrümüzden bir Ramazan ayı daha eksildi. Böyle bir Ramazan ayına bir daha erişip erişemeyeceğimizi biz bilemiyoruz. İnşaALLAH daha birçok Ramazanlara kavuşuruz ve ihya etmeye muvaffak oluruz.

Elhamdülillah idrak edip ihya etmeye çalıştığımız mübarek Ramazan ayı, biz günahkar kullara yüce Rabbimizin lutfettiği bir rahmet denizi idi. Hepimiz tuttuğumuz oruçlarla, yaptığımız tevbe-istiğfar ve diğer ibadet-taatlerle bu rahmet denizinde yıkandık, tertemiz olduk. Çünkü Ebu Hureyre *(Radıyallahu Anh)*'dan rivayete göre Rasûlüllah *(Sallâllâhü Aleyhi ve Sellem)* Efendimiz:

من صام رمضان إيمانا واحتسابا غفر له ما تقدم من ذنبه

"Kim, iman ederek ve mükâfatını sadece ALLAH Teâlâ'dan bekleyerek Ramazan orucunu tutarsa, onun geçmiş günahları mağfiret olunur." buyurmuşlardır.[1] Neticede felaha erdik, elhamdülillah. Cenab-ı Hak şöyle buyuruyor:

قَدْ أَفْلَحَ مَنْ تَزَكَّى وَذَكَرَ اسْمَ رَبِّهِ فَصَلَّى

"Şirk, küfür ve batıl inançlardan, kötü ahlak ve günahlardan iyice temizlenen, arınan ve Rabbisinin adını zikredip de namaz kılan kimse muhakkak felaha ermiş, korktuğundan emin, umduğuna nail olmuştur."[2]

Şüphesiz ki, gerçek arınma, her türlü maddî ve manevi kirlerden, lekelerden sıyrılıp kalbi ve vicdanı, duygu ve düşünceyi berraklaştırıp tertemiz tutmaktır. Böylesine kapsamlı ve anlamlı bir arınmanın mükâfatı ise, Cennet'te sonsuz mutluluğa erişmektir.

Hakikî imân, kalbi her türlü şirkten, inkârdan, şüphe ve nifaktan boşaltıp arındırır ve orayı ilâhî tecellinin aynası haline getirip feyiz ve rahmet kaynağı yapar.

İman temeli üzerine bina edilip işlenen Salih ameller ise, günah ve hata kirlerini temizler ve adeta bunlar kalp üzerinde, devamlı temizlikle meşgul olan görevlilere benzerler.

Niyeti, duygu ve düşünceyi halis (katıksız, gösterişten uzak) kılmak ise, insanı diğer manevî kirlerden arındırıp kemal mertebesine yükselmesine vesile olur. Çünkü varlıkta ne varsa hepsi ALLAH Teâlâ'ya aittir ve O'nun kudretinin tezahürüdür. Aynı zamanda görebildiğimiz ve göremediğimiz sayısı belirsiz eşya, sistem ve düzenler sadece insanoğlu için yaratılıp vücuda getirilmiştir. İnsan da en şerefli ve aziz varlık olarak ALLAH Teâlâ'ya ibadet edip kulluğunu isbat için yaratılmış ve mükâfat olarak da önüne sonsuz bir hayat düzeni plânlanıp konulmuştur. O bakımdan insanın yapacağı her amel münhasıran ALLAH için olduğu takdirde değer, anlam ve mükafat kazanır. Aksi halde niyet ve amaç bakımından sırf dünya hayatıyla bağlı olan ameller, Ölüm olayıyla sabun köpüğü gibi sönüp gider ve ikinci hayatta sadece onların vebaliyle karşılaşılır.

---

1 *Buhari, İman: 28, Leyletu'l-Kadr: l, Savm: 6; Müslim, Sıyam: 3, 20, Müsafirin:175; Ebu Davud, Ramazan: l, Savm: 57;Tirmizi, Savm l, Cennet: 4; Nesai, Sıyam: 39; İbn-i Mace, İkame:173; Sıyam:2, 33; Darimi, Savm:44, A.b.Hanbel, 2/232*

2 *A'la sûresi: 14-15*

Bunun için Cenab-ı Hâk, zat-ı ulûhiyetine kulluk edip ibadette bulunmak üzere yarattığı insanı, tertemiz olarak dünyaya getirdiği gibi, tertemiz yaşamasını ve o hal üzere ölmesini ve yine o hâl üzere dirilip ikinci hayata kalkmasını dilemektedir. Farz kıldığı bedeni, kalbî ve malî ibadetlerle onu bu çizgi üzerinde tutmayı murad etmiştir. Günde beş vakit namaz ve namaz için alınan abdestin ruh ve beden, kalp ve dimağ Üzerindeki olumlu tesirlerini, temizleyici özelliklerini kim inkâr edebilir?

Zekât, sadaka-i fıtr (fitre), adak, keffaret ve benzeri malî ibadetlerin toplum yapısında oluşturduğu güven, huzur, kardeşlik, sevgi ve saygı havasını görmemek, anlamamak için geri zekâlı veya çok inatçı bir kâfir olmak gerekir.

Bütün bu feyizli ibadetlerin sağladığı rahmet havasını hangi hareket veya davranış sağlayabilir, imân ve ibâdetten kopuk bir toplumun madde cenderesine nasıl sıkıştığını ve paradan başka bir amaç düşünmediğini hergün görmekte ve işitmekteyiz. Böylesine kişisel çıkarlarını ön planda tutanların estirdiği soğuk havanın aile, toplum ve ülkeleri nasıl dondurup mefluç hale getirdiğini görmemek mümkün mü? Meğerki kalp ve kafa gözü körelmiş olsun...

Şimdi bize düşen vazife, bu temizliğimizi muhafaza etmek ve kirlenmemeye çalışmaktır. Farzları yapmak, haramlardan uzaklaşmaktır. Kirlenirsek, yine yıkanırız, demeyelim. Çünkü ya nasib olmazsa!.. Sonra kirlenmemeye çalışmak, kirlenip temizlenmekten ve temizken tekrar yıkanmak da kirlendikten sonra yıkanmaktan daha faziletlidir ve daha kolaydır. Rabbimizin emirlerini muntazaman yerine getirip yasaklarından devamlı kaçınan Müslümanlar, daima bu şekilde tertemiz kalırlar. Aksine hareket edenler yani farzları terk edenler ve haramları işleyenler manen ve maddeten kirlenirler. Ebu Zer *(Radıyallahu Anh)* der ki: Rasûlüllah *(Sallâllâhü Aleyhi ve Sellem)* Efendimiz bana şöyle buyurdu:

اتق الله حيثما كنت وأتبع السيئة الحسنة تمحها
وخالق الناس بخلق حسن

"Nerede ve nasıl olursan ol, ALLAH Teâlâ'dan kork, takva sahibi ol! İşlediğin kötülüğün, haramın hemen arkasından iyilik yap, tevbe-istiğfar et ki, o kötülüğü yoketsin, silip süpürsün! İnsanlarla da güzel geçin, insanlara iyi ahlakla muamele et.[1]

Hazreti Peygamber *(Sallâllâhü Aleyhi ve Sellem)* Efendimizin özlü sözlerinden biri olan bu hadis-i şerifte üç önemli hususa tenbih ve ikaz buyrulmaktadır.

1- Her yerde ve her halde takva üzere olmak. ALLAH Teâlâ'nın azabından korkup, bütün emirlerini yapıp yasaklarından kaçınmak suretiyle kişi, ancak muttaki olabilir. Dinin temeli takvadır. Takvaya riayet etmeyen kimse dini; hayatında kamil olarak temsil edemez. Takva, ALLAH Teâlâ'nın emirlerini yerine getirmek, yasaklarından kaçınmakla gerçekleşen ve dinin temeli olan bir ilkedir. Buna ALLAH Teâlâ saygısı, ALLAH Teâlâ korkusu da denir.

Takva, yalnızlıkta, toplum içinde, belâ ve musibet anında, bolluk ve refahta, yokluk ve darlıkta, sağlık ve hastalıkta, hasılı her durumda ALLAH Teâlâ'ya karşı saygılı olmak, sürekli uyanık, dikkatli ve şuurlu bulunmaktır. Bütün hallerde takva esas alınmalıdır.

Böyle bir duygu ve halin sonuçları ise, yüce kitabımızda: ALLAH Teâlâ'nın dostluğu, ilahî övgü, ALLAH Teâlâ'nın yardımına ulaşmak, sıkıntılardan kurtulmak ve beklenmedik yerlerden rızka kavuşmak, amellerin ıslahı ve günahların bağışlanması, ilahî muhabbet, ALLAH Teâlâ katında makbuliyet, ölüm anında müjde, cehennemden kurtuluş ve nihayet cennette temelli mutluluğu buluş olarak belirtilmektedir.

ALLAH Teâlâ'nın, gazabından sakındırması ve Hazreti Peygamber *(Sallâllâhü Aleyhi ve Sellem)* Efendimizin: **"Nerede ve nasıl olursan ol, ALLAH Teâlâ'ya karşı saygılı bulun"** tavsiyesi, Müslümanları bu güzel sonuçlara davet etmektir. Böylece HazretiPeygamber *(Sallâllâhü Aleyhi ve Sellem)* Efendimiz, Mü'minleri:

...إِنَّ اللهَ كَانَ عَلَيْكُمْ رَقِيبًا.

1 *Tirmizi, Birr: 55, No: 1987*

"...Gerçekten ALLAH Teâlâ, üzerinizde gözetleyicidir."[1] Âyet-i kerimesinin mânâsına uygun davranmaya çağırmış olmaktadır. Zaten takva, onun tabii sonucu ilahi murakebe altında olduğu bilinci ile hareket etmekten ibaret değil miydi?

2- İşlenen haramların ardından hemen tevbe-istiğfar etmek, iyilik yapmak.

Takva, günah işlemeye, günah işlemek takva sahibi olmaya engel olmadığı için, insanlık gereği işlenecek günahların peşinden iyilik yapmak, o hata ve günahın sonuçlarını ve hatta bizzat günahın kendisini ortadan kaldırmak gerekmektedir. Zira ALLAH Teâlâ, iyiliklerin kötülükleri giderdiğini[2] ve hatta iyiliklere tebdil ettiğini[3] haber vermiştir.

Bu da murakabe şuurunun olumlu bir başka neticesidir. İyiliğin hatayı iyiliğe dönüştürmesi veya hiç değilse, kötülüğün sonuçlarının ortadan kaldırılması, hiç hata işlememesinin mümkün olmadığı dünyamızda, kötülüklere karşı müsamahasız olmayı öngörmek ve öğütlemek demektir. Günahların ve kötülüklerin tortularını, işlenen iyiliklerle dezenfekte edebilmek gerçekten çok büyük bir imkan ve şanstır.

Hayır vesilesiyle ALLAH Teâlâ'nın günahı yok etmesi, hem kişinin kalbinden günahın lekesini silmesi, hem de kişinin amel defterinin günah sayfasından, günahı silmesi şeklinde gerçekleşir. Kişinin her ikisine de ihtiyacı var. Çünkü günahlardan hasıl olan lekeler çoğalarak kalbi tamamen kaplayıp kararabilir.

Mü'min büyük-küçük bütün günahı ciddiye alıp, tevbe, istiğfar, sadaka ve namaz gibi amellerle ondan kurtulma ve temizlenme gayretinde olmalıdır. Unutulmamalı ki: **"Her bir günah içinde, küfre giden bir yol vardır.** Şu hadis-i şerif ile dikkatinizi çekmek istiyorum.

Ebu Hureyre *(Radıyallahu Anh)*'dan rivayete göre Rasûlüllah *(Sallâllâhü Aleyhi ve Sellem)* Efendimiz şöyle buyurdu:

إن العبد إذا أخطأ خطيئة نكتت في قلبه نكتةسوداء فإذا هو نزع واستغفر وتاب صقل قلبه وإن عاد زيد فيها حتى تعلو قلبه وهو الران الذي ذكر الله كلا بل ران على قلوبهم ما كانوا يكسبون

"Mü'minbir kul; bir hata yaptığı, bir günah işlediği zaman kalbine siyah bir nokta, siyah bir iz vurulur, işlenir. Eğer kul, o hatayı, o günahı işlemekten el çeker, kendini uzaklaştırır, istiğfar eder ve tevbe ederse kalbi, o iz pasından cilâlanır, parlatılır, leke silinir. Eğer bunu yapmayarak günahı işlemeye dönerse, hatalara devam ederse, o siyah nokta arttırılır, büyütülür. Öyle ki bütün kalbini kaplar, istilâ eder. İşte ALLAH Teâlâ'nın:

كَلاَّ بَلْ رَانَ عَلَى قُلُوبِهِمْ مَا كَانُوا يَكْسِبُونَ

"Hayır! Gerçek öyle değil. Bilâkis, onların kazanmakta oldukları, işleye geldikleri günahlar, haramlar kalplerini kirletmiş, paslandırmıştır."[4] **Ayet-i kerimesinde zikrettiği "Rân" budur."**[5]

Bu Mutaffifin suresi, 14. Ayet-i Kerime kafirler hakkındadır. Hazreti Peygamber *(Sallâllâhü Aleyhi ve Sellem)* Efendimiz bu ayet-i kerimeyi Mü'minlere okumuş ki, Mü'minler günahları çoğaltmaktan sakınsınlar ve kâfirlerin kalbleri karardığı gibi onların kalbleri de kararmasın. Bunun içindir ki: **Günahlar küfrün postasıdır**, denilmiştir.

Farzları terketmek, haramları işlemek neticesinde oluşan günahlar, üst üste gelerek kalbi körletir ve onu öldürür. Kul farzları terkeder, haramları işler, neticede günahlar kalbini kuşatır ve her tarafını kaplar. Kulun kalbi, insanın eline benzer. Kul, her günah işledikçe bir parmağı kapanır. Böylece günah işlemeye devam ettikçe bütün parmaklar kapanır ve üzeri mühürlenir. O kalpler, o günahları alışkanlık haline getire getire, pas tutmuş aynalar gibi körlenmiş, kararmıştır da artık göstermez olmuşlardır.

1 *Nisa Sûresi:1*
2 *Bak. Hûd Sûresi:114*
3 *Bak. Furkan sûresi: 70*
4 *Mutaffifin sûresi: 14*
5 *Tirmizi, Tefsir, No: 3334, İbn-i Mace, Zühd: 29, Ahmed b. Hanbel, 2/297*

Yazı öğrenmek isteyen, yazı yazdıkça yeteneği artar. İlerleye ilerleye o derece yetenek kazanır ki bakmadan dahi yazı yazabilir. İşte psikolojik durum da böyledir. Yapılan işlerin, ruh üzerinde değişik etkileri olur. Meselâ herhangi bir günahı sürekli işleyenlerin kalblerinde o günahın yeteneği oluşur. Günah, seni ALLAH Teâlâ'dan başka şeyle uğraştırandır. Seni ALLAH Teâlâ'dan başka şeylerle uğraştıran her şey karanlıktır, lekedir.

Demek ki bütün günahlar karanlıktır, kalbi kararır. Kalbte bu yeteneği oluşturan amellerden her birinin, bu yeteneğin oluşmasında bir katkısı vardır. **"İnsan, her günah işledikçe kalbte siyah bir nokta oluşur, böyle böyle kalb kapkara olur."**

Oluşan yeteneklerin kimi kuvvetli, kimi zayıf olduğundan bu kararmanın da derecesi ayrı ayrıdır. Kimi günah kalbe reyn yani pas, leke olur, kimi kalbin üstünü mühürler, kimi de kalbi kilitler, kapatır.

Zikredilen hadis-i şerifte Rasûlüllah *(Sallâllâhü Aleyhi ve Sellem)* Efendimiz tevbe ve istiğfarın ehemmiyetini çok güzel bir teşbih yani benzetme ile anlatmaktadır. Kasıtlı ve kasıtsız olarak işlenen her bir hata, her bir günah, ruhta siyah bir leke meydana getirmektedir. Günahlar arttıkça bu lekeler çoğalmakta ve temiz yerler azalmaktadır.

Günahlardan uzaklaşmak, lekenin artmasını önler ise de tevbe ederek, mevcutların da silinmesi, o pasların yeniden cilalanması gerekmektedir. Günahın lekesi tıpkı ayna veya kılıç üzerindeki bir kir veya kağıt üzerine düşen bir mürekkep damlası gibi barizdir. Bu leke işlenen günahın cinsine ve miktarına göre muhtelif büyüklüktedir. **"Kalp tıpkı, bembeyaz ve tertemiz bir elbise, günah da bu beyaz elbiseye isabet eden siyah bir leke gibidir. İster istemez bu leke elbiseyi çirkinleştirecektir. Günah karşısında insan bundan farksızdır."**

Günahtan hasıl olan lekenin kalbi kaplaması, kalbteki nurun sönmesi, basiretin kapanması demektir. Kalpteki bu fıtri nur sönüp basiret körleşince, kişi, artık günahı günah olarak göremez, hayrı da hayır bilemez.

3- İnsanlarla güzel geçinmek: Ahlâkî olgunluğun ve murakabe şuurunun günlük hayattaki ve beşerî ilişkilerdeki sonucu olmaktadır. Bu uygulamanın ölçüsü de Hazreti Peygamber Efendimiz *(Sallâllâhü Aleyhi ve Sellem)* tarafından, başkalarının kendisine yapmasını istemediğini onlara yapmamak şeklinde belirtilmiştir.

İnsanlara güzel ahlâkla muamele çok farklı şekillerde olabilir, yerine göre tatlı dil, güler yüz, müsamaha, bağışlama, kusurlarını görmeme, hatasını yüzüne vurmama, ayıbını teşhir etmeme, eza ve cefasına katlanma, iltifat, hediye vs. Bunu yapabilen, hem dünyada hem ahirette mükafaatını görecektir. Dünyada felah, başarı, sıhhat, takdir ve sevgi, ahirette Cenâb-ı Hakk'ın mağfiretine mazhariyetle necat ve kurtuluş. Bu iki hadis-i şeriften öğrendiklerimiz:

1- İyilikler, kötülükleri ya büsbütün ortadan kaldırmak ya da iyiliğe dönüştürmek suretiyle yok eder.

2- Güler yüz göstermek, zarar vermemek, iyiliklerin yaygınlaşmasına gayret etmek ve kendisine yapılmasını istemediğini başkalarına yapmamak, insanlarla güzel geçinmek demektir.

3- Takva ya da ALLAH Teâlâ'ya karşı saygılı olmak, Müslümanı her türlü kötülüklerden koruyacak üstün bir meziyettir.

4- Her yer ve şartta ALLAH Teâlâ'a karşı saygılı olmak, murakabe şuurunun göstergesidir.

Yukarıda zikredilen, A'lâ suresi, 14 ve 15. Ayet-i celilesinden, insanların felaha ermesinin başlıca üç şeye bağlı olduğu güzelce anlaşılmaktadır. Bu üçü de; Tezekki yani iyice temizlemek, arınmak, ALLAH Teâlâ'yı zikretmek ve namaz kılmaktır.

Tezekki'den maksat: İnkâr ve isyandan arınmak, ALLAH Teâlâ'nın emrettiklerini tutup yasaklarından kaçınmaktır. Şirkten, kötü ahlâktan temizlenmek, ALLAH Teâlâ'nın Resûlü'ne indirdiği hükümlere tabi olmaktır. Salih amelleri yapmaktır. Zekâtı, fitreyi vermektir. Küfürden, batıl inançlardan uzaklaşmaktır.

Şüphesiz ki, gerçek arınma, her türlü maddi ve manevi kirlerden, lekelerden sıyrılıp kalbi ve vicdanı, duygu ve düşünceyi berraklaştırıp tertemiz tutmaktır.

Böylesine kapsamlı ve anlamlı bir arınmanın mükâfatı ise, Cennette ebedî mutluluğa erişmektir.

Hakiki imân, kalbi her türlü şirkten, inkârdan, şüphe ve nifaktan boşaltıp arındırır ve orayı ilahî tecellinin aynası haline getirip feyiz ve rahmet kaynağı kılar. Hiç şüphe yok ki, insan aslında düzgün bir tabiata sahiptir. Uluhiyet fikrini kavramıştır. Artık insana, bu düzgün tabiatına aykırı bir harekette bulunması, kötü inanç ve ahlâkla kendini kirletmesi hiç yakışır mı?

İnsan, kendisini batıl inançlardan temizlemeye çalışmalı, ahlâkını da düzeltmeye gayret göstermelidir. Kimi insanlar derler ki: Ahlâk denilen ruhi melekeler, yaratılıştan gelmektedir; bunları değiştirmek mümkün değildir. Fakat bu fikir doğru değildir. Ahlâk; ister yaratılıştan gelsin ve ister kimilerin dediği gibi insandaki gelişimin neticesi veya kabiliyetinin bir eseri olsun herhalde düzeltilmesi mümkündür.

Bilindiği üzere, bir meyve çekirdeğinin büyük bir kabiliyeti vardır. Bu çekirdek, nice ağaç ve meyve verme gücüne sahiptir. Bu çekirdek yetiştirildiği taktirde nice ağaçlar elde edilir, o ağaçlar yeşil yapraklar, rengarenk çiçeklerle bezenir ve çeşit çeşit meyveler verir. İşte insanda da tohum halinde ahlâk kabiliyeti vardır. İnsan çalışır, nefisle mücadelede bulunursa kendisindeki bu kabiliyet açığa çıkar, güzel ahlaklar meydana gelir ve kötü ahlaklar yok olup gider veya pasif halde kalıp aktif hale geçmez.

Düşünmelidir ki, bir takım vahşi hayvanlar bile terbiyenin tesiriyle adeta tabiatlarını değiştiriyorlar ve evcil hayvanlar arasına giriyorlar. Bir takım yabani bitkiler dahi terbiye sayesinde başka bir renk ve canlılık ile bahçelerimizi süslüyorlar.

Yine bazı adi taş parçaları da kapkara bir halde iken yapılan işlemler sayesinde parlıyor. Birer pırlanta ve elmas olarak gözlerimizi kamaştırıyor. Öyleyse en seçkin varlık olan insanın ahlakı niçin düzelmeye müsait olmasın?

İnsanların ahlâkı değişebilir. Çirkin huyları güzel huylara değiştirmeye **"tehzibi ahlâk"** denir. Bu değiştirme, mümkündür. Mümkün olmasaydı, Nebiyyi Zişan Efendimiz: " حَسِّنُوا أَخْلاَقَكُمْ= **Ahlâkınızı güzelleştiriniz."** diye emretmezdi.

Nefisleriyle mücadele eden bir nice zatların ne güzel huylar kazandıkları daima görülmektedir. Riyazet, terbiye; hayvanlara, otlara, çiçeklere, hatta taşlara tesir edip dururken insanlara tesir etmez mi?. **"Huy canın altındadır, can çıkmadıkça huy çıkmaz"** sözü her yönüyle doğru değildir. Gerçi bazı huyları değiştirmek güçtür. Fakat imkansız değildir. Tedavi sayesinde bazı hastalıklar, tesirsiz bir hale geldiği gibi, terbiye ve mücadele sayesinde de bazı huylar, hiç olmazsa tesirini gösteremez bir hale gelir, güzel huyların karşısında siner, kalır.

Güzel inanç ve güzel ahlaktan mahrum olmak ne büyük bir felakettir! Beşeriyetin saadeti, güzel inanç ve güzel ahlakla ayakta durur. Beşeriyetin felaketi de güzel inanç ve güzel ahlaktan mahrum olmanın kaçınılmaz bir neticesidir.

ALLAH Teâlâ'yı bilen ve O'na inanan insanlar, kendilerini bir takım dini hükümlerle sorumlu bilirler, bunlara uyar ve kötülük işlemeye o kadar cesaret edemezler, bazen etseler de hemen tevbe ve istiğfar ederler. Çiğnedikleri hakları yerine getirmeye çalışırlar.

Evet olgun bir Müslüman başkalarının mallarına, canlarına ve namuslarına tecavüz edemez. Herkesin emniyet ve huzur içerisinde yaşamasını ister. Halbuki ALLAH Teâlâ'yı inkâr eden birisi, kendi nefsinin isteklerine uyar, bu sebeple de her türlü kötülüğü mübah görür, insanların malına, canına ve mukaddesatına el uzatmaktan geri kalmaz, kendi alçak duygularını tatmin etmek için her türlü ahlaksızlığı meşrulaştırır. Çevrenin saadet ve selametini düşünmez. Onun yegane gayesi kendisinin hayvanca yaşamıdır.

Böyle bir kimse, dinden ve ahlaktan mahrum olduğu için bütün insanları da kendisi gibi bu mukaddesattan mahrum görmek ister. Bu alçak hedefi uğrunda, insanlık aleminde bir arsızlık devri başlayana, namus ve fazilet kalkana ve de mukaddesattan eser kalmayana dek didinip durur.

Dünya tarihi gösteriyor ki, hangi millette böyle sapıklar, ahlakî değerlerden mahrum olanlar türediyse o milletin ahlakı ve birliği bozulmuş, kuvveti ve direnci kırılmış ve sonunda da yok olup gitmiştir.

Sonuç olarak, dinsizlik ve ahlaksızlık akımı, bütün beşeriyet için bir felâket ve en büyük beladır. Bu zararlı akımın önü alınmadıkça, insanlık alemi için kurtuluş ümidi yoktur.

İnsan güzel inanca ve güzel ahlaka sahip olmalıdır ki, hem dünyada hem de ahirette felaha ve kurtuluşa erişebilsin. Bu da kuru laf ile değil, dinin talimatı gereğince ciddi bir şekilde çalışmakla elde edilir. Bir zat ne güzel demiştir:

"Kurtulmak istiyorsun. Ama kurtuluş yolundan gitmiyorsun. Gemi kuru yerde yüzmez, bilmiyor musun?"

Gerekeni yapmak ve doğru yolu takip etmek lazımdır. Dolayısıyla selamet ve saadet sahiline kavuşmak isteyenler, hak dine, üstün ahlaka sarılmalı ve bunların gösterdiği yoldan ayrılmamalıdır.

Sonuç olarak, insanın kurtuluşa ermesi için arınması lazımdır. Ancak sadece bu yeterli olmayıp bedeni ibadetlere de ihtiyaç vardır. İşte:

وَذَكَرَ اسْمَ رَبِّهِ فَصَلَّي

"Ve Rabbinin ismini zikredip de namaz kılmıştır"[1] ayet-i kerimesi bunu ifade etmektedir.

Hiç şüphesiz zikrullah çok büyük bir yücelik taşımaktadır. **Zikrullah, kalbin cilası, ruhun gıdasıdır.** İnsan Cenâb-ı Hakk'ı sürekli zikretmelidir.

Gafilce yaşamak insana yakışmaz. ALLAH ALLAH demek, Kur'an-ı Kerîm'i okumak, kelime-i tevhide devam etmek zikirdir. ALLAH Teâlâ'nın kudretinin eserlerini ve büyüklüğünü düşünmek, hatta bayram sabahı camiye giderken ve bayram namazını kılarken alınan tekbirler dahi zikirdir.

Namazın dahi yüce bir ibadet olduğu bilinmektedir **"Ve Rabbinin ismini zikredip de namaz kılmıştır"** ayet-i kerimesindeki **"namaz kılmıştır"** fiili genel olarak zikredildiğinden bu; hem farz namazları, hem de vacip olan bayram namazlarını içerir.

Namaz, ALLAH Teâlâ'yı yüceltmek, anmak ve O'na karşı ibadet borcunu ödemek O'ndan rahmet ve hidayet dilemektir. Namaz, ibadetin en olgun şeklidir.

Zira insanı ruh temizliğine götürecek bu ibadetten önce beden ve elbise temizliği farz kılınmıştır. **"ALLAHu ekber=ALLAH en büyüktür"** sözüyle, ALLAH Teâlâ'dan başka düşünceler atılır, gönül yalnız ALLAH Teâlâ'yı anmaya yöneltilir. **"ALLAHu ekber"** sözüne tahrime denir ki ALLAH Teâlâ'dan başka şeylerle uğraşmayı haram kılmak demektir. Rükünden rükne geçildikçe bu tekbir tekrar edilir. ALLAH Teâlâ'nın huzuruna duran Mü'min her rek'atte Fatiha'yı okuyarak övgü ve ibadetin yalnız ALLAH Teâlâ'ya yapılacağını, hidayet ve rahmetin yalnız O'ndan bekleneceğini söyler, rüku ve sücûdunda ALLAH Teâlâ'yı tesbih eder. Namaz, iman ve takvanın bir gereğidir. Namazı huşu içerisinde ve vaktinde kılmak lazımdır. Namazın ahlâkî ve sosyal faydaları da bulunmaktadır.

Hiç kuşkusuz iman ve kalb huzuru ile kılınan namaz, insanı kötü düşüncelerden, korku ve ıstıraptan kurtarır. O insan dünya için üzülmez, ALLAH Teâlâ'dan başka yarar ve zarar veren görmez. Herşeyi ALLAH Teâlâ'dan bilir, yalan ve nifaktan utanır. Her an kendisini ALLAH Teâlâ'nın huzuruna durmaya hazırlar.

Namaz; haramlardan, kötülüklerden, çirkin işlerden meneder. Sabırsızlıktan, huysuzluktan sakındırır, yüksek ahlâk ile bezendirir. İnsanı daima ALLAH Teâlâ duygusunun kontrolu altında tutar ve bu kontrol altında hayat yoluna devam eden insan da her an önüne çıkması muhtemel olan haram engellere ayağını taktırmadan ve günah çamuruna bulanmadan emniyet içinde yürüyebilir. Rasûlüllah *(Sallâllâhü Aleyhi ve Sellem)* Efendimizin bir evin önünden akan pırıl pırıl temiz bir suya benzettiği[2] namaza devam edelim ki, o, bizim büyük günahlardan korunmamıza ve arada vaki olacak küçük günahlarımızdan da af olunmamıza sebep olur.

Kısacası, tertemiz kalabilmek için dinen yapılması caiz olmayan şeyleri yapmamak, dinen yenilmesi-içilmesi haram olan şeyleri yememek-içmemek, dinen giyilmesi, kullanılması caiz olmayan şeyleri giymemek, kullanmamak, alınması-verilmesi haram olan şeyleri almamak-vermemek gibi hususlara, kısacası ALLAH Teâlâ'nın emir ve yasaklarına riayet etmek gerekir.

1 *Âlâ Sûresi:15*

2 *Bak. Buhari, Mevakîtu's-Salah: 5*

HAZRET-İ EBÛ BEKR-İ SIDDÎK (3)

(*Radıyallahu Anh*)

TÜRKİYE GAZETESİ YAYINLARI
İSLAM ALİMLERİ ANSİKLOPEDİSİ GİBİ BAZI
MUTEBER ESERLERDEN ALINTIDIR.

EBÛ BEKR (Radıyallahu Anh)IN İLİMDEKİ ÜSTÜNLÜĞÜ

Hazreti Ebû Bekir (*Radıyallahu Anh*) Eshâb-ı kirâmın en çok ilim sahibi olanlarındandı. Her ilimde müracaat kaynağı olmuştur. Kendisi İslâmî ilimlerin bütün meselelerini bilirdi.

Nitekim Rasûlüllah Efendimiz (*Sallâllâhü Aleyhi ve Sellem*) O'nun hakkında "Allahü Teâlâ kalbime ne akıttıysa Ebû Bekir'in kalbine akıttım" buyurmuştur. Böylece Rasûlallah (*Sallâllâhü Aleyhi ve Sellem*)den sonra insanların en üstünü oldu. Hicrette O'nun yol arkadaşı idi. Mağarada beraber idiler. Hayatı boyunca Rasûlüllah Efendimiz (*Sallâllâhü Aleyhi ve Sellem*)in yanından hiç ayrılmadı. Her işinde O'nun veziri oldu. Rasûlüllah Efendimiz (*Sallâllâhü Aleyhi ve Sellem*) bir meselede Eshâb-ı kirâm ile istişare ederken Hazreti Ebû Bekir (*Radıyallahu Anh*)i sağına, Hazreti Ömer (*Radıyallahu Anh*)ı da soluna oturturdu.

Görülecek mesele hususunda önce bu ikisinin reyini (görüşünü) sorar sonra da diğer Sahâbîlerin görüşlerine yer verirdi. Çünkü Hazreti Ebû Bekir (*Radıyallahu Anh*)ın ilmi o kadar yüksekti ki Eshâb-ı kirâmın en yükseklerinden olan Hazreti Ömer (*Radıyallahu Anh*) bile Resûlüllah Efendimiz (*Sallâllâhü Aleyhi ve Sellem*)in Hazreti Ebû Bekir (*Radıyallahu Anh*) ın seviyesinde anlattığı şeyleri anlayamazdı. Hazreti Ömer (*Radıyallahu Anh*)ın bir gün geçerken Rasûlüllahın (*Sallâllâhü Aleyhi ve Sellem*)in Ebû Bekir Sıddîk (*Radıyallahu Anh*)a birşey anlattığını gördü. Yanlarına gidip dinledi.

Sonra başkaları da gördü ise de gelip dinlemeğe çekindiler. Ertesi gün, Ömer (*Radıyallahu Anh*)ı görünce, "Yâ Ömer, Rasûlüllah (*Sallâllâhü Aleyhi ve Sellem*) dün size bir şey anlatıyordu. Bize de söyle öğrenelim" dediler. Çünkü o daima "Benden duyduklarınızı din kardeşlerinize de anlatınız! Birbirinize duyurunuz!" buyururdu.

Hazreti Ömer (*Radıyallahu Anh*) "Dün Ebû Bekir (*Radıyallahu Anh*) Kur'ân-ı Kerîm'den anlayamadığı bir âyetin mânâsını sormuş Rasûlüllah (*Sallâllâhü Aleyhi ve Sellem*) ona anlatıyordu. Bir saat dinledim birşey anlıyamadım" dedi. Çünkü Ebû Bekir (*Radıyallahu Anh*)'in yüksek derecesine göre anlatıyordu.

Ömer (*Radıyallahu Anh*) o kadar yüksek idi ki Rasûlüllah (*Sallâllâhü Aleyhi ve Sellem*) "Ben Peygamberlerin sonuncusuyum. Benden sonra peygamber gelmeyecektir. Eğer benden sonra Peygamber gelseydi Ömer Peygamber olurdu" buyurdu.

Ömer (*Radıyallahu Anh*) böyle yüksek olduğu halde ve Arapçayı çok iyi bildiği halde Kur'ân-ı Kerîm'in Hazreti Ebû Bekir (*Radıyallahu Anh*)a anlatılan tefsîrini anlayamadı. Çünkü Rasûlüllah (*Sallâllâhü Aleyhi ve Sellem*) herkesin derecesine göre anlatıyordu.

Hatta Cebrâil aleyhisselâm dahi Kur'ân-ı Kerîm'in mânâsını ve esrarını Rasûlüllah (*Sallâllâhü Aleyhi ve Sellem*)e sorardı. Rasûlüllah (*Sallâllâhü Aleyhi ve Sellem*) Kur'ân-ı Kerîm'in hepsinin tefsîrini Eshâbına bildirmiştir. Kur'ân-ı Kerîm'in tefsiri için lâzım olan bütün ilimler Hazreti Ebû Bekir (*Radıyallahu Anh*)da mevcuttu.

Hazreti Ebû Bekir (*Radıyallahu Anh*) yaşadığı zamanda Kureyş'in âlimi olarak tanınırdı. Gayet güzel konuşur, Arap dilinin belagatına da vâkıftı. Rasûlüllah'tan (*Sallâllâhü Aleyhi ve Sellem*) çok feyizlere kavuşmuş, Kur'ân-ı Kerîm'in mânâsına ve hakikatine ait bütün bilgileri bizzat O'ndan almıştır.

Kur'ân-ı Kerîm'den hüküm çıkarma hususunda üstün bir kudret ve maharet sahibi idi.

Âyet-i kerîmelerin ve hadîs-i şerîflerin mânâ ve hakikatlarına hakkıyla muttali (vakıf) idi. Eshâb-ı kirâm ve Tabiînin âlimleri, birçok âyet-i kerîmenin tefsîrini O'ndan alıp bildirmişlerdir.

Eshâb-ı kirâmın büyüklerinden Ebû Sa'îd-i Hudrî (Radıyallahu Anh) şöyle bildiriyor: Birgün Rasûlüllah (Sallâllâhü Aleyhi ve Sellem) hutbe okuyordu. Hutbelerinde: "Allahü Teâlâ bir kulunu dünyâ ile kendi katında olan arasında serbest bıraktı. O da, Allahü Teâlâ katında olanı seçti" buyurdu. Hazreti Ebû Bekir (Radıyallahu Anh) bunu duyunca ağladı. Kendi kendime, bu zatı hangi şey ağlatıyor. Kulunu Allahü Teâlâ, dünyâ ile kendi katında olan arasında serbest bıraktı, o da Allahü Teâlâ katında olanı seçti. Bunda ağlanacak ne var"? diye düşündüm ama Ebû Bekr-i Sıddîk (Radıyallahu Anh) bizim en âlimimiz idi, bizim anlamadıklarımızı anlardı, Rasûlüllah (Sallâllâhü Aleyhi ve Sellem)in bu sözünden vefat edeceğini anlamıştı. Rasûlüllah (Sallâllâhü Aleyhi ve Sellem) de onu teselli etmek için: "Ey Ebû Bekir, ağlama! Arkadaşlığı ve malı bana Ebû Bekir'den daha bereketli olan yoktur. Eğer ümmetimden dost edinseydim, Ebû Bekir'i edinirdim. Fakat (Allah'tan başka dost tutmam düşünülemeyeceği için aramızda) İslâm kardeşliği ve muhabbeti vardır." buyurdu.

Ebû Bekr-i Sıddîk (Radıyallahu Anh) Neseb ilminde de yükselmişti. Arapların soylarına ait vak'aları (olayları) en iyi bilendi. Aralarındaki kan davalarını halleder, O'nun hakemliğine ve kararlarına itirazları olmazdı.

EBÛ BEKR (Radıyallahu Anh)IN HADİS İLMİ

Hazreti Ebû Bekir (Radıyallahu Anh)ın hadîs ilminde de üstün bir hizmeti olmuştur. Rasûlüllah (Sallâllâhü Aleyhi ve Sellem)in her haline ve her işine pek yakından vâkıf bulunuyordu. Eshâb-ı kirâm, birçok meselede Rasûlüllah (Sallâllâhü Aleyhi ve Sellem)in nasıl hareket ettiğini Ebû Bekir(Radıyallahu Anh)den soruyordu. Kendisinden, Hazreti Ömer bin Hattâb, Osman bin Affân, Aliyyü'l-Mürtezâ, Abdurrahman bin Avf, Abdullah İbni Mes'ûd, Abdullah İbni Abbas, Abdullah İbni Ömer, Huzeyfe İbnü'l-Yemân, Zeyd bin Sâbit (Radıyallahu Anhüm) ve daha birçok Sahâbî hadîs-i şerîf rivâyet etmişlerdir. Resûl-i Ekrem'in (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem) vefâtından sonra hemen hilâfet işlerine başlaması ve meşguliyetinin çok olması ve her işittiğini rivâyet edecek kadar uzun yaşamamış olması sebebiyle rivâyet ettiği hadîs-i şerîflerin sayısı azdır. Bunların 142 adet olduğu kaynak eserlerde zikredilmektedir. Rasûlüllah Efendimiz'den bizzat işiterek rivâyet ettiği hadîs-i şerîflerin bazıları şunlardır:

Hazreti Ali(Radıyallahu Anh) anlatmıştır ki: Ebu Bekir(Radıyallahu Anh) doğru sözlüdür. Ondan işittim ki, Rasûlüllah (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem) "Günah işleyen biri pişman olur, abdest alıp, namaz kılar ve günahı için istiğfar ederse, Allahu Teâlâ, o günahı elbette af eder. Çünkü Allahu Teâlâ: **"Biri günah işler veya kendi nefsine zulmeder de sonra pişman olup Allah'tan bağışlanma talep ederse Allah'ı çok bağışlayıcı ve acıyıcı olarak bulur".** (Nisa 109) buyuruyor" demiştir.

"Misvak ağzı temizlemeğe, Cenab-ı Hakk'ın rızasına kavuşmağa vesiledir."

"Allahü Teâlâ'dan ömrünüzün başında ve sonunda afiyet ve yakîn isteyiniz."

"İmamlar (halîfeler) Kureyş'tendir."

"Doğruluğa ve iyiliğe dikkat edin, zira bu ikisi Cennete götürür. Yalandan ve kötülükten sakının, zira bunlar Cehenneme götürür."

"Peygamberler miras bırakmazlar. Onların bıraktıkları sadakadır."

"Peygamberler, ruhlarının kabz olunduğu (vefât ettikleri) yere defn olunurlar."

Rasûlüllah (Sallâllâhü Aleyhi ve Sellem) vefat ettiğinde kimse bu hadisi bilmediği için nereye defnedileceği hususunda ihtilaf çıkmıştı ki o sırada Ebû Bekir (Radıyallahu Anh) bu hadisi rivayet ederek defnin vefat ettiği yer olan Âişe (Radıyallahu Anha)nın evinde gerçekleşeceğini bildirdi.

EBÛ BEKR (Radıyallahu Anh)IN FIKIH İLMİ

Ebû Bekr-i Sıddîk'ın (Radıyallahu Anh) fıkıh ilminde üstün bir yeri vardır. Eshâb-ı kirâmın en büyük fakihlerindendi. Resûl-i Ekrem'in zamanında bile fetva verirdi. Rasûlüllah (Sallâllâhü Aleyhi ve Sellem) den yayılan bütün ilimlere ve feyizlere ayna olmuştu. İslâmî ilimlerin her meselesini bilirdi (ve hükümlerinin hepsine hakkıyla vâkıftı). Eshâb-ı kirâmın içinde "fukahâ-ı seb'a" adı ile meşhûr olan yedi büyük âlimden biri de Hazreti Ebû Bekir (Radıyallahu Anh) idi. Fetvalarının adedi itibarıyla bunların mutavassıtlarındandı? Kendi hilafeti devrinde kurulan dînî müesseselerden (kuruluşlardan) biri de, "İftâ makamı" (fetva makamı) idi. Bu kuruluşun en önemli görevi, fıkhî (dini meseleleri araştırıp, tetkik ve tahkik edip), dînî hükümlerde icma'ın

(birliğin) hâsıl olmasına çalışmaktı. Müslümanların sorularına cevap vermek suretiyle, hem onlara faydalı olunuyor, hem de, ilmin gelişmesi temin ediliyordu (sağlanıyordu). İslâmiyetin zimmîlere (gayri müslim vatandaşlara) tanıdığı bütün haklar eksiksiz yerine getirilmekteydi.

EBÛ BEKR (Radıyallahu Anh)IN TASAVVUF İLMİ

Hazreti Ebû Bekr-i Sıddîk *(Radıyallahu Anh)* tasavvuf ilminin bütün yüksek marifetlerine kavuşmuştu. Rasûlüllah *(Sallâllâhü Aleyhi ve Sellem)*in kalbine akıtılan feyizlerin, marifetlerin hepsi O'na da verilmişti. Rasûlüllah *(Sallâllâhü Aleyhi ve Sellem)* den sonra Allahü Teâlâyı en iyi tanıyan ve en çok ibadet eden O'dur. Tasavvuf, Rasûlüllah *(Sallâllâhü Aleyhi ve Sellem)*in izinde bulunmak, O'nun gösterdiği yoldan ayrılmamaktır.

İnsanların yaratılışları ayrı ayrı olduğu için tasavvuf yolları da ayrılmıştır.

Bu ümmetin sonra gelen evliyası, Rasûlüllah *(Sallâllâhü Aleyhi ve Sellem)*den gelen feyizlere, nurlara iki yoldan kavuşmuştur. Birisi nübüvvet yolu, diğeri de vilâyet yoludur. Müslümanlar, nübüvvet yolunun bütün marifetlerine, Hazreti Ebû Bekir *(Radıyallahu Anh)* vasıtası ile kavuşmuşlardır. Eshâb-ı kirâmın hepsi, Allahü Teâlâya bu yoldan kavuştular.

Özellikle Nakşi tarikatının nisbeti Hazreti Sıddık *(Radıyallahu Anh)* vasıtasıyla sürmektedir.

Rasûlüllah *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)* Hazreti Ebû Bekir *(Radıyallahu Anh)*ın mescide açılan kapısı hariç, diğer bütün kapıları kapattırdı ve "Onun kapısında nûr görüyorum." buyurdu ki âlimler bu kendisinden sonra onun halifeliğine işarettir, dediler. Veliler ise bunun tasavvuf yolunun Ebû Bekr *(Radıyallahu Anh)* ile devam edeceğine işaret olduğunu söylediler.

Hazreti Ebû Bekir *(Radıyallahu Anh)* tasavvuf yolunun en büyük özelliklerinden olan az konuşma ibadetine çok riayet ederdi. Hatta diline hâkim olmak, lüzumsuz hiçbir söz söylememek için mübârek ağzına taş koyardı. Mecbur olmadıkça asla dünyâ kelâmı söylemezdi.

Bir hadîs-i şerîfte: "Ebû Bekir *(Radıyallahu Anh)*ın imânı, bütün mü'minlerin imânları ile tartılsa, Ebû Bekir'in imânı ağır gelir" buyuruldu ki burada imanın artıp eksilmesi söz konusu olmadığından Hazreti Sıddık *(Radıyallahu Anh)*ın imanının kuvvetine ve nuruna işaret edilmiştir.

Nitekim diğer bir hadis-i şerifte geçen: "Ebû Bekir *(Radıyallahu Anh)* çok namaz, oruç ve sadakayla sizden üstün olmadı lakin kalbine yerleşen birşeyle faziletli oldu." ifadeyi nebevviyesinde de Hazreti Ebû Bekir *(Radıyallahu Anh)*da diğer sahabede olmayan bir mana bulunduğu belirtilmiştir ki tasavvuf ehli bu mananın mağarada Rasûlüllah *(Sallâllâhü Aleyhi ve Sellem)*in kendisine yaptığı teveccüh ile hasıl olduğunu belirtmişlerdir.

Ayrıca bir başka hadis-i şerifte yer alan: "Allah göğsüme ne döktüyse mutlaka ben de hepsini Ebû Bekr *(Radıyallahu Anh)*ın sadrına döktüm." şeklindeki nebevi beyan da bu hakikate işaret etmektedir.

Birgün Eshâb-ı kirâm Rasûlüllah *(Sallâllâhü Aleyhi ve Sellem)*e Hazreti Ebû Bekir *(Radıyallahu Anh)*dan şikâyet için gelip, "Yâ Resûlallah Ebû Bekir odasında yalnız başına ciğer kebabı yer, kokusunu duyarız, bizi hiç davet etmez" dediler.

"Bir daha böyle yaptığında, bana haber verin, beraber evine gidelim!" buyurdu. Birgün haber verdiler. Resûl-i ekrem, hemen kalkıp, Hazreti Ebû Bekir *(Radıyallahu Anh)*ın evine gitti. Ateş ve kebap yoktu. "Yâ Ebâ Bekir, sen ciğer kebabı yiyormuşsun, bize de var mıdır?" buyurdu. Yâ Resûlallah, ben ciğer kebabı yemiyorum, pişen kendi ciğerimdir, dedi.

Rasûlüllah *(Sallâllâhü Aleyhi ve Sellem)* bunun nasıl olduğunu sorunca: "Hak teâlâ, bana İslâm Dinini nasîb etti. Habîbine dost eyledi. Eshâb-ı kirâm arasında büyük yer verdi. Acaba kıyâmet gününde hâlim ne olur, bu kadar nimetin şükrünü yapabilir miyim diye korktuğumdan, ciğerim kebap olu yor" cevabını verdi. Bunu işitince Eshâb-ı kirâmın, Hazreti Ebû Bekir *(Radıyallahu Anh)*a olan muhabbetleri daha çok arttı.

KISSADAN HİSSELER

HAZRETİ ÖMER'İN TEVAZUU

Bir yolculuk esnasında Hazreti Ömer *(Radıyallahu Anh)* ve onun hizmetçisi nöbetleşerek hayvana biniyorlardı. Bir ara Hazreti Ömer *(Radıyallahu Anh)* biniyor, hizmetçisi de devenin geminden tutarak çekiyordu.

Bir fersah yol aldıktan sonra Hazreti Ömer *(Radıyallahu Anh)* deveden iniyor, hizmetçisi biniyordu ve Hazreti Ömer *(Radıyallahu Anh)* devenin yularından çekiyordu. Şam'a yaklaşıldığı sıra deveye binme sırası hizmetçiye gelmşiti. Hizmetçi deveye bindi, Ömer de devenin yularından çekerek ilerlemeye başladı.

Bu sırada yollarının üzerinde birikmiş bir su birikintisi ile karşılaştılar. Hazreti Ömer *(Radıyallahu Anh)* ayakkabılarını çıkarıp sol koltuğunun altına aldı ve suya girerek karşıya geçti. O sırada Şam valisi olan Ebû Ubeyde b.Cerrâh onları karşıladı.

— Ey müminlerin emiri! Şam halkının ileri gelenleri sizi karşılamak üzere yola çıktılar. Sizi bu halde görmeleri hoş olmaz, dedi. Hazreti Ömer *(Radıyallahu Anh)* ona şöyle dedi:

— Allah *(Celle Celalühü)* bizleri İslâm ile aziz etmiştir. İnsanların ne diyeceği benim için hiç önemli değildir.

İNSANIN ASLI NEDİR Kİ KİBİRLENİR?

Muhalleb b. Ebû Sufra, Haccâc'ın komutanı idi. Bir gün Mutarrif b. Abdullah eş-Şıhhîr *(Radıyallahu Anh)* yanından geçiyordu. muhalleb üzerindeki ipek kumaştan yapılma cübbesi ile böbürlene böbürlene yürüyordu. Mutarrif ona,

— Ey Muhalleb! Bu yürüyüş, Allah ve Resûlü'nun buğzettiği bir yürüyüştür, dedi. Muhalleb ona,

— Sen benim kim olduğumu biliyor musun? diye sordu. Mutarrif şöyle dedi:

— Evet, biliyorum; evvelin pis bir meni, sonun kokmuş bir leş, bu ikisi arasında da karnında pislik taşıyan birisin! Muhalleb bundan sonra bir daha böyle yürümedi.

HÜSREV PAŞA'NIN BAHŞİŞİ

19. Asrın en zengin ve cömert devlet adamlarından biri Sâdrazam Hüsrev Paşa'ydı. Sonraları Enderun tarihini yazan Atâ Beyi sünnet olduğunda babası Tayyar Ağa, büyüklerin bu arada da Hüsrev Paşa'nın elini öpmeye götürmüştü. Bu sırada konağında emekli olarak oturan doksanlık Hüsrev Paşa **"Ah yavrum, fakir zamanıma rastladın."** diye iç çekmiş, sonra bir çekmeceden çocuğa hediye olarak zarflı bir kahve fincanı hediye etmiş.

Çocuk fincanı ne yapsın, atmışlar sandığın bir köşesine. Aradan uzun yıllar geçmiş. Atâ Bey büyümüş, memur olmuş, evlenmiş çoluk çocuğa karışmış. Sonra işini kaybetmiş. Borçlanmış. Evini satmış. Ev eşyalarını da ucuz demeden satmaya başlamış.

Hülâsa ümitsiz bir felaket devri. Yine bir gün **"Akşama ne yiyeceğiz?"** diye düşünürken hatırına Hüsrev Paşa'nın fincanı gelmiş. **"Götürüp satayım da elimize geçecek üç-beş kuruşla ekmek alayım."** diye düşünmüş. Fakat, fincanı hemen satamamış. Meğer fincan Ming sülalesinden kalma bir Çin porseleni, zarfı da Memlûk sultanları devrinden nâdide bir sanat eseri imiş. Hâraretli bir bedesten müzayedesine konu olmuş fincan. Aldığı parayla Atâ Bey bütün borçlarını ödemiş, evini geri satın almış, bütün aile efradıyle hacca gitmiş, yine de elinde kendisini ölene kadar geçindirecek para kalmış.

BİR ALİMİ ANALIM

1 AĞUSTOS 1960'DA VEFAT EDEN DÖRT MEZHEP MÜFTÜSÜ ALİ HAYDAR EFENDİ HAZRETLERİ'Nİ VEFATININ 53. SENE-İ DEVRİYESİNDE FEVKA'T-TECELLÎ DUASIYLA YAD EDİYORUZ

(Kuddise Sirruhû)

Meşîhat-ı İslâmiyye Heyet-i Te'lîfiyye Reisi, Huzur Dersleri Başmuhâtabı, Dört Mezhep Müftüsü Ahıskalı ALİ HAYDAR EFENDİ *(Kuddise Sirruhû)*

Kutbu'l-İrşad, Gavsu'l-Evtad, Ârif-i Billâh, Vâsıl-u İlellâh, Ulemâ-i kirâmdan Fatih Mücîz Dersi âm-ı, Meşîhat-ı İslâmiyye Heyeti Te'lîfiyye Reisi, Aliyyü'l-Haydar el-Ahiskavî Hazretleri, Batum'un Ahıska kazasında Hicrî 1288 (M:1870) senesinde dünyaya teşrif etti.

Henüz iki yaşına gelmişti ki, annesini kaybetti ve anadan yetim kaldı. Hikmeti İlâhiyye dört yaşına gelince de, zâhid ve müttakî bir zat olan babası Mehmed Şerif Efendi'yi Yüce Dost'a uğurladı. Böylece küçük yaşında hem anadan hem babadan yetim kalmış oldu.

Ali Haydar Efendi ilk ilim tahsilini memleketinde, Ahıska'daki civar medreselerde yaptı. Fakat o sıralarda medreselerde adeta bir matem havası vardı. Çünkü şanlı Kafkasya diriliş hareketinin öncüsü olan, Nakşî şeyhlerinden Şeyh Şâmil'in esareti ve ardından Kafkasya'yı terk etmesi, orada toplumsal olarak büyük bir kırılmaya sebep olmuştu. Ayrıca medreselerin çoğu yıkılmış, müderrisleri şehit olmuştu. Bu yüzden ilim tahsiline devam etmek isteyen pek çokları Anadolu'ya hicret ediyor, kimi Trabzon'a, kimi Erzurum'a gidiyordu.

Ali Haydar Efendi de 1894'te Erzurum'a gitti ve oradaki zamanının en önemli ilim merkezlerinden olan Bakırcı Medresesi'ne girip ilim tahsiline devam etti. Burada eğitimini tamamlayan Ali Haydar Efendi, ilimde daha da zirvelere ulaşabilmek için İstanbul'a geldi ve o devrin en önemli ve ciddi bir eğitim kurumu olan Fatih Medresesi'ne kaydoldu. Buradaki tahsilini ikmal edince, zamanın meşhur âlimlerinden olan, Beyazıd dersiâmlarından, Çarşambalı Hoca Ahmet Hamdi Efendi'nin derslerine iştirak etti ve 1901 senesinde Ondan icâzet

aldı. Ardından devrin kadılarını yetiştiren şimdiki Hukuk Fakültesi'nin ilk şekli olan "Medresetu'l-Kudat"a devam etti.

Ali Haydar Efendi bir taraftan okuyor, diğer taraftan okutuyordu. Fakat Medresetu'l-Kudat'taki tahsilini 1906 yılında ikmal ederek icâcet aldıktan sonra, bütün mesâisini ders vermeye ayırdı. Bundan böyle Ali Haydar Efendi, Fatih dersiâmları arasında yerini almış oluyordu.

Ali Haydar Efendi önce Sadi Bey Medresesi üçüncü müderrisliği görevine getirildi. Ardından Dârü'l-Hılâfet-i Aliyye Medresesi kısm-ı âli fıkıh müderrisliği yaptı. Sonra Fetvahâne Müsevvitliğine getirildi. Ardından da Heyet-i İftâiyye reisliği yaptı.

Bu görevlerde bulunduğu sırada gösterdiği ilmî kudretiyle dikkatleri üzerine çekti ve 1914 yılında da Sahn-ı Seman medreseleri fıkıh müderrisliğine tayin edildi.

1915 yılında da, şeyhülislâmlıkta yeni kurulan Telif-i Mesâil heyetinin resiliğine tayinedildi.

İlmiyle, irfanıyla parmakla gösterilen ve başarı cetveli her geçen gün hızla yükselen Ali Haydar Efendi, 1916 yılında ise Huzur Dersleri Başmuhâtaplığına getirilerek, devrinin en mümtaz ilim meclislerinde yer aldı. Bu dersler, saltanatın kaldırıldığı 1923 yılına (Osmanlı devletinin hitamına) kadar devam etti.

Ahıskalı Ali Haydar Efendi *(Kuddise Sirruhû)* zâhirî ilimlerin hepsini ikmal etmiş, varılacak noktanın en üst kademesine ulaşmış olan derin ilim sahibi bir mütefekkirdi. Dört mezhebe vukûfiyeti vardı ve her birinde fetva verecek selahiyette idi. Bulunduğu görevlerde fasılasız olarak ardı ardınca terfi edip hızla yükselmesi, Onun mâlik olduğu ilmî kudretin en önemli nişânesidir.

Ali Haydar Efendi *(Kuddise Sirruhû)* tebliğ ve davete çok büyük önem verirdi. Bunun önemi hakkında buyurmuştur ki: "Dîn-i Mübîn-i İslâm'ın devamı ve bekâsı, emr-i bi'l-mâruf ve nehy-i ani'l-münkerin devamına, Dîn-i Mübîn-i İslâm'ın inkırâzı (yıkılması) ise, emri bil mâruf ve nehyi anil münkerin terkine bağlıdır!"

Önceleri tasavvuf ve tarikata karşı mesafeliydi. Ali Haydar Efendi ilk başlarda tasavvuf ve tarikata karşı gayet mesafeli duruyordu. Hatta bazı kere vaazlarında tarikatın aleyhinde ifadeler kullanıyor, tekkeleri tenkit ediyordu. Çünkü karşılaştığı ve ziyaret ettiği tekkelerin birçoğunda, şeriata muhalif işlerin yapıldığına ve bunun meşrû kabul edildiğine bizzat şâhid olmuştu. Bu durumda asıl gayesinden sapmış ve bidatlara boğulmuş olan tarikat adı altındaki bu tür faaliyetlere nasıl iyi diyebilirdi.

O aslında hakiki şeyhlere değil, müteşeyyihlere karşıydı. Yoksa "Şeraitsiz tarikat olmaz" diyen, Peygamber Efendimiz *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*in sünnetini ihyâ etmeyi şiar edinen, Şâh-ı Nakşibend gibi, İmâm-ı Rabbânî gibi mâneviyat sultanlarının yolu olan tarikat ve tasavvufa karşı olabilir miydi?'

Zaten onun da tek derdi ve gayreti Kur'ân ve Sünnet'in ihyasıydı. İşte bu samimi niyeti sebebiyle, bu büyük kapı Kendisine Ali Rıza el-Bezzaz Hazretleri vasıtasıyla nasip oldu.

Ali Rıza el-Bezzaz Hazretleri'ni gördüğü andan itibaren kendisini mânevî bir hal kaplamıştı. Onun mânevî cazibesinin etkisiyle, içinde adeta fırtınalar koptu, gönlü vecd ile istiğrak ve cezbeyle doldu.

Zâhirî ilimlerde büyük bir derya olan Ali Haydar Efendiye, artık bâtınî ilmin kapısı da açılmıştı. Bâtinî ilimlere vukûfiyet kesbedip, nice gizli ilimler kendisine gün gibi ayan oldu. Gizli kalmış mârifet sırlarının ve İlâhî hakikatlerin pınarından kana kana içti. Kısa zamanda mânevî mertebeleri hızla kat edip gerek fazilette, gerekse velâyette çok yüce makamlar sahibi oldu.

Ali Rıza el-Bezzaz Hazretleri, bu mânevî emaneti kendisinden sonra Ali Haydar Efendiye bıraktı. Bundan böyle, Fatih Çarşamba'da Cebecibaşı mahallesindeki Şeyh İsmet Efendi tekkesinde irşad makamına geçen Ali Haydar Efendi, bu yolun yolcularına rehber olup feyizlere gark etti. Pek çoklarının velâyet mertebelerini aşmasına, kemâlât sahibi olmasına vesile oldu. Hak âşıklarını gerçek sevgiliye kavuşturdu.

Dört padişah zamanında bilfiil vazîfe yapmış olan ve bilhassa Cennet mekân Sultan Abdülhamîd Han'ın iltifatlarına mazhar olan Ahıskalı Ali Haydar Efendi, Cumhûriyet devri boyunca ilimle, dinî tedrisâtla meşgûl oldu. Tabi bu arada çileli yıllar da başladı. Sorgular, mahkemeler, hapisler, beraatler birbirini izledi. Yirmi beş yıl boyunca göz hapsinde tutuldu.

Ali Haydar Efendi bu çileli yıllarında, zamanın pek çok önemli simasıyla aynı kaderi ve hapiste de aynı koğuşu paylaştı. Aynı koğuşta kaldığı Tâhiru'l-Mevlevî "Hayatım ve İstiklal Mahkemeleri" adlı kitabında, gözaltına alınmalarından itibaren mahkeme safhasına kadar geçen olayları detaylı bir şekilde anlatmaktadır. Kitabında, gördüğü bir rüyadan ve Ali Haydar Efendinin bu rüyaya yaptığı tevilden de bahseder. Ali Haydar Efendi *(Kuddise Sirruhû)* onun rüyasını "Bu rüya ikimizin de beraatına işarettir" şeklinde tevil etmişti.

Halbuki müdde-i umum (savcı) Tâhiru'l-Mevlevî için üç yıl hapis talep ediyordu. O da kendini buna alıştırıyordu. Uzun bir hapis süresi sonunda, nihayet karar gecesi geldi çattı. O gece hapishanede herkes müdafaasını hazırlama derdindeydi. Ali Haydar Efendi ise, müdafaa yerine Fetih Sûresi'ni okumakla meşguldü. Her okuyuşundan sonra da karyolasının başına bir çizik atıyordu. İskilipli Atıf Hoca ise hazırlamış olduğu müdafaanâmeyi elinde buruşturmuş öylece bekliyordu.

Ali Haydar Efendi'nin bir şeyler okuduğunu görünce sordu: "Hoca Efendi ne yapıyorsun?" Ali Haydar Efendi: "Atıf Efendi! Rüyamda şeyhimi gördüm, bana 33 defa Fetih Sûresi'ni okumamı işaret edip, bu vesileyle inşâallâh kurtulacağımı beyan buyurdular. Siz de okuyun, Allâh'ın izniyle hakkınızda talep edilen mahkumiyet kalkar" dedi.

Atıf Efendi: "Ben de Kâinatın Efendisi'ni rüyamda gördüm. Bana: 'Yanıma gelmek dururken ne diye müdafaa karalamakla uğraşıyorsun?' buyurdu" dedi. Atıf Efendi böyle söyleyince etrafa birden derin bir sessizlik çöktü. Aslında Atıf Efendi üç yıl hapis istemiyle yargılanıyordu. Böylesine bir davadan idam kararı çıkması akla-mantığa sorsan imkânsızdı. Ama Atıf hoca kendisine idam kararı vereceklerine emindi. Dedi ki: "Göreceksin bak, beni yarın asacaklar. Çünkü bu haberi bana Allâh Rasûlü verdi."

Sabahın ilk ışıklarıyla jandarma nezaretinde topluca İstiklâl Mahkemesi'ne götürüldüler. İskipli Atıf Hoca, **Rasûlüllâh** *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)* in davetine icabet etmiş ve şehâdet rütbesine mazhar olmuştu. Ali Haydar Efendi'nin ise çilesi demek daha dolmamış ve hizmete devam etmekle şereflenmişti. Bu arada Ali Haydar Efendi'nin yaptığı rüya tabiri çıkmış, Tâhiru'l-Mevlevî de beraat etmişti.

Ali Haydar Efendi gayet heybetli ve celâdetli, iri yapılı kartal bakışlı bir zat idi. Kendisinde adeta Mevlâ'nın celal sıfatı tecelli etmişti. Hitabetiyle, ilmiyle, takvasıyla, günde 50 bin kelime-i tevhid çekecek kadar ibâdet ve zikre rağbeti ile, her yönden insanlara numûne-i imtisal olan kâmil bir veli idi.

Ömr-ü hayatını İslâm dînini öğrenmeye ve öğretmeye adamıştı. Talebeleri Ona öz evladından daha kıymetli idi. Hatta şu veciz sözü bunu çok iyi açıklamaktadır: "Benim evladım, sulbümden değil yolumdan gelendir."

İlmî kudretini anlamak için ise onun şu sözü kâfidir: "Siz ne zannediyorsunuz? Bu dinden bir nokta bile sökemeyeceklerdir. Dört mezhebin bütün kitaplarını ortadan kaldırsalar, onları en ince noktasına kadar aynen yazmaya mâlikim."

İsmet Efendi Tekkesi'nin o büyük şeyhi, gönül iklimlerini coşturan mana eri Ali Haydar Efendi, ömrünün son on yılında en fazla İsmet Efendi Tekkesi'nin geleceğini düşünüyordu. Yine bu düşünce ve endişeler içindeyken bir gece rüyasında şeyhi Ali Rıza el-Bezzaz hazretlerini gördü ve hiç tanımadığı bir genci kendisine takdim ederek: "Bu bizimdir. Bandırma'ya hemen gel ve bu emaneti teslim al" diyordu.

İşte mânevî sancağın kendisine teslim edileceği geleceğin kutbu, gözlerin nuru, kalblerin sürûru, mârifet deryası ve sırlar hazinesi olacak o genç, Mahmud Ustaosmanoğlu Hoca Efendi'den başkası değildi. Altın silsilenin kendisinden sonraki halkası böylece belirlenmişti ve bundan böyle, bu yol aynı himmet ve gayretle Mahmud Efendi Hazretleri'yle büyüyerek devam edecekti.

Tabi Ali Haydar Efendi, şeyhinin bu emrini alır almaz o hasta ve yaşlı haliyle, etrafındakilerin: "Bu hasta halinizle nasıl yola çıkacaksınız?" demelerine aldırmadan Bandırma'ya gitmek üzere yola çıktı.

Ali Haydar Efendi'nin, Efendi Hazretleri'yle karşılaşması Ali Haydar Ahiskavî Hazretleri'nin önde gelen müridlerinden olan, Bandırma eşrafından Hacı Emrullah Efendi şöyle anlatıyor: "Ramazan ayı yaklaşıyordu. Mahallede mukabele okuyacak bir kimse bulmamız mümkün değildi. 'Mukabele için kimi buluruz, kime okuturuz?' diye düşünüyordum.

Bir gün camiye girdiğimde baktım ki, genç bir delikanlı tatlı tatlı Kur'ân okuyor. Bütün cemaat mest olmuş vaziyette Onu dinliyordu. Çok sevindim. İçimden 'Ramazan'da mukabeleyi bu gençten dinleriz' diye geçirdim.

Namazı kıldıktan sonra Kendisiyle tanıştım ve Ramazan ayında bize mukabele okuması için teklifte bulundum. Fakat O: 'Bandırma'ya askerlik vazifemi yerine getirmek için geldim' dedi. Buna çok üzülmüştüm. Onu evimde misafir edip ağırlamak istedim, davetimi nezaketle geri çevirip, otelde yer ayırttığını söyleyerek özür beyan etti. Asker olduğu için kendisine para yardımında bulunmayı teklif ettim, fakat kabul etmedi.

Bunun üzerine ona dükkânımı tarif ettim ve müsait olduğunda veya herhangi bir sıkıntısı olduğunda mutlaka gelmesini istirham ettim. Daha sonra ayrıldık.

Aradan uzun zaman geçtiği halde maalesef kendisinden hiçbir haber alamadım. Bir cuma günü erkenden hazırlığımı yaptım ve camiye gittim. Bir de baktım ki, ne göreyim! Ne zamandır yana yana aradığım o asker, caminin kürsüsünde bangır bangır vaaz ediyor ve cemaat pür dikkat onu dinliyordu. Öylesine sevindim ve mutlu oldum ki anlatamam.

Fakat birden aklıma ilçemizin müftüsü geldi ve canım biraz sıkıldı. Çünkü bizim müftü öyle tanımadığı, bilmediği, her önüne gelen kimseye vaaz ettirmezdi. Bu askerin de vaaz etmesine kızabilir diye endişelendim. Ben bu sıkıntı ve telaş içindeyken baktım ki, müftü kürsünün hemen dibine oturmuş, dikkatle vaazı dinliyordu. Nasıl sevindim, nasıl rahatladım anlatamam.

Hatta namazdan sonra Müftü Efendi: 'Aferin evladım! İşte vaaz böyle olmalı' diyerek Onu takdir etti. Ben hemen yanına gidip: 'Şimdiye kadar niçin gelmediğini, kendisini çok merak ettiğimi' söyledim. O da: 'Birliğinden izin alamadığı için gelemediğini" ifade etti.

Bu arada **Allâh-u Te'âlâ** nasib etti ve hac için o mübarek beldelere gittim. Ben hacdayken şöyle bir hadise cereyan etmiş; Ali Haydar Efendi'nin Bandırma'da medfun bulunan şeyhi Ali Rıza el-Bezzaz Hazretleri, mânevî yolla İstanbul'daki tekkede bulunan Ali Haydar Efendi Hazretleri'ne, Mahmut Efendi'yi takdim edip: 'Bandırma'ya hemen gel ve buradaki emaneti al' diye emir buyurmuş.

Bunun üzerine Ali Haydar Efendi o yaşına, hastalığına rağmen derhal Bandırma'ya gelmiş ve Tekke Camii'ne varmışlar. Ali Haydar Efendi yanında bulunan müridlerine: 'Burada bir asker var. Onu bulun ve bana getirin' buyurmuş. Bu emir üzerine Bandırma'da bir asker aramaya başlamışlar. Fakat bu askerin ne adı, soyadı, ne de adresi bulunmadığından işleri hiç de kolay olmamış. Üstelik benim de hacda olmam işleri daha da zorlaştırmış."

Buraya kadar Hacı Emrullah Efendi'den dinledik, bundan sonrasını ise Efendi Hazretlerimiz'in kendisinden dinleyelim: "Küçük yaşlarımdan beri âlimlere, şeyhlere karşı bir sevgim ve muhabbetim vardı. Nerede bir âlim, bir Allâh dostu olduğunu öğrensem onu ziyaret ederdim. Bandırma'da acemi birliğindeyken 'Burada ziyaret edip, duâsını alabileceğim bir âlim, bir şeyh efendi var mı?' diye merak ediyordum.

Halil Efendi isminde takva bir zat vardı. Bir keresinde ona: 'Buralarda şeyh yok mu?' diye sordum. O da Bana Ali Rıza el-Bezzaz Efendi Hazretleri'nin kabrini göstererek: 'Bu zatın halifesi var, lakin o da İstanbul'da' dedi. Bunun üzerine bu zatın kabrini ziyaret ettim. Tabi onun halifesini de ziyaret edip duâsını almayı arzu ettiğim için 'Bir fırsatını bulup İstanbul'a nasıl gidebilirim?' diye düşünmeye başladım.

Bir gün deniz kenarındaki Haydar Çavuş Camisi'nde cuma namazını eda ettim. Namazdan sonra caminin bir köşesinde beyaz sarıklı, beyaz cübbeli, gayet heybetli ve nûrânî bir zat gördüm. O Bana padişah gibi heybetli göründü. O zatın kim olduğunu sorunca, babası takva bir zat olan Fahri Hoca: 'İşte o zat senin görmek istediğin Ali Haydar Efendi Hazretleri'dir' dedi.

Çok sevindim ve derhal yanına gidip onunla görüşmek istedim. Fakat o, temkinli davranıp bana: 'Evladım! Zaman çok kötü, ben takipteyim, gece gel görüşelim' dedi.

Ertesi gün Eskici Abdullah Efendi'nin evinde görüşmek nasip oldu. İçeri girerken Ali Haydar Efendi ayağa kalktı ve: 'İşte emaneti teslim alacak kişi geliyor' buyurdu."

Ali Haydar Efendi, Mahmud Efendi Hazretleri'yle askerlik yıllarından itibaren yakinen ilgilendi. Onu çok sever ve kıymet verirdi. Ona karşı olan bu aşırı ilgi ve sevgisi etrafındakilerin dikkatini çektiği için zaman zaman Kendisine: "Tanımadığınız bir askere niçin bu kadar kıymet veriyorsunuz?" diye sorduklarında, Ali Haydar Efendi onlara: "Onun amel defterine henüz bir seyyie bile yazılmamıştır" diye cevap verirdi.

Efendi Hazretleri acemi birliğinden sonra, önce İstanbul Selimiye Kışlası'na sevk edildi, oradan da Gebze'ye gönderildi. Ali Haydar Efendi Gebze'de onun ziyaretinde bulundu. Ama uzak olduğu için kendi yakınlarına bir yere nakledilmesini istedi. Bunun üzerine Mevlâ Te'âlâ'nın da lütfuyla Efendi Hazretleri'ni Sirkeci'de bulunan askerî kışlaya yolladılar. Burası çok yakın olduğu için Ali haydar Efendi'yi ziyarete çok sık gidebiliyor ve ilmî sohbetlerine katılabiliyordu.

Mahmud Efendi Hazretleri askerlikten sonra memleketi Of'a döndü ve bir müddet İstanbul'a gelemedi. Yakup *(Aleyhisselâm)*ın evladını yitirdiği gibi Ali Haydar Efendi de, Yusuf'unu yitirince hüzünlere gark oldu. İstanbul'dayken sık sık görüşebilme imkânı varken, şimdi sadece mektupla haberleşebiliyorlardı. Ali Haydar Efendi bu mektuplara bizzat Kendisi cevap yazıyordu.

Mahmut Efendi Hazretleri, Ali Haydar Efendi'nin kendisine olan derin muhabbetini ve görme arzusunu ifade eden mektubunu alınca, memleketinde daha fazla kalamadı ve kısa bir müddet sonra İstanbul'a geldi. Böylece yeniden İstanbul'a gelen Mahmut Efendi Hazretleri bu sefer başka türlü geliyordu.

Zira bu gelişinde, Peygamber Efendimiz *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*den itibaren gelen o büyük emanetin devir teslimi için geliyordu. Ali Haydar Efendi ise, ömrünün geriye kalan son birkaç senesinde, bu mânevî emaneti teslim edeceği halefini ve geleceğin Kutbu'l-Âzamı'nı yetiştirecek olmanın huzurunu yaşıyordu.

Ali Haydar Efendi *(Kuddise Sirruhû)*, Mahmut Efendi Hazretleri'ne: "Sen İsmail Ağa Camii'ne imam olacaksın" dedi. Tabi o sıralar İsmailağa Camii deprem nedeniyle harabe halindeydi. Seksen senedir virane bir halde olan camiyi kalaycılar mesken tutmuştu.

O sıralarda, Efendi Baba'nın büyük oğlu Şerif Efendi bir gece rüyasında şöyle görüyor; İsmailağa Camii haziresinde bulunan bir kabir yarılarak içinden bir kol çıkıyor ve İsmailağa Camii'ni göstererek: "Ne duruyorsunuz, bu camiyi neden tamir etmiyorsunuz?!" diye uyarıda bulunuyor.

Bunun üzerine derhal tamirat ve yapım çalışmaları başlatılıp, kısa sürede cami eski haline getirildi ve Mahmut Efendi Hazretleri İsmet Efendi Tekkesi ile aynı sokakta bulunan İsmailağa Camii'nde imam-hatip olarak vazifeye başladı ve zamanla orası dünyanın en önemli irşad merkezlerinden biri haline geldi.

Ali Haydar Efendi, bundan böyle Mahmud Efendi'yle her zaman görüşüp, Onu bu büyük irşad hizmetine istediği gibi yetiştirme imkanına kavuşmuş oldu. Mahmut Efendi hazretleri de Efendi Baba'sıyla ayrı geçen yılların acısını çıkarırcasına, yanından hiç ayrılmadı. Her daim hususi sohbet ve hizmetlerinde bulundu.

Bunların yanı sıra, Mesnevî, Mektûbat, Reşahat, Risâle-i Kudsiyye gibi sadırdan sadıra, gönülden gönle aktarılan ve adeta birer feyiz menbâı olan bu kitaplarla yoğurup istikbâle hazırladı. Onu, gece geç saatlere kadar kitap mütalaa ederken gördüğünde ise: "Oğlum Mahmud! Şimdi çok çalış ileride kitap okumaya vakit bulamayacaksın" diyerek teşvik ederdi.

Ali Haydar Efendi *(Kuddise Sirruhû)* Din-i Mübîn-i İslâm'a hizmetle, ilimle ve irşadla dolu dolu geçen bu uzun ömrünün nihayetine gelmişti. Kendinden sonra Hak âşıklarını irşad edecek halefini de yetiştirip, mânevî emaneti tevdî etmiş ve artık sevenlerine veda ederek Yüce Dost'a gidiyordu ve takvimler 1 Ağustos 1960'ı gösterirken İsmet Efendi Tekkesi'nin bulunduğu mahalledeki saadetli evinde, ağzından kelâmların en güzeli olan Allâh'ın kelâmı dökülüyordu.

Etrafındakilere son nasihatlerini yaptı ve dilinde kelime-i şehâdetle, yüzünde nûrânî bir tebessümle dâr-ı bekâya göçüp, Rahmet-i Rahmân'a kavuştu.

Bu irtihal haberi dilden dile ve gönülden gönle yayılarak on binlerce seveni yaşlı gözlerle ve mahzun gönüllerle cenazesine iştirak etmek için koştular. Öyle ki, Çarşamba semti tarihinin en büyük kalabalıklarından birine şahitlik ediyordu.

Cenaze namazı Yavuz Selim Camii'nde, Mahmud Sâmi Ramazanoğlu *(Kuddise Sirruhû)* tarafından on binlerin katılımıyla kılındı ve o muazzam kalabalığın omuzlarında Edirnekapı - Sakızağacı mezarlığına götürülüp, ebedî istirahatgâhına tevdi edildi.

Ali Haydar Efendi Hazretleri'nin mezar taşına şu kayıt düşülmüştür:

Ulemâ-i Kirâm'dan Fatih Mücîz Dersi âmı, Meşîhat-ı İslâmiyye Heyet-i Te'lîfiyye Reisi, Kutbu'l-Evliyâ es-Seyyid, eş-Şeyh Mustafa İsmet Garîbullâh Dergâhı Post Nişîni, el-Ârifi Billâh, el-Vâsılu ilellâh, Zü'l-Cenâhayn, Kutbu'l-İrşâd ve Gavsu'l-Evtâd, es-Seyyid eş-Şeyh el-Hâc Aliyyü'l-Haydar el-Ahiskavî Kuddise Sirruhû.

Rûhi içün el-Fâtiha!

HİKMETLİ SÖZLER

EVLİYÂ ÇELEBİ ve BABA NASİHATİ

Evliyâ Çelebi, 1640 yılında babasından habersiz Bursa'ya gider. Eve dönüşünde olanları, Evliyâ Çelebi şöyle anlatır:

O gün, üzüntü içindeki evimize varıp babam ile annemin mübârek ellerinden öptüm. huzurlarında el bağlayıp durduğumda, aziz babam buyurdu ki: "Safa geldin, Bursa seyyahı! Safa geldin!"

Hâlbuki ne tarafa gittiğimden kimsenin haberi yoktu. Babama:

"Sultanım, Bursa'da olduğumu nereden bildiniz?".

"Sen, Aşûre günü kaybolduğun mübârek gecede duâ ettim. O gece rüyamda seni gördüm. Bursa'da Emir Sultan Hazretleri'ni ziyaretle seyahat rica edip ağlıyordun. O gece benden nice evliyâlar rica edip seyahata gitmen için izin talep ettiler. Ben dahi o gece cümlenin rızasıyla sana izin verdim. Gel şimdi oğul! bundan sonra sana seyahat göründü. Allah mübârek eyliye! Ama sana bir nasihatim var." O anda elimden yapışıp huzurunda diz çöktürdü. Sağ eliyle sol kulağıma sıkıca yapışıp:

"Oğul!.. İyi adını kötü yapma ve kötülerle arkadaş olma, zararını çekersin. İleri yürü, geri kalma! Tarla basma! Dost malına göz dikme! komadığın yere el uzatma! İki kişi söyleşirken dinleme! Davetsiz bir yere varma! Sır sakla! Bir mecliste dinlediğin sözleri sakla! Evden eve söz taşıma! Kimseyi kınama, çekiştirme! Güzel ahlâk sahibi ol! Herkesle iyi geçin! Kimseye dil uzatma! Senden ulûların önünden gitme! İhtiyarlara hürmet et! Daime temiz ol! Haram şeylere karşı perhizkâr ol! Arkadaşlık ettiğin vezirlere, âlimlere, halka varıp, her an, dünya için bir şey ricasında olma ki, senden nefret etmesinler, sana soğuk davranmasınlar! Eline giren malı israf etme! Kanaatle geçin! Sağlık ve hastalıkta lâzım olur! Dünyalık akçeyi yiyecek, içecek için muhafaza edip namerde muhtaç olma! Cümle ziyaretgâhları ve her diyarın konak yerlerinden olan çöl ve ovaları, yüksek dağları, ağaçları ve acayip kayaları, ibretle seyredilecek eserlerini, kalelerini ulularını yazarak "Seyahatname" namıyla bir kitap yaz! Öğütlerimi de kulağına küpe yap!...

Deyip, enseme pehlivanca bir sille vurdu, kulağımı burup: **"Yürü, akıbetin hayrola!"** dedi.

Uğrunda fedakârlık yapamadığın sevgiyi boşuna yüreğinde taşıyıp da yük etme...

***

Sevme seni sevmeyeni Bağdat'ta sultan olsa; sev seni seveni dağda çoban olsa!!!

(Hazreti Mevlana)

Başına gelen eziyetler artıyor değil mi? Buğdayı başak olsun diye toprağa attılar. Değirmende un olsun diye ezdiler. Ekmek oldu. Dişleri ile ezdiler. Ezil ki can olasın. Can veresin.

(Mesnevi)

Bir dertlinin dert ve elemini dinlemek ona verilecek en büyük zekâttır.

***

Dertli kişinin tereddüt ve elemle dolu gönül evi vardır. Onu dinlemek, o eve pencere açıp havalandırmak demektir.

(Mesnevi)

Lezzetin kaynağı açlıktır. Aç olana arpa ekmeği kebap olur, tok olan kebaptan tiksinir.

***

Düğümü kim bağladı ise en iyi o çözer. Bela Allah'tandır. Öyleyse?...

(Hazreti Mevlana)

FATİH SULTAN MEHMET HAN VE ŞEHZADESİ CEM SULTAN

OSMANLI VE SELÇUKLU'NUN DÜNYA HAKİMİYETİ MEFKURESİNİN ÖNÜNDEKİ ENGEL NEYDİ: II

KEMAL ARKUN

Sevgili okuyucularıma tarihi hadiselerden ders alarak günümüz olaylarını doğru okumaları maksadıyla yazdığımız geçen ayki makalemizde Dünyaya nizam veren Büyük Selçuklu sultanları Alparslan, Melikşah ve vezirleri Nizamülmülk'ün Şiî batını militanlarca nasıl kalleşçe katledildiklerini yazmış, dünyanın en muhteşem siyasi teşekkülü Osmanlı Devletini yıkarak Şiî itikadına dayalı bir şahlık kurmak iste yen Şeyh Bedreddin, Börklüce Mustafa ve Yahudi Torlak Kemal isyanlarından bahsetmiştik. Gerek Arifan dergisindeki makalelerimizde, gerek Lalegül dergisindeki makalelerimizde gerekse Lalegül FM'deki dünyaya nizam verenler ve TV 5 de dört yıldır devam eden Tarihin Işığında programlarında devamlı tarihteki olaylarla günümüz hadiselerinin mukayeselerini yaparak milletimizin tarih şuurunu artırmaya gayret ettik, bu münasebetle on binlerce seyirci, dinleyici ve okuyucumuzun duasına mazhar olduk fakat görevleri milli kültürü yaymak olan bazı ahmak yöneticilerimize bu önemli hususu anlatamadık.

Onlar ısrarla ehl-i sünnet itikadının asimile edilmesine ve dinde reform fikirlerine destek verirken tarih boyunca Müslüman Türk'e karşı haçlılarla işbirliği yapıp isyanlar çıkararak mil yonlarca Müslümanın kanına giren bidat ehlinin kurumsallaşıp güçlenmesine yardımcı oldular. Tarih kitaplarında yıllarca dünyanın benzersiz cihangiri ve Allah dostu Yavuz Sultan Selim Han Hazretleri'nin 40 bin Alevi'yi öldüren katil olarak tanıtılmasına göz yumdular. Şimdi ise bırakın sıradan ehl-i sünnet çocuklarını partilerin il ve ilçe başkanları bile verdiğimiz konferanslar sırasında

Yavuz Sultan Selim Han 40 bin Alevi öldürmüş mü?' diye soruyorlar. Üçüncü köprüye Yavuz Sultan Selim Han ismi verilmesinden dolayı ayaklanan Kızılbaşlar cem evlerinde protesto gösterileri düzenleyip o büyük hakan halifeye söverken ehl-i sünnet Müslümanlar sus pus olmuş hala tarihte böyle bir katliam yaşanmasının ezikliği içinde bocalıyorlar, tarihi hadiseleri milletimize doğru olarak öğretmekle mükellef olan Milli eğitim, kültür bakanlıkları, belediyelerin kültür müdürlükleri ne yapacaklarını bilmez halde bocalamaktadırlar. Kelli felli tarih yazarları, akademisyenler îte bulaşmaktansa çalıyı dolaşmak evladır, bana dokunmayan yılan bin yaşasın anlayışıyla havanda su dövmeye devam ediyorlar.

Sayın Cumhurbaşkanı bile sanki o büyük cihangirin adını bir köprüye vermekle büyük suç işlemişler edasıyla başka bir projeye de Osmanlı Devletine isyan eden Pir Sultan Abdal'ın adının verilebileceğini vadediyor. Bütün bu tarih şuurundan yoksun söz ve uygulamalar bizi üzmekte geleceğimiz açısından endişeye sevk etmektedir.

Oysa ana muhalefet partisi genel başkanının çıkardığı fitneyle ayaklanan cahillerin küresel menfaat şebekeleri, Yahudi faiz lobisi ve çıkar çevrelerinin oyuncağı haline geldiği buna ne kadar komünist, ateist terör örgütü varsa onların da destek verdiği bu isyan hareketinde sayılamayacak kadar suç işlendiği medyada dilden dile söylenip duruyor, bu olayların analizini başka bir makalemize bırakarak biz tarihteki Alevi isyanlarına dönelim ve yöneticilerimizin dahi gerçekleri bilmediği Yavuz Sultan Selim 'in kimi ve kaç kişiyi öldürdüğü soruşuna cevap arayalım.

Öncelikle Yavuz Selim Han padişah olmadan önce babası II.Bayezid-i veli Han Hazretleri dönemine bakalım Kızılbaşlar o dönemde hangi isyanları başlatmış kaç Müslümanın kanına girmişler:

Tarihin kaydettiği en büyük cihangir Yavuz Sultan Selim Han Hazretlerinin babası II. Bayezîd Han Hazretleri Mahmud Toptaş Hocanın deyimiyle Osmanlı sultanlarının en büyüklerinden biri olduğu halde, değeri layıkı ile taktîr edilememiş bir şahsiyettir!.

Bunun sebebi, biraz aşağıda îzah edileceği üzere kardeşi "Cem Sultan"a karşı, O'nun hazîn akıbeti dolayısıyla duyulan umumî bir acıma hissidir! Bir diğer sebep de, babası Fatih Sultan Mehmed Han gibi uzun asırlar boyunca nadiren zuhur eden devasa bir şahsiyyetten sonra hükümdar olmasıdır... O'ndan, babasının açtığı fütuhat yolunda yürüyerek "Batı Roma"nın başlamış olan fethini ikmal etmesi bekleniyordu. Halbuki, başta Şiîlerin de desteklediği"Sultan Cem" vak'ası olmak üzere, alevî menşeli "şahkulu" isyanı gibi vak'alar, bu umumî arzuyu gerçekleştirmesine imkan bırakmamıştır.

Böyle olmasaydı, O'nun da babası Fatih Sultan Mehmed Han ve oğlu Yavuz Sultan Selîm Han gibi fütuhatçı olacağı muhakkaktı. Nitekim bütün bu gayr-i müsait şartlara rağmen, O'nun zamanında "Abdina" zaferi gibi parlak bir muzafferiyyet kazanılmış, Endülüs Müslümanlarına elden gelen yardımın yapılmasından geri kalınmamıştır. O tarihte, henüz bütün Avrupa donanmalarıyla baş edebilecek dirayette bir donanmamız olmadığı halde, yüz binlerce Müslüman, Hıristiyanların fecî katliamlarından kurtarılarak, Afrika'ya taşınmış, İspanya Şahilleri şiddetli bombardımanla devamlı taciz edilerek, Endülüs'ün kaybı felaketine karşı misilleme yapılmıştır.

Çok daha önceden birbirleriyle nefsanî sebepler yüzünden boğuşarak beylikler haline gelmiş ve aralarındaki kardeş kavgasında defaatle maalesef Hıristiyanları yardıma çağırmış olan Endülüs Müslümanlarına, yapılabilecek başka bir yardım düşünülemezdi. Çünkü onlar, İslam'ın ruhuna zıt olarak Hıristiyanları dost edinmenin hazin bir neticesine duçar olmuşlardı. Karadan Almanya ve Fransa'yı aşarak İspanya'ya ulaşılamayacağı gibi, denizden de koca İspanya kıtasına karşı, ancak böyle düşmanı taciz hareketleri yapılabilirdi. Bugüne kadar Osmanlı'yı, Endülüs Müslümanlarının felaketine karşı seyirci kalmakla itham edenler, ya bu tarihî gerçekleri layıkıyla takdir edemeyenler, ya da kasıtlı olan kimselerdir.

İçerideki bidat ehlinin de devamlı kaşıdığı Cem sultan vak'ası dolayısıyla Hıristiyanlık alemini tahrîk etmemeye azamî bir surette dikkat göstermeye mecbur kalan Sultan II. Bayezîd Han'ın 31

yıllık devresinde; Şahkulu isyanının bastırılması, büyük deniz savaşlarından "Sapienza" zaferi, İnebahtı'nın fethi, Koron, Modan ve Navarin kale lerinin alınması gibi zaferlerin de kazanıldığı dikkate alınırsa, O'nun devrinin sanıldığı gibi askerî bakımdan da pek sönük geçmemiş olduğu anlaşılır.

II. Bayezîd Han, üstün bir devlet adamı olduğu gibi, aynı zamanda san'atkar bir mizaç ve şahsiyyete de Şahipti. Bestekar, şair ve hattat olarak da temayüz etmiştir. Zîra şehzadeliğinde, sadece fennî ilimleri tahsîl etmekle iktifa etmemiş, manen de büyük zatların üstün terbiyeleriyle yetişip olgunlaşmıştır.

Ebu's-Suûd Efendi'nin babası Muhyiddîn-i İskilibî gibi devrin birçok evliyasının teveccühlerini kazanmış, onların tasarruf, himmet ve dualarını almıştı. Birçok hayır müessesesi kurarak, asıl tahtını, ahlak, fazilet ve adalet dolu idaresiyle halkının gönlüne kurmuştu. Bu yüzden kendisine "velî" sıfatı verilerek "Bayezîd-i Velî" diye anılagelmiştir.

Şiîrlerini, "Adlî" mahlası ile yazardı. O'nun gönül derinliğini ve marifetullaha olan iştiyakını ifade eden Şiîrlerinden iki beyti şu şekildedir:

"Hüdaya hüdalık sana yaraşır, Nitekim gedalık bana yaraşır..

Çü sensin penahı, cihan halkının, Kamudan sana iltica yaraşır..."

(Ey Allah'ım, sana ilahlık layık olduğu gibi, bana da (senin yolunda ve huzurunda) kölelik layıktır.

Zîra bütün cihan halkının sığınağı olan (Mevla) sensin.. (Bu sebepte) bütün yaratılmışlara, ancak sana sığınmak yaraşır.)

Bayezîd-i Velî hazretleri, 1481 yılında padişah olduktan sonra, saltanatının ilk 14 yılını kardeşi Cem Sultan ile uğraşmakla geçirdi. Bu durum da, Hıristiyanlık Alemi'ne karşı belli ölçüde atıl davranmasını îcab ettirdi. Cem Sultan, Bayezîd Han'a: "Ülkemizi ikiye bölelim, yarısında sen hükümdar ol, yarısında ben olayım "diye teklif etti.

Bayezîd-i Velî ise: "Kardeşim, vatan ümmetin malıdır. Devlet gücünü kaybeder. Netice aşîretlere döneriz. Bu büyük bir vebal olur. Gövdem ikiye bölünür, ümmet toprağı bölünmez!." diyerek bu teklifi reddetti.

Sırf bu tavır bile, Bayezîd-i Velî'nın dirayeti, ilen görüşlülüğü kadar, İslam davasının istikbali endîşeleriyle dolu idealist bir şahsiyyet olduğunu göstermektedir.

Cem Sultan', -birçok büyük meziyetlerine rağmen idarî mes'elelerdeki dirayetsizliği sebebiyle ağabeyi II. Bayezîd Han île neticesiz kalan uzun mücadelesinden sonra şövalyelerin üstad-ı azami Pierre d'Aubusson'un nazik bir dille davetine aldanarak Rodos'a gitmiştir. Karşılıklı imzalanan anlaşmaya göre Cem, istediği zaman adadan ayrılabilecekti. Lakin, Rodos şövalyeleri sözlerinde durmadılar ve O'na bir nevî esir muamelesi yaptılar.

Cem Sultan'ın bu sûretle Rodos şövalyelerine sığınması, kendisinin ve ümmetin bağrına saplanan bir hançer gibi büyük bir hata ve talihsizlik oldu. Batı fütûhatına engel teşkil etti Hatta, Roma'nın fethine zemin hazırlayacak olan Otranto Kalesi elden çıktı.

Nitekim az sonra şövalyeler, Cem Sultan'ı, bir köle satar gibi belli bir meblağ karşılığında Papalığa devrettiler Papalık da, Cem'i haçlı seferlerinde kullanmak hevesine kapıldı Bayezîd Han ise, bu takdirde Hıristiyanlarla mücadeleye girişeceği tehdidi ile tehlikeyi güç bela atlatabildi. Bu uğurda, Papalığa devlet hazînesinden yüklü paralar ödemek mecburiyetinde kaldı.

Bu durumda, Cem'i kullanmak sureti île Osmanlılara karşı bir haçlı seferi açamayacağını anlayan Papa Innocent-VIII, O'na Hıristiyanlık teklifinde bulundu.

Bu teklif, Cem Sultan'a çok ağır geldi. Mahzun oldu. Papaya

"Değil Osmanlı saltanatını, bütün Dünya'yı verseniz dînimi değiştirmem!.." dedi

Cem Sultan, 1495'te Napoli'de vefat etti. Vefat ederken yanındakilere şu vasiyeti yaptı

"Benim vefat haberimi kardeşim Sultan Bayezîd'e haber verin. Ne kadar zor olursa olsun, benim cesedimi vatana aldırsın. Kafir bir memlekette gömülmemi istemiyorum. Şimdiye kadar ne oldu ise oldu. Sakın bu ricamı reddetmesin!... Bütün borçlarımı ödesin.

Borçlu olarak huzur-u ilahî'ye gitmek istemiyorum. Ailemi, çocuklarımı ve bana hizmet edenleri affetsin. Hallerine göre memnun etsin"Ağabeyi Bayezîd Han da bu vasiyeti yerine getirdi. Ancak Cem Sultan'ın etrafına gizlice çöreklenen Kızılbaşların devletin on dört yılının heba edilmesinde payı büyüktür.

Kızılbaşlar Fatih Sultan Mehmed Han'ın oğlu Cem Sultan'ı devlet-i aliyeye karşı kullanarak kaynakların heba olmasına sebep oldular.Esas gayeleri Cem Sultan vasıtasıyla Osmanlı Devletini bölmekti fakat sonuç istedikleri gibi olmadı bunda Bayezid-i Veli hazretlerinin feraseti önemli bir etkiydi.

Cem'in vefatından sonra Sultan Bayezîd Han, haricî siyasetini daha hür bir zemîne oturtmak imkanına kavuştu.

Ayrıca, ülke içerisinde de büyük bir îmar hamlesine girişti. İstanbul'un yedi tepesinden biri üzerine oturtulan o muhteşem Bayezîd Camii'nı, mîmar Kemaleddîn'e inşa ettirdi. Bu camiin temeli, 1501 senesinde atılmış, külliyesi ile beraber beş senede tamamlanmıştır.

Evliya Çelebi, Seyahat-name'sinde Bayezîd Camîi hakkında pek çok malumat kaydeder. Şöyle ki:"Mimarbaşı, kıble hususunda tereddüd edince, Sultan Bayezîd Han

"Şu anda ayağıma bas'" der

Mimarbaşı, ayağını basınca, Kabe-i Muazzama'yı karşısında görür. Sultan Bayezîd-i Velî'nın ayaklarına kapanır. Böylece kıblenin istikametini belirlemiş olur."

İbadete bir cum'a günü açılan camîde, ilk namazı II. Bayezîd Han kıldırmıştır. Bu hadiseyi de Evliya Çelebi şöyle anlatır:

"Camîin yapısı tamam oldukta, bir cum'a günü büyük bir merasimle camî ibadete açıldı. Bayezîd-i Velî buyurdular ki:

"Her kim, ömründe ikindi ve yatsı namazlarının ilk sünnetini hiç terketmemiş ise, şu mübarek vakitte o imam olsun ."

Derya misali cemaat içinden bir kişi çıkmayınca, Bayezîd Han:

"Elhamdülillah! Savaşta ve barışta biz bu sünnetleri terketmedik!.." diyerek kendisi imam olup namazı kıldırdı. Böylece II. Bayezîd Han, bu tarihî zühd ve takva Şahnesini mecbüren sergilemiş oldu.

Sultan Bayezîd, kendi adıyla anılan bu meşhur camı-i şerîfin inşaatında, sık sık gelip bedenen de çalışırdı. Bu çalışmaları sırasında bir gün, ustalardan birinin duvarı gayet süratle örüp yükseltmesi dikkatini çekti. Alakayla bakınca, şairin:

"Ehl-i dil birbirini bilmemek insaf değil" ifadesi veçhile, O'nun Hızır *(Aleyhisselam)* olduğunu kavradı. Hemen yanına varıp. O'nu yakaladı ve elini sıkı sıkıya tuttuktan sonra:

"- Her namaz vaktinde bu camiye uğrayacağına söz vermezsen, şimdi bağırır ve Hızır'ı yakaladığımı cümle aleme i'lan ederim!.. "dedi

Hızır *(Aleyhisselam)*, îtizar etti, işlerinin çokluğunu ileri sürerek, böyle bir külfetten afv edilmesini diledi. Fakat Velî Bayezîd hazretleri, her namaz vaktinde uğramak iddiasını, günde bir defa uğramak şeklinde tahfîf etti ise de, Hızır *(Aleyhisselam)* buna da razı olmadı. Nihayet, haftada bir kere uğramak şeklindeki talebi, kabul etmesi üzerine Bayezîd-i Velî, Hızır *(Aleyhisselam)*'ı serbest bıraktı.

İş bu menkibe dolayısıyladir ki, asırlardan beri Bayezîd Cami-i Şerîfi'ne Hızır *(Aleyhisselam)*'ın haftada bir defa uğradığına inanılır. Hatta bu hususta ki tevatüre göre de, Hızır *(Aleyhisselam)*, her uğrayışında namazını kırmızı kuşaklı minarenin civarında kılarmış.

Bayezîd-i Velî'ni"n böyle halk arasında yaygın menkıbeleri çoktur. Onlardan birini daha arz edelim.

Bayezîd-i Velî'nın genç kerîmelerinden biri, Şeyh Ebu'l-Vefa Hazretleri'ne mensubdu. Sık sık O'nun ziyaretine giderdi. Bu keyfiyet, dedikoduyu mûcib olmuş bulunmalıdır ki, Bayezîd-i Velî, kızını îkaz ile şeyhini ziyarete gitmekten menetti.

Sultan Efendi (Babadan hanedana mensup hanımlar, bu suretle anılırlar), babasından son bir ziyaret için müsaade kopardı.

Duruma hal lisanı île vakıf olan Şeyh Ebul-Vefa Hazretleri, kendisine, babasına verilmek üzere bir hediye takdîm etti. Bu bir enfiye kutusuydu. Velî Bayezîd, enfiye tiryakisi olduğundan Şeyh Ebu'l-Vefa Hazretleri, kerîmesi île Velî Bayezîd'e tercîhen bu hediyeyi göndermişti.

Bayezîd-i Velî, şeyhin selam ve dualarıyla takdîm edilen bu kutuyu açtığında hayrette kaldı!. Zîra, bu kutuda enfiye yoktu. Bir tutam pamuk üzerine konulmuş kor halinde bir ateş parçası vardı. Şeyh Ebu'l-Vefa Hazretleri Sultan Bayezîd'ın ciddiye aldığı dedikodulara bu suretle cevap vermiş olu yordu. Ve bunun, dünyevî muhabbetten değil, ilahî muhabbetten bir pırıltı olduğunu göstermek istiyordu.

Şu hadise sebebiyledir ki, Bayezîd-i Velî, Şeyh Ebu'l-Vefa Hazretleri'nı ziyaret arzusuna kapıldı. Muteaddid talebi kabul görmeyince, sultanlık damarı kabarmış olmalı ki, bir gün aniden, sessiz ve sedasız bir şekilde erkanı île tekkenin yolunu tuttu. Kalabalık saray arabalarıyla tekkeye yaklaştıkları sırada, dervişler, koşuşarak bu ziyaretten Şeyh Ebu'l-Vefa Hazretleri'ni haberdar ettiler. O:

"Olamaz' Böyle bir şey mümkün değildir." dediği halde dervişler "İşte geldi! Geliyor! " diye yaklaşan padişahtan ısrarla haber verince, Şeyh Ebu'l-Vefa Hazretleri, sedirde kıbleye müteveccihen uzandı ve kelime-i şahadet getirdi Sultan, Şeyh Ebu'l-Vefa Hazretleri'nin bulunduğu mekana girdiğinde, O, ruhunu çoktan teslîm etmiş bulunuyordu. Çünkü daha önce de,

"Bu dünyada görüşmemiz mukadder değildir!" diyerek, vakî olan Sultan'ın görüşme taleblerini geri çevirmiş bulunuyordu.

II. Bayezîd'ın Edebali'si olan kıymetli devlet adamlarından Hacı Mesih Paşa, zaman zaman Hünkara karşı sert ikazlarda bulunurdu. Vezirlerin yaptığı gayr-ı İslamî halleri padişaha anlatır, bu gibi hataların ıslahının bir mecburiyet olduğunu, aksi halde ferdî takvasının, kendisini cehennem azabından kurtarmaya kafî gelmeyeceğini öğütlerdi.

II. Bayezîd-ı Velî'nin, vakfıyye, külliye, şifahane ve hayrat hizmetlerinin yanında İslamî ilimler ve kültüre verdiği ehemmiyet de çok büyüktü'nr.

Onun devri, Osmanlı kültür ve medeniyetinin temellerinin atıldığı bir zamandır. Meşhur İtalyan mîmar ve ressam Leonardo de Vinci, II. Bayezîd'e mektup yazıp İstanbul daki camî ve diğer eserlerin plan ve projelerini bizzat yapmayı teklif edince, bu mektup Kubbealtı Vezirleri arasında sevinç uyandırmıştı. Derin ve ince bir tasavvufî anlayışa Şahip olan II. Bayezîd Han ise, bu teklifi reddede rek şöyle dedi.

"Şayet bunu kabul edersek, ülkemizde üslub ve ruh itibariyle mukallid bir kilise mîmarîsi hakim olur, kendi İslamî mîmarîmiz inkişaf edemez ve şahsiyyet kazanamaz!."

İşte bu görüş, akıllı, firasetli ve gönül ehli bir müslümanın ufkunu ifade eder. Zîra, II. Bayezîd'ın ardından İslam toprakları nasıl yirmi dört mil yon kilometre kareye ulaştıysa, aynı şekilde İslam san'atı da zirveye tırmanmıştır. Bu anlayış sayesinde İslam'ın ruhu, hendeseye nakşedilmiş, değerini kıyamete kadar koruyabilecek Süleymaniye ve benzerî abideler silsilesi vucüd bulmuştur

Tarihte, ilmi, takvası, merhameti, vakarı ve hilmi île meşhur olan Bayezîd-i Velî, ulema ve evliyaya çok hürmet gösterirdi.

Sultan Fatih devrinde başlamış olan ilmî çalışmalar, Bayezîd-i Velî'nin ince anlayış ve zekası île inkişaf etmiş, diğer İslam memleketlerindeki alim ve ariflerle de alakadar olunmuştu

Herat'ta bulunan Molla Camî Hazretleri île Buhara'daki Nakşibendî dergahının şeyhi ve müritlerine şahsî mülkünden maaş bağlamıştır.

Hace Ubeydullah Ahrar Hazretleri'nin oğlu Hace Abdulhadî'yi İstanbul'a davet etmiş ve çok ikramda bulunmuştu.

Şeyhülislam Kemal Paşazade, Sultan Bayezîd Han'ın zahirî ve batınî büyüklüğünü ifade ederken: "Adalet ve insafın koruyucusu idi. Dahiyane siya seti neticesinde memleket mamur bir hale gelmişti. Aşikar kerametleri zuhur etmişti. Vakarlı hal ve davranışları île düşmanları hor ve hakir olmuştu. "der

Sultan II. Bayezîd Han'ın 30 seneden fazla süren saltanatı boyunca, takip ettiği siyaset, oğlu Yavuz Selîm Han ve torunu Kanunî Sultan Süleyman'ın fasılasız cihadla meşgul olmalarına zemin hazırlamıştır. Bu bakımdan O, cihan çapında bir deha olan babası Fatih île, büyüklükte O'ndan geri kalmayan oğlu Yavuz Sultan Selîm arasında bulunduğundan, azameti layıkıyla anlaşılamamış bir büyük padişahtır. Yoksa bu iki büyük şahsiyetin arasında ve hatta gölgesinde mutalea edilmezse, O da, millî tarihimizin dev şahsiyetlerinden biri olarak görülür.

Bu büyük padişah Cem Sultan ile mücadele edip haçlılar bu fitneyi Osmanlı Devleti aleyhine kullanırken İran'da Safevi Devletini kurmuş olan Kızılbaş Şah İsmail İslam Dünyasında ehl-i sünnet itikadını yok etmek için uğraşıyor Osmanlı Devletini Şiî yaparak İran'a bağlamak istiyordu.

Bunu başarabilmek için her yolu mubah görü yordu. Tarihin kaydettiği emsalsiz cihangir ve ilk Osmanlı-İslam halifesi Yavuz Sultan Selim Han Hazretlerinin babası ve sevgili peygamberimizin müjdesine kavuşmuş cihana benzeri gelmemiş yüce sultan Fatih hazretlerinin oğlu olarak O'nun da yegane hedefi cihanı fethederek İslam'ı yaymak olan Bayezid-i Veli hazretleri Osmanlı coğrafyasındaki cümle halkına adalet ve merhametle muamele ederken İran'daki ehl-i sünnet Müslümanları zulmederek yok eden Şah İsmail Osmanlı ülkesinde isyanlar çıkararak Osmanlı'yı bölüp parçalayarak İran'a bağlı Şiî bir devlet kurma planları kuruyor bu maksatla Osmanlı ülkesindeki adamlarını organize ediyordu.

Cihan hakimiyeti mefkuresine bağlı olan II.Bayezid Han hazretleri Osmanlı ülkesindeki her inançtan vatandaşına adalet ve merhametle muamele ederken Şah İsmail bu İslam devletini yıkarak yerine Şiî inancının uygulandığı şahlık kurmak peşindeydi.

Sultan İkinci Bâyezid döneminin önemli ve devleti sarsan olaylarından biri de Teke Sancağı'nda patlak verip Kütahya'ya kadar yayılan Şah- Kulu vak'asıdır. Bu olay, siyasî oldugu kadar, iç inzibat ve asayişi ilgilendiren tipik bir eşkiyalık hareketidir. Sâmiha Ayverdi, bu ve benzer şakavet (eşkiyalık) örneklerini degerlendirdiği ifadesinde güzel ve ye rinde noktalara parmak basarak şöyle der:

"Selçuklular devrinin Babaî isyani, Çelebi Mehmed devrinin Seyh Bedreddin isyanı, nihayet Şah Kulu vak'asi, hatta daha ilerde patlayacak olan Celalî hareketleri, Şia menşeli muayyen bir mikrobun, huruc için ictimaî aksaklıklardan faydalanma zemini bulması kadar, diğer bir yüzüyle de âdi şekavet hareketi olarak görülebilir.

Babaî isyanları, Selçukluların ictimaî buhran ve siyasî tazyikler ortasında kalan halkın, bir ölüm kalım kaygısına düştüğü devirlere rastlamış, Şeyh Bedreddin'in hurucu da yine mes'um Timur ma cerasinin, devlet ve cemiyet mekanizmasını alt üst ettiği devrin mahsûlü olmuştu.

Dikkat edilecek olursa, bu baş kaldırma vak'aları, Sünnîler arasında değil, daima Şiî - Bâtinî topluluklar içinde inkisaf zemini bulmuştur. Bu Şia menşeli ve görünüşte bir mezhep ve akide mücadelesi damgasını taşıyan hurûcların asıl gayesi, komşu İran'dan gelen siyasî tertiplerle, toplulukların arasına ayırıcı ve yıkıcı bozgunlar sokmaktı. Dikkat edilecek olursa bir Mehdîlik motifi etrafında hareketlenen bu isyanlar, derhal renk değiştirerek, bir iktidar davasına çevrilmiş, tenkil kuvvetlerine galebe çalan bu şakilerden bir kısmının, namlarına hutbe okuttukları, dirlik ve mesned dağıttıkları dahi görülmüstür."

Anadolu'da meydana gelen düzensizlik, Şah İsmail taraftarlarının serbestçe teskilât kurmalarına ve propaganda yapmalarına imkân vermişti. Şah - Kulu (Osmanlı tabiri ile Şeytan-Kulu), adı ile anılan Kızılbaş Şeyhi, Hasan Halife'nin ogludur. Babası desturunu, Şah İsmail'in babası Şeyh Haydar'dan almıstı. Uzun yıllar hizmetinde bulunmuş, daha sonra Antalya civarında Yalınlu köy yakınında bir mağaraya yerleşerek gizli ve sırlarla dolu bir hayat yaşamaya başlamıştı.

"Hasan Halife ölünce, onun postuna oğlu Şah - Kulu geçti. Toroslar bölgesi, öteden beri İran ve Horasan'dan gelen göçmenlerin yaşadığı belli başlı yerlerdendi. Bu göçmenler, yaşayışlarına uygun tarikatlara mensubtular. Aralarında Alevî, Tahtacı ve Kızılbaşlar çoktu.

Hasan Halife ve oglu Şah - Kulu, bunları kısa zamanda safları arasına aldılar. Hükümetten memnun olmayan köylüler, aşiretler ve çiftlikleri elle rinden alınan tımar erleri ile sipailer, Şah - Kulu ve babasından destur alarak Kızılbaş'lığın en sadık bendesi oldular. Bilhassa Şehzâde Korkud'un Mısır'a gidişinden faydalanan Şah - Kulu, faali yetlerini artırdı.

Taraftarları, Şah - Kulu'nun, Allah, Peygamber ve Mehdi olduğunu iddia ediyorlar, memleketin, düştüğü felaketten ancak onun sayesinde kurtulacağını ileri sürüyorlardı. Şah - Kulu, zaman zaman Kapulu Kaya'da Döşeme Derbendi'nde toplantı ve âyinler yapıyor, Anadolu'yu İran'la birleştirmek için bütün gayretini sarfediyordu. Garip hayatı ve labirente benzeyen meskeni, onu, halk arasında tanrılaştırmış idi. Şah - Kulu isyanı, sanıldığı kadar basit ve gelişigüzel tertiplenmiş bir hareket değildir. Şah - Kulu, isyanından önce ve sonra, devlet dahilindeki bütün taraftarlarına mektuplar yazmış ve casuslar göndermişti. Bu mektuplarda, hazırlanmalarını emretmişti. Bu suretle Şah - Kulu hareketi planlı tertiplenmiş, Anadolu'yu Kızılbaş yapmak için esaslı surette hazırlanmıştır.

Şiî - Bâtinî karekterli bir hareket olan Şah İsmail'in faaliyetleri, Osmanlı Devleti için büyük bir tehlikeye işaret ediyordu. Devletin varlığına kast eden Şah İsmail'in faaliyetleri, daha önceki iki faaliyetle benzer özellikleri taşımasından dolayı Uzunçarsılı tarafından şu ifadelerle değerlendirilir: "Osmanlı Devleti'nin Anadolu'da genişlemesi, kendisini muhtelif tarihlerde üç büyük tehlike ile karşılaştırmıştı: l.Timur, 2. Uzun Hasan ve 3. Şah İsmail. Belli bir mezhebin inanç sistemi (akidesi) üzerine kurulan Safevî Devleti'nin kurucusu Şah İsmail tehlikesi, sinsi bir şekilde ülkeye sokularak gelmekte idi.

Gerçekten Şah İsmail, İran, Azerbaycan ve Irak'ı aldıktan sonra bir hayli cüretlenmiş görünmektedir. Bu dönemde Osmanlı ülkesinde ona bağlı epey taraftarı vardı. Şah İsmail, meydana getirdiği askerlerine kırmızı çuhadan taçlar giydirdiğinden dolayı taraftarlarına "Surhser" yani "Kızılbaş" denilmiş ve bu isim genellik kazanmıştır. Şah İsmail, Anadolu'daki Alevîleri iyiden iyiye kendine baglamak için buraya (Anadolu'ya) kendi adamlarını gönderip propaganda yaptırıyor ve el altından Osmanlılar aleyhine geniş bir isyan hazırlıyordu. Bu gizli faaliyet, Anadolu'da Osmanlı idaresindeki Kızılbaşları, alttan alta ayaklanmaya hazırlanıyordu. Bunun için Anadolu'ya, halife ismi verilen bir takım alevîler gönderiliyordu.

Bâyezid'in, Arnavutluk Seferi'nden dönüşü esnasında Işık adında bir Kızılbaşın, kendisine suikast yapmak üzere iken öldürülmesi, Şah İsmail taraftarlığı faaliyetinin ne kadar genişlediğini gösterir. Bâyezid, bunların Anadolu'daki faaliyetlerine son vermek için, İran'a gitmelerine müsaade etmediği gibi yakaladıklarını da Rumeli'ye sürmüştü. Şah İsmail'in, ülkedeki tahriklerini ve takip ettiği siyaset ile maksadını iyi anlayan Trabzon Valisi Şehzâde Selim, ona ilk silleyi vurmuştu. Anadolu'dan, kendisi ile görüşmek için gelen ziyaretçilerin men edilmesi, Şah İsmail'i hem taraftarları ile görüşmekten, hem de "nezir" denilen önemli bir gelir kaynağından mahrum etmişti. Şah İsmail, bu yasağın kaldırılması için Osmanlı hükümdarı nezdinde tesebbüste bulunduysa da bu arzusu kabul edilmedi.

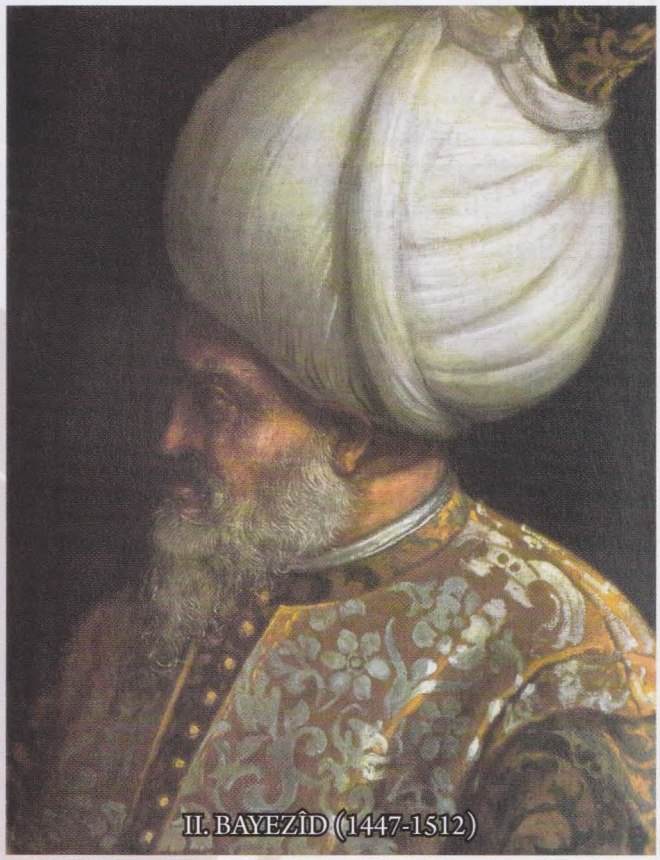
Hem yerli hem de yabancı kaynaklara da yanarak Tekeoğulları ve Şah-Kulu baba Tekeli İsyanı haklarında makaleler yazan Şehabeddin Tekindağ, bu konuda daha detaylı bilgi vermektedir. Onun, bu makalelerinde Osmanlı Devleti'ne karşı olan isyanı açıklayan ve ortaya koyan bölümlerini kısaca vermek istiyoruz. Böylece, Sultan Bâyezid döneminin, görünüşte dinî karekterli olan bu isyanı hakkında bilgi sahibi olmaya çalışacağız.

"Şah İsmail'in, Akkoyunluları bertaraf edip Safevî Devleti'nin temellerini atmasından sonra, daha önce oldugu gibi bu sefer de On iki İmam'a mü temayil taraftarlar, kısım kısım İran'a göç etmekle yeni kurulan Şiî Devletin kudretini artırmaya başlamışlardı. Bilhassa on iki dilimli kızıl taç veya külah (Tâc-i Hayderî) in kabulünden sonra Kırşehir, Tokat, Amasya, Yozgat ve Çorum çevresinde Safevî (Şiî)lere taraftar olanlar, Hatâî mahlasıyla Şiîrler yazan Şah İsmail'e büyük bir bağlılık göstererek onu bir kurtarıcı olarak kabul etmişlerdir.

Nitekim Eğriboz'lu Yeminî gibi şairler, Safevîleri müdafaa ettikleri gibi, Şah İsmail, sonra da Şah Tahmasb ile sıkı münasebetleri bilinen Hoy'lu Pir Sultan Abdal, Osmanlı Türklerine karşı mezhebinin zaferini ve Şahinin galebesini temenni eden nefesler kaleme almıştır. Bu nefeslerde Sünnîlere karşı büyük bir kin göze çarpmaktadir:

Şah İsmail'e gösterilen bu bağlılık, Osmanlı Devleti tarafından daima dikkatle takip edilmiş ve İran'dan gelen Kızılbaşlar ile onlara yardım eden Anadolu'daki taraftarları cezalandırılmıştır.

Bu arada Şah İsmail, bazı diplomatik tesebbüslerle taraftarlarının takipten kurtulup rahatça İran'a gelmelerini sağlamak istemiş ve bu maksatla II. Bâyezid'e müracaat etmişti. İşte bu Teke -eli (sonradan: Tekeli) sipahîleri, 1500 de, Bâyezid II. devrinde Şah İsmail'in müridleri olarak Erdebil'i ziyarete gitmişlerdir ki, bunların gidip dönme diklerini, bu yüzden sipahî sınıfının günden güne azalmakta olduğunu gören Bâyezid, bir tedbir olmak üzere İran'a gideceklere geri dönmek şartıyla izin verilebileceğini açıklamış ve bundan sonra Sûfî (Şah İsmail) nâmına kimsenin hududdan geçirilmemesi için şiddetli emirler vermiştir.

II. BAYEZÎD (1447-1512)

Yine bu Tekeli sipahîleri, 1510'da bazı fena niyetli kimseler yüzünden tımarlarının (dirlik) ellerinden alınıp, layık olmayanlara devredilmesi sebebiyle eski imtiyazlarını kaybetmeleri yüzünden, devlete isyan ile Şah İsmail'e meyl etmişlerdir. Bu yüzden, Şah İsmail'in halifesi Karabıyık oglu Şah -Kulu Baba Tekeli (Osmanlı tarihlerinde Seytan-Kulu) ile birleşmişler ve çıkan isyanın büyük bir sür'atle genişleyip bütün Anadolu'yu tehdid etmesinde de mühim bir rol oynamışlardır. Şah - Kulu Baba Tekeli, II. Bâyezid'in yaşlılığı, yumuşaklığı ve şehzâdeler arasındaki anlaşmazlıkları fırsat bilerek artık harekete geçme zamanının geldiğine karar verir. Bu sebeple o, devletin her tarafına dağalmış olan taraftarlarını çogaltmak için babasının ölümünden sonra memleketin hâli (boş) olup fırsatın kendisinde olduğunu ileri sürerek bilhassa mahiyetindeki sipailerden Çakır-oğlanları, Kızıl-oğlu, Göle-oğlu, Dede-Alisi ve Hızır, Kapulu-Kaya'daki Döşeme Derbendi'nde devlet aleyhine gizli toplantılar tertip etmiş ve müridlerinden Safer'i Siroz'a, İmam oglu'nu Selanik'e, Taceddin'i Zagra yenicesi'ne ve Pir Ahmed'i Filibe'ye göndermek suretiyle geniş bir propaganda faaliyetine girişir.

Bu arada, Şah-Kulu'nun Döşeme Derbendi'nde yaptığı ayinleri ve giriştiği propaganda faaliyetlerini dikkatle takip eden Antalya Kadisi, şehrin Subaşısı'nı göndererek, bu toplantıları bastırdı ise de Şah Kulu kaçıp kurtulmayı başarır. Onun bu kurtuluşu, müridleri tarafından başka bir propaganda vasıtası yapılarak bir mânada ilahlaştırılmasına sebep olmustur.

Nitekim, Antalya Kadısı'nın Sehzâde Korkut'a gönderdiği 916 Zilhicce (1510 Nisan) tarihli belgeden, müridlerinin onun hakkında: "Allah budur, Peygamber budur, sûr-i hesab bunun önünde olsa gerektir, buna itaat etmeyen imansız gider"dedikleri anlaşılmaktadır.

Anadolu'nun maruz kaldığı en büyük tehlike, şehzâdelerin birbirleri ile uğraşmaya başladıkları bir sırada, Antalya'dan Manisa'ya gitmekte olan Sehzâde Korkud Çelebi'nin adamlarına saldırıp, Antalya'dan üzerine gönderilen kuvvetleri de mağlub eden Şah - Kulu Baba Tekeli, Teke-eli'nin şehir, kasaba, karye (köy), dağ, yayla ve obalarında

bulunan Şiî ve Alevîliğe mütemayil bütün Türkmenleri etrafına toplamış, tımarları ellerinden alınmış kızgın sipaîlerin de yardımları ile Tekeeli'nin kendine tabi olmayan bütün köy ve kentlerini yağma edip halkını da öldürtmüştür.

Kaynak ve vesikalardan anlaşıldığına göre, İstanoz (Korkuteli) kasabasını tahrib edip, Elmalı'nın mescid ve zâviyelerini yıkan Şah - Kulu Baba Tekeli, eline geçirdiği Kur'an'ları da ateşe atıp mahvetmiştir. Bundan sonra Gölhisar'i alarak her tarafi yakıp yıkmağa eline geçen canlıları ise insan ve hayvan ayırmaksızın, acımadan öldürtmeye başlamıştır. Onun bu vahşice hareketleri, Şehzâde Osman'ın Divân'a gönderdiği arîza (rapor)da olduğu gibi, Şehzâde Korkud Çelebi tarafından daha sonra İstanbul'a sevk edilen Sûfî'nin ikrarlarından da bütün çıplaklığı ile ortaya çıkmıştır.

(TSMA.Nr.5053). Bundan sonra Baba İshak-i Horasanî gibi, kendisinin Mehdî olduğunu iddia edip Burdur'a kadar gelen Şah - Kulu Baba Tekeli'nin etrafına 20.000 kişi toplanmıştır ki, bunların ekserisini, çoluk-çocuk, mal ve hayvanları ile gelen Tekeli Türkmenleri teşkil ediyordu.

Yine vesikalardan anlaşıldığına göre, Teke - eli'nde Şah adına bir Türkmen devleti kurmak isteyen Şah - Kulu Baba Tekeli, bundan sonra Keçiborlu, Sandıklı, Kıçışıçanlu, Ulusıçanlu'yu geçip Altuntaş'ı yaktıktan sonra "dağdan boşanmış hanazir-i tir horde gibi deprenüb" Kütahya önüne geldi. Tekeli sipahîlerin teşvikleri ile Kütahya kalesini muhasara ve zaptetmiş, Anadolu Beylerbeyi olan Karagöz Paşa'yı kazığa vurdurmakla yetinmemiş, demire sarılan etlerini de ocakta pişirmiştir. Bundan sonra Kütahya Hisarını zapt eden Şah-Kulu'nun askerleri, şehri ateşe verirler.

Adamları ile müşavereden sonra Alaşehir Ovası'nda Şehzâde Korkud tarafından üzerine gönderilen Hasan Ağa ile mahiyetini mağlub eden Şah -Kulu'nun bu başarısı bütün Anadolu'ya dehşet saçmaya yetmişti. Onun, Bursa'ya doğru harekete geçmesi üzerine, Sadrazam Hadim Ali Paşa, Rumeli'den Anadolu'ya geçer.

Bunun üzerine Şah - Kulu, Teke-eli'ni Karaman'a bağlayan Kızılkaya Bogazı'na çekilmek zorunda kalır.

Bunun üzerine Sadrazam ile Amasya valisi Şehzâde Ahmed, Kızılkaya Boğazı'nı 38 gün muhasara ettilerse de Şah - Kulu Baba Tekeli, önce İncirli Derbendi'nden, sonra da Döşeme Derbendi'nden kayalar arasından kendine bir yol açarak Beyşehir önlerine gelmeye muvaffak olur.

Daha sonra Kayseri yolu üzerinden Sivas yakınındaki Gedik Hani mevkiine gelen Şah - Kulu Baba Tekeli üzerine az bir kuvvetle yürüyen Hadim Ali Paşa, Tekeli Türkmenlerinin şiddetli mukavemeti ile karşılaşmış, girişilen savaş sonunda Şah - Kulu ve Hadim Ali Paşa okla vurulmuşlardır.

Bu savaştan sonra sür'atle İran'a dogru çekilen Tekeli sipahîleri ve Türkmenler, Erzincan'da hacca giden bir İran kervanına saldırdıkları için Şah İsmail'in hakaretlerine maruz kalmışlardır.

Anadolu'da 50.000 kişinin ölümüne sebep olan bu isyan..." diye verdiği bilgi, bizim burada nakl ettiğimizden daha uzun olmakla birlikte, bu kadarı ile yetinmek istedik. Zira bu kadarı bile o dönemde, ülkede estirilen Şiîlik havası ve propagandanın sebep olduğu olaylar hakkında bir fikir vermektedir. Tüm Osmanlı coğrafyasını kasıp kavuran bu bu Kızılbaş isyanı neticesinde tarihi kaynakların tespitiyle 50 binden ziyade Müslümanının ölümüne hadsiz devlet malının yağmalanıp yakılmasına milli servetin talan edilmesine sebep olmuş yüce padişah Bayezid-i veli hazretlerinin cihan hakimi yeti mefkuresinin önüne engel olmuştu.

Bu tarihi hadiseleri detaylı şekilde öğrenmek için yazdığımız 36 Osmanlı padişahının her birine bir kitaptan oluşan Dünyaya nizam verenler tarihi belgesel roman seti, Büyük Selçuklu Sultanlarının hayatını anlatan 13 kitaplık Dünyaya hükmedenler belgesel roman seti, Anadolu Selçuklu Sultanlarının hayatını anlatan 10 kitaplık Anadolu Fatihleri belgesel tarihi roman setine bakınız.(kemalarkun.com)

SANDALYEDE NAMAZ

ALİ EREN

Son senelerde, memleketimizde sandalyede namaz kılanların sayısı iyice arttı. Öyle ki, sandalyede namaz kılanlar câmilerde ayrı bir saf teşkil ettiklerinden, câmi cemaati adeta **"Namazı sandalyede kılanlar, sandalyede kılmayanlar"** olarak iki ayrı cemaat görüntüsü vermeye başladı.

Hatta yeni yapılan bazı câmilerde, sandalyeler de atılıyormuş, oturarak namaz kılınması için koltuklar yapılıyormuş. Yani önceleri sandalyede namaz kılanlar artık yumuşak koltuklarda namaz kılıyorlar.

Ancak!..

Namaz, **"Ben kıldım, oldu"** demekle kılınmış olmaz. Sandalye ve koltuklarda namaz kılanlar namazlarını böyle kılıyorlar ama kıldıkları namaz, namaz oluyor mu acaba?

Kıldıkları namaz fıkha göre namaz oluyor mu acaba?

Çünkü, namazın namaz olması için, fıkhî şartların yerine getirilerek kılınması lâzım. Yoksa **"Uydum kalabalığa"** diyerek kılınan namaz tabii ki namaz olmaz.

Nitekim, sandalyede namaz meselesinde de **"Uydum kalabalığa"** kaidesi göze çarpmıyor değil. Şöyle ki:

Bazıları namazlarını sandalyede kılıyor. Başka biri onlara bakıyor, o da sandalyede kılmaya başlıyor. Derken, herkes birbirine bakarak o şekilde kılıyor ve böylece bu iş artarak, çoğalıp gidiyor.

Bu kimselerin akıllarına galiba, **"Ben namazımı böyle kılıyorum ama acaba bu şekilde namaz kılmak câiz mi? Böyle kılınan namaz, namaz oluyor mu?"** sorusu gelmiyor.

Gerçi akıllarına böyle bir soru gelse ve bir bilene sormak isteseler ne olacak ki?

Sorsalar bile net ve doğru cevap almaları yine de maalesef kolay değil...

Niçin?

Aşağıda aktaracağımız bazı sebeplerden dolayı.

Bu kimseler, kıldıkları namazla ilgili hükmü iyi bilen birisine denk gelir de ona sorarsa, mesele kalmaz, doğru cevabı almış olur.

Öyleyse mesele yok diyeceksiniz. Ama iş o kadar kolay değil.

Çünkü bu mesele zannedildiği gibi değil. Buna mani bazı noktalar var.

Bir:

Yakın zamana kadar sandalyede namaz kılmak diye bir şey yoktu. Ziya Paşa'nın, **"Evvel yoğidi iş bu rivâyet yeni çıktı"** dediği gibi sandalyede namaz kılmak da yeni çıktı.

Yakın senelere kadar, fıkha göre hastaların nasıl namaz kılmaları icap ediyorsa, hasta olanlar namazlarını öyle kılıyorlardı. Sandalye, tabure ve koltukta namaz kılmak 10-15 sene önce tekte-tükte olarak başladı. Sonra zamanla çoğaldı gitti.

Yani bu iş yeni olduğu için, bunun doğru cevabı da haliyle baştan bilinemezdi, nitekim bilinemedi. Hâlâ da herkes tarafından bilinmiyor. Bilinemez, çünkü böyle bir şey yoktu ki bilinsin.

Onun için, bazı müftülerimiz bile **"Sandalyede namaz kılmanın câiz olup olmadığını, câiz değilse niçin câiz olmadığını, câiz olacaksa hangi şartlarda câiz olabileceğini"** bilemez ve bu hususta bir çırpıda net bir cevap veremeyebilirler, nitekim öyle oluyor..

Bu durum onlar için bir noksanlık da sayılamaz, sayılmamalı. Çünkü mesele yenidir ve araştırmaya bağlı bir hususdur.

Meselâ herhangi bir müftümüze **"Sandalyede namaz kılınır mı?"** diye sorulunca, ilk anda, **"Niçin kılınmasın. İslâmda zorluk yoktur. Nasıl rahatınıza geliyorsa öyle kılabilirsiniz"** diyebilir.

Çünkü insanın aklına ilk önce böyle bir cevap gelmesi normaldir.

Nitekim böyle cevapları zaman zaman duyuyoruz.

Peki böyle bir cevap doğru mu?

Bunun cevabını aşağıda göreceğiz.

Yukarıda, **"İki sebepten dolayı bu mesele hakkında doğru cevap almak zor"** demiştik ya. O iki sebebin birincisi işte bu.

Yani, daha önce kitaplarda böyle bir mesele okumadıkları için, araştırmaya bağlı olan bu yeni meselede hocaların yanılıyor olmaları...

İki:

Zamanımızda bazı kimseler var. Esas tehlike işte bunlardan geliyor.

Bunlar Arapça öğrenmiş, bazı dini kitaplar da okuyup hoca olarak tanınmışlar. Bunlardan bazıları da -İslamî ölçülere göre icâzet değil de- mevcut mer'î prosedüre göre dinî bir konuda profesörlük ünvanı almışlar.

İşte işin esas tehlikeli tarafını, hem sandalyede namaz kılmak konusunda hem de diğer dinî meselelerde yanlış bilgi vermeye hazır olan bu zatlar teşkil ediyor.

Peki bu zatlar kimdir ve nasıl kimselerdir?

Tavırları nedir ve nasıldır? Neler söylerler, neye nasıl inanırlar?

Bunlar, **"Allah geleceği bilmez. Allah ileride senin kiminle evleneceğini ne bilsin!"** diyenlerdir.

Bunlar, **"Peygamberlerin diğer insanlardan farksız olduğunu"** söyleyerek peygamberlik makamını hiçe sayanlardır.

Bunlar, abdest alırken hem Şiîler ve vehhâbîler gibi ayaklarını yıkamayıp meshederler, hem de kendi aralarında,**"Kendi aramızda meshedelim de başkalarının yanında ayaklarımızı yıkayalım"** diyenlerdir..

Bunlar, **"Hazret-i Allah'ın iki yüzlü bir Roma putu olduğunu"** söyleyen bir zındığı Müslüman gençlere örnek bir şahsiyet olarak sunanlardır.

Bunlar, Peygamberimiz'in Allah kelamı Kur'an-ı Kerim'e devamlı bir vahiy katibi olarak seçip tayin ettiği şanlı sahâbînin aleyhinde konuşanlardır.

Bunlar, **"Biz sünneti kaldırdık"** diyerek, Peygamberimiz'in yaşayışını tanımadıklarını ilan edenlerdir.

Bunlar, **"Mezhepler beni bağlamaz"** diyerek mezhepsiz olduklarını söylemekten çekinmeyenlerdir...

Bunlar içimizde o kadar bol ki, elinizi sallasanız ellisine değersiniz.

Sandalyede namaz meselesini onlara soracak olanlar elbette doğru bir cevap alamayacaklardır.

Onun için diyoruz ki, bu konuda doğru cevabı bulmak gerçekten zor...

***

Sandalyede namaz konusunda, geçen senelerde Diyanet'in din görevlilerine yönelik yazılı bir uyarısı oldu. Bu hususta ayrıca Türkiye çapında bir de hutbe okuttular. İyi de oldu. Hiç yoktan yine iyi.

Ama ne var ki ifadeler maalesef yetersizdi. O yazı ve hutbede kesin bir hüküm verilmiyor, sandalyede namaz kılanlar sonunda yine kendi tercihleriyle baş başa bırakılıyordu.

Netice olarak, kifayetsiz olduğu için bu durum Diyanet'e yakışmadı.

Çünkü, ibâdette şahsî tercih değil fıkhî ölçüler geçerlidir.

Öyleyse gelin biz bu meseleye fıkhî ölçüler üzerinden bakalım.

***

Fıkıh diyor ki:

Bir kimsede şu hallerden biri bulunursa Hanefi fıkhına göre namazını oturarak kılar:

a) Ayakta duramayacak şekilde hasta olmak.

b) Ayakta kıldığı takdirde hastalığının artacağından veya yarasının geç iyileşmesinden korkmak.

c) Baş dönmesi olmak.

d) Ayaktayken şiddetli acı duymak.

e) Ayakta durduğu takdirde idrarını tutamamak.

f) Oruçlu olduğu için ayakta duramayacak durumda olmak.

(Tuttuğu oruç Ramazan orucuysa, orucuna devam eder, namazını da oturarak kılar.)

g) Doğum halindeki bir kadının doğumu tamamlanmamış olup, beklediği takdirde vaktin geçeceğinden korkması.

h) Namazı ayakta kıldığı takdirde kendisini düşmanın göreceğinden korkmak.

Düşman insan veya yırtıcı bir hayvan olabilir. Her iki durumda da can veya mal korkusu taşımak.

i) Basık bir çadırda olup, dışarı çıkma imkânı olmamak ve belini doğrultamamak.

h) Dışarısı çamur veya yağmurlu olduğu için, ayakta namaz kılamayacağı yerden çıkamamak.

j) Hafif bir hastalık gibi küçük bir mazereti olmakla beraber, binitinden (hayvan veya araba) indiği takdirde yolda kalacağından korkmak.

k) Binitinden indiği takdirde tekrar binemeyecek şekildi hasta olmak.

Fakat, kendisini bindirecek birisi varsa binitinde oturarak kılamaz...

***

Kendisinde bu mazeretlerden biri bulunan şahıs, namazını oturarak ve kolayına geldiği şekilde rükû ve secde yaparak kılar.

Bağdaş kurarak, başka bir şekilde, meselâ zararı olmazsa bir yastığa yaslanarak kılar...

Baston veya duvara dayanarak da olsa ayakta durabilen kimse, kılabildiği kadar namazını ayakta kılar.

Fakat sıkıntı çeke çeke, ağrı duya duya kendisini ayakta durmaya zorlamamalıdır.

Hasta şahıs meselâ sadece iftitah tekbiri alabiliyor veya sadece bir âyet okuyabiliyorsa, o

kadarını ayakta yapar. Ağrısı arttığında hemen oturur. Çünkü ibâdet insanın gücünün yettiği kadar emredilmiştir.

***

Sandalyede namaz kılanlar bilhassa şu maddelere dikkat etmelidirler:

1- Bir kimse rükû ve secde yapamıyor veya rükû yapabiliyor da sadece secde yapamıyorsa, ayakta veya otururak namazını îmâ ile yani eğilerek veya baş hareketi ile kılar.

Bu kimse, rükûyu yapabilse bile hem rükûyu hem secdeyi îmâ ile yaparak namaz kılar.

Oysa sandalyede namaz kılanlar bunun tam tersini yapıyorlar. Nasıl olsa rükû yapabiliyorum düşüncesiyle, rükûyu normal yapıyor, secde yapılacağı zaman da arkasındaki sandalyeye oturup biraz eğilerek yani îmâ ile secde yapıyorlar. Halbuki doğrusu bu **"1."** maddede yazıldığı gibidir.

Diğer mühim madde şöyle:

2- Namazı îmâ ile kılarken, secdede rükûdan daha fazla eğilmek şarttır.

Rükûda secdeden daha fazla eğilir veya rükû ile secde eğilmesi aynı seviyede olursa namaz câiz olmaz.

Sandalyede namaz kılanlar, rükûyu tam yapıyorlar. Secdeyi ise sandalye üzerinde oturup biraz eğilerek yapıyorlar. İşte tam bu vaziyette namaz câiz olmuyor. Bunu çok iyi bilmek lâzım.

Demek ki mesele, ilâhiyat profesörü olan ve Diyanet Yüksek Din Kurulu'nda vazife yapan Sayın Saim Yeprem'in, "Olabilir, câizdir" dediği kadar basit değilmiş.

***

Fikhî meselelere devam edelim:

l- Yapabilen Tahiyatta oturarak kılar. Tahiyyatta oturamayan bağdaş kurarak oturur. Kendisini zorlamaksızın duvar veya başka bir şeye dayanıp oturarak da kılamayan kimse, yan yatarak kılar. Bunu da yapamayan kimse, ayakları kıbleye gelecek şekilde dizlerini dikmeksizin sırt üstü yatarak namazını îmâ ile kılar. Başının altına yastık veya bir şey koyarak biraz kaldırır.

Yüzü –göğe bakmasın- kıbleye gelsin için böyle yapılır. Çünkü böylece îmâ edebilecek vaziyete gelmiş olur. Dümdüz yatıldığında sağlam kimse bile îmâ yapamaz ki, hasta nasıl yapsın.

m- Sırt üstü duramayan, kolayına geldiği şekilde hafifçe sağ veya sol yanına dönerek kılar.

Daha efdal olduğu için, mümkünse sağ yanına döndürülmelidir.

n- Hasta, kafasıyla bile îmâ yapamayacak durumda olup bir gün bir gecelik namazını kılamamışsa, kılamadığının farkında olsa bile, bu namazları kazâ etmesi icap etmez.

o- Göz ve kaşla işarette bulunarak veya kalple namaz olmaz.

p- Namaz içinde hastalanan bir kimse namazını otururak tamamlar. Otururak devam edemezse îmâ ile îmâ da yapamazsa sırt üstü uzanarak namazını tamamlar.

r- Oturduğu yerden secde ve rükû yaparak namaz kılarken iyileşen bir kimse, namazını ayakta tamamlar.

Îmâ ile namaz kılarken iyileşen kimse ise namazına ayakta devam ederek tamamlayamaz. Namaza yeniden başlaması lâzımdır.

Çünkü, zayıf (îmâ ile kılınan namazın) üzerine kuvvetli (îmâsız olarak kılınarak) devam edilemez.

s- Yattığı yerden îmâ ile namaz kılan bir kimse, oturacak şekilde iyileşmekle beraber rükû ve secde yapacak durumda olmasa bile, namaza yeniden başlar.

t- Hasta olan şahıs, otururak namaz kılarken nasıl oturmak kolayına geliyorsa öyle oturur.

Bir yere dayanmadan oturamayan kimse bir duvara veya bir adama dayanarak namazını kılabilir.

u- Hasta olan bir kimse kıble istikâmetini bilir fakat kendisini o tarafa döndürecek kimse bulunmazsa, namazını o şekilde kılar.

v- Temiz olmayan bir döşek veya yaygı üzerinde oturan bir hasta, temiz bir yaygı veya döşek bulamaz veya bulur da kendisini onun üzerine götürecek kimse bulamazsa, namazını temiz olmayan o şey üzerinde kılar.

y- Hasta bir kimse, hastalığının namazını geri bırakacağı korkusuyla, bilerek veya bilmeyerek namazını vaktinden önce kılsa bu namaz câiz olmaz.

z- Namaz kılan kimsenin, -başka bir imkânı yoksa- yanına bir kimsenin oturup rükû, secde veya başka yerlerde yanıldığı zaman hatırlatmasını istemesi câizdir...

İslam fıkhına göre hastalarla ilgili mesele böyledir.

***

Sandalyede namaza yeniden dönelim.

Yukarıda görüldüğü gibi, sıhhati yerinde olmayanların namazlarını nasıl kılacakları fıkıh kitaplarımızda açıkça anlatılmaktadır.

Buna göre sıralama şöyledir:

Namazını ayakta kılamayacak kadar hasta ve özürlü olanlar, otururak kılarlar.

Tahiyyatta oturulduğu gibi oturamayacak kadar hasta olanlar, bağdaş kurarak otururlar. Rükûda biraz eğilerek secdelerini de tam yaparak namazlarını kılarlar.

Secde yapamayanlar ise, namazlarını rükûda biraz eğilerek, secdede de ondan daha fazla eğilerek kılarlar.

Secde yapmak için önlerine yüksekçe bir şey koymalarına lüzum yoktur.

Üzerine secde etmek için, önlerine yastık veya rahle gibi bir şey koymak mekruhtur...

Bağdaş kuramayacak kadar da hasta olanlar, oturup ayaklarını kıbleye doğru uzatarak kılarlar.

Bunu da yapamayanlar, rahat edebildikleri şekilde yan üstü yatarak (yapabilirlerse sağ taraflarına yatarak) namazlarını imâ (baş hareketiyle) kılarlar.

Yan üstü de yatamayanlar, ayakları kıbleye doğru uzatılıp upuzun yatırılır. Başının altına bir yastık konularak, mümkün oldukça başı kıbleye döndürülmüş olur. Böylece hasta namazını imâ ile kılar.

Bu şekilde de namaz kılamayacak kadar hasta olanlara artık namaz kılma emri yoktur.

Yukarıda da söylediğimiz gibi, kalple veya kaş, göz işaretiyle namaz olmaz.

***

Dikkat edilirse, bu sıralamada sandalye ve koltukta namaz kılma tarifi yoktur.

Yok ama niye yok?

Acaba eskiden sandalye ve koltuk yok muydu veya bilinmiyordu da onun için mi fıkıh kitaplarımızda **"Sandalye ve koltukta namaz"** konusu yok?

Hayır! Vardı ve Peygamberimiz zamanından beri sandalye de koltuk da biliniyordu.

Kur'an-ı Kerim'de, Bakara sûresinin 255. âyeti Âyetül Kürsî'dir.

Kürsî; sandalye demektir.

Öbür taraftan Yâsin sûresi 56. âyette, cennetlikler hakkında **"Onlar ve eşleri, gölgelerde koltuklara** (kurulup) **yaslanmışlardır"** buyuruluyor.

Burada **"Koltuklar"** mânâsına gelen **"Erâik"** kelimesi, Kehf sûresi 31. âyette de, İnsan sûresi13. âyette de Mütaffifîn sûresi 23. ve 35. âyetlerde de geçmektedir.

Demek ki o zamanda sandalye de koltuk da vardı ve biliniyordu.

Peygamberimiz zamanından beri koltuk da sandalye de bilindiği halde, fıkıh kitaplarımızda sandalye veya koltukta namaz kılınacağına dair bir tarif ve kayıt bulunmuyor.

Fıkıhta böyle bir kayıt bulunmamakla beraber, acaba sandalyede namaz kılanların namazları câiz oluyor mu olmuyor mu?

Buna cevap vermek için önce kesin bir fıkhî meseleyi hatırlatıp ondan sonra bu hükmü sandalyede kılınan namaz üzerinde tatbik edelim.

Fıkıh kitaplarında misal olarak Fetevâyı Hindiye'de **"Hastaların namazı "** babında şöyle bir kâide var:

"Secde yapamayan bir hasta, rükû ve secde için aynı seviyede eğilirse, o kimsenin namazı câiz olmaz."

Rükû ve secde için aynı seviyede eğilince namaz câiz olmazsa, secde için rükûdan daha az eğilince namaz hiç câiz olmaz. Namazın câiz olması için, secde için muhakkak rükûdan daha fazla eğilmek icap etmektedir.

Şimdi bu fıkıh kâidesi çerçevesinde sandalyede kılınan namazların nasıl olduğuna bakalım.

Câmilerde görüyoruz. Sandalyede namaz kılanlar, ayakta tekbir alarak namaza başlıyorlar. Rükûyu yere paralel olarak eğilerek bildiğimiz şekilde yapıyorlar. **Semiallâhü limeh hamideh** diyerek doğrulup ayağa kalkıyorlar. Sonra secde için sandalyeye oturuyor ve biraz eğilerek secde yapıyorlar.

Yani secde için, rükûdan daha az eğiliyorlar.

Bu durumda, gayet açık ki fıkıh kitaplarına göre, fıkıh kâidesine göre bu namaz câiz olmuyor...

Câmilerde sandalyede namaz kılanlar için acaba bir çözüm bulunabilir mi?

Bu kimseler evlerinden merdivenden inip, yürüyerek câmiye gelebildiklerine göre demek ki ayakta durabiliyorlar. İslam fıkhına göre ayakta durabilen fakat secde yapamayan kimselerin ayakta îmâ ile namaz kılmaları câiz midir?

Evet câizdir.

Aynı kimselerin, namazlarını oturarak kılmaları câiz midir?

Evet o da câizdir.

Öyleyse, bu kimseler namazlarını bu iki şekilden biriyle kılacaklardır.

Peki böyle değil de sandalyeye otursalar ne olur?

Fıkıh kitaplarımızda böyle bir cevaz olmadığı için, yere oturabilen kimsenin sandalyede oturması câiz olmaz.

Ancak bir şartla câiz olabilir. O da şudur.

Bir kimse yere oturduğu takdirde kendi kendine kalkamayacak durumda ise, bu kimsenin yere oturmak yerine başka bir şey üzerine oturması câiz olur.

İşte bu durumda olan kimselerin sandalye ve benzeri bir şeye oturarak namazlarını kılmalarına cevaz verilebilir.

Ama bir şartla:

Bu kimseler, namazlarına sandalyede oturarak başlayıp oturarak bitirmelidirler. Aksi takdirde yukarıda zikrettiğimiz gibi namazları câiz olmaz. Yani, **"Nasıl olsa ben rükûyu tam yapabiliyorum. Rükûyu ayağa kalkar yaparım, secdede sandalyeye oturup biraz eğilerek yaparım"** der ve öyle yaparsa namazı caîz olmaz.

Çünkü, bu durumda secde için yaptığı eğilme rükû için yaptığı eğilmeden az oluyor. O zaman da namaz câiz olmuyor.

Peki, sandalyede namaz hiçbir şekilde câiz olmaz mı?

Olabilir...

Bir kimse ki, hayatı tekerlekli sandalyede geçiyor. Yani tekerlekli sandalyeye mahkûm olmuş, tekerlekli sandalye artık onun yatağı olmuş. Hasta kimse de tabii ki namazını üzerinde bulunduğu şey üzerinde yani bu tekerlekli sandalyede kılacaktır.

Hasta, namazını üzerinde yaşadığı şey üzerinde kılacağına göre, onun sandalyesinin ayaklarında teker bulunması bir şeyi değiştirmez.

Ancak, ehemmiyetine binâen tekrar hatırlatmak isteriz:

Bu kimse, sandalye üzerinde namazını imâ ile kılarken, mutlaka secde için rükûdan daha fazla eğilmelidir. Rükû için eğilmesi secde için eğilmesinden daha fazla veya aynı seviyede olursa, namazı câiz olmaz...

Duâlarınızı bekleyerek fî emânillah...

İMAMA MÜTABAATA (UYMAYA) DAİR

HÜSAMETTİN VANLIOĞLU BAŞKANLIĞINDA FIKIH KURULU

بسم الله الرحمن الرحيم

Allah'a hamd, Peygamber Efendimiz *(Sallâlâhu Aleyhi ve Selem)*'e ehl-i beyti ve ashabına selam ederiz.

Ramazan ayının tüm İslam âlemine bolluk bereket refah ve şuur getirmesini Allah Teâlâ'dan niyaz ediyoruz. Ramazan ayında oruçtan sonra en önemli yer kaplayan ibadetlerden biri de teravih namazıdır. Bu münasebetle bazı camilerin küçük olması veya cemaatin çokluğundan veya bayanlara ayrılacak bölümlerin uygun olup olmamasından kaynaklanan bir meseleyi yazmayı uygun gördük. Şöyle ki; Caminin alt katında namaz kıldıran imama, üst kattakiler uyabilir mi? Veya tersi olması durumunda uyabilir mi? Veya da bayanlar arkada kapalı bir odada kılacak olsalar imama uymaları caiz olur mu? İmamın sesini mikrofonla duyacak olsalar yeterli olur mu? Bu hususta dikkat edilmesi gereken fıkıh esaslarına dair birkaç söz söyleyeceğiz. Eş-Şurunbulâlî'nin mezhepten anladığına göre mekânların farklı olmasının namazın sıhhatine tesiri yoktur. İmama uymanın sahih olup olmamasında asıl müessir olan imama uyan kişinin imamın halini bilip bilmediğidir. Eş-Şurunbulâlî böyle dese de İbn Abidin, ***ed-Dürer***'den, ***er-Rahmetî***'den ve daha başkalarından yaptığı nakillerle özetle şöyle der: İmama uymanın sıhhati için esasen şart olan iki durum vardır.

İmam ile farklı mekânlarda olmamak; mesela imam ile cemaatin arasında araba yolu veya onun kadar yaya yolu olsa imama uymak sahih olmaz. Ancak cami, cemaati almadığı için dışarıda kalanlar yol üzerinde saf tutmuşlarsa yolun arkasında kalanların imama uymalarında her hangi bir mahzur söz konusu değildir.

Yeter ki saflar arasında namaza durulacak yer varken kasıtlı olarak boş bırakılmasın. Söz gelimi cami kalabalık olup cemaat dışarı taşacak olsa ve saflar yolun üzerine hatta ötesine varacak olsa bunda bir mahzur lazım gelmez.

İmamın halinin, cemaate yani imama uyana kapalı kalmamasıdır. Bu ise imamı görmekle veya onu gören cemaati görmekle veya imamı ya da tekbir alan müezzini duymakla hâsıl olur. Burada esas olan imama uyan kişinin imamla birlikte namaz fillerini yerine getirebilmesidir. Bu, imama uyanı görmekle hâsıl olabileceği gibi, imamın hareketlerini bildiren sesi işitmekle de olur.

Burada bir konuya açıklık getirmek yerinde olacaktır. Şöyle ki: El-Kâsânî, ***Bedâyiu's-Sanâyi fi Tertibi'ş-Şerâi'*** isimli eserinde naklettiğine göre; Nadiru'r-Rivaye olarak el-Hasen b. Ziyad, İmam Ebu Hanife (Allah onlara rahmet etsin)'den şöyle nakletmiştir: İmam ile ona uyan kişi arasında geniş ve uzun duvar olur ve duvarda açık bir pencere veya boşluk olmaz ise imama uymak sahih olmaz. Fakat duvar kısa ve ince olursa veya duvarda açılmış bir pencere olursa sahih olur. Bu ve emsali ibarelere dayanarak mutabaatın şartı için şöyle diyen âlimler olmuştur: "imama uyan kimsenin, imama ulaşabilir bir vaziyette olması gerekir".

Fakat muhakkik âlimler bu görüşü doğru bulmamışlardır. Aksine doğru görüş az önce naklettiğimiz gibi; imamın halinden bir şekilde haberdar olmanın gerekli oluşudur.

El-İmdâd isimli eserin sahibi eş-Şurunbulâlî diyor ki: "İhtimal kapının açık bulunması, imama nazaran intikal tekbirleri bilinsin diye şart kılınmıştır, Kapı kapalı olduğu halde tebliğ suretiyle intikal tekbirleri işitilirse ona uymaya bir mâni yoktur.

Bir de mekân tek bir mekân sayılıyorsa altta olanların üstte olan imama veya üstte olanların altta olan imama uymalarında herhangi bir mahzur yoktur. Bu hususta arada duvar olup olmaması da neticeyi değiştirmez. Buna dair İbn Abidin Peygamber Efendimiz *(Sallâllâhu Aleyhi ve Selem)*'in hanımlarının odalarında namaz kıldığı zamanlarda sahabenin ona uymasını delil olarak getirmiştir. Buna göre imamın halinden haberdar olduğu halde mescide bitişik olan evinden imama uyan kişinin namazı sahih olur. Bu hususta da tartışma mevzuu bahis değildir. Tartışılan nokta ise mescide bitişik olan evinin çatısından imama uyan kişinin namazının sahih olup olmayacağıdır. Sahih görüşe göre bu durumda mekânlar farklı kabul edildiğinden imama uymak sahih olmayacağıdır.

Mekân değişikliğinin namazın sıhhatine mani olmasına delil olarak, El-Kâsânî (ö.587), ***Bedâyiu's-Sanâyi*** isimli eserinde Hazreti Ömer (Allah ondan razı olsun)'in şöyle dediğini aktarır: ***"İmamla arasında nehir veya yol veya da kadınlardan oluşan bir saf olan kişinin namazı yoktur"***

Yolun miktarının ne kadar olduğuna dair farklı rivayetler gelmiş olsa da aşağı yukarı aynı şeyi işaret etmektedirler. Şöyle ki; devenin yürüyeceği kadar, kâninin yürüyeceği kadar, katırcı yükünü yürüteceği yol genişliği kadar, ana yol sayılacak kadar vesair, hepsi üç aşağı beş yukarı günümüzde araba yolu sayılan veya onun kadar olan caddelerdir.

Nehrin miktarında ise bir ufak gemi aracının yürüyebileceği, üzerinden köprü kurulmadan insanların geçemeyeceği vb tarifler yapılmıştır.

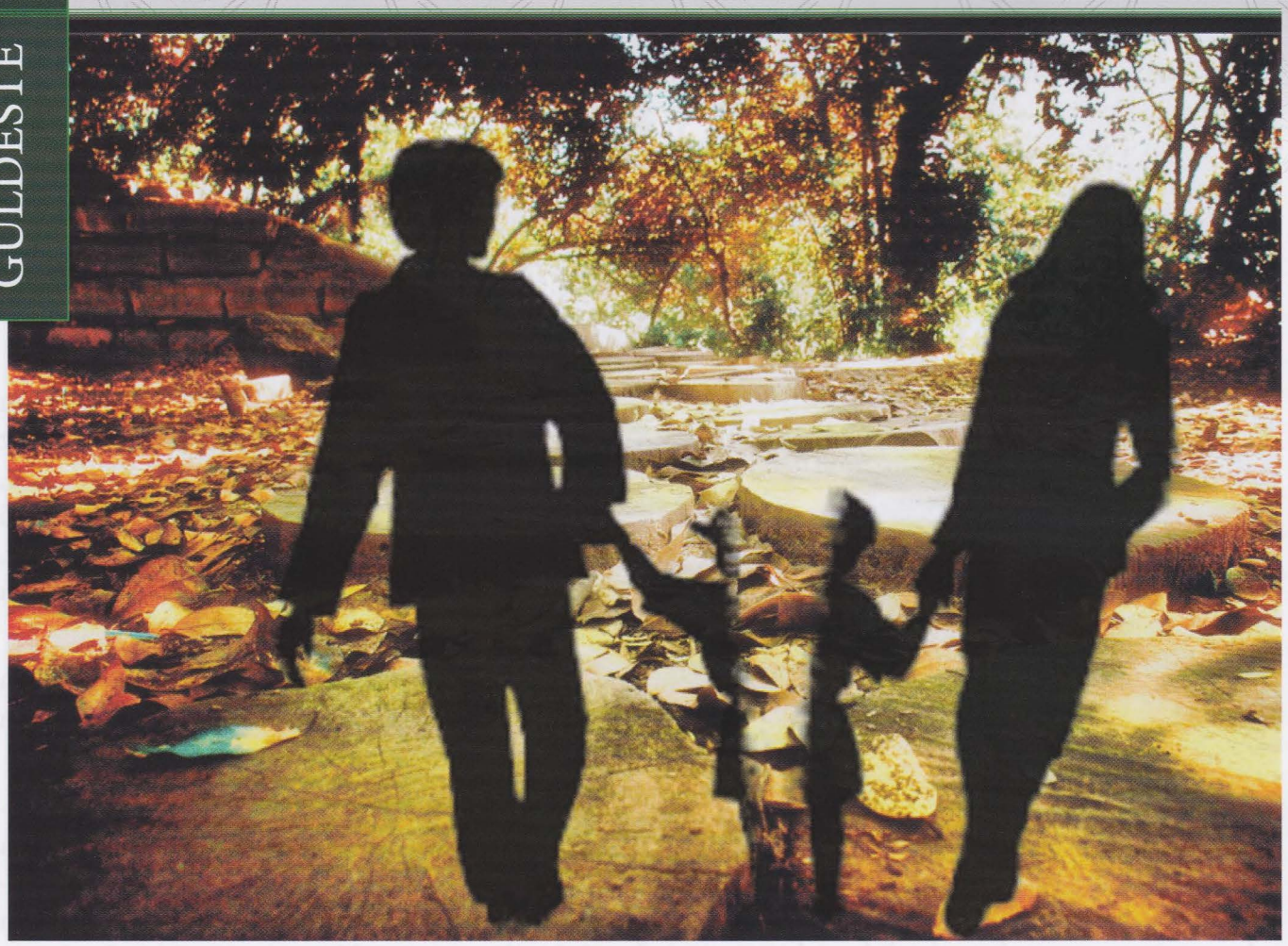
Burada dikkat edilmesi gereken bir diğer husus da; bu kadar bir boşluğun yolun iki tarafında bulunan cemaatin arasında bulunması durumunda yolun arkasında kalanların namazının sahih olmayacağı, fakat aynı miktar boşluğun imamın arkasındaki saf ile müezzin saffı arasında bulunması durumunda ise namaz mekruh olsa da fasit olmayacağıdır.

Ezcümle: Caminin üst katında olan, alt katında bulunan imama uyması veya aksi şekilde uymasında her hangi bir kerahet söz konusu değildir. Zira mekân aynı olup değişmemiştir. Yeter ki üst katta boşluk olduğunu bilerek alt katta namaza durmuş olmasın. Zira bu durumda namaz mekruh olacaktır.

Yine aralarında duvar emsali engel bulunduğu halde cemaat, imamının halinden haberdar olacağı bir durumdaysa namazları sahih olacaktır.

Ancak şunu tekrar söyleyelim ki her durumda imamın bulunduğu bölümde hala saf tutma imkânı varken imamdan uzak bir yerde saf tutmak doğru değildir. Namazı mekruh yapar.

Cümle İslam âleminin Ramazanını en iyi şekilde değerlendirmesi ve bir niyaz bir dua konumunda tüm muhtaç ve sıkıntılara Allah Teâlâ'dan bir rahmet olması dileğiyle es-selamu aleyküm ve rahmetullahi ve berekatuhü.

AİLE KURUMU ÇATIRDIYOR MU? (2)

MUSTAFA ÖZŞİMŞEKLER

Geçen ayki yazımızda, son yıllarda artan boşanma olaylarının sebeplerine kısa bir göz atmış, yuvamızda huzuru ve mutluluğu yakalamak için Efendimiz *(Sallâllâhü Aleyhi ve Sellem)*'in aile hayatından bazı misaller vererek, aile reisi olan erkeklere bazı tavsiyelerde bulunmuştuk. Geçen ay yazımızın sonunda ifade ettiğimiz üzere, inşaAllah bu sayımızda da hanım kardeşlerimize tavsiyelerimiz olacak.

Yuvadaki huzurun tesisinde ve aile kurumunun sağlıklı bir şekilde devam etmesinde hiç şüphe yok ki kadının rolü çok büyüktür. Sâliha bir hanım etrafına mutluluk saçan, cennet kokulu bir çiçek misali olmalıdır. Atalarımızın; "Yuvayı dişi kuş yapar" sözü boşuna değildir. Eğer dişi kuş kendini bırakır ve yuvadan el etek çekerse, huzur ve mutluluk da o evden elini eteğini çeker.

Tabi yuvayı dişi kuşun yapması demek, sadece evin temizliği, düzeni ve bakımının sağlanması demek değil, aynı zamanda ailenin moral değerlerini diri tutmak, yuvada huzur ve mutluluğun devamı için gayret göstermek demektir.

"Her başarılı erkeğin arkasında bir kadın vardır" sözü meşhurdur, tabi bu söz boşuna söylenmemiştir. Zira evinde huzur bulamayan bir erkek toplumda da başarılı olamaz. Erkekleri başarısız olan bir toplumun ilerlemesi ise mümkün değildir. Dolayısıyla evinin huzur ve mutluluğu için gayret eden kadınlar, bir nevi toplumların ilerlemesinde de büyük pay sahibi sayılırlar.

Kadının Cihadı

Kadın kocasının hayat arkadaşı, yardımcısı, huzur ve sükun vesilesidir. Eşine karşı tatlı dilli, güler

yüzlü olmalı, meşru işlerinde onu desteklemeli, eşi onun yüzüne bakınca adeta içi açılmalı ve günün yorgunluklarını unutmalıdır. Eğer bir kadın kocası ile iyi geçinir ve onun hoşnutluğunu kazanıra, bu davranışıyla cihad etmiş gibi sevap kazanır. Nitekim bir hadisi şerifte:

"Kadının cihâdı, kocası ile iyi geçinmektir." buyurulmuştur. Yani bir kadın velev ki kocası huysuz bile olsa, cihad sevabı kazanmak için sabretmeli ve eşiyle iyi geçinmeye çalışmalıdır.

Hadisi şeriflere baktığımızda kadınların Cennete girmesinin erkeklere göre daha kolay olduğunu görüyoruz. Nitekim bir hadisi şerifte Efendimiz *(Sallâllâhü Aleyhi ve Sellem)* buyuruyor ki:

"Kadın, beş vakit namazını kılar, orucunu tutar, kendini yabancılardan korur ve kocasına itaat ederse, Cennete girer."

Bir başka hadisi şerifte ise:

"Kocası kendisinden razı olduğu halde ölen kadın Cennete girer." buyurmuştur.

Mademki bir kadın, kocası vesilesiyle cennetin kapısını aralıyor, ona itaat etmekle ebedî zevk ve saadet yurdu olan cenneti kazanıyor, o halde kocasına itaat etmek ona zor gelmemeli, böylesine büyük bir mükafatı kazanmak için elinden geleni yapmalıdır.

Tabi "kocaya itaat" denildiğinde, kadının bir köle gibi kayıtsız şartsız eşine boyun eğmesi akla gelmemelidir. Öncelikle kadın kocasının hayat arkadaşıdır, onun derdiyle hemdert olan, iyi ve kötü günde her daim yanında olan en büyük destekçisidir. Elbette kadın eşinin meşru isteklerine itaat edip sözünü dinlemeli, fakat haram işlemeye veya farzların terkine yönelik bir takım istekler karşısında kocasına itaat edemez. Veya diyelim ki koca, meşru olan ama karısının istemediği bir şeyi yapmasını istiyor. O zaman kadın, eşiyle oturup bu durumu konuşur ve istişare eder. Kendi fikrini söyleyerek bunu yapmak istemediğini güzel bir üslupla anlatıp eşini ikna edebilir. Yani kocasının sözüne hemen itiraz edip, hır-gür çıkartarak ortamı germeye hiç gerek yok.

Eğer yuvamızda huzur ve mutluluk istiyorsak ortaya çıkan bir takım problemleri sevgi ve saygı çerçevesinde, uygun bir lisanla karşılıklı konuşup anlaşarak çözme yoluna gitmek lazım. Yoksa her meselede bağırıp çağırmak, ağzına geleni söylemek; her tartışma sonrası darılıp surat asmak ve gereksiz alınganlık göstermek yuvadaki huzuru kaçırır ve aile saadetini gölgeler.

Mutluluğun da mutsuzluğun da asıl sebebi; "dil"

Atalarımız; "Tatlı dil yılanı deliğinden çıkarır" demişler. Yani en kötü ve inatçı kişiler bile güzel sözle yola gelebilir. Sertlikle, öfkeyle, bağırıp çağırmakla değil gönül alıcı tatlı sözlerle... Dolayısıyla bir kadın tatlı diliyle, güleryüzüyle, kadınlık cazibesini de katarak kocasının gönlüne taht kurabilir.

Aslında mutluluğun formülü o kadar da zor değil. Yani bir kadının akşam kocasını kapıda güleryüzle karşılaması, sabah evden çıkarken onu güzel söz ve duâlarla yolcu etmesi, Gevezelik boyutuna varacak şekilde olur olmaz her şey hakkında lakırdı etmemesi o kadar da zor olmasa gerek. Çünkü kadınların olur-olmaz her konuda gereksiz konuşmaları, amiyane tabirle "dırdır" etmeleri, erkeklerin en çok şikayet ettikleri konuların başında geliyor.

Devamlı dırdır eden, sürekli eleştiren, en küçük mevzuları bile büyütüp lakırdı eden, durmadan bir derdinden bahsedip bunu kronik sızlanmalar haline dönüştüren kadınlar kocalarını manen yorar ve sıkarlar, neticede adamda eşine karşı bir bezginlik oluşur. Bir de sürekli olarak "komşusu şöyle yapmış, filanca böyle etmiş, şu şunu demiş" gibi adamı hiç ilgilendirmeyen gereksiz konulardan bahsedip, lüzumsuz detaylara girmek de adamı eşinden soğutabilir.

Bazıları için denir ki; "onun sadece dilinde var." İyi de, insanı sevdiren de nefret ettiren de dili değil mi, öyle her aklına gelen şey söylenir mi?.. Karşındaki insan alınır mı, kırılır mı, söylediğim laf nereye gidiyor, bunları düşünmek lazım. Allah-u Tela bize iki kulak bir dil vermiş, yani iki düşünüp bir söylemeli. Bakın ağızdan çıkan sözün ehemmiyetini Yunus Emre ne güzel ifade etmiş:

"Söz ola kese savaşı, söz ola kestire başı.

Söz ola ağulu aşı, yağ ile bal ede bir söz."

Saliha bir hanım, eşini kapıda karşılayıp güleryüzle eve buyur etmeli, kocasını işin stresinden kurtarmaya, günün yorgunluğunu unutturmaya çalışmalıdır.

Çünkü adam işten geldiği için muhtemelen yorgun olur ve dinlenmek ister. Kadın bu ortamı hazırlayıp eşine dinlenmesi için fırsat verse, sonra sofrasını hazırlayıp açlığını giderse, ardından çayını kahvesini ikram etse, o evde mutlu bir aile tablosu oluşmaz mı?..

Ama bunun tam aksine; adam işinden yorgun argın eve gelmiş bir güleryüz ve tatlı dil beklerken, daha içeri adımını atar atmaz kadın şikayetlenmeye başlarsa; "oğlun şöyle yaramazlık yaptı, kızın böyle ortalığı dağıttı, ben de ortalığı silip süpürüp temizlemekten canım çıktı. Yoruldum, bıktım, usandım artık!" gibi sözlerle adamı sıkboğaz ederse, tabi ki bir tartışma çıkması kaçınılmaz olur.

Çünkü yorgun, aç ve stresliyken söylenen sözler adamı sinirlendirip onun da karşılık vermesine ve neticede tartışmaya yol açabilir. Onun için kadın velev ki çok yorulmuş bile olsa bunu belli etmemeye çalışmalı, bilakis kocasının yorgunluğunu atmasına yardımcı olmalıdır. Eğer kocasına söyleyecekleri varsa, adamın yorgunluğu geçtikten, karnı doyduktan sonra uygun bir lisanla söyleyebilir, o zaman hem tartışma çıkmaz hem de söylediklerinden bir netice elde etmesi mümkün olur.

Geçimsizliğin bir sebebi de; "inat"

Bazı kimseler bir takım hatalarını, kötü huylarını değiştirmeye çalışmak yerine; "ben böyleyim değişemem" diyerek inatla aynı hataları yapmaya devam ederler. Efendim niçin değişemiyorsun, bu kötü huyundan kurtulmak için neden çaba sarfetmiyorsun? Şayet karşındaki de senin gibi hatlarında ısrar edip "ben de böyleyim beni böyle kabul et" derse, nasıl geçim olacak, yani laf mı bu?.. İnsanlar senin o çekilmez ve berbat huyunu niçin kabul etsin ki?..

Bu laflar bir müslümanın söyleyeceği sözler değil. Efendimiz *(Sallâllâhü Aleyhi ve Sellem)*: **"Ben güzel ahlakı tamamlamak için gönderildim"** buyurmuştur. Eğer ahlakımızı güzelleştirmeye, hatalarımızı telafi etmeye, noksanlarımızı tamamlamaya gayret etmiyorsak, Efendimizin gönderiliş gayesine uygun hareket etmemiş oluruz. Tabi insanın hataları, eksikleri olabilir. Ama ikaz edilince, kendisine maruf emredilip münkerden nehyedilince, hatalarında inat etmemeli ve onları telafi yoluna gitmelidir ki, doğrusu da budur.

"Dediğim dedik çaldığım düdük" kabilinden, illa benim dediğim olacak diye diretip inat eden kimseler, hiç kimseyle geçinemez. Bunlar kötü huylarını da düzeltemez. Çünkü bu gibi kimseler hatalarını kabul etmeme konusunda da inatçı oldukları için kendilerinin hep haklı olduğunu iddia ederler. Ve böylesine inatçı olan kimseler de zaten pek sevilmezler.

İnat kötü bir huydur ama kadınlarda daha da kötüdür. İnat olan bir yuvada ne geçim olur ne de muhabbet. Çünkü inatçılık çekişmeye götürür, çekişme de tartışmaya... Sürekli tartışmalar da geçimsizliğe ve neticede yuvanın yıkılmasına sebep olur. Gerçekten de kuru bir inat yüzünden nice yuvaların huzuru kaçmış ve bir hiç uğruna pek çok aileler yıkılıp gitmiştir. Tabi olan geride kalan çocuklara olmuştur.

Kadının kadınlığını tamamlayan, cazibesini artıran, güzelliğine güzellik katan, onun tavrı, hanımlığı ve güzel ahlakıdır. Dış güzellik elbette önemlidir ama insanın en çok takdir edilecek yönü, gözün beğendiğinden ziyade gönlün beğenip seveceği yönleridir. Dolayısıyla bir kadını da yücelten ve en fazla takdir edilecek olan meziyeti; onun iffeti, hayası ve güzel ahlakıdır.

Yoksa inatçı, geçimsiz, kötü huylu ve her zaman tartışmaya teşne olan bir kadın hayır getirmez. Ne kendi mutlu olur ne de aile efradı...

Lokman-ı Hakim evlenecek olan oğluna şöyle öğüt vermiştir:

"Oğlum! Kötü ve huysuz bir kadından sakın. Çünkü o seni vaktinden evvel kocatır."

Asr-ı Saadetten müthiş bir örnek

Ümmü Süleym *(Radıyallahü anha)*'nın yaşadığı ve tüm kadınlara örnek olacak müthiş bir olayı sizlerle paylaşayım

"Ebu Talha *(Radıyallahu Anh)* ile Ümmü Süleym *(Radıyallahu Anha)*'nın Umeyr adında bir çocukları vardı. Ebû Talhâ *(Radıyallahu Anh)* eve gelir gelmez ilk olarak Umeyr'i sorar, onu kucağına alır ve severdi. Birgün bu hayat dolu sevimli yavrucak hasta olup yatağa düştü ve günlerce ateşler içinde yattı. Ne kadar uğraştılar, tedavi yolları aradılarsa da çocuklarının derdine şifa bulamadılar. Neticede çocuğun hastalığı iyice ilerleyip tehlikeli bir hal aldı ve ruhunu teslim etti.

Yavrusunun vefat ettiğini gören Ümmü Süleym *(Radıyallahu Anha)*, tüm üzüntüsünü ve acısını içine gömerek telâşa kapılmadan, feryad-u figan etmeden, kadere râzı olduğu halde yavrusunu yıkadı, kefenledi. Kokular sürerek üzerini örttü. Ev halkına da; "ben haber verinceye kadar siz kimseye hiç bir şey söylemeyin" diye tembih etti.

Akşam olunca yorgun argın eve dönen kocasını kapıda karşıladı. Ebu Talha *(Radıyallahu Anh)* her zaman oluğu gibi önce oğlunu görmek istedi ve durumunu sordu. Ümmü Süleym *(Radıyallahu Anha)* gayet sakin ve yumuşak bir ses tonuyla:

- Önceki haline göre daha sakin. Artık rahatladı, diye cevap verdi. Yani oğlunun ölüm haberini kocasına birden söylemek istemedi. Ayrıca Ebu Talha *(Radıyallahu Anh)* o gün oruçlu olduğu için, bu haberi duyarsa üzüntüden bir şey yemez daha da perişan olur düşüncesiyle, acısını bağrına basarak kocasına belli etmedi ve bu vefat haberini uygun bir zamanda söylemeyi düşündü.

Ebû Talhâ *(Radıyallahu Anh)* hanımının bu sakin ve telaşsız halinden çocuğun iyileştiğini zannetti. Onun rahatladığı haberine çok sevindi, içindeki sıkıntılar da gitti. Ve yatakta sessizce yatan yavruyu rahatsız etmedi.

Ümmü Süleym *(Radıyallahu Anha)* sofrayı hazırladı, yemeği getirdi. Eşiyle beraberce yemeklerini yediler, sohbet ettiler. Daha sonra Ebu Talha *(Radıyallahu Anh)* istirahat için yatağına gidince, hanımı Ümmü Süleym *(Radıyallahu Anha)*'da süslenip güzel kokular sürünerek zevcinin yanına geldi ve geceyi birlikte geçirdiler.

Sabah olunca, Ebû Talha *(Radıyallahu Anh)* sabah namazı için kalkıp mescide gideceği sırada, Ümmü Süleym *(Radıyallahu Anha)* kocasına:

Şu komşumuzun yaptığına bak, kullanmak üzere aldığı emaneti geri almak için

gittiğimde vermek istemedi, dedi. Ebu Talha *(Radıyallahu Anh)*:

Öyle şey olur mu, hiç iyi etmemişler! diye cevap verdi.

Kocasını bu şekilde evladının ölüm haberine hazırlayan Ümmü Süleym *(Radıyallaha Anha)*:

Efendim, oğlumuz bizim yanımızda Allah'ın bir emanetiydi, onu geri aldı, dedi.

Ebu Talha *(Radıyallahu Anh)* birden şaşırdı, sükût etti ve sonra:

İnnâ lillâhi ve innâ ileyhi râci'ûn/Muhakkak biz Allah'tan geldik muhakkak ki

O'na döneceğiz, diyerek teslimiyet gösterdi.

Ebu Talha *(Radıyallahu Anh)* sabah namazı için mescide gittiğinde olan biteni

Efendimize anlattı. Bunun üzerine Efendimiz *(Sallâllâhü Aleyhi ve Sellem)*:

Cenâb-ı Hak bu gecenizi hakkınızda mübârek eylesin, diye duâ etti.

İşte bu duâ bereketiyle, o gecenin meyvesi olarak daha bir yıl geçmeden Allah-u Teala onlara bir erkek evlât ihsan buyurdu. Peygamber Efendimiz mübarek ağızlarında hurma çiğneyerek bu bebeğin damağına sürdü, ona duâ etti ve ismini "Abdullah" koydu.

Yine bu duânın bereketiyle Abdullah'ın da yedi tane, bir rivayete göre ise dokuz tane çocuğu oldu ve bunların hepsi kurrâ hâfız oldular. Hatta tabiînin en meşhur âlimlerinden "İshak", bunlardan biridir. Kendisi, İshâk bin Abdullah bin Ebi Talha şeklinde dedesinin ismiyle birlikte anılırdı."

İşte Saadet asrının böylesine sabırlı, metanetli ve kahraman kadını Ümmü Süleym, Allah ondan razı olsun.

Efendim, hayat inişli çıkışlı bir yoldur, ne zaman ne olacak bilemeyiz. Evlilik hayatında da varlık ve nimet içinde geçen dönemler olduğu gibi, felâket ve buhran zamanları da yaşanabilir. Kadın böyle sıkıntılı zamanlarda kocasının yanında olmalı ve onun yükünü elden geldiğince hafifletmeye çalışmalıdır.

Kadın kocasına süslenmeli

Hangi erkek eve geldiğinde kendisini karşılayan hanımını bakımsız ve pasaklı bir şekilde görmek ister? Hatta boşver eşini, evini bile dağınık, düzensiz ve pis olarak görmek istemez. Bu insanın fıtratında vardır. Yani gözüne çirkin görünen, burnuna kötü kokuların geldiği bir yerde hiç kimse bir an bile bulunmak istemez. Ama manzarası güzel, ortamı temiz, hoş ve güzel kokan bir yerde insan bol bol vakit geçirmek ister, hatta oradan hiç ayrılmak istemez.

İşte bunun gibi eğer kadın da kendine bakar, eşi için güzel kokular sürünüp süslenirse, erkek evine adeta koşarak gelir. Yok eğer kadın kendine dikkat etmez, bakımsız ve pasaklı bir halde kocasını karşılarsa, erkek eve gelmek bile istemez, gelince de gitmeye bahane arar. O zaman bunun suçu elbette kadınındır.

Unutmayalım ki çirkin kadın yoktur bakımsız kadın vardır. Kadın her zaman temiz ve bakımlı olmalı, özellikle kocası için süslenmeli ve bunu ibadet şuuruyla yapmalıdır. Zira bir kadının eşi için süslenmeye vakit ayırması kesinlikle füzûli, gereksiz bir iş değildir, hatta bunda ecir ve sevap vardır. Bu, hem eşiyle arasındaki saygı ve sevginin, ülfet ve muhabbetin devamına, hem de Mevla Teala'nın rızasını kazanmaya vesiledir.

Tabi kötü bir zamandayız. Edep ve haya, namus ve mahremiyet gibi çok önemli konulardaki hassasiyet son derece azaldı. Kadının cinsel bir nesne olarak ticari metağa dönüştürülüp sömürüldüğü, şampuan ve sabun reklamlarından tutunda beyaz eşyaya hatta –ne alakası varsa- araba reklamına kadar kadının vücudu teşhir edilerek gayri ahlaki reklam kampanyalarının yapıldığı bir süreç yaşıyoruz. Hatta bazı medya organları, kadının bedenini teşhir edip erkeğin bakışına sunmaktan da öte, kadını erkeğin cinsel arzularını tatmin eden bir meze olarak sunduğu bir dalalet asrındayız.

Dolayısıyla böyle bir zamanda, yani haramlar en cazip haliyle insanları adeta kendine davet ettiği bu ortamda, bir kadın kocasına karşı olan kadınlık görevlerini daha bir titizlikle yerine getirmelidir.

Kocası eve geldiğinde onun karşısına bakımsız, pis, evi silip süpürürken giydiği kıyafetle çıkmamalı, kocasının gözü dışarıya kaymaması, en azından aklı dışarıda kalmaması için eşine karşı süslenmeli, cazibe ve çekiciliğini ön plana çıkarmalıdır. Hiç kimse; "ben süsleniyorum ama eşim fark etmiyor ki" deyip kendini bırakmamalı. Çünkü güzelliği fark etmeyecek bir erkek yoktur. Ama bazısı bunu dile getirir, bazısı getirmez. Olsun, dile getirse de getirmese de kadının bu gayreti, evliliğine mutlaka pozitif olarak yansıyacaktır.

Kıymetli Okurlar!

Aslında bu konuda yazılması ve temas edilmesi gereken daha pek çok mesele var.

Fakat asırlar önce yaşamış, çok soylu ve zengin bir aileye mensup olan Ümame Hanım'ın, evlenecek olan kızına, düğün öncesinde onu karşısına alıp yaptığı nasihat kitaplara geçmiş.

Bir kadının kocasına karşı nasıl davranması gerektiğiyle alakalı olarak kısa bir özet mahiyetinde olan bu ibretli nasihat, asırlardır tazeliğini korumuş ve günümüze kadar kıymetini muhafaza etmiştir. Annenin kızına yaptığı bu nasihatı birkaç sene evvel yazdığım bir makalede zikretmiştim. Şimdi yeri geldi, ehemmiyetine binâen yine bu nasihatle yazımı bitiriyorum.

Tüm kadınların ve evlenecek kızların kulağına küpe olacak bu nasihate, buyurun hep beraber kulak verelim:

Bir Annenin kızına nasihati

"Sevgili Kızım!

Bir kız, annesi ve babası zengin, asil ve soylu diye kocaya varmasına gerek olmasaydı, senin ve benim hiçbir zaman evlenmeye ihtiyacımız olmazdı. Lakin durum böyle değil. Erkekler bizim için yaratıldığı gibi, biz de onlar için yaratılmışız.

Yavrum!

Sen artık büyüyüp yetişmiş olduğun yuvadan çıkıp bilmediğin bir yuvaya gidecek ve evvelce tanımadığın hayat arkadaşınla karşılaşacaksın! Sen ona tam bir sadakat göster ki, o da sana sadakat gösterip olanca sevgisiyle bağlansın.

Kızım!

Kırk yıllık evliliğimden edindiğim tecrübelerime dayanarak sana bazı nasihatlerde bulunmak istiyorum. Eğer bu tavsiyelerime iyice kulak verip ona göre hareket edersen, bir ömür boyu rahat edersin. Kocanla aranız çok iyi olur ve hiçbir zaman bozulmaz. Böylece dünyada huzur içinde bir ömür geçirdiğin gibi âhirette de ebedî saadete ulaşırsın.

Evladım! Kanaatkâr ol. Yani kocanın eve getirdiği yiyecek ve giyecekleri memnuniyetle kabûl et ve buna razı ol. Çünkü kanaat, kalbin rahata ve huzura kavuşmasının ilk yoludur.

Sana söylediği sözleri dikkatlice dinle ve her zaman kocanın meşrû isteklerine itâat et.

Olur olmaz şeylerde kocana itiraz etme, saygı ve hürmette kusur etme ve ona her konuda destek olmaya çalış. Bu şekilde olan hal ve hareketlerin eşini memnun ettiği gibi, Allah-u Teala Hazretlerini de razı eder.

Kocanın görmesi muhtemel olan her yere itina ve ihtimam göster. Eşinin gözüne kötü ve çirkin bir şeyin ilişmemesine dikkat et. Evinin temizliğine ve düzenine dikkat ettiğin gibi, kendi temizliğine de son derece ihtimam göster. Senden kocanın burnuna hoş olmayan bir koku sadır olmasın. Şunu iyi bil ki; dış görünüşün insanın kalbine tesiri vardır.

Eşinin yemek saati ile uyku saatine dikkat etmelisin. Adeti ne zaman ise yemeğini o zaman hazırlamalısın. İşlerini zamanında bitirip eşinin vaktinde uyumasına yardımcı olmalısın. Zira açlık insanı huysuzlaştırdığı gibi, uykusuzluk da asileştirip öfkelendirir ve gereksiz gerginliklerin çıkmasına ve geçiminizin bozulmasına sebep olur.

Evinin mallarını ve eşyasını muhafaza etmekte titiz davran. Çünkü bu şekilde davranman senin işi bildiğini, eşinin kâr ve zararını düşündüğünü gösterir.

Yaptığın işleri ve iyilikleri eşinin başına kakma! Başa kakarsan, yaptığın iyilikler fayda yerine zarar getirir.

Eşinin akraba ve yakınlarına güzel davran, onlara saygı ve hürmette kusur etme ki, o da senin yakınlarına iyi davransın. Kocanın aile efradına, çevresine ve çocuklarına karşı itibarını sarsacak, onu mahcup edip küçük düşürecek söz ve hareketlerden de son derece sakın.

Eşinin sırlarını hiç kimseye söyleme, eğer onun sırlarını etrafa yayacak olursan sana karşı güven ve itimadını kaybeder, sevgisi azalır. Bundan böyle senin ona vefalı davranacağından emin olmadığı gibi, artık sen de ondan emin olamazsın.

Kocana hürmette, İslâm'a muhalif olmayan isteklerini yerine getirmekte kusur etmemelisin. Onun söylediği sözün aksini söyleyerek karşı gelmemelisin. Eğer karşı gelir inat edersen, onun kızıp öfkelenmesine hatta sana karşı düşmanca davranmasına sebep olabilirsin. Ona ne kadar hürmet ve tazimde bulunursan kendini ona o kadar çok sevdirir, o nisbette muhabbetini kazanırsın.

Eşinden, gücünün yetmeyeceği, almakta zorlanacağı şeyleri istemekten sakın. Zira bu, hem senin hem de onun helâk olmasına sebep olabilir. Nitekim Peygamber Efendimiz *(Sallâllâhü Aleyhi ve Sellem)* şöyle buyurmuştur:

"Bir zaman gelir ki adamın helâki, hanımının, ana- babasının ve çocuğunun elinden olur. Onu fakirlikle ayıplarlar, gücünün yetmediği teklif ve isteklerde bulunurlar. Böylece o kimse, bu istekleri temin için dinini kaybedeceği yollara sapar ve helâk olur."

Eşinin üzüntülü ve kederli olduğu zamanlarda sen de öyle görünmeye çalış. Onun üzüntüsünü, kederini paylaşıp hafiflet. Eşinin neşeli ve sevinçli olduğu zamanlarda ise, sen de neşeli görünmeye gayret et. Çünkü bunun tersi bir davranış yani o üzüntülüyken senin neşeli görünmen, onun neşeli zamanında senin kederli olman onu sevmemenin, dertlerine ortak olmamanın alametidir. Bu durum ise sevgi bağlarının zayıflamasına, aranızın açılmasına hatta yuvanın dağılmasına kadar gidebilir. Dolayısıyla sen eşinin dertlerine ne kadar ortak olup ilgi gösterirsen, ondan da o kadar ilgi ve alaka görüp sevgisini kazanırsın.

Kadının güzel ahlaklı ve sâliha olanı, eşi için Cennet nimetidir. Kötü ahlaklı olanı da Cehennem azabından sayılır. Sen kocana Cennet nimeti ol, azap çektirme!..

Kızım! Şunu bil ki, bu nasihatlerimi yerine getirip söylediğim gibi hareket edebilmen için, kendi isteklerini eşinin isteklerine tercih etmen gerekir. Onun gönül hoşnutluğunu, kendi hoşnutluğuna tercih edebilirsen bu nasihatlerimi kolayca yerine getirebilirsin. Yoksa hep kendi istek ve arzularını ön plana çıkarırsan, bu nasihatleri tutabilmen mümkün olmaz.

Allah evliliği senin için hayırlı kılsın ve seni muhafaza buyursun. Amin!"

Mevla Teala, huzur ve mutluluk yolunda verilen bu nasihatlere kulak vermek nasip eylesin. Ailemizle birlikte Cennette de beraber olabileceğimiz dünya hayatını bizlere ikram eylesin. Amin!

Fî Emanillah!

MÜ'MİN OLMAK YA DA MÜ'MİN KALMAK!

ALİ ULVİ UZUNLAR

Muhterem Okuyucum, Cenabı Hak ve Feyyazı Mutlak cümlemizi sıratı müstakimde daim eylesin, sevdiği ve razı olduğu kulların zümresine ilhak eylesin, Yaşadığımız müddetçe iman ve islam üzere yaşamaya son nefesimizde de hüsnü hatime ile çene kapamaya rabbim cümlemizi muvaffak eylesin. Ne mutlu bize ki Rabbimizin sözlerini okuyoruz, Rabbimiz ne buyurdu, bize ne söyledi, ne öğretti bunları anlamaya çalışıyoruz. M'minin silahı ve değer yargısı dua ile yazımıza başlıyoruz.

Buyuruyor ki Rabbimiz azze ve celle hazretleri; Ehli kitaptan kalabalık bir grup sizi imanınızdan sonra kelime-i şehadetiniz den sonra, Kur'anı kabul etmenizden sonra, hakkı ve hakkaniyeti yaklamanızdan sonra, "nasıl dinsiz ederiz" diye tekrar dinsizliğe döndürmek için ciddi bir arzu ve çaba içerisine girdiler. İçlerinde olan aşırı bir hasetten dolayı, hak onlar nezdinde gerçekleştikten sonra böyle yaptılar.

Şimdi kıymetli okuyucularım bu ayeti kerimede Rabbimiz celle ve ala hazretleri bizlere neyi anlatıyor. Evvela sebebi nüzül olarak tefsirlerde var olan bu ayeti kerime hangi sebep üzere inmiş öncelikli olarak bunu açıklayalım.

Uhud savaşında müslümanlar evvela galip gelmişlerdi. Ama sonra okçular tepesindeki okçular görev yerlerini terk edince düşman ordusu arkadan geldi ve islam ordusunu perişan etti, Efendimiz *(Sallâllâhü Aleyhi ve Sellem)* tabiri caizse orada çok zor durumda kaldı, dişi şehid edildi ve daha sonra

müslümanlar toparlansalar bile o savaş galibiyetle bitmedi olarak sayılır. İşte o savaştan sonra yahudi alimleri bunu fırsat kabul ederek Müslümanlara gelmişler, Huzefye bin Yaman'a, Ammar bin Yasire geldiler ve dediler ki:

Bu vakada gördünüz ki başınıza büyük felaketler geldi. Eğer siz hak üzere olsaydınız mağlup olmazdınız. Eğer sizin dininiz hak olsaydı siz galip gelirdiniz perişan olmazdınız. Gelin siz bizim dinimize dönün dediler, bizim dinimiz sizin için daha hayırlıdır. Biz sizden hidayet yönüyle de daha doğru yoldayız dediler.

Hazreti Ammar *(Radıyallahü Anh)*'ın babası Yasir, annesi Sümeyye annemiz onlar Mekke-i mükerreme de şehit olmuşlardı. Onları kafirler hunharca katletmişlerdi. Dilim dilim keserek Hazreti Yasir efendimizi oğlunun gözü önünde, eşinin gözü önünde şehid etmişlerdi. "Ya dininden dönersin ya da seni katlederiz" dediler ve Hazreti Yasir dinimden dönmem dedi ve ilk önce kulağını kestiler. "Dön" dediler "dönmem" dedi diğer kulağını kestiler. "Dön" dediler "dönmem" dedi parmaklarını kestiler ve böyle böyle ailesinin önünde şehid ettiler. Ondan sonra Hazreti Ammar'ın annesini yakaladılar, dedilerki:

Kocana imanından ötürü neler yaptık gördün. Şimdi sıra sendedir, eğer dininden dönmezsen aynısı senin için gerçekleşecek. Sümeyye annemiz onlara: "Bu yolda ölmek, bu yolda şehid olmak yaşamaktan daha şereflidir" dedi. "Ne yaparsanız yapın ben Muhammed Mustafa'ya küfür etmem, imandan sonra dinsizliğe dönmem" dedi. Dediler ki sen şimdi olayın ciddiyetini anladın biz şimdi iki tane devenin bir ayağına birini bağlarız diğer ayağına da diğerini bağlarız, develerin birini sağa diğerini sola koştururuz, seni ikiye ayırırız. Bu tehditler karşısında yine "Ben dinimden dönmem, şehadete razıyım ama dönmem" dedi.

Ve gerçekten bir ayağını bir deveye bağlamışlar ve diğer ayağını diğer deveye bağlamışlar, develeri ters istikamete salıvermişler ve annemizi böylece hunharca şehid etmişlerdi. Sıra Hazreti Ammar'a gelmişti.

Şimdi bu ayet-i kerimenin iniş sebebi olan Hazreti Ammar'a gelmişti.

Bu iki hadise babası ve annesine yapılan bu iki olay daha gencecik çocuk olan Hazreti Ammar'ın gözü önünde cereyan etti. HazretiAmmarı da yakalayarak "işte annen işte baban şimdi sıra sende ya dininden dönersin veya seni dilim dilim keseriz." Onlara dediki "Tamam sizin dediğiniz olsun. Sizin dediklerinizi kabul ediyorum" dedi. Onu bıraktılar, salıverdiler.

Oradan haberler yayıldı. Aleyhisselatü Vesselam Efendimize, "Ammar dininden döndü" dediler. Fakat Hazreti Ammar koşa koşa dik nefes soluğu Efendimizin yanında aldı ve dedi ki "Ya Resulellah ben iman ettikten sonra asla ve kat'a dinden dönmedim. Fakat böyle böyle yaptılar babamı bu hale getirdiler, gözümün önünde annemi bu hale getirdiler. Korktum tamam dedim, onlara, bende sizin dediğinizi kabul ettim dedim. Kalbimdeki imanda zerre kadar sıkıntı yoktur. Ya Rasûlüllah korktuğumdan dolayı böyle söyledim. Ne buyurursun?

İşte o zaman Nahl suresindeki ayeti kerimler nazil olmuştu. Hazreti Ammar ile ilgili ayeti kerimeler geldi. Yüce Allah Celle ve ala Hazretleri Nahl suresi 106'ıncı ayeti kerimesinde: **"Her kim imanından sonra küfre dönerse onun hali çok kötüdür. Ancak küfre ikrah edilir zorla ölüm tehdidiyle karşı karşıya kalırda kalbi imanla dolu olduğu halde diliyle bir şeyler söylerse Allah cellecelalühü onu asla zayi etmez. Fakat kalbini küfürle dolduran insan varya Allah onlara gazap etmiştir. Onlar için büyük bir azap var."** ayeti kerimesi nazil oldu.

İşte şimdi Yahudiler Ammer bin Yasiri, Huzeyfe bin Yamanı yakalamışlar ve demişler ki sizin dininiz hak olsaydı Uhud savaşında perişan olmazdınız gelin bizim dinimize dönün dediler. Şimdi Önce HazretiAmmar efendimiz söz alıyor diyor ki; sizin dininiz de yahudilikte verdiğiniz sözde dönmek nedir?

Dediler ki bizim dinimizde verdiğin sözden dönmek, caymak en büyük suçlardan birisidir. Bunun üzerine dedi ki:

"Ben Allah'a ve Rasulüne söz verdim. Dedimki Muhammed Mustafa *(Sallâllâhü Aleyhi ve Sellem)* 'e, son nefesimi teslim edinceye kadar asla ona karşı gelmeyeceğim onu inkar etmeyeceğim onun sözlerini, risaletini kesinlikle kabul edeceğim.

Ben bu sözü Allah'a verdim." Yahudiler dediler ki "bu Ammar var ya kesinlikle sahip olduğu dinden çevirilmesi mümkün değildir. Bunun imanı kalbine damarına işlemiştir. Bunu biz vazgeçiremeyiz."

Ondan sonra döndüler Huzeyfe hazretlerine, dediler ki:

"Ya Huzeyfe sen bizimle beraber biat etmez misin? Bizim dinimize dönmez misin? Manzarayı görüyorsun."

Hazreti Huzeyfe *(Radıyallahü Anh)* dedi ki :

Ben Allah'ı Rabb olarak Muhammed Mustafa *(Sallâllâhü Aleyhi ve Sellem)* 'i peygamber olarak, İslam dinini din olarak, Kur'an-ı Azimuşşanı imam olarak, Kabei Muazzamayı kıble olarak, müminleri kardeş olarak kabul ettim ve razı oldum. Bunun dışına asla çıkmam" dedi.

Bunun züerine dediler ki: "Musa'nın ilahına yemin ederim ki bunların kalbi sevgisiyle lime lime dolmuştur. Bunların kalbi Muhammed Mustafa aşkıyla yanıp tutuşmaktadır. Bunlara hiç söz geçirmek mümkün değildir."

Bu hadiseden sonra Aleyhissalatü Vesselam Efendimize gelip anlattılar. Efendimiz *(Sallâllâhü Aleyhi ve Sellem)* onlara "bekleyin görün" dedi. Bunun üzerine bu okuduğumuz ayeti kerime nazil oldu. "Ehli kitabın çoğu, öyle bir grup değil çoğu sizin imandan sonra küfre dönmenizi arzu ettiler, küfre dönmenizi sevdiler" diyor Allah celle ve ala Hazretleri.

Bu konuda Kur'an-ı Kerimde bizi aydınlatan daha nice ayeti kerimeler vardır. Kur'anı Kerim de Mümtehine Suresinde başından sonuna kadar dehşet ayetler vardır. Yine Medine döneminde yaşanan bir skandal olayı gündeme getiriyor, Medine'de iken Aleyhisselatü Vesselam Efendimiz Mekke üzerine cihat hazırlıkları yapıyordu.

Mekke üzerine cihat hazırlıkları yapıyor amma bu sefer bu cihat hazırlıklarını tam bir savaş taktiğiyle yapıyor. Her zaman hangi tarafa kiminle savaşa gideceğini hazırlık yaparken söylediği halde, bu sefer Mekke-i Mükerreme üzerine ordusunu hazırlarken kimseye bildirmiyor. Sahabe-i kiramdan bir kaç kişiye sır olarak söylüyor. Bizim bu hazırlığımız Mekke-i Mükerreme üzerine gideceğiz cihada çıkacağız Mekkenin fethini yapacağız ama aramızda bu sır kalsın dedi. Sır olarak bunları söylediği zatlardan birisi eline bir kağıt kalem alarak bir mektup kaleme alıyor. Bu zat Hatıp ibni Ebu Beltâ *(Radıyallahü Anh)* mektubunda yazıyor ki;

"Hatıb ibni Ebu Beltâ'dan Kureyşin reislerine bir mektuptur. Şüphesiz Muhammed Mustafa *(Sallâllâhü Aleyhi ve Sellem)* sel gibi bir orduyla hazırlık yapıp üzerinize gelecektir. Tedbirinizi alın."

Mekkeden Medineye dilenmek maksadıyla gelen bir kadına para karşılığında bu mektubu veriyor.

Bu olay Peygamber Efendimize *(Sallâllâhü Aleyhi ve Sellem)* 'e vahyediliyor. Hazreti Ali Efendimizin riyasetinde Aleyhisselatü Vesselam Efendimiz bir grup müfreze hazırlıyor ve onlara diyor ki:

"Siz şimdi Mekkeye doğru yola çıkacaksınız, falanca yere vardığınızda orada Mekke'ye gitmekte olan bir kadın bulacaksınız. O kadında bir sır mektubu vardır, o mektubu alın getirin" diyor.

Aleyhisselatü Vesselam Efendimiz nerden bildi Allah *(Celle Celalühü)* bildirdi. Ve bu müfereze gidiyor Aleyhisselatü Vesselam Efendimizin dediği yerde gerçekten bir kadın buluyorlar ve o kadına diyorlar ki; "sende bir sır mektubu var, çıkar bakayım şunu" kadın "bende mektup yok" diyor. Israr ediyorlar ama "yok" diyor.

Hazreti Ali *(Radıyallahü Anh)* dışındakiler neredeyse ikna oldular. Kadın olduğu için üzerini de arayamıyorlar. Hazreti Ali Efendimiz kılcını çıkardı ded ki "Ey arkadaşlar bu mekanda bir kadınla karşılaşacağımızı bize kim söyledi Muhammed Mustafa *(Sallâllâhü Aleyhi ve Sellem)* söyledi. Onda bir sır

mektubu olduğunu bize kim söyledi O söyledi, O yalan söyler mi? Söylemez. Ey kadın! Ya mektubu çıkarırsın ya da kelleni uçururum" dedi.

Kadıncağız korktu ve saç örgüleri arasından mektubu çıkardı. Hazreti Ali Efendimiz ve yanındakiler mektubu hiç açmadılar. Koşa koşa mektubu Aleyhisselatü Vesselam Efendimize yetiştirdiler, Efendimiz de sahabe-i kiramdan bir grubun olduğu yerde "açın mektubu okuyun" buyurdu. Mektubu açtılar yüksek sesle birisi okudu.

Hatıb ibni Ebu Beltâ'dan, Kureyşin reislerine bir mektuptur. Şüphesiz Muhammed Mustafa *(Sallâllâhü Aleyhi ve Sellem)* sel gibi bir orduyla hazırlık yapıp üzerinize gelecektir. Tedbirinizi alın.

Şimdi mektupta sır ortaya çıktı. Kimden kime inkarı kabil değil Hazreti Ömer Efendimiz yerinden fırladı ve dedi ki; "Ya Resulellah izin ver bana! Şu münafığın kafasını keseyim" dedi. Ne dersiniz Kainatın Efendisi ne cevap versin?

Dedi ki Aleyhisselatü Vesselam Efendimiz:

"Ey Ömer dur! Bu Hatıb ibni Ebu Beltâ İslamın en zor zamanlarında Medine-i Münevverede ilk savaşın gerçekleştiğinde, Bedir muharebesine İslam ordusunun saflarında katılanlardandır. Allah (Celle celalühü) Bedir muharebesine katılanlara şöyle bir baktı ve onlar için dedi ki:

"Ne yaparsanız yapın siz cennettesiniz." Hatıba dokunma, dedi.

Bunun üzerine Aleyhisselatü Vesselam Efendimiz Hatıbı çağırdı:

"Kimseye söylemediğim sırrı sana verdim. Neden böyle bir yola tevessül ettin. Söyle bakıyım" dedi. Hatıb dedi ki:

"Ya Resulallah vallahi billahi sana iman ettikten sonra asla küfür etmedim. Bu yazdığım mektup imandan dönüşümün eseri değildir. Şöyle kendi kendime düşündüm. Sen bir ordu hazırlıyorsun. Kureyşin üzerine Mekke'nin üzerine gideceksin.

Etrafındaki Mekke'den gelen benim gibilerin çoğunun Mekke'de kabileleri güçlü ve kuvvetlidir.

Benim ise güçlü ve kuvvetli kabilem yoktur orada bir avuç çocuğum çoluğum vardır. Düşündüm ki benim yazdığım mektup takdiri ilahiyi değiştirmeyecek, Sen fetihte muzaffer olacaksın ama benim kureyşlilerin nezdinde böyle bir iyiliğim olursa, benim ailemi öldürmezler.

Senin yine muzaffer olacağına inanıyordum sadece ailemi kurtarmak adına bunu yaptım, dedi . Bunun üzerine mumtehine suresi nazil oldu.

"Ey İman edenler benim ve sizin düşmanlarınızı dost edinmeyin. Onlar size gelen hak dini inkar ettikleri halde siz onlara barış elinizi sevgi elinizi uzatıyorsunuz. Halbuki onlar Peygamberiniz Muhammed Mustafayı ve sizi, rabbiniz olan Allah'a inandığınızdan dolayı ülkenizden çıkarmış insanlardır, eğer siz Allah için Allah yoluna cihad için çıktıysanız Allah rızasını kazanmak için hicret yaptıysanız asla onlara sevgi elinizi uzatmayın.

Siz gizlice onlara bir sevgi yumağı uzatıyorsunuz, Ben sizin gizli yaptıklarınızı da aleni yaptıklarınızı da bilirim her kim sizden biri bunu yaparsa o apaçık dosdoğru yolu şaşırmış demektir. Eğer onlar size galip gelirlerse fırsat ellerine geçerse o Mekkedeki kureyşin önderlerine fırsat geçerse, imkan sahibi olurlarsa, amansız düşman olurlar size ve bütün güç ve kuvvetlerini üzerinizde denerler herşeyden önce sizin kafir olmanızı isterler."

Muhterem okuyucularım!

Ramazan-ı Şerifi idrak ettiğimiz ve Kadir gecesini ihya edeceğimiz şu günlerde imanımızı bir teraziye koymalı bize numune olan bu olayları tefekkürle, imanlarımızı kuvvetlendirmeliyiz. Rabbim Ramazn-ı Şerifi hakkımızda şefaatçi kılsın, Bayramınız Mübarek olsun.

Selam ve dua ile..

TABİATTA ORUÇ

Prof. Dr. VOLKAN TUZCU

Rabbimizin bir emri olarak tuttuğumuz orucun sağlımız için birçok faydaları bilinmektedir. Ancak bilim adamları son yıllarda yaptıkları araştırmalar ile orucun bilmediğimiz yeni yönlerini bulurken, hayvanlardaki oruç örneklerine bakarak çok ibret verici tabiat harikalarına da şahit olmaktadır.

Peygamber Efendimiz *(Sallâllâhü Aleyhi ve Sellem)*'in: **"Oruç bir kalkandır"** hadisinde de işaret edildiği gibi orucun sağlımız için o kadar çok faydası vardır ki, vücudumuz için önemli bir şifa kaynağı ve adeta gençleştirme ve yenileme vesilesidir.

Oruç sadece müslümanların değil birçok farklı inanışlarda ve tahrif olmuş din mensuplarında da farklı şekillerde de olsa uygulanan bir ibadet şeklidir.

Oruç bağışıklık sistemimiz için adeta turbo etkisi yapar. Lenfosit adı verilen bu sistemin kanda dolaşan kalkan görevi gören bu önemli hücrelerinin fonksiyonları yaklaşık 10 kat kadar güçlenir. Ayrıca lenfositlerin çok önemli fonksiyonları olan T hücrelerinin oranı da artar. Bunların yanında vücuda giren yabancı hücreleri, yani mikropları yok etme görevi gören bazı antikorların kan dolaşımındaki sayıları da artar. Bu şekilde yukarıdaki mucizevi hadis-i şerif de işaret edilen orucun kalkan olmasına güzel bir örnek olan buna benzer birçok değişiklik oruç tutanlarda görülür.

Şişmanlık önemli bir sağlık problemidir. Hatta yapılan bazı araştırmalar, aşırı şişmanlığın sağlımıza olan zararının, sigara içmekten bile daha fazla olduğunu göstermiştir.

Oruçla kişi yeme alışkanlığını tamamen değiştirerek, nefsine hakim olmanın ciddi bir eğitiminden geçer. Bu mübarek ay vesilesi ile kişi hiç olmaz ise 1 ay boyunca nefsini dizginlemeyi öğrenir ve daha sonrası için de kendine çeki düzen verme adına önemli bir avantaj yakalar. Hatta sigaradan kurtulmak isteyen birçok insan için Ramazan ayının sigarayı bırakmak için önemli bir vesile olduğu toplumda iyi bilinmektedir.

Çeşitli şekillerde vücudumuza giren toksinlerin hücrelerden ve hücreler arası sıvıdan temizlenmesine de orucun katkısı büyüktür. Başta kanser olmak üzere sağlımız için çok olumsuz birçok şeye neden olan bu toksinlerin temizlenmesi ile vücudumuza yük olan bu zararlı maddelerden de önemli ölçüde kurtulmuş oluruz. Aslında oruç sırasında beslenmemiz durmaz.

Sadece sindirim sisteminden emilme ve sindirme mekanizmaları durur. Bu da sindirim sistemimizin dinlenmesi için çok önemli bir fırsattır. Beslenmenin devamı da vücutta önceden depolanmış olan glikojen, yağ, protein gibi maddelerin eritilmesi ile gerçekleşir.

Kandaki kolesterol seviyesinin, kan şekerinin, yüksek tansiyonun düşmesi gibi birçok olumlu etkileri olan orucun, birçok hastalığın iyileşmesine katkıda bulunduğu bilinmektedir. Orucun faydalarından birisi de beyin hücrelerinin aktivitesini artırmasıdır.

Bu sayede daha verimli kullanılan beyin ile örneğin ezberleme gibi bazı aktiviteleri daha iyi yapabiliriz. O nedenle Ramazan ayı Kur'an ezberi yapmak için en ideal aydır.

Hayvanlar Aleminden Örnekler

İbadet olarak yaptığımız orucun benzeri örnekler hayvanlar aleminde de sık görülen bir durumdur. Birçok hayvan türü belirli süreler aç kalarak hayatlarını devam ettirirler. Örneğin yer sincaplarının kışın uzun süreler aç kalmaları buna güzel bir örnektir. Yazın yeterli yiyeceği yuvalarına depoladıktan sonra kış döneminde kış uykusuna yatarlar.

Kalp ve solunum hızları son derece yavaşlar. Bu şekilde çok az enerji harcayarak bütün kışı geçirirler. Bunu yapabilmek için de 4-5 günde bir uyanarak biraz beslenir ve tekrar uykuya dalarlar.

Salmon balıklarının durumu ise daha ilginçtir. Bu balıklar normalde denizlerde ve okyanuslarda yaşarlar. Ancak hayata gelişleri nehirlerde gerçekleşir. Kırmızı salmon ömrünün yaklaşık 4-7 yılını açık denizlerde geçirir.

Daha sonra 4000-5000 kilometrelik mesafelerden tekrar hayata geldikleri nehre gelirler. Denizden nehre geçer geçmez salmonlar oruca başlarlar. Uzun süren açlığın verdiği bereketle yer bulma hisleri gelişen dişi salmonlar aylar süren bu seyahatin sonunda yumurtadan çıktıkları yeri bulur ve buraya yumurtlarlar ve erkek balıklar da yumurtaların üzerine spermlerini bırakır. Yumurtaların üzerini nehir yatağındaki toprakla kapladıktan sonra dişi ve erkek balıklar genç salmonların yumurtadan çıkışını bekler. Bu sırada oruç halen devam etmektedir.

Genç balıklar yumurtadan çıkar çıkmaz görevlerini yapmış olmanın huzuru ile ebeveyn salmonlar devam ettirdikleri oruçla birlikte ömürlerini tamamlarlar. Genç salmonlar da denize açılıp aynı ebeveynleri gibi bir ömür geçirmek ve sonra tam da hayata geldikleri noktaya ulaşmak üzere hayat yolculuklarına çıkarlar.

Salyangozlar ise kış uykusuna yatan diğer hayvanlardan farklı olarak sadece kışın değil yazın sıcak havalarda da oruç tutarlar. Bu hayvanların hayatta kalabilmesi vücutlarını kaplayan mukus sıvının kurumamasına bağlıdır. Ancak çok sıcak havalarda bu mukusun kuruması tehlikesi mevcuttur. Böyle dönemlerde salyangozlar vücutlarını özel bir zar ile örter ve ağaçlara ya da duvar gibi yapılara yapışarak oruca başlarlar. Hava soğuyana veya yağışlı hava gelene kadar bu süreç devam eder.

Yine farklı bir penguen türü ise daha değişik bir oruç davranışı gösterir. Kuzey kutbunda yaşayan Emperor adlı bu türde yumurtalar beklenirken ebeveynler uzun açlık dönemlerinden geçerler. Bu şekilde yumurtaların belirli bir ısıda kalmasını sağlayarak yavruların yumurta içindeki gelişimini sağlamış olurlar.

Bahar gelince tüyleri dökülen penguenlerin yeni tüyleri oluşunca oruçları biter ve kendilerini denize atarak su ve yiyecek ihtiyaçlarını giderirler. Bu türde yavru penguenler de tüyleri yenilenınceye kadar oruç tutarlar. Bu tür penguenlerin yeni ve parlak tüyleri oluşunca kendilerini denize atarak oruçlarını sonlandırmaları adeta Ramazan Bayramında oruçlarını sonlandırıp üzerlerine en güzel elbiselerini giyerek bayram namazı için camilere koşan müslümanların durumuna benzer.

Hayvanlar aleminden oruç örnekleri böyle bir yazı ile özetlenemeyecek kadar çok ve çeşitlidir. İnsanlara Ramazan ayında orucu emreden Rabbimizin yarattığı diğer türlerde görülen bu örneklerde olduğu gibi bizim de görevimiz bu emre severek uymaktır. Hayvanlarda görülen oruç örneklerindeki gibi insan sağlığı için de orucun önemi büyüktür.

Ancak bizden beklenen bu faydalarından dolayı değil, tıpkı sorgulamadan bu emre itaat eden hayvanlarda olduğu gibi Rabbimizin emrine uymak için orucu tutmaktır. Burada orucun sadece aç kalarak değil, aynı zamanda Rabbimizin diğer emirlerine uymaya devam ederek bir anlam kazanacağını da unutmamak gerekir.

Namaz, helal yemek gibi emirlere uymadan veya yalan söylememek, gıybet etmemek gibi emirlere uymadan tutulan orucun fazla bir faydası olmayacağını bilmeli, mükafatı çok büyük olan bu ibadetin sevabını, diğer konularda Rabbimizin emirlerine isyankar davranarak heba etmemeliyiz. Yeni ve parlak tüyleri çıkınca orucu biten penguenleri denize coşkuyla koşturan Rabbimizin orucu hakkıyla tutan insanları ahiret gününde büyük bir müjdeyle karşılayacağı muhakkakdır.

Kaynaklar:

1- http://www.ezsoftech.com/ramadan/fasting_animals.asp

YAVUZ SULTAN SELİM HAN'IN TÜRBESİ

KADİR MISIROĞLU İLE YAVUZ SULTAN SELİM ve ALEVİ KATLİAMI İLE ALAKALI BİR MÜLAKAT

Türkiye Gündemini meşgul eden meselelerden biride 3.Köprü'ye Yavuz sultan Selim isminin verilmesidir. Tarihimizin büyük ve dâhi şahsiyetlerinden biri olan Yavuz Sultan Selim ismine itiraz edilmesinin sebebi ise O'nun Alevi katliamı yaptığına dair bir takım asılsız iddialardır. Üstad Kadir Mısıroğlu bu ayki yazısında ülke gündemini fazlasıyla meşgul etmiş olan iddialara tarihî hakikatlerden hareketle cevap verdi.

SULTAN SELİM (YAVUZ) (1512-1520) ŞAHSİYETİ

Sadece Osmanlı veya İslâm Tarihi'nin değil, aynı zamanda Cihan Tarihi'nin de en büyük şahsiyetlerinden biri olan **I. Sultan Selim**, 1470 Yılı'nda babasının Sancakbeyi olarak bulunduğu Amasya'da Dünya'ya gelmiştir. Anası Dülkadiroğulları Beyi **Alâüddevle**'nin kızı **Âişe Hâtun**'dur. 25 Nisan 1512 târihinde Osmanlı tahtına geçinceye kadar Trabzon Sancakbeyliği'nde bulunmuştur. Bu tarihte kırk altı yaşındaydı.

İlk gençlik yıllarını geçirdiği Amasya muhiti, Anadolu'daki en mühim ilim ve kültür merkezlerinden biri olduğu için tahsil ve terbiyesine küçük yaştan itibâren itina edilmiş ve O, burada parlak bir ilmî seviye elde etmiştir. Arapça ve Farsça'yı anadili kadar selis bir sûrette okur ve yazardı. Bilhassa târih sahasındaki engin ilmine ilâveten şiir ve edebiyata da düşkün olan **I. Sultan Selim**, şiirlerini Farsça yazmış olan Dîvan sâhibi bir büyük şâirdir. Az da olsa Türkçe şiirleri de vardır.

O, bir ülke üzerine sefere çıkmadan önce oranın tarihini iyice okuyup öğrenir ve kurduğu dehşetli bir istihbârât teşkilâtı ile oranın hâli hazırdaki durumu hakkında da bilgi edinirdi. İran üzerine gitmeden önce O'nun "**Târih-i Vassaf**"ı okuduğu bilinmektedir. Bu eser bir Moğol Târihi olup, Hindistan hakkında da pek çok mâlumat ihtivâ etmekteydi. Bundan O'nun **Şah İsmâil** üzerine giderken yegâne gâyesinin Alevî tehlikesini bertaraf etmek olmayıp, aynı zamanda İran, Tûran ve Hindistan'ı da fethetmek niyetinde olduğunu istidlâl etmek gerektir. Fakat O, ileride görüleceği üzere İran Seferi esnasında Yeniçeriler'in yol meşakkati dolayısıyla muhâlefetleri vârid olmasından dolayı, bu hususta gâyesini gerçekleştiremeyip, sadece **Şah İsmâil**'i tepelemekle iktifâ etmiştir.

Tarihlerin kaydettiğine göre pehlivan cüsseli bir insandı. Levendâne yürür ve askere hitâbelerinde sâbit olduğu üzere gâyet güzel ve müessir konuşurdu. Vücûdunun belden aşağı kısmı kısa, belden yukarı kısmı ise uzundu. Osmanlı padişahları arasında sakal bırakmamış olmakla meşhurdur. O zamana kadar hânedân mensupları sakalı, bir hükümdarlık alâmeti olarak telâkki eder ve şehzâdeliklerinde sakal bırakmazlardı. **I. Sultan Selim** ise, Yeniçeri Ordusu'nu yeniden tensik ve tertipleyerek kendisini birinci ortanın bir numaralı neferi olarak ilân etmiş ve bu durum an'aneleşerek kendisinden sonra üç yüz sene devam etmiştir.

Yeniçeriler kırk yaşına kadar evlenmezler ve sakal da bırakmazlardı. Bunları kırk yaşında emekli olduktan sonra yaparlardı. **I. Sultan Selim**, Yeniçeri Ordusu'nu böylece bir numaralı neferi olarak kendi ismini Yeniçeri listelerine yazdırdıktan sonra onların an'anesine riâyet sebebiyle sakal bırakmamıştır. Bunu "**sakalını paşaların eline vermeyeceği**" tarzında yorumlama, sırf bir mecazdan ibârettir. Zirâ O, zaten böyle bir gevşekliğe mütehammil bir şahsiyet değildi. Babasının çok mecbûr kalmadıkça kan dökmeye taraftar olmamasına mukabil O, celâdetli, harpçi ve sert mizaçlı bir şahsiyetti. Sefere çıkmadan önce uzun uzun düşünür, gerekli plân ve proglamlamayı devlet ricâliyle istişâreden sonra yapıp, bir karara varınca da bu kararından asla vazgeçmezdi. Çelik irâdeli bir şahsiyetti.

Verdiği karara muhâlefet edenleri asla afvetmez ve derhal idam ederdi. Kendisine ne kadar yakın olursa olsun, hata edenleri ve böyle azmettiği işlerden O'nu vazgeçirmeye çalışanları idamla cezalandırmış olmasından dolayı bazı tarihçiler O'nun hakkında "**Sultan Selim-i Kahhar**" ifâdesini kullanmışlardır. Hâlbuki O'nun bu hususstaki hareketleri şahsî bir kapris eseri olmayıp, devlet ve millet menfaatine idi. Üstelik babası zamanında bir hayli gevşemiş bulunan devlet idâresini yeniden bir disipline sokmak için bu tarz harekete mecbûr olduğunu da kabul etmek gerekir. Aksi hâlde O'nun devrinde "**Çaldıran Meydan Muhârebesi**" ve "**Mısır Seferi**" gibi büyük başarılar elde edilemezdi.

Küçük yaşta kendisini vezir yaptığı **Hemdem Paşa**'ya büyük bir muhabbeti vardı. Bu sebeple Yeniçeriler, İran Seferi'nde yolsuzluktan büyük bir meşakkatle karşılaşınca geriye dönmek istediklerinde, bunu kendileri teklif edemeyip Padişah'ın çadırına bu hususta bir ricâcı olarak **Hemdem Paşa**'yı göndermişlerdi. Lâkin az sonra o çadırdan **Hemdem Paşa**'nın kesik başı çıkarılmakla Yeniçeriler, işin şakası olmadığını anladılar. Yine en sevdiği vezirlerden biri, Defterdârlık'tan alıp yükseltiği **Pîri Paşa** idi. O da Padişah'ın her muhâlefet eden veziri idam ettiğini görünce bir vesileyle:

"*- Padişah'ım! Eninde sonunda bir bahâneyle beni de öldüreceğinizi biliyorum. Bâri bunu bir an evvel yaparak beni halâs eyleyiniz!.*" demesi üzerine O:

"*- Benim dahi muradım budur. Lâkin yerine koyacak bir adam bulamıyorum*" demekle iktifâ etmiştir.

I. Sultan Selim, bir kere karar verdikten sonra muhâlif söz işitmek istemeyerek kararına karşı çıkanları tereddüdsüzce idam ettirmiş olmasına rağmen, işe göre adam seçmekte pek mâhirdi. Ayrıca dirâyetli devlet adamlarının tekliflerini de gönlü râzı olmasa bile kabul ederdi. Bunun en tipik misâli **Pîri Mehmed Paşa**'nın işlerinin çokluğundan dolayı bir yardımcı vezir istemesi ve bunun için Rumeli Beylerbeyi **Çoban Mustafa Paşa**'yı teklif etmesine mukabil, O'nu kifâyetsiz görmüş olmasından dolayı:

"- Ben delimiyim ki, öyle bir adamı vezir tâyin edeyim!" cevabını vermiş olmasıdır. Buna rağmen **Pîri Mehmed Paşa**, bir ay sonra aynı teklifi tekrarlayınca bu defa da:

"- Mâdem ki bu kadar arzu ediyorsun, pekâlâ O da senin yardımcı bir vezirin olsun" diyerek **Çoban Mustafa Paşa**'ya istenilen makâmı vermiştir.

Fakat gariptir ki, **Çoban Mustafa Paşa**, bir müddet sonra **Pîri Mehmed Paşa** gibi değerli bir insanı kötülemeye teşebbüs edince Padişah sinirlenerek, o sırada elinde bulunan bir okla O'nun başına vurmuş ve:

"- Bre mel'un! Nice zamandan beri hizmetimi gören bir Türk'ün doğru veya yanlışını bilmez miyim? Kalk, sen benim vezirim değil, O'nun vekilisin ve bu rütbeye O'nun sâyesinde nâil oldun" diyerek **Çoban Mustafa Paşa**'yı azarlayıp, huzûrundan kovmuştu. Hatta bir rivâyete göre öldürmek istemiş, fakat buna da yine **Pîri Mehmed Paşa** mânî olmuştur.

Böyle devlet ricâlinin hatalarını afvetmeyip idamla cezâlandırılması yüzünden devrin şâirlerinden biri şu beyiti söylemiştir:

"Rakibin ölmesine çâre yoktur.
*Meğer vezir olan **Sultan Selim**'e"*

Devlet ricâli ve askerlere karşı bu kadar şiddetli olan **I. Sultan Selim**, bu sebeple kendisine daha şehzâdeliğinden itibâren asker tarafından "**Yavuz**" lâkabı münâsip görülmüş olmasına rağmen O, ulemâya karşı gâyet şefkatliydi. Yapacağı işleri onlarla istişâre eder ve bütün icraatının şer'-i şerife muvâfık olup olmadığı yönünde onlarla mübâhese ederdi. Bilhassa **Zenbilli** denmekle mâruf **Ali Cemâlî Efendi** ile **İbni Kemâl** gibi âlimlerin zaman zaman istenilen fetvâyı vermeyerek O'nun icraatına engel oldukları bilinmektedir.

Meselâ bir seferinde ülke dâhilindeki gayr-i müslimlerin cebren müslüman edilmeleri, Müslümanlığı kabul etmeyenlerin ise hicret ettirilmeleri tarzındaki fikrine **Ali Cemâlî Efendi**, şer'an böyle bir icraatın meşrû olmayacağı düşüncesiyle karşı çıkmış ve bunu önlemiştir. Aynı şekilde Mısır Seferi'nden dönüş esnasında **İbni Kemâl**'in atının ayağından sıçrayan çamur, O'nun üstüne sıçrayarak elbiselerini kirlettiği hâlde bu duruma asla kızmamış ve üstelik,

"- Ulemânın atının ayağından sıçrayan çamur, bizim için şereftir!" diyerek bu elbiselerin vefâtında tabutu üzerine konulmasını vasiyet etmiştir. Bütün bu hareketler O'nun icraatındaki sertliğin nefsânî olmayıp, devlet ve millet hesabına gerçekleştirilmiş olduğunu gösteren birer delildir.

Sekiz sene gibi kısacık bir müddet zarfından babasından devraldığı ülkeyi iki buçuk kat genişletmeye muktedir olan **I. Sultan Selim**'in Doğu seferlerine ağırlık vererek, devletin Batı'daki ilerleyişini ihmâl ettiği yolundaki iddia yanlıştır. O'nun doğuya öncelik vermesi yaklaşan Şia tehlikesi sebebiyleydi. Evveliyetle bunu hallederek arkasından emin olmak istiyordu. Zirâ ileride görüleceği üzere O, bu fitnenin başı olan **Şah İsmâil**'i mağlup etmiş olmasına rağmen Anadolu dâhilindeki şiî ahundlar, yine de ülkenin dâhilini çeşitli isyan ve ihtilâllerle karıştırmaktan geriye durmamışlardır.

Ömrü vefâ etseydi hiç şüphesiz İslâm Âlemi'ni icrâ ettiği iki büyük seferle birleştirerek, dedesi **Fâtih**'in bir imparatorluk vasfına kavuşturduğu devleti bir "**Cihan Devleti**" yaptıktan sonra Batı'ya yönelecekti.

YAVUZ SULTAN SELİM (1470-1520)

Nitekim çok muhtemeldir ki, bu maksadla Edirne'ye giderken yolda 25 Nisan 1512 târihinde elli beş yaşında olarak vefât etmesiyle bu emelini gerçekleştirememiştir. Zirâ O'nun bir Dünya haritasına baktıktan sonra:

"- *Bir hükümdâra çok, iki hükümdâra azmış!*" dediği ve bu haritayı atının ayakları altına atmış olduğu rivâyetleri vardır. O'nun bu kadar kısacık bir saltanat müddetine bu derecede büyük işleri sığdırmış olmasından dolayı devrin meşhur müftü ve şâiri **Kemâlpaşazâde** O'nun hakkında şu kıt'ayı yazmıştır:

"Az müddetde çok iş etmiş idi

Sâyesi olmuş idi âlemgir

Şems-i asr idi asırda şemsin

Zıllı memdûd olur, zamanı kasîr"[1]

Süs ve âlâyişten hoşlanmayan, gâyet sâde giyinen, az uyuyan ve israftan hoşlanmayan bir şahsiyeti vardı. Hatta bir defasında oğlu **Şehzâde Süleyman**'ı süslü püslü giyinmiş olmasından dolayı:

"- *Bu ne hâl! Anana benzemişsin!*" diyerek muâheze etmiş olduğu bilinmektedir. Bu sebepledir ki, O'na izâfe edilen taclı, kolyeli ve küpeli resim asla O'na âid değildir. Zirâ O, gâyet sade giyindiği gibi hiçbir Osmanlı Padişahı da "**taclı**" değildir. Osmanlı Padişahları, hükümdâr olunca tac giymez, husûsî bir merâsimle kılıç kuşanırlardı. Zikri geçen resim O'na değil, **Şah İsmâil**'e âiddir.

Saltanatının kısalığı sebebiyle fazla bir imar hareketinde bulunamamıştır. Kendi adına başlattığı câmii bile ikmâle ömrü vefâ etmemiştir. Bunu oğlu **Kanûnî Sultan Süleyman** tamamlamıştır. Bununla beraber Mısır Seferi esnâsında hayran olduğu **Muhiddin-i Arabî**'nin kabrini buldurup, O'nun üzerine bir türbe, câmi, imâret sûretiyle bir külliye yaptırmıştır. Aynı şekilde güzergâhtaki Mevlânâ Türbesi'ne de bazı ilâveler yaptırmış olduğu bilinmektedir.

Kumandanlıkta gerçek bir dehâ sâhibi olan **I. Sultan Selim**, adâlete büyük bir ehemmiyet atfeder ve kadı tâyinlerinde gâyet titizlik gösterirdi. Hatta O'nun zaman zaman tebdil-i kıyâfetle halk arasında dolaşarak idârî aksaklıkları bizzat yerinde görüp, tespit ettiği de bir vâkıâdır. Allah korkusuyla müteheyyiç bir kalbe mâlikti. O'nun güldüğü ender görülmüş olmasına rağmen, şiirlerini okuyanlar nasıl gözü yaşlı bir derviş hüviyetine sâhip olduğunu ölümsüz mısralarıyla müşâhede edebilirler.

Vefâtı ânındaki bir hâdise ise, O'nun takvâsı hakkında en aldatmaz bir delildir. İstanbul'dan yola çıkıp Edirne'ye gitmekteyken sırtında çıkan bir şîr-i pençe denilen (aslan pençesi) bir çıbandan muzdaripti. Yola girmeden önce hamamda bu çıbanı henüz olgunlaşmadan önce sıktırıp patlatmıştı. Bu habis bir çıbandı. Bu sebeple Edirne'ye hareketi esnâsında arabaya binmesi tavsiye edildiği hâlde O, atla hareket etti. Çorlu'ya yaklaşırken Muradlı'nın Sırt Köyü'nde durdu.

Gariptir ki, burası vaktiyle O'nun babasına karşı harbettiği bir yerdi. 1512 senesinin 21 Eylül'ünü 22'ye bağlayan gece burada vefât etti. Öleceğini anlayınca nedimi **Hasan Can**'a:

"- *Bu ne hâldir?*" diye sordu.

O da durumun vehâmetini kavrayarak:

"- *Allah ile olacak zamandır!*" diyerek ölümüne imâda bulundu.

O zaman **I. Sultan Selim**:

"- *Ya beni şimdiye kadar kiminle bilürdün?*" dedikten sonra O'na **Yâsin-i Şerif** okumasını emretti. Okunan Yâsin-i Şerif'te **selâm** âyetine sıra geldiğinde Kelime-i Tevhîd'i mırıldanarak, ruhunu rabbine teslim etti.

Devrimizin büyük şâiri **Yahya Kemâl**, bu büyük cihangirin bu sûretle erken ölmüne telmîhen "**Ezân-ı Muhammedî**" isimli şiirinde O'nun hakkında şu beyiti söylemiştir:

"Sultan Selîm-i Evvel'i râm etmeyip ecel

Fetheylemeliydi âlemi şân-ı Muhammedî"

O her ne yaptıysa "**İttihâd-ı İslâm**" maksadıyla yapmıştı. Şu beyanı bu hükmün en muknî delilidir:

---

1 **LÜGATLER: Sâye**: *Gölge.* **Âlemgir**: *Cihangir.* **Şems-i asr**: *Asrın Güneşi.* **Asır**: *İkindi vakti.* **Zıll**: *Gölge.* **Memdûd**: *Uzun.* **Kasîr**: *Kısa*

" Milletimde ihtilâf ü tefrika endîşesi,

Kûşe-i kabrimde hattâ bîkarar eyler beni.

İttihâdken savlet-i a'dâyı def'e çâremiz,

İttihâd etmezse millet dağ-dâr eyler beni!.."

Rahmetullâhi aleyhim rahmeten vâsiaten

Yavuz Sultan Selim Hakkındaki "Alevî Katliâmı Yalanı" ve Bozoklu Celâl İsyânı

Yavuz Sultan Selim Devri'ndeki İran güdümlü Alevî hareketleri ve bunlara karşı alınan tedbirlerle ilgili olarak tâ o günlerde başlayarak günümüze kadar davam eden –doğru, yanlış- pek çok söz söylenimş ve hâlen de söylenmektedir. Bunlardan doğru olan şudur:

O tâ Trabzon Vâliliği esnâsında İran'da **Şah İsmâil** tarafından 1502 Yılı'nda Tebriz'de kurulan Safevî Devleti'nin sür'atli yükselişinin farkındaydı. Bu devletin takrîben on sene zarfında Akkoyunlu Devleti'nin başta Diyarbekir ve Doğu, Güneydoğu Anadolu olmak üzere bütün arâzisini ele geçirmeye ilâveten civarındaki büyük küçük bütün devletleri zaptederek Doğu'da Ceyhun Nehri'ne kadar uzanan büyük bir imparatorluk hâline gelmiş olmasından Osmanlı için doğabilecek tehlikeyi hakkıyla görüp takdir etmişti.

Bu sebepledir ki, İstanbul'u ikaz için gönderdiği raporların kaale alınmaması üzerine önce kendi imkânlarıyla Erzincan havâlisindeki Safevî tecâvüzlerine mukabelede bulunmuş, sonra da harekete geçerek saltanatı babasından devralmak mecbûriyetinde kalmıştı.

Zirâ O'na göre Safevîler'in Osmanlı için arzettiği tehlike sâdece siyâsî bir mâhiyette değildi. Mes'elenin aynı zamanda dinî veçhesi de vardı. Zirâ Safevîler şiî, bâtınî ve hurûfî karışımı sapık bir inancı devletlerine varlık sebebi olarak ikame ettiklerinden, bu inancı yaymak husûsundaki faaliyetleriyle İslâm Âlemi'nin ittihadını bozdukları gibi, Osmanlı'nın dâhilini de ifsaddan geri kalmıyorlardı. Üstelik **Şah İsmâil** ele geçirdiği her ülkede kendi bâtıl inançlarını yerleştirebilmek için Sünnîler'i başta âlimler olmak üzere korkunç bir katliâma mâruz bırakmaktaydı. Bu durum İran kaynaklarınca bile te'yid edilmektedir.[1]

*"Safevî kaynaklarının yanında bazı Osmanlı kaynaklarında da yer alan bilgilere göre **Şah İsmâil**, kendi dinî inançlarını kabul ettirmek için ele geçirdiği şehir ve kasabalarda halka çok sert davranmış, Sünnî kalanlara yaşama hakkı tanımamıştır. Özellikle İsfehan, Fars, Yezd, Kirman hatta Horasan gibi bölgelerdeki yoğun Sünnî nüfus **Şah İsmâil**'in inançlarına karşı çıktıkları için topluca katledilmişlerdir. Meselâ sâdece Tebriz'de katledilen Akkoyunlular'ın sayısını dönemin Osmanlı tarihçilerinden **İbni Kemal** (ö. 1534) kırk bin-elli bin olarak gösterir."*[2]

Şah İsmâil, devletini kurar kurmaz benimsediği dinî inançlar sebebiyle kendisi için asıl rakip olarak Osmanlılar'ı gördüğünden, daha başlangıçtan itibâren bir kısım ahundları ellerine birer hilâfet mektubu vererek Anadolu içlerine göndermiş ve bunlar bilhassa Antalya ve İçel'in dağlık mıntıkalarında yaşayan konargöçer Türkmenler'i hedef ittihaz ederek dehşetli bir propagandaya girişmişlerdi.

Bu propagandanın ilk meyvası –evvelce izah edilmiş olduğu üzere- **Yavuz Sultan Selim**'in, babasıyla saltanat mücâdelesine giriştiği hengâmda yâni 1511-1512 yıllarında **Şahkulu** ve **Nur Ali Halife** İsyanları sûretinde ortaya çıkarak Kütahya'ya kadar birçok şehir ve kasaba âdeta bir yangın yerine döndürülmüştü.

---

1 Bu hususta kaynaklarda zikredilen bilgiler ihtilâflı olmakla beraber, böyle bir katliâmın defaatle icrâ edildiği tarihî bir gerçektir. Biz bunlardan sâdece birini hatırlatmakla iktifâ edelim:

*"Birbirinden haberdâr olmayan aynı dönemde yaşamış bu iki çağdaş tarihçilerin verdiği bilgilerin birbiriyle uyuşması, verilen rakamların abartılı olduğu düşünülse bile, ciddî bir kırımın yapılmış olduğına açık şekilde delâlet eder. Öte yandan Safevî tarihçisi **Hasan-ı Rumlu** (ö.1577) da bu tür katliâmlar hakkında yer yer dikkate değer bilgiler verir. Meselâ Karşı Kalesi'nin ele geçirilmesinin ardından şehirdeki yaklaşık on beş bin küçük, büyük, genç, yaşlı, sivil halkın tamamen imhâ edildiğini, câmie sığınan o vilâyetin büyüklerinin (seyyidler) dahi kendilerinin **Hazreti Ali** soyundan geldiklerini söylemelerine rağmen,*

« ... Gâziler savaşla ele geçirdikleri yerlerin küçük ve büyüklerini öldürürler ve seyyid olan veya olmayan ayırımı yapmazlar..» gerekçesiyle merhametsizce katledildiklerini yazmaktadır." (Bkz. **Prof. Dr. Feridun M. Emecen** *– A.g.e. sh.96)*

2 **Prof. Dr. Feridun M. Emecen** *– A.g.e. sh.95*

Şahkulu'nun sadrazam öldürmeye ve Kütahya'yı on bin müridiyle kuşatmaya kadar varan bu isyanı sebebiyle Anadolu'da takrîben elli bin kişinin öldürülmüş olduğu kaynaklarda mevcuddur.

Bununla beraber bu rakamı abartılı bulanlar da vardır.[1] Osmanlı kaynaklarının Kızılbaş[2] olarak adlandırdıkları İran güdümlü Alevîler'in faaliyetlerinin **Şahkulu** bertaraf edilmekle tamamen ortadan kalkmış olmadığı görülmektedir. Bundan dolayıdır ki **Yavuz Sultan Selim**, İran Seferi'ne çıkmadan evvel Anadolu'daki Kızılbaşlar'ın tespit edilmesini emretmiş ve bu sûretle ortaya "**kırk bin**" rakamı çıkmıştır. İşte bu hususta doğru olmayan sözlerden biri de bu kırk bin alevînin **Yavuz Sultan Selim** tarafından katlettirilmiş olduğu yalanıdır.

Önce şunu söyleyelim ki, bu iddianın ilk kaynağı **İdris-i Bitlisî**'dir. O'nun şedid bir Alevî düşmanı olduğu da mâlumdur. Meşhur Osmanlı müverrihleri **Hoca Saadeddin Efendi** ile **Gelibolulu Mustafa Âlî** de benzer bir iddiaya yer vermiş olmakla birlikte, onların me'hazı da **İdris-i Bitlisî**'dir. Üstelik bir tek neferin idamına dâir bile, kayıtlar mevcud olduğu hâlde böyle bir katliâm için Osmanlı arşivinde hiçbir vesika mevcud değildir.

Üstelik **İdris-i Bitlisî** eserini tamamlayamadan vefât etmiş ve bu eser sonradan oğlu tarafından tebyiz edilmiş olduğu gibi, oraya bazı ilâvelerin de yapılmış olduğu bilinmektedir. Üstelik **Hoca Saadeddin Efendi**'nin kaydına göre de kırk bin rakamı sâdece Alevî mevcuduna âid olup, bunlardan Şahkulu İsyânı'na katılmış olan ve suçlu görülen pek azının idam edildiğini, tehlikeli görünenlerini ise, sefer dönüşüne kadar hapsedilmiş olduğunu kabul etmek gerektir ki, doğru olan da budur.

Bu durumu **Prof. Dr. Fâruk Sümer** şöyle nakletmektedir:

*"**Yavuz Selim**'in meşhur seferine çıkmadan önce tehlikeli gördüğü kırk bin Kızılbaş'tan bir kısmını öldürtüp, bir kısmını da hapsettirdiğine dâir Osmanlı müverrihlerinin sözlerinin mübâlağalı olduğu muhakkaktır. Bu kadar çok sayıda insanın öldürülmesi ve hapsolunması pek mühim bir mesele teşkil ederdi. Daha sonraki arşiv vesikalarının da gösterdiği gibi, bunlardan ancak faal olanları öldürülüyor, hapsediliyor veya sürgüne gönderiliyordu."*[3]

Böyle bir katliâmın yapılmamış olduğuna dâir vergi gâyesiyle nüfus tespitleri yapan bazı tahrir defterlerinden de anlaşılmaktadır. Meselâ Çaldıran Seferi arefesinde Trabzon'un arka kesimlerinde yaşayan Alevîlik'e meyyal Çepniler'in[4] yoğun olarak yaşadıkları yayla ve köyleri boşaltarak **Şah İsmâil**'e katılmış oldukları hâlde, bilâhare geri gelip aynı yerleri iskân ettikleri takdirde kendileri cezalandırılmak şöyle dursun, vergi muâfiyetine nâil olacaklarına dâir resmî emirler mevcuddur.[5]

Bu defterler üzerinde geniş çalışmalarda bulunmuş olan **Erhan Afyoncu** Bey de, o dönemde bir köyün nüfusunun on ilâ elli hâne arasında olduğunu hesaba katarak kırk bin kişinin öldürülebilmesi için bin ilâ iki bin arası köyün yok edilmesinin gerektiğini bildirmiş ve o tarihte bu kadar büyük bir nüfus eksilmesi olmadığını, Osmanlı vergi sayımlarında böyle bir durumun görülmediğini ifâde etmiştir.[6]

Değerli araştırmacı **Prof. Dr. Ahmed Şimşirgil** ise:

*"Öte yandan **Selim Han**'ın böyle bir teşebbüse geçmeden önce kâdılara hükümler gönderip olayların sorumlularını tespit ve defter ettirmesi, O'nun bu araştırma ve cezâlandırmada hukuk kuralları içerisinde hareket ettiğinin en büyük delilidir.*

---

1 Bkz. **Fâruk Sümer** – *Safevî Devleti'nin Kuruluşunda Anadolu Türkmenleri'nin Rolü, Ankara 1976*

2 Kızılbaş tabiri Alevîler'in o sırada Câferî Mezhebi'ndeki on iki imamı temsilen on iki dilimli bir serpuş kullanmakta olmalarından dolayı ortaya çıkmıştır. Yoksa bunda bir tahkir ve aşağılama kasdı yoktur. Zirâ Osmanlılar, yeşil sarık taşıyan Şirvanşahlar'a "**Yeşilbaş**", *Osmanlı ulemâsının kullandığı beyaz sarık sebebiyle de âlimlere "**Akbaş**" denilmekteydi.*

3 **Prof. Dr. Fâruk Sümer** – *A.g.e. sh.36*

4 **Prof. Dr. Fâruk Sümer** – *A.g.e. sh.50*

5 Başbakanlık Osmanlı Arşivi, Tahrir Defterleri, Nu.52 sh.617-760'dan naklen **Prof. Dr. Feridun M. Emecen** – *A.g.e. sh.100*

6 Tafsilât için bkz. **Erhan Afyoncu** – *Sorularla Osmanlı İmparatorluğu, C.II, İstanbul 2005, sh.50*

Ayrıca ana maksadının âlimlerin fetvâ ve risâleleri ile Anadolu halkını Safevî tarafına meyletmekten korumak, devlet ve milletin bütünlüğünü bozdurmamak olduğu anlaşılır."[1]

Bütün bu sebeplere biz de bir diğerini ekleyelim. O da şudur:

Yavuz Sultan Selim Çaldıran Seferi'ne giderken Sivas'ta ordusunun sayımını yaptırmış, mevcudun yüz kırk bin kişi olduğunu görünce bunlardan kırk binini muhtemel bir alevi isyânı için tedbir olarak Kayseri, Sivas arasında bırakmıştır. Tespit edilen alevî mevcudu kırk bin kişi olarak zikredildiğine göre bunlar kâmilen katledilmiş olsalardı, böyle bir tedbire gerek duyulur muydu?!

Şahkulu İsyânı'nın bastırılmış olmasına rağmen Anadolu'da Kızılbaşlar'ın kökünün kazılamadığını evvelce söylemiştik. Bilhassa dağlık mıntıkalarda İran ahudları, **Şah İsmâil** adına harıl harıl çalışarak propaganda yapmaktaydılar. Bu faaliyetler 1519 senesinin Aralık Ayı'nda meyvasını verdi. Ortaya târihlere Bozoklu Celâl İsyânı adıyla geçmiş olan yeni bir Alevî isyânı patlak verdi. Dirlik (timar) sâhibi bir kimse olduğu bilinen **Celâl**, kendisini şeyh olarak tanıtmaya başlayıp, etrafına bir sürü adam toplayabildi.

Önce Turhal civarında bir mağaraya kapanarak ibâdet ve itikâf ile meşgul oldu. O'nun zühd ve takvâ sâhibi ermiş bir kişi olduğu yolunda muhitte yayılan rivâyetler üzerine müridleri çoğalmaya başladı. Bu sûretle müridleri çoğalınca önce, yakında bir mehdinin zuhûr edeceği iddiasını ortaya attı.

Daha sonra ise beklenen mehdinin kendisi olduğunu söylemeye başladı. Başına topladığı yirmi bin kişilik kuvvetle "**Şah Veli**" ünvanı altında civarda terör estirmeye başladı.Bu durum haber alınınca **Yavuz Sultan Selim** o sırada vezâret pâyesini tevcih etmiş olduğu **Ferhad Paşa**'yı bu isyan üzerine gönderdi.

Ayrıca Dülkadir Beyliği'nde ibkâ edilmiş bulunan **Şehsuvaroğlu Ali Bey**'in de mahallî kuvvetleriyle **Ferhad Paşa**'ya katılması emredildi. **Ferhad Paşa** İstanbul'dan harekete geçtiği sırada, **Ali Bey** de Elbistan'dan harekete geçti. Şah adına kıyam eden **Bozoklu Celâl**'in adından dolayı Osmanlı kaynakları daha sonraki isyanlar için "**Celâlî İsyânları**" adını vermişlerdir. **Bozkoklu Celâl**:

"- Bana ok batmaz! Beni kılıç kesmez! Halife-i zaman ve mehdi-i devrânım!.." diyerek başına topladığı Alevî güruh ile sağa sola saldırarak insanları öldürüp, mallarını yağmalamaya başladı. **Ferhad Paşa** Ankara civarındaydı ki, **Şehsuvaroğlu Ali Bey** beraberindeki Anadolu Beylerbeyi **Şâdi Paşa**'yla birlikte **Bozoklu Celâl**'in isyan çıkardığı Turhal'a yetişti. 23 Nisan 1519 târihinde isyancıları dağıtıp, kaçmaya mecbûr bıraktı. **Bozoklu Celâl**, İran'a sığınmak üzere geriye çekildiyse de **Ali Bey**, **Ferhad Paşa**'yı beklemeden âsîlerin tâkibine başladı. Onları yakalayıp, büyük ölçüde kılıçtan geçirdi. **Bozoklu Celâl** birkaç yakın adamıyla birlikte kaçıp kurtuldu. Fakat **Şehsuvaroğlu Ali Bey**'in oğlu **Üveys** tarafından tâkip edilen **Celal**, Çungar Cemaati tarafından ele geçirilmişti.

O'nu bu cemaatin elinden alarak babasına götürdü. **Şehsuvaroğlu Ali Bey**, âsî **Celâl**'i idam ederek, kesik başını Padişah'a gönderdi. Bu sûretle kendisine kılıç işlemediği yolunda iddiada bulunan **Bozoklu Celâl**'in efsânesi yıkılmış oldu.

Adamlarından esir edilenler Trabzon'a gönderilerek, burada esir pazarında satıldılar. Padişah Edirne'den İstanbul'a hareket edip Babaeski'ye vâsıl olduğunda **Bozoklu Celâl**'in yakalanıp, başının kesildiğini öğrenmekle memnun oldu.

Bozoklu Celâl'in isyânı bu sûretle **Ferhad Paşa** isyan menziline ulaşmadan **Şehsuvaroğlu Ali Bey** ve Beylerbeyi **Şâdi Bey** tarafından halledilmiş olmakla Alevî İsyanları bir müddet için ortadan kalkmış ve ileride görüleceği üzere 1530'lardan itibâren tekrar hortlayacaktır.

1 **Prof Dr. Ahmed Şimşirgil** - *Osmanlı Tarihi Kayı III, İstanbul 2012, sh.160*

GÜNLERİN ve GECELERİN FAZİLETİ

ADEM ŞENER

Allâhü Teâlâ'ya hamd, Resulüne, âli ve eshabına Salât-û selamdan sonra;

Kıymetli okurlarım! Bu ayki yazımızda inşaallah günlerin ve gecelerin önem ve faziletlerinden bahsedeceğim. Her bir günün ve gecenin kendisine mahsus bir fazilet ve önemi vardır. Günlerin hepsi faziletlidir. Fakat günlerin içerisinde önemli olaylar vardır.

PAZARTESİ GÜNÜ

Resûlüllah *(Sallâllâhü Aleyhi ve Sellem)*'e pazartesi günü hakkında sordular. Şöyle buyurdu:

"O, yolculuk ve ticaret günüdür."

"Ey Allah'ın Resulü! Bu nasıl olur?" dediler.

"Çünkü o gün Şuayb *(Aleyhisselam)*, **ticaret yapmak ve rızık kazanmak için yolculuk yapmıştır."** buyurdu.

Bazı Alimler, derler ki:

"Allah pazartesi gününe yedi fazilet vermiştir:

1- İdris *(Aleyhisselam)* göğe pazartesi günü çıkmıştır.

2- Musa *(Aleyhisselam)* Tur'a o gün gitmiştir.

3- Allah'ın birliğini gösteren delil o gün inmiştir.

4- Allah Resulü pazartesi günü doğmuştur.

5- Cebrail'in, Peygamber *(Sallâllâhü Aleyhi ve Sellem)*'e ilk inişi pazartesi günü olmuştur.

6- Ümmetin amelleri Peygamber *(Sallâllâhü Aleyhi ve Sellem)*'in ruhuna pazartesi günü sunulur.

7- Allah Resûlü *(Sallâllâhü Aleyhi ve Sellem)*'in ölümü pazartesi günün de olmuştur"

Cebrail *(Aleyhisselam)*, Peygamber *(Sallâllâhü Aleyhi ve Sellem)*'e ilk defa pazartesi günü gelmiştir. Bunun da sebebi şudur:

Efendimiz Kendisini Allah'ın ibadetine vermişti. Kırk yaşına girdiği zaman herkes onun olgunluğunda söz birliği etmiştir. Artık kalbinde Allah sevgisinden başka hiçbir şey taşımıyordu. Daima hüzünlü ve derin düşünceliydi. Kendisine herkes **"Muhammed'ül-Emin"** (sonderece kendisine güvenilen Muhammed) diyordu.

Halk Efendimizin ibadete düşkünlüğünü ve Allah'tan başka bir şey düşünmediğini görünce konuşmaya başladılar. Hatta amcası Hazreti Hamza kız kardeşi Atike'ye şöyle dedi:

"Bizim Muhammed'in nesi var? Yüzünün sarardığını, devamlı düşündüğünü, kimse ile konuşmadığını görüyorum."

"Bunun üzerine Allah'ın Resûlü'nü çağırdılar ve dediler ki:

"Ey Muhammed, kalbin hasta ise yahut ruhunda bir hastalık varsa bize söyle de onun bir çaresine bakalım." O, onlara hiç cevap vermeyince kendi aralarında; "O derdini daima Ebu Bekir'e söyler. Eğer onun bir sırrı varsa, mutlaka Ebu Bekir'e söylemiştir." dediler. Bunun üzerine hemen Hazreti Ebu Bekir'e vardılar ve sordular:

"Ey Ebu Bekir, biz Muhammed'i çok gamlı ve üzgün görüyoruz, acaba nesi var?"

Bunun üzerine Ebu Bekir hemen Hazreti Muhammed *(Sallâllâhü Aleyhi ve Sellem)*'e gitti ve bunun sebebini sordu. O şöyle dedi:

"Ey Ebu Bekir, kalp sıkıntıdadır, ruh yangındadır, göz uyku tutmuyor, neden karar ve istikrar Benden gitti bilemiyorum. Yüzüm sarardı..."

Sonra su istedi, getirdiler. İyice yıkanıp giyindikten sonra ridasını da giydi ve Hira dağına çıkmak üzere oraya doğru hareket etti.

Dağa çıktı, mübarek yüzünü toprağa koydu. Ağladı... Ağladı... Allah'a o kadar yalvardı ki nihayet yedi kat gök melekleri, cennetteki huriler şöyle çığlık atmaya başladılar:

"Biz bir sevgilinin iniltisini, bir yalvarıcının yalvarışını duyuyoruz."

Bunun üzerine Allah, Cebrail'e vahyetti: "Artık vahyin iniş zamanı! Emir ve nehyin açıklanma vakti geldi. Haydi Sevgilime, Safiyyime, yaratıklarım arasında seçtiğime git, ona sevgim ile hediyemi ulaştır."

Cebrail hemen indi ve havada bir nara attı. Hazreti Muhammed *(Sallâllâhü Aleyhi ve Sellem)*'de yukarıya baktı ve yer ile gök arasında, üzerinde yeşil elbise bulunan bir şahsı gördü. Cebrail yanma gelip **"Oku!"** dedi. Allah Resulü gördüklerinden korkmuştu. Cebrail elini uzattı. Onu tutarak salladı ve **"Oku!"** dedi. Allah Resulü de **"Ben okuyucu değilim"**dedi. Cebrail hemen şu ayeti ona ulaştırdı:

"Ey Muhammed! Yaratan Rabbinin adıyla oku. O, insanı pıhtılaşmış bir kandan yarattı!" *(Alak sûresi: 1-2).*

Sonra Cebrail kaybolup gitti. Efendimiz de hemen evine döndü. Başından geçenleri zevcesi Hazreti Hatice'ye anlatıp:

"Beni sarın, beni sarın, çok korktum!" dedi.

Hatice de şöyle konuştu:

"Müjde ey Muhammed! Vallahi, Allah seni asla mahcup etmez. Çünkü sen akrabayı ziyaret edersin. Doğru konuşursun. Fakiri gözetirsin. Misafiri ağırlarsın. Halkın vekillerine yardım edersin. Rabbin sana ancak övülen bir makam verir. Galiba O, peygamberlere gelen Namus-u Ekber (Cebrail)'dir!"

Cibril inip, **"Ey örtüsüne bürünüp uyuyan, kalk ve uyar!"** ayetini okuyunca, Hazreti Muhammed *(Sallâllâhü Aleyhi ve Sellem)* **"Ey Hatice! İşte o, yine geldi...** dedi. Bunun üzerine Hazreti Hatice *(Radıyallahü Anha)* dedi ki:

"Şimdi ben başımı açacağım. Eğer o şeytan ise yerinden kımıldamaz, Allah'ın elçisi melek ise kaybolup gider."

Hemen başını açtı ve Cebrail, Allah Resulü *(Sallâllâhü Aleyhi ve Sellem)*'in gözünden kayboldu. Şöyle dedi:

"Ey Hatice, gözden kayboldu!"

Hazreti Hatice ona:

"Haydi bana İslamı anlat. Çünkü sen artık Allah Resulüsün, peygamber oldun!" dedi. Allah Resulü *(Sallâllâhü Aleyhi ve Sellem)*'de ona İslamı anlattı ve O müslüman oldu. Böylece Hatice *(Radıyallahü Anha)*, kadınlar içinde ilk müslüman olma şerefine nail oldu.

Ümmetin amelleri Efendimizin ruhuna Pazartesi günü sunulur. Nitekim Ebu Hüreyre *(Radıyallahü Anha)* Efendimiz *(Sallâllâhü Aleyhi ve Sellem)*'den şöyle rivayet etmiştir:

"Hayatım da sizin için hayırlıdır, ölümüm de sizin için hayırlıdır."

"Ey Allah'ın Resulü! Yaşamanın bizim için hayırlı olduğunu anladık; ama ölümün bizim için nasıl hayırlı olur?" diye sordular. Şöyle buyurdu:

"İçinizde bulunduğum ve yaşadığım müddetçe hayatım sizin için hayırlı olur. Sizi Allah'a, hikmet ve güzel öğütle davet ederim."

"Ölümümün sizin için hayırlı olmasına gelince; amelleriniz bana her pazartesi ve perşembe günü sunulur. Eğer onları iyi görürsem sevinirim. Kötü görürsem sizin için Allah'tan bağışlanma dilerim!"

SALI GÜNÜ

Enes bin Malik *(Radıyallahü Anha)* 'dan rivayet edilmiştir. Efendimize salı günü hakkında sorduklarında şöyle buyurdu:

"O kan günüdür."

"Nasıl, ey Allah'ın Resulü"

"Çünkü o günde Havva hayız oldu, Adem'in oğlu kardeşini öldürdü!" buyurdu... (Bisatu'l-Meclis)

Bazı alimler derler ki: Salı günü yedi kişi öldürüldü:

1- Cercis *(Aleyhisselam)*,
2- Yahya *(Aleyhisselam)*,
3- Zekeriya *(Aleyhisselam)*,
4- Firavunun sihirbazları,
5- Muzahimin kızı olan Firavunun karısı Asiye,
6- Beni İsrail içinde Musa'nın Sığırı,
7- Adem *(Aleyhisselam)*'ın oğlu Habil...

ÇARŞAMBA GÜNÜ

Allah Teâla buyurmuştur:

"Nitekim üzerlerine, insanları sökülmüş hurma kütüğü gibi koparıp, yere seren, dondurucu bir rüzgârı uğursuzluğu devam eden bir günde gönderdik..." *(Kamer suresi, 19 - 20)*.

Bu olay çarşamba günü olmuştur. Nitekim Enes bin Malik *(Radıyallahü Anha)* 'dan şöyle rivayet edilmiştir:

Peygamber *(Sallâllâhü Aleyhi ve Sellem)*'e çarşamba günü hakkında sordular, şöyle buyurdu:

"O uğursuz bir gündür?"

Nasıl olur bu? diye sordular.

"Çünkü o günde Allah Firavunu ve kavmini suda boğmuş, Salih ve Hud peygamberlerin kavimleri olan Ad ile Semud'u da o gün helak etmiştir." *(Bisatu'l-Meclis)*.

Allah yedi kafiri, çarşamba günü yedi şeyle helak etmiştir:

Avc bin Unuk'u Hüdhüd'le, Karun'u yerle bir olmakla, Firavunla askerini denizle, Nemrud'u sivrisinekle, Lut kavmini taşla ve yerle bir olmakla, Şeddad bin Ad'ı ise Cebrail'in sayhasıyla helak etmiştir.

PERŞEMBE GÜNÜ

Enes bin Malik *(Radıyallahü Anha)* 'dan rivayet edilmiştir. Allah Resûlü *(Sallâllâhü Aleyhi ve Sellem)*'e perşembe günü hakkında sordular, şöyle buyurdu:

"O, hacetlerin görüldüğü gündür."

"Ey Allah'ın Resulü, bu nasıl olur?" dediklerinde şöyle buyurdu:

"Çünkü o günde İbrahim aleyhisselam Mısır'a girdi. Allah onun ihtiyacım gördü ve Hacer'i ona verdi..." *(Bisatu'l-Meclis)*

Kıssa sahipleri derler ki: Perşembe günü yedi peygamber, yedi veli yedi yere girip yedi şey buldular:

1- İbrahim *(Aleyhisselam)* Mısır'a girdi ve orada Hacer'i buldu.

2- Perşembe günü, Sakî hapisten çıktı. Kurtulup Melik'e hizmet etmek şerefine nail oldu.

3- Yusuf *(Aleyhisselam)*'ın kardeşleri Yusuf'un yanına perşembe günü girdiler, yanında bir çok nimet buldular:

"Yusuf'un kardeşleri gelip yanına girdiler. Kendisini tanımadıkları halde O onları tanımadı." *(Yusuf suresi: 58)*.

4- Bünyamin perşembe günü Mısır'a girdi, Yusuf'u buldu.

"Yusuf'un yanına girdiklerinde kardeşini bağrına bastı." *(Yusuf suresi: 69)*.

5- Yakup *(Aleyhisselam)* Perşembe günü Mısır'a girdi ve oğlunu buldu:

"Yusuf'un yanına girdiklerinde o annesini, babasını bağrına bastı: **"Allah'ın dilediği kadar, güven içinde Mısır'da yerleşin!"**dedi. *(Yusuf suresi: 99)*.

6- Musa *(Aleyhisselam)* Perşembe günü Mısır'a girdi ve Kıpti'yi buldu:

"Musa, halkın haberi olmadığı bir zamanda, şehre girdi. Biri kendi adlarından diğeri de düşmam olan iki adamı döğüşür buldu..." *(Kasas suresi: 15)*.

7- Muhammed *(Sallâllâhü Aleyhi ve Sellem)*'in Mekke'ye Perşembe günü girmesi ve orada zaferle karşılaşmasıdır. Nitekim Allah Teala şöyle buyurmuştur.

"And olsun ki Allah, peygamberinin rüyasının gerçek olduğunu tasdik eder." *(Fetih suresi: 27)*.

CUMA GÜNÜ

Allah Teâla buyurdu:

"Ey inananlar! Cuma günü namaz için ezan okunduğu zaman, Allah'ı anmaya koşun..." *(Cuma suresi: 9)*.

Birinci mecliste zikrettiğimiz isnadla, Enes bin Malik *(Radıyallahü Anha)* 'dan rivayet edilmiştir ki, Allah Resûlü *(Sallâllâhü Aleyhi ve Sellem)*'e Cuma günü hakkında sordular. Şöyle buyurdu:

"O vuslat (kavuşma) ve nikah (evlenme) günüdür!"

"Bu nasıl olur ey Allah'ın Resulü?" dediler. Şöyle buyurdu:

"Peygamberler o günde evlenirlerdi." *(Bi-satu'l-Meclis)*

Alimler derler ki: Yedi nikâh cuma günü kıyılmıştır:

1- Adem ile Havva,

2- Yusuf ile Züleyha,

3- Musa ile Safûra,

4- Süleyman ile Belkis,

5- Muhammed ile Hatice,

6- Muhammed ile Aişe,

7- Ali bin Ebi Talip ile Fatıma *(Radıyallahü Anhuma)*.

CUMARTESİ GÜNÜ

Müslim bin Abdullah, Said bin Cübeyr (tarikiyle) Enes bin Malik *(Radıyallahü Anha)* 'dan rivayet etti:

"Allah Resulü *(Sallâllâhü Aleyhi ve Sellem)*'e Cumartesi hakkında sordular, şöyle buyurdu:

"O, bir hile ve aldatma günüdür!"

"Ey Allah'ın Resulü, bu nasıl olur?" diye sordular.

"Çünkü o günde, Kureyş Dâr'ün-Nedve'de

hile yapmıştır." Nitekim Cenabı Hak şöyle buyurmuştur:

"İnkâr edenler, seni bağlayıp bir yere kapamak veya öldürmek ya da sürmek için düzen kuruyorlardı..." *(Enfal sûresi: 30)*

Şunu iyi bil ki: Burak sahibi, anlaşma gününün ulusu, Melik olan Allah'ın Resulü Cumartesiye hile ve desise günü demiştir. Çünkü o günde yedi nefer yedi kişiye hile etmiştir.

PAZAR GÜNÜ

Enes bin Malik *(Radıyallahü Anha)* 'dan rivayet edilmiştir:

Allah Resulü *(Sallâllâhü Aleyhi ve Sellem)*'e Pazar günü hakkında sordular, şöyle buyurdu:

"O, dikme ve imar etme gündür."

"Bu nasıl olmuştur ey Allah'ın Resulü?" dediklerinde şöyle buyurdu:

"Çünkü dünyanın imarı o gün başladı." *(Bisatu'l-Medis)*

Faziletiyle üstün ve ihya edilmesi güzel olan geceler, bütün senede on beş gecedir. Allah'ın Cemâlini arayan bir müridin bu gecelerden gâfil olması güzel bir hareket değildir. Çünkü bu geceler hayırların mevsimi ve ticaretlerin de tanzim edildiği zamandır. Tâcir bir kimse mevsimlerin değerlendirmesinden gâfil olduğu zaman, kâr edemeyeceği gibi, mürid de vakitlerin faziletlerinden gâfil bulunduğu zaman zaferi elde edemez.

Bu gecelerin altısı Ramazan ayındadır. Beşi, son on günün tek gecelerindedir. Zira son on günün tek gecelerinde Kadir gecesi aranmalıdır, altıncısı ise Ramazan-ı şerifin on yedinci gecesidir. Bu gece öyle bir gecedir ki sabahında Kur'an inmiş ve iki ordu karşı karşıya gelmiştir. Bedir muharebesi de bugün de olmuştur.

Abdullah b. Zübeyr *(Radıyallahü Anha)* , on yedinci gecenin Kadir gecesi olduğunu söylemiştir. Faziletli gecelerden olan diğer dokuz geceye gelince, onları da şöyle sıralayabiliriz:

1-) Muharrem ayının birinci gecesi

2-) Aşure gecesi (Muharrem ayının onuncu gecesi)

3-) Receb ayının birinci gecesi

4-) Receb ayının on beşinci gecesi

5-) Receb ayının yirmi yedinci gecesi -ki bu gece Mi' rac Gecesidir ve bu gecede kılınması gereken bir namaz rivayet edilmiştir.

6-) Şaba'nın on beşinci gecesi.

7-) Arefe gecesi

8-) Ramazan Bayramı gecesi

9-) Kurban Bayramı gecesi.

Cenab-ı Hak biz müminler için rahmeti, feyiz ve bereketi bol olan günler ve geceler halk etmiştir.

Hadis-i şeriflerde buyuruluyor ki:

"İki günü aynı olan,(her gün ilerlemeyen, yeni bir şey öğrenmeyen) ziyan etti.)" (Beyheki)

Dünya işlerinde olduğu gibi, din işlerinde de ilerlemek gerekir. İbadetlerin kıymeti, niyete, ihlâsa ve imanın kuvvetine, parlaklığına göredir. Yani imanı parlak, niyeti düzgün ve ihlâsı çok olanın ibadeti daha kıymetlidir. İhlâsla ibadetlere devam edilince, her gün iman daha kuvvetlenir, daha parlar ve böylece ibadetlerin kıymeti de artar. İbadetlerin değeri de, miktarıyla değil, keyfiyetiyle ölçülür.

Her gün aynı iş yapılsa da kıymetleri değişik olur. Mesela Hazret-i Ebu Bekr'in iki rekât namazı, bütün Müslümanların namazları toplamından daha faziletlidir. Eshab-ı kiramın tamamının imanları çok kuvvetli, daha parlak olduğu ve ihlâsları da fazla olduğu için, onların iki rekât namazının sevabı bizim ömür boyu kıldığımız namazların sevabından daha fazladır.

Şu hâlde, zarar etmemek, her gün ilerlemek için imanı parlatmak, kuvvetlendirmek gerekir. İhlâsla ibadet ettikçe, imanın parlaklığı artar. Bu bakımdan bugün kılınan iki rekât namaz, dün kılınan iki rekât namazdan daha faziletli olur. Günah işlemeyen ve ibadetini aksatmayan kimse, her gün kârdadır. Eğer ihlâsı noksansa, imanını parlatamamışsa veya çeşitli günahlar işleyerek imanının parlaklığını azaltmışsa, ibadetlerinin fazileti azalır, hep zararda olur.

Gittikçe imanı kuvvetlenecek yerde zayıflayanlar ziyandadır. Gıybet, yalan gibi bir günah işleyenin de sevapları azalacağından yine ziyanda olur.

Bu misallerden anlaşıldığına göre, kişinin zarar etmemesi için günah işlememesi, ihlâsla ibadet ederek imanının parlaklığını kaybetmemesi gerekir.

Allahü Teala bizlere her gün ve gecenin ihyasını yapabilmeyi, dünya ve ahiret hayatımızı etkileyen günahlardan uzak durabilmeyi, nefes alıp verdiğimiz sürede ömrümüzü hüsnü hatime ile tamamlayıp huzuruna varmayı, sonra da cennet ve cemalüllah'la müşerref olmayı cümlemize nasip eylesin. Amiin.

SAĞLIKLI HAYAT

SUYUN FAYDALARI

SUYUN VÜCUDA BAZI FAYDALARI ŞUNLARDIR:

— Hiçbir canlı susuz yaşamaz.

— Susuzluk; vücudun bazı fonksiyonlarını önce bastırır, sonra öldürür. Su temel enerji kaynağıdır.

— Her hücreye elektriksel ve manyetik enerji üretir. Hücre yapısındaki maddeleri birbirine bağlar ve yapıştırır.

— DNA hasarını önler. Bağışıklık sisteminin merkezi olan kemik iliğini, çeşitli hastalıklara karşı güçlendirir.

— Besinlerin, vitamin ve minerallerin temel çözücüsüdür. Besinlere enerji verir.

— Besinlerdeki gerekli öğelerin emilimini artırır.

— Bü tün öğelerin vücuda taşınmasına yardımcı olur.

— Kırmızı kan hücrelerinin çalışma verimini artırır.

— Hücreye oksijen verir ve atık gazları akciğerlere taşır.

— Zehirli atıkları toplar ve karaciğer yahut böbreklere taşır.

— Eklem boşluklarındaki temel yağlayıcı maddedir.

— Omurdaki diskleri, şok emici su yastıklarına dönüştürür.

— Bağırsakları en iyi çalıştıran yağlayıcı maddedir.

— Vücudun soğutma ve ısıtma sistemleri için vazgeçilmezdir.

— Beyin fonksiyonları için güç ve elektriksel enerji verir. kalp krizi ve felçten korur.

— Beyinde üretilen hormonların yapımı için gereklidir. Dikkat yetersizliğini çözer.

— Çalışma verimini artırır. Hiçbir yan etkisi yoktur. Stresi, depresyonu hafifletir.

— Uykuyu düzenler. Enfeksiyon ve kanserde bağışıklık sistemini güçlendirir.

— Kanı sulandırır ve dolaşım sırasında pıhtılaşmasını önler.

— Kanı sulandırıp katı maddelerin dibe çökmesini engeller.

— Su için, susuzluk ve açlık duygularını ayırt edebilir. Kilo vermeyi kolaylaştırır.

— Zihin ve vücut fonksiyonlarını bütünleştirir. Yaşlılıkta hafıza kaybının önlenmesine yardımcı olur.

SUYU DOĞRU ZAMANDA İÇMİK VÜCUDA OLAN FAYDASINI ARTIRIR

Uyandığınızda 2 bardak su içmek

İÇ ORGANLARI HAREKETE GEÇİRİR

Yemeklerden 30 dakika önce 1 bardak su içmek

SİNDİRİME YARDIMCI OLUR

Duş almadan öne 1 bardak su içmek

TANSİYONUN YÜKSELMESİNİ ENGELLER

Yatmadan önce 1 bardak su içmek

BEYİN KANAMASI VE KALP KRİZİNİ ÖNLER

UNUTKANLIĞIN ÇARESİ KİTAP OKUMAK!

Birçok insanın hayatını olumsuz etkileyen unutkanlığın aslında basit yöntemlerle üstesinden gelinebileceğini belirten uzmanlar, kitap okumanın bu önlemlerin en etkilisi ve basiti olduğunu ve unutkanlığı rahatlıkla ortadan kaldırabileceğini belirtiyor.

Diyarbakır Dicle Üniversitesi Psikiyatri Bölümü Öğretim Üyesi Doç. Dr. Aytekin Sır, depresyon hastalığı olan insanlarda karamsarlık, ümitsizlik, hayattan zevk almamanın yanı sıra konsantrasyon bozukluğu ve unutkanlığın da ortaya çıktığını belirtti.

Doç. Dr. Sır, depresyondaki insanların dikkatlerini bir noktaya toplayamadıkları için gündelik olayları çabuk unuttuklarını kaydetti.

Günlük, hayatta aşırı gerginlik, endişe, birçok şeyi bir anda yapma ve telaşın, kişide unutkanlığa yol açtığını anlatan Doç. Dr. Sır, **"Bir çok şeyi unutan insanların psikolojik hastalığı da olabilir"** dedi.

Okumak Alzheimer riskini azaltıyor. Aynı şekilde kişilerin sosyal toplantılara katılmasının Alzheimer hastalığını önleyebilecek bir durum olduğunu belirten uzmanlar, başta Alzheimer olmak üzere tüm bunama hallerinin geleneksel olarak yaşlılığın getirdiği bir durum olarak algılandığına dikkat çekiyor.

Erciyes Üniversitesi Tıp Fakültesi Nöroloji Anabilim Dalı Öğretim Üyesi Prof. Dr. Abdullah Talaslıoğlu, yaşam boyunca alınacak küçük tedbirlerin Alzheimer hastalığının önüne geçebileceğini söyledi.

Talaşlıoğlu, **"Her gün kitap okunması, zihinsel egzersize beden egzersizi kadar önem verilmesi, görsel belleğe yönelik egzersizlery apılması, zekâ oyunlarının oynanması, sosyal toplantılara katılınması Alzheimer riskini ciddi manada azaltır."** diye konuştu.

YENİ MODA PSİKOLOJİK RAHATSIZLIK: MÜKEMMELİYETÇİLİK!

MEHTAP KAYAOĞLU
(PSİKOLOJİK DANIŞMAN & PSİKOTERAPİST)

Giderek hastalık halini alan, insanın günlük yaşamını burnundan getirmeye başlayan mükemmeliyetçilikle baş etmeye ne dersiniz?

Evde, işte, okulda, sokakta, başımızı çevirip baktığımız her yerde kendisini perişan eden, mağrur ve eksiksiz gibi görünen; ama aslında iç dünyasında yorgunluktan pestili çıkmış kişilerle karşılaşıyor musunuz? Ne dediniz? Karşılaşmak ne kelime, her sabah aynaya baktığınızda onunla yüzyüze mi geliyorsunuz? Eyvah! Yoksa siz de mükemmeliyetçilik hastalığına mı yakalandınız? Endişelenmeyin. Toparlanmanızı sağlayacak bir şeyler yazacağım.

Mükemmeliyetçilik, kişinin kendisine **"ulaşamayacağı kadar yüksek"** standartlar koyarak, günlük yaşamını sürekli denetleme, aşırı plan yapma, düzenleme, sıralama, yapamayacakları için erteleme...vb gibi davranışlarla sınırlamasıdır. Aslına bakarsanız insanı öldürmeyip süründüren bir durumdur.

Şaka yapmıyorum, cidden öyle.

Mükemmeliyetçi kişilerin genel özelliklerini sıralayayım dilerseniz:

Kontrol davranışları öylesine artar ki, sadece kendisini kontrol etmekle kalmayıp çevresindeki herkesi denetlemeye başlar.

Kendisinin mükemmel bir kadın olmaya çalışması yetmez, kocasının mükemmel bir eş olması için çabalar durur. Bu çabaların çoğunda zorlama davranışları bulunur elbet. Ve çocukları üzerinde atmaca gibi dolanan bir anneye döner. Attıkları adımı, aldıkları nefesi bile kontrol eder.

Her şey tam ve zamanında olmalıdır! Ha diyeceksiniz ki ne güzel! Ama öyle değil tabii. Çünkü bu "tam" ve "zamanında" denilen durumların kararı hep ona aittir.

Size göre doğru olamaz, nitekim doğru tektir ve onun doğrusudur. Çevresindeki herkesin bildiği ve söylediği eksiktir, noksandır. Ulaşılması gereken yegâne gerçek kendisinin belirlediği yaşam şeklidir. Ya onun dediği gibi yaşarsınız ya da onun dediği gibi yaşarsınız! Kendi keyfinize göre yaşama şansınız yoktur. Aslında siz yoksunuzdur zaten, keyfiniz nasıl olsun ki?

Mükemmeliyetçi kimseye göre asla hata yapılmamalıdır. Öyle ki hayat -meli, -malı'ların üzerine kurulmuştur. Günlük konuşma dili bile gayriihtiyari olarak bu formata bürünmüştür.

Hedeflediği bir duruma ulaşamamak onun en büyük kabusudur. Onun için hiçbir şey "yeterince iyi" değildir.

Sürekli kendisini eleştirir.

Günün büyük çoğunu aptal gibi göründüğünü düşünerek geçirir.

Kimsenin yapamayacağı kadar başarılı işler yapsa bile, kendisine göre dünyanın en beceriksiz insanı yine kendisidir.

Üstelik titiz davrandığı, ince eleyip sık dokuduğu halde böyleyse, işlerin ucunu bıraksa kimbilir ne hale gelecektir!

Mükemmeliyetçi olduğunu görüp kabul etmesi bile kendisini değiştirmek için değil; eksik bıraktığı şeyler varsa daha iyi fark edip tamamlaması içindir.

En basit işi bile yaparken, çok mükemmel yapmak için gereğinden fazla detaya dalar. İş bitmez, uzar durur. Derken yeni bir işe kalkışmak ister. Bir önceki uzun çaba aklına gelince vazgeçer.

Bir şey yapacaksa ya en iyisini yapmalı ya da hiç yapmamalı diye düşünür... Ve buradan saysam uzaya yol olacak kadar bir sürü şey...

Okurken bile iç sıkıcı değil mi?

Üstesinden gelmenin ve bu ruh halinden uzak durmanın yolları var elbet. Hemen sıralamak gerekirse;

Öncelikle kusursuz olmaya çabalamanın ne işinize yarayacağını düşünmeniz gerekir. Kusursuz olmakla elinize ne geçecek? Kime göre ne olacaksınız? Kimden hangi konuda üstün olacaksınız? Kazanımınız ne olacak? Kişi, gerekli özeleştiriyi yaptığında mükemmel olmak için feda ettiklerinin, mükemmel olduğunda kazanacaklarından çok daha fazla olacağını idrak edebilir. İnsanlar mükemmel olmak için öyle çok yanlarını kaybederler ki! İnsan ilişkileri bozulur. Kaygı bozuklukları yaşar, sinirlilik, yetersizlik, inatçılık huyları kazanır. Aslına bakarsanız mükemmel olacağım derken, tam tersi bir kişi olup çıkar. Fakat kendisini algılamasıyla, karşısındaki kişinin onu gördüğü kişilik arasında dağlar kadar fark olduğunu hissedemez bile.

Demek ki kusursuz olma çabanızdan vazgeçmelisiniz.

İkinci olarak "Ya hep - ya hiç" tarzı düşünmekten vazgeçmek gerekir. Kendinizi sürekli olumsuz şekillerde eleştirip durmak yerine, günlük pratiğinize ve kendilik gerçeğinize uygun eleştiriler yapın. Örneğin küçük bir hata yaptınız diye "Ben ne işe yararım ki zaten" demeyin. "Hay Allah.. bu işte biraz aksama oldu. Daha dikkatli olursam sonuç daha olumlu olacak" deyin.

Burada anlaşılması gereken temel nokta "Yeterince iyi" kavramıyla barışmak!

Ardından ne yapabileceğiniz konusunda gerçekçi olmanız geliyor! Yemek yapmak için mutfağa girdiğinizde usta şefler kadar muhteşem yemekler yapmak zorunda olmadığınızı, ev halkını doyurabilmenin inanılmaz keyifli olduğunu hissetmeye çalışın. Veya spor yapmak istediğinizde manken fiziğine sahip olmayı hedef koymayın. Sağlıklı olmak için bedenin muntazaman gevşemesi ve kas sisteminizin disipline edilmesinin ana hedef olduğunu düşünün. Yüzme kursuna giderseniz, milli sporcu olacakmışsınız gibi plan yapmayın.

Mükemmeliyetçi kişiler, işlerin noksansız yapılması için bazen gereğinden fazla zaman harcarlar. Bu durumda zaman kısıtlamalarıyla çalışmak iyi yöntemdir. Ev hanımı günlük temizliğine başladığında mükemmel temizlik yapacağım diye uğraşırsa, akşama kadar bir odayı ancak temizler. Oysa her oda için kendisine bir saat ayırırsa, o saat dolmadan temizliği bitirip, yeni saatte diğer odaya geçmek zorunda kalır. Böylece detaylara fazla dalma fırsatı bulamaz. İşler daha seri işler...

Diğer madde, eleştiriye açık olun. Mükemmeliyetçi kişiler kendilerini o kadar acımasız eleştirirler; ancak başka birisi kendisini eleştirip bir hata bulacak diye endişelenirler. Oysa unutmayın ki ağzınızla kuş tutsanız "Niye tuttun o kuşu, yazık değil mi?" diye soran birisi mutlaka çıkacaktır. Dolayısıyla eleştiri almamak için uğraşmak yersiz bir çabadır. Nasılsa herkes bir şey söyleyecek. Siz size düşeni yaptığınızdan emin olun yeter! Fazlası için kendinizi zorlamayın.

...

İnsanın kendisine yapacağı en büyük zulüm; mükemmel olma çabasıdır bence. Öyle yüksek bir standart vardır ki önünde, mümkün değil aşamaz! Aşamadığı için mutlu olamaz! Mutlu olamadığı için hayattan vazgeçer! Hayattan vazgeçtiği için zavallılaşır! Zavallılaştığı için kendisinden nefret eder!

Niye kendinizden nefret edesiniz ki?

Kendinizi sevmek, sevilecek iyi yanlarınızı bulmak, onlarla mutlu olmaya çalışmak varken...

Biz insanız. Allah(cc)'ın yarattığı en yüce varlıklarız. Bize verilen nimetlere şükretmek, elimizden geldiğince en iyiyi yapmaya çalışmak, yapamadıklarımız için iyi niyetle Allah'a sığınmak en güzel ilaç.

Okuduklarınızı uygulamaya çalışın. Baktınız olmuyor, hala mükemmeliyetçisiniz, mutlaka psikolojik yardım alın. Kendinizi mükemmeliyetçilik işkencesi yapmayın... çünkü mükemmeliyetçilik depresyon gibi, panik atak gibi, kaygı bozukluğu gibi, eşler arası uyumsuzluk sorunu gibi ciddi bir rahatsızlıktır. Hem mükemmeliyetçi olan kişiyi üzer hem de onunla birlikte yaşayanları.

Psikolojik destek alındığında kişi, mükemmeliyetçilik takıntısından kurtarılır. Rahat eder. Kendisini de yormaz çevresindeki güzel insanları da.

Sevgiler...

Mehtap KAYAOĞLU (Psikolojik Danışman &Psikoterapist)

www.yuzlesme.tv

Yüzleşme Danışmanlık (0212 583 00 22)

mehtap.kayaoglu@yuzlesme.tv

mehtapkayaoglu@gmail.com

http://www.facebook.com/psk.mehtapkayaoglu

htttp://www.twitter.com/mehtapkayaoglu

DUALAR VE ZİKİRLER

AHMET MAHMUT ÜNLÜ

NAFİLE NAMAZLAR

KADİR GECESİ NAMAZLARI

Kadir Gecesi (3 ağustos cumartesiyi 4 ağustos pazara bağlayan gece) **Namazı: İbni Abbâs** *(Radıyallâhu Anhümâ)*dan **Rasûlüllâh** *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*in şöyle buyurduğu rivayet olunmuştur:

"Her kim kadir gecesinde iki rekat kılar da her bir rekatında bir Fâtiha, yedi kere de İhlâs okursa, selam verdiğinde ise yetmiş kere:

«أَسْتَغْفِرُ اللهَ وَأَتُوبُ إِلَيْهِ»

'Allâh-u Te'âlâ'dan af talep ediyorum ve O'na tevbe ediyorum' derse, Allâh-u Te'âlâ kendisini ve anne-babasını affetmedikçe yerinden kalkmaz. Allâh-u Te'âlâ cennete melekler gönderir de onlar onun için ağaçlar dikerler, köşkler yaparlar ve ırmaklar akıtırlar. Kendisi de bunların tümünü görmedikçe dünyadan çıkmaz." *(Muhammed Hakkı en-Nâzilî, Hazînetü'l-esrâr, sh:39)*

Diğer bir rivayete göre yirmi yedinci gece on iki rekat kılar, her rekatta Fâtihâ'dan sonra üç kere İnnâ Enzelnâ, on kere İhlâs sûrelerini okur, namazı bitirince:

«سُبْحَانَ اللهِ وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ وَلَا إِلٰهَ إِلَّا اللهُ وَاللهُ أَكْبَرُ وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ عَدَدَ مَا عَلِمَ اللهُ وَزِنَةَ مَا عَلِمَ اللهُ وَمِلْءَ مَا عَلِمَ اللهُ»

"Allâh-u Te'âlâ'nın bildikleri adedince, Allâh-u Te'âlâ'nın bildikleri tartısınca ve Allâh-u Te'âlâ'nın bildiği şeyler dolusunca Allâh-u Te'âlâ (bütün noksan sıfatlardan) **münezzehtir, bütün hamdler Allâh-u Te'âlâ'ya mahsustur, Allâh-u Te'âlâ'dan başka ilah yoktur, Allâh-u Te'âlâ her şeyden büyüktür, O pek yüce ve çok büyük olan Allâh-u Te'âlâ'nın yardımı olmadan hiçbir** (şeye) **güç ve kuvvet yoktur"** der. *(Muhammed ibni Hatîrüddîn, el-Cevâhiru'l-hams, sh:61)*

Rivayete göre sâlihler son on gecenin her birinde kadir gecesinin kıyamına niyet ederek iki rekat kılarlardı.

Ebu'l-Leys *(Rahimehullâh)*ın beyanına göre: "Kadir gecesi namazının en azı iki rekat, ortası yüz rekat, en çoğu ise bin rekattır. Her bir rekatta kıraatın ortası, Fâtiha'dan sonra bir İnnâ Enzelnâ, üç kere de İhlâs okumaktır. Her iki rekatta bir selam verilir, selamın ardından da **Rasûlüllâh** *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*e salevât okunur." *(İsmâ'il Hakkı, Rûhu'l-beyân, 10/483)*

KADİR GECESİ DUALARI

Âişe *(Radıyallâhu Anhâ)* şöyle anlatmıştır: "Bir kere ben: 'Yâ **Rasûlellâh**! Kadir gecesine denk gelirsem ne diyeyim?' diye sorunca:

«اَللّٰهُمَّ إِنَّكَ عَفُوٌّ تُحِبُّ الْعَفْوَ فَاعْفُ عَنِّي»

"'Ey Allâh! Gerçekten Sen çok affedicisin, affı seversin, öyleyse beni affet' de" buyurdu." *(Ahmed ibni Hanbel, el-Müsned, no:25384, 25495, 25497, 25505, 25742, 26215, 42/236, 315, 317, 321, 483, 43/277; Tirmizî, no:3513, Nesâî, es-Sünenü'l-kübrâ, no:10708-10709, 10711-10714; İbni Mâce, no:385; Muhammed ibni Nasr, sh:108; Beyhakî, Şu□abu'l-îmân, no:3700)*

Âişe *(Radıyallâhu Anhâ)* şöyle demiştir: **"Şayet ben kadir gecesinin hangi gece olduğunu bilseydim, onda Allâh-u Te'âlâ'dan ancak âfiyet isterdim."** *(İbni Ebî Şeybe, el-Müsannef, 10/206; Muhammed ibni Nasr, sh:108-109; Beyhakî, Şu'abu'l-îmân, no:3702)*

Bu rivayetten de anlaşıldığı üzere; kadir gecesinde en çok istenmesi gereken şey âfiyettir. Âfiyet ise dünya-âhiret, maddî ve mânevî tüm belalardan kurtuluş demektir.

Bu konuda birçok dua mevcutsa da, en üstünü **Rasûlüllâh** *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*in sabah-akşam asla terk etmediği şu duadır:

İbni Ömer *(Radıyallâhu Anhümâ)*nın beyanına göre; **Rasûlüllâh** *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)* hiçbir sabah ve akşam şu kelimeleri bırakmazdı.

«اَللّٰهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ الْعَافِيَةَ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ اَللّٰهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ الْعَفْوَ وَالْعَافِيَةَ فِي دِينِي وَدُنْيَايَ وَأَهْلِي وَمَالِي اَللّٰهُمَّ اسْتُرْ عَوْرَاتِي وَآمِنْ رَوْعَاتِي اَللّٰهُمَّ احْفَظْنِي مِنْ بَيْنِ يَدَيَّ وَمِنْ خَلْفِي وَعَنْ يَمِينِي وَعَنْ شِمَالِي وَمِنْ فَوْقِي وَأَعُوذُ بِعَظَمَتِكَ أَنْ أُغْتَالَ مِنْ تَحْتِي»

"Ey Allâh! Muhakkak ben Senden dünya ve âhiret hususunda âfiyet isterim. Ey Allâh! Şüphesiz ki ben Senden (günahlarım için) **af** (ve mağfiret)**, dînim ve dünyam, ailem ve malım hususunda da âfiyet isterim. Ey Allâh! Ayıplarımı ört, korkularımı emniyete çevir.**

Ey Allâh! Beni önümden ve ardımdan, sağımdan ve solumdan, bir de üstümden (gelecek tüm musîbetlerden) **koru. Altımdan** (gelecek zelzele gibi âfetlerle) **helak edilmemden de Senin azametine sığınırım."** *(Ebû Dâvûd, no:5074; İbni Mâce, no:3871; Ahmed ibni Hanbel, el-Müsned, 2/25; Hâkim el-Müstedrek, 1/517)*

Zührî *(Radıyallâhu Anh)*dan rivayet edilen bir hadîs-i şerifte **Rasûlüllâh** *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)* şöyle buyurmuştur: **"Her kim üç kere:**

«لَا إِلٰهَ إِلاَّ اللهُ الْحَلِيمُ الْكَرِيمُ، سُبْحَانَ اللهِ رَبِّ السَّمَاوَاتِ السَّبْعِ وَرَبِّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ»

'Halîm ve Kerîm olan (kullarına ceza vermekte aceleci olmayan ve çok büyük lütf-u kerem sahibi olan) **Allâh-u Te'âlâ'dan başka hiçbir ilâh yoktur. Yedi kat göklerin Rabbi ve büyük Arş'ın Rabbi olan Allah'ı** (tüm noksan sıfatlardan tenzîh ve) **tesbîh ederim' derse, kadir gecesine yetişmiş kimse gibi olur."** *(Taberânî, el-Câmi'u'l-kebîr; Dûlâbî, İbni Asâkir, Ali el-Müttakî, Kenzü'l-ummâl, no:3867, 2/226, Tefsîru's-Sâvî, 4/341)*

Ebû Osman Hazretleri sohbet meclislerinde ve diğer zamanlarda çok kere:

«عَفْوَكَ يَا عَفُوُّ فِي الْمَحْيَا عَفْوَكَ، وَفِي الْمَمَاتِ عَفْوَكَ وَفِي الْقُبُورِ عَفْوَكَ وَعِنْدَ النُّشُورِ عَفْوَكَ وَعِنْدَ تَطَايُرِ الصُّحُفِ عَفْوَكَ وَفِي الْقِيَامَةِ عَفْوَكَ وَفِي مُنَاقَشَةِ الْحِسَابِ عَفْوَكَ وَعِنْدَ مَمَرِّ الصِّرَاطِ عَفْوَكَ وَعِنْدَ الْمِيزَانِ عَفْوَكَ وَفِي جَمِيعِ الْأَحْوَالِ عَفْوَكَ يَا عَفُوُّ عَفْوَكَ»

"Ey (son derece affeden) **Afüvv! Hayatta da affını isterim, ölümde de affını isterim, kabirlerde de affını isterim.**

Kabirden çıkışta da affını isterim, amel defterleri uçuşurken de affını isterim. Kıyamette de affını isterim, hesap münakaşasında da affını isterim. Sırattan geçerken de affını isterim, mîzanda da affını isterim, tüm hallerde de affını isterim. Ey (son derece affeden) **Afüvv! Ben daima Senin affını isterim"** derdi.

Vefatından birkaç gün sonra mânâ âleminde görüldüğünde kendisine: "Dünyadaki amellerinden hangisi ile faydalandın?" denildi. O da: "Affını isterim! Affını isterim!" sözümle" diye cevap verdi. *(Beyhakî, Şu'abu'l-îmân, Sıyâm, no:3429, 5/282, Fedâilü'l-evkāt, no:115, sh:258-259)*

KADİR GECESİ HANGİ GECEDİR?

Geçmiş ve gelecek tüm günahları bağışlanmış olan ve peygamberlerin bile şefaatçisi bulunan **Rasûlüllâh** *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)* gibi bir zâtın dahi, kendisine kavuşma uğrunda gecelerce evine uğramadığı, hanımlarının yanına gitmediği ve hasırı Mescid-i Nebevî'sine serdiği Kadir gecesinin bulunma ihtimali en kuvvetli olan geceler, hiç şüphesiz ki son on gecelerin tekleridir.

Nitekim **Âişe** *(Radıyallâhu Anhâ)*dan rivayet edilen bir hadîs-i şerifte **Rasûlüllâh** *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)* şöyle buyurmuştur:

عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهَا قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «تَحَرَّوْا لَيْلَةَ الْقَدْرِ فِي الْوِتْرِ مِنَ الْعَشْرِ الْأَوَاخِرِ مِنْ رَمَضَانَ.»

"Kadir gecesini ramazanın son onundan teklerde arayın." *(Buhârî, Salâtü't-terâvîh:4, no:1913, 2/710)*

Bununla birlikte son on gecenin tek geceleri olan 21, 23, 25, 27 ve 29. geceler içerisinde de en kuvvetli rivayet hepimizin bildiği üzere 27. gece hakkındadır.

Nitekim **Mu'âviye ibni Ebî Süfyân** *(Radıyallâhu Anhümâ)*dan rivayet edilen bir hadîs-i şerifte **Rasûlüllâh** *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)* şöyle buyurmuştur:

عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ أَبِي سُفْيَانَ رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُمَا قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ «لَيْلَةُ الْقَدْرِ لَيْلَةُ سَبْعٍ وَعِشْرِينَ»

"Kadir gecesi (ramazanın) **yirmi yedinci gece**(si)**dir."** *(Ebû Dâvûd, Şehru Ramazân:6, no:1388, 1/526)*

Buna göre Kadir gecesi sâbittir ama diğer birçok sahih hadîs-i şerifte Kadir gecesinin 21. gece gibi farklı gecelerde olduğu bildirildiğine göre; bu hadîs-i şerîflerin hiçbirini ihmâl etmek istemeyen bazı ulemâ, Kadir gecesinin her sene değişebileceği görüşüne zâhib olmuşlardır.

Bazı evliyâdan da bu görüşü destekleyen sözler sudûr etmiştir. Nitekim **Seyyid Ali Zâde** *(Rahimehullâh)* ***"Şerh-u Şir'ati'l-İslâm"*** isimli eserinde **Ebü'l-Hasen el-Horâsânî** *(Rahimehullâh)*ın şöyle dediğini nakletmiştir:

"Bulûğ çağından beri Kadir gecesini hiç kaçırmadım. Ramazan ayının ilk günü pazar olduğunda Kadir gecesi yirmi dokuzuncu (29.) gece olmuştur. Pazartesi günü ile başladığında Kadir gecesi yirmi birinci (21.) geceye rastlamıştır.

Salı günü başladığında yirmi yedinci (27.) gece, çarşamba günü başlayınca on dokuzuncu (19.) gece, perşembe günü başlayınca yirmi beşinci (25.) gece, cuma günü başlayınca on yedinci (17.) gece, cumartesi günü başladığında ise yirmi üçüncü (23.) gece olmuştur." *(Seyyid Ali Zâde, Şerh-u Şir'ati'l-İslâm, sh:204)*

Bu sene ramazan ayı salı günü başladığına göre, **Ebü'l-Hasen el-Horâsânî** *(Rahimehullâh)*ın sözünden anlaşıldığı üzere; Kadir gecesinin 27. gece olan 3 ağustos cumartesiyi 4 ağustos pazara bağlayan gece olması kuvvetle muhtemeldir. **Rabbim** cümlemizi her geceyi Kadir, (bir şey istemek için) her geleni de **Hızır** bilenlerden eylesin. Âmîn!

Son Gece (6 ağustos salıyı 7 ağustos çarşambaya bağlayan gece) **Namazı:**

Rivayet olunduğuna göre: "Ramazân-ı şerîf ayının otuzuncu gecesinde on iki rekat kılınır. Bu namazı kılan her bir rekatta bir Fâtiha, on Âyetü'l-Kürsî, on İnnâ Enzelnâ, yirmi beş kere de Kul hüvallâhü ehad okur. Selamdan sonra **Rasûlüllâh** *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*e yirmi beş kere salât ve selâm eder." *(Muhammed Hakkı en-Nâzilî, Hazînetü'l-esrâr, sh:39)*

Diğer bir rivayete göre; teravih namazından sonra beş selamla on rekat kılar, kolayına gelen sûreleri okur, namazdan sonra bin kere "Estağfirullâh" der, ardından secdeye kapanıp:

«يَا حَيُّ يَا قَيُّومُ! يَا ذَا الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ! يَا رَحْمٰنَ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ! يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ! يَا إِلٰهَ الْأَوَّلِينَ وَالْآخِرِينَ! اِغْفِرْ لِي ذُنُوبِي وَتَقَبَّلْ صَلَاتِي وَصِيَامِي وَقِيَامِي»

"Ey gerçek hayat sahibi! Ey her şeyi hakkıyla yöneten! Ey celâl ve ikram sahibi! Ey dünya ve âhiretin Rahmânı! Ey acıyanların en merhametlisi! Ey öncekilerin ve sonrakilerin ilâhı! Günahlarımı bağışla, namazımı, orucumu ve terâvihlerimi kabul eyle" der. *(Muhammed ibni Hatîrüddîn, el-Cevâhiru'l-hams, sh:61-62)*

Bayram Gecesi (7 ağustos çarşambayı 8 ağustos perşembeye bağlayan gece) **Namazı: Rabî' ibni Haysem** *(Radıyallâhu Anh)* **Abdullâh ibni Mes'ûd** *(Radıyallâhu Anh)*ın şöyle anlattığını rivayet etmiştir:

Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)* şöyle buyurmuştur: **"Beni hak peygamber olarak gönderen Allâh'a yemin ederim ki, Cebrâîl** *(Aleyhisselâm)* **bana İsrâfîl** *(Aleyhisselâm)***dan, o da Azîz ve Celîl olan Rabbinden naklen şöyle haber verdi:**

'Her kim Ramazan Bayramı gecesi on rekat kılar; her rekatta bir Fatiha ve on bir İhlas Sûresi okur, rükûunda ve secdesinde de on kere:

«سُبْحَانَ اللهِ وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ وَلَا إِلٰهَ إِلَّا اللهُ وَاللهُ أَكْبَرُ»

'Allâh-u Te'âlâ'yı tesbîh eder ve O'na hamd ederim. Allâh-u Te'âlâ'dan başka hiçbir ilâh yoktur. Allâh-u Te'âlâ her şeyden büyüktür' diye zikreder, namazı bitirince yüz kere:

«أَسْتَغْفِرُ اللهَ»

'Allâh-u Te'âlâ'dan bağışlanma talep ediyorum' dedikten sonra secdeye kapanır ve secdede:

«يَا حَيُّ يَا قَيُّومُ! يَا ذَا الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ! يَا رَحْمٰنَ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَرَحِيمَهُمَا! يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ! يَا إِلٰهَ الْأَوَّلِينَ وَالْآخِرِينَ! اِغْفِرْ لِي ذُنُوبِي وَتَقَبَّلْ صَوْمِي وَصَلَاتِي»

'Ey gerçek hayat sahibi! Ey her şeyi hakkıyla yöneten! Ey celâl ve ikram sahibi! Ey dünya ve âhiretin Rahmânı ve Rahîmi! Ey acıyanların en merhametlisi! Ey öncekilerin ve sonrakilerin ilâhı! Günahlarımı bağışla, orucumu ve namazımı kabul eyle' diye dua edersе beni hak peygamber olarak gönderen Zât'a kasem ederim ki, bu kişi secdeden başını kaldırmadan önce Allâh-u Te'âlâ onu bağışlar, bütün insanların günahlarından daha büyük günahlar yapmış olsa bile ona ceza vermekten vazgeçer ve onun ramazan ayını kabul eder." *(İbnü'l-Cevzî, Kitâbu'n-nûr fî fezâili'l-eyyâmi ve'ş-şühûr, Süleymaniye Kütüphanesi, Nâfiz Paşa:329, Verak:23-24)*

Bayram gecesi ihyâsı müstehab olan gecelerdendir, dolayısıyla o gece bu namazla, tesbih, Kur'ân okumak, zikir ve dua ile ihyâ edilmelidir. **Rasûlüllâh** *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)* bayram gecelerini ibadetle ihyâ edenlerin kalplerinin ölmeyeceğini ve iman nurlarının sönmeyeceğini vaad etmiştir.

Zeyd ibni Abdurrahmân ibni Esved *(Radıyallâhu Anh)* Ramazan Bayramı gecesini ihya ederken: "Bu gece insanların gâfil olduğu bir gecedir" diyerek terâvih namazının bitmesi nedeniyle bayram gecesi insanların cemaatle namazdan ve zikirden gaflet ettiklerine dikkat çekmiştir. *(İbnü'l-Cevzî, Kitâbu'n-nûr fî fezâili'l-eyyâmi ve'ş-şühûr, Süleymaniye Kütüphanesi, Nâfiz Paşa:329, Verak:24)*

BAYRAM GECESİ

(7 ağustos çarşambayı 8 ağustos perşembeye bağlayan gece)

OKUNACAK DUALAR VE SABAHINDA YAPILACAK VAZİFELER

Fıtır ve kurban bayramının bir takım sünnetleri vardır. Bunları sıralayacak olursak:

1- Bayram gecelerini, **Allâh-u Te'âlâ**'yı zikretmek, namaz kılmak ve diğer ibadetlerle ihya etmek müstehaptır. Bu hususta delilimiz **Ebû Ümâme** *(Radıyallâhu Anh)*dan rivayet edilen bir hadîs-i şeriftir ki, **Rasûlüllâh** *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)* bu hadîs-i şerifte şöyle buyurmuştur:

عَنْ أَبِي أُمَامَةَ رَضِيَ اللهُ تَعَالٰى عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ قَامَ لَيْلَتَيِ الْعِيدَيْنِ مُحْتَسِبًا لِلّٰهِ، لَمْ يَمُتْ قَلْبُهُ يَوْمَ تَمُوتُ الْقُلُوبُ»

"Her kim sevabını Allâh-u Te'âlâ'dan umarak bayram gecelerini (ibadetle) **ihya edersе,** (âhireti unutup dünyaya bağlanmakla) **kalplerin öldüğü gün onun kalbi ölmez."** *(İbni Mâce, Sıyâm:68, no:1782, 1/567)*

Âlimler bayram gecelerinin ne kadarlık bir zamanının ibadetle geçirilmesi durumunda bu kıyamın hasıl olacağı hakkında ihtilâf etmişlerdir. Bu hususta en sağlam görüş, gecenin büyük bir kısmının ibadetle geçirilmesidir. Ayrıca "Muayyen bir vakit içerisinde geceleyin kalkıp ibadet edilmekle de o gece ihya edilmiş olur" diyen âlimler mevcuttur.

Burada geçen "kalbi ölmez" ifadesi kâfir olmaz demektir. Bu mâna En'âm sûresinin, yüz yirmi ikinci âyet-i kerîmesinde geçen:

﴿أَوَمَنْ كَانَ مَيْتًا فَأَحْيَيْنَاهُ﴾

"O kimse ki (kâfirlik döneminde) **ölü** (gibi) **biriyken Biz** (iman nasip ederek) **onu diriltmişiz."** *(En'âm Sûresi:122'den)* kavli şerifinden alınmıştır. Zira burada ölü kabul edilen kâfirin imanla diriltilmesi konu edilmektedir.

Bazılarına göre de, kalbin ölmemesi dünyayı sevmemesi, dünyayı ahirete tercih etmemesi demektir. Nitekim Rasûlullah *(Sallâllâhü Aleyhi ve Sellem)*:

«لَا تُجَالِسُوا الْمَوْتَى»

"Ölülerle birlikte oturmayın." *(Seyyid Ali Zâde, Şerhu Şir'ati'l-İslâm, sh:147)* buyurmuştur ki bunun manası "Kalbi ölü olan dünyacı zenginler ile birlikte oturmayın" diye şerh edilmiştir. Bazı ulema kalbin ölmemesini ölüm halinde, kabirde ve kıyâmette hayrette (şaşkın halde) kalmaması ve zarara uğramaması şeklinde açıklamışlardır.

2- Ramazan bayramı gecesinde, güneşin batışından itibaren imam bayram namazını kıldırmaya kalkıp iftitah tekbirini alıncaya kadar geçen zaman içinde tekbir getirmek müstehaptır. Bunun yanında namazların arkasında ve diğer hallerde tekbir getirmek de müstehaptır. Tekbir getirmek 3 kere:

«اَللهُ أَكْبَرُ»

"Allâh-u ekber (Allâh-u Te'âlâ her şeyden yücedir)" demek sûretiyle olur.

Ayrıca **İmâm-ı Şâfi'î** *(Rahimehullâh)*ın beyanına göre sadece üçer kere tekbir getirmekle yetinilmemeli, bununla beraber şu dua da okunmalıdır:

«اَللهُ أَكْبَرُ كَبِيرًا وَالْحَمْدُ لِلهِ كَثِيرًا وَسُبْحَانَ اللهِ بُكْرَةً وَأَصِيلًا لَا إِلٰهَ إِلَّا اللهُ وَلَا نَعْبُدُ إِلَّا إِيَّاهُ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ وَلَوْ كَرِهَ الْكَافِرُونَ لَا إِلٰهَ إِلَّا اللهُ وَحْدَهُ صَدَقَ وَعْدَهُ، وَنَصَرَ عَبْدَهُ، وَهَزَمَ الْأَحْزَابَ وَحْدَهُ لَا إِلٰهَ إِلَّا اللهُ وَاللهُ أَكْبَرُ»

"Allâh-u Te'âlâ her şeyden yüce olmakla yücedir. Allâh-u Te'âlâ'ya çokça hamdolsun. Sabah ve akşam Allâh-u Te'âlâ'yı tesbih ederiz. Allâh-u Te'âlâ'dan başka (ibadeti hak eden) hiçbir ilah yoktur.

Kâfirler hoşlanmasa da, ibadeti sadece O'na tahsis ediciler olarak yalnız O'na ibadet ederiz. Bir olan Allâh-u Te'âlâ'dan başka hiçbir ilah yoktur. (Peygamberine) **verdiği** (yardım) **söz**(ün)**de sâdık olmuştur, kuluna yardım etmiştir ve yalnız Kendi kudreti ile düşman birliklerini perişan etmiştir. Allâh'tan başka hiçbir ilah yoktur. Allâh her şeyden büyüktür."** *(İmâm-ı Nevevî, el-Ezkâr, no:522, sh:199)*

İnsanların âdet edindikleri şu şekil üzere tekbir getirmekte de bir beis yoktur:

«اَللهُ أَكْبَرُ اَللهُ أَكْبَرُ، اَللهُ أَكْبَرُ لَا إِلٰهَ إِلَّا اللهُ وَاللهُ أَكْبَرُ اَللهُ أَكْبَرُ وَلِلهِ الْحَمْدُ»

"Allâh-u Te'âlâ her şeyden yücedir. Allâh-u Te'âlâ her şeyden büyüktür. Allâh-u Te'âlâ en büyüktür. Allâh-u Te'âlâ'dan başka hiçbir ilah yoktur ve Allâh-u Te'âlâ her şeyden yücedir. (Yine) **Allâh-u Te'âlâ her şeyden yücedir. Hamd de Allâh-u Te'âlâ içindir."** *(İmâm-ı Nevevî, el-Ezkâr, sh:199)*

3- Her iki bayramda da sabahleyin gusül abdesti almalı, en güzel elbiselerini giymeli, güzel koku sürünmeli, bıyıkları kısaltmalı, tırnakları kesmeli, koltuk ve kasık tıraşı yapmalıdır.

4- Fıtır bayramında câmiye gitmeden önce biraz tatlı yer. Sayısı tek olmak üzere birkaç hurma yahut şeker yiyebilir. Nitekim **Enes** *(Radıyallâhu Anh)* :

عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ قَالَ «كَانَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَا يَغْدُو يَوْمَ الْفِطْرِ حَتَّى يَأْكُلَ تَمَرَاتٍ»

"Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)* ramazan bayramı günü birkaç hurma yemeden sabah namazına gitmezdi." *(Buhârî, 'Îdeyn:4, no:910, 1/325)* diye nakletmiştir ki böylece Ramazan-ı şerîf günlerinden bayram günü ayrılmış olmaktadır.

Kurban bayramı sabahı bayram namazından önce birşey yeme hususunda ise **Rasûlüllâh** *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)* acele etmezdi, hatta kendi kurbanının etinin pişmesini beklerdi, çünkü kurban bayramında, fıtır bayramı gibi, önceki güne muhâlefet etme durumu yoktur.

Hurmaların sayısının tek olması ise **Ali** *(Radıyallâhu Anh)*dan rivayet edilen:

عَنْ عَلِيٍّ رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ «إِنَّ اللهَ وِتْرٌ يُحِبُّ الْوِتْرَ»

"Muhakkak ki Allâh-u Te'âlâ tektir, teki sever." *(Tirmizî, Ebvâbü'l-Vitr:333, no:453, 2/316)* hadîs-i şerîfine göredir.

Kurban bayramında ise câmi'den dönünceye kadar birşey yememeli, mümkünse kestiği kurban etinden yemelidir. Zira fakirlerin yiyecek şeyleri yoktur. Zenginler kestikleri kurban etinden onlara verdikleri zaman yerler. Bu nedenle fakirlere uymak için yemek ertelenir ki burada fıtır bayramı ile kurban bayramı arasında bir ayrılık vardır.

Eshâb-i kirâm *(Aleyhimürrıdvân)* kurban bayram namazı kılıncaya kadar çocuklarını yemekten, memede olan çocuklarını da süt emmekten alıkoyarlardı. Râvîler Rasûlullah *(Sallâllâhü Aleyhi ve Sellem)*in kurban bayramında namazdan dönünceye kadar birşey yemediğini, ancak kestiği kurban etinden yediğini haber vermişlerdir. Kurban bayram namazından önce yemek bazılarına göre mekruh, bazılarına göre mekruh değildir. Muhtâr (seçkin) olan fetva da budur ya'nî mekrûh olmamasıdır.

5- Fıtır (Ramazan) bayramında bayram namazından önce fakirlere fitre verilmelidir ki bu sene fitre miktarının en azı 9,5 TL olarak belirlenmiştir. Çoğu için hudut yoktur, Allahu Teâlâ hayrını artıranın ecrini artıracağını vaadetmiştir.

6- İki bayramda câmiye gücü yetiyorsa, yürüyerek gitmek daha efdaldir. Bayram günlerinde namaza yürüyerek gitmek müstehabdır. Cum'a ve bayram namazlarına binek üstünde olarak gitmektede bir mahzur (sakınca) yoktur.

7- Kurban bayramında evlerde, mescidlerde, sokaklada ve câmilerde yüksek sesle, ramazan bayramında ise kısık sesle tekbir getirilir ki bir önceki başlık altında sizlere bu tekbirler zikredilmiştir.

Namazdan önce hutbeyi dinlemek için minbere yaklaşılır. Bayram namazından sonra halk kurban kesme ile meşgul olacaklarından hatib minbere çıkmakta acele eder. Fıtır bayramında ise fitreler fakirlere dağıtılacağı için namaz biraz geciktirilir. İmam hutbede vaaz-u nasîhat eder, sadaka vermeğe, fakirleri doyurmaya, o gün fakirleri dilenmekten kurtarmaya teşvik eder.

8- Şehrin iki ucundan herkes bayram namazı kılınan yere gelirler. Çocuklar, köle ve kadınlar da gelerek İslam cemâati çoğalır. Hayızlı kadınlar namaz kılanlardan biraz uzakta durup hutbeyi dinler, duada bulunurlar. Böylece bereket ve feyze kavuşurlar. Ancak zamanımızda fesat zâhir olacağı (kadın, erkek karışmasıyla fitne çıkması ve günaha düşme ihtimali kuvvetle muhtemel olduğu) için kadınların bayram namazına gitmesi müstehablıktan çıkmış aksine mekruh sayılmıştır.

9- Eve dönerken gittiği yoldan başka bir yol takib eder. Böyle yapmak müstehabdır. Rasûlullah *(Sallâllâhü Aleyhi ve Sellem)* böyle yaparlardı. **er-Ravda** kitabında zikredildiğine göre, bayram namazına adımlarının çok olup, fazla sevap alması için en uzun yoldan gitmeli ama evine çabuk ulaşması için en kısa yoldan geri dönmelidir.

10- İnsanlar bayram namazı kılınan yere toplanmalarından ibret almalı, kabirlerinden kalkıp herbiri bir halde fevc fevc mahşer yerine gidip toplanacaklarını gözönüne getirmelidirler.

Saf saf olup bayram namazı kılarken, Allahu Teâlâ'nın huzurunda, mahşer yerinde saf bağlamayı düşünüp ibret almalıdırlar. Yine böylece eve dönünceye kadar, amelinin Allahu Teâlâ katında, makbul mü, yoksa merdud mu olduğunu düşünmelidirler. Bu manada büyükler: "Keşke kimin orucunun kabul olduğunu bilseydik de onu tebrik etseydik, kimin reddolunduğunu da bilseydik de ona taziyeye gitseydik" demişlerdir.

11- Bayramlarda silah oyunlarına ve yarışlara ruhsat ve izin vardır. Zira dinimizde genişlik vardır. İslam dinine göre Müslüman bayramda, sevincini izhar etmelidir. Hatta böyle yapmak dinin şeâirinden (İslam nişanlarından) sayılmıştır.

Âişe *(Radıyallahu Anhâ)* dan rivayet olunduğuna göre Ebû Bekir *(Radıyallahu Anh)* teşrîk (kurban bayramı) günlerinde Âişe *(Radıyallahu Anhâ)*nın evine vardı. Yanında iki câriye def çalıyor, ellerini birbirine vuruyorlardı. Bir rivâyette de raks ettikleri ve Ensârın kahramanlıklarını öven türkü ve destanlar söylüyorlardı. Rasûlullah *(Sallâllâhü Aleyhi ve Sellem)* ise yüzü duvara doğru uzanmış ve bir elbise ile örtünmüş vaziyette bulunuyordu. Ebû Bekir *(Radıyallahu Anh)* Rasûlullah *(Sallâllâhü Aleyhi ve Sellem)*i farketmeyip onları sert söz ile men edince Rasûlullah *(Sallâllâhü Aleyhi ve Sellem)* mübârek yüzünü açarak:

عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ تَعَالٰى عَنْهَا قَالَتْ قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ «دَعْهَا يَا أَبَا بَكْرٍ فَإِنَّ لِكُلِّ قَوْمٍ عِيدًا، وَهٰذَا عِيدُنَا»

"Ey Ebû Bekr! Onları bırak (eğlensinler). **Çünkü her kavmin bir bayramı vardır** (ki onda sevinç hali izhar ederler). **İşte bu da bizim bayramımızdır."** buyurdu. *(Taberânî, el-Mu'cemü'l-Kebîr, no:288, 2/181)*

Şerh-i Mesâbîh'de zikredildiğine göre buradan anlaşılıyor ki, bayram günlerinde sevinçli olmak, sürûr izhâr etmek, İslâm dininin şeâirindendir. Bu nedenle kurban bayram günleri, ya'nî Teşrîk günleri oruç tutulmaz, çünkü Allahu Teâlâ'nın ziyâfet günleridir. Yukarıdaki hadîs-i şerîfde, üzerinde zil bulunsa da bazı zamanlarda def çalmak ve dinlemenin haram olmadığına işaret vardır. Ancak bunu sürekli yapmak ve her zaman çalmak, dinlemek mekruh olup insanın mahkeme şahitliğinde adalet vasfını zedeler ve kişiyi mürüvvetten (şahsiyetli olma vasfından) uzaklaştırır. *(Seyyid Ali Zâde, Şerhu Şir'ati'l-İslâm, sh:149)*

12- Ayrıca bayram namazlarında müstehap olarak okunacak sûreler hakkında şöyle rivayet edilmiştir; birinci rekâtta Fâtiha'dan sonra Kāf Sûresi, ikinci rekatta Kamer Sûresi okunur ya da ilk rekatta E'lâ Sûresi, ikinci rekatta ise Ğâşiye Sûresi okunur. *(İmâm-ı Nevevî, el-Ezkâr, sh:200)*

BAYRAM GECESİ OKUNACAK BİR DUA

Ramazan-ı Şerîf orucu tutanların bayram gecesinde **Ca'fer-i Sâdık** *(Radıyallâhu Anh)*dan nakledilen şu duayı yapmaları da müstehap sayılmıştır:

«اَللّٰهُمَّ رَبِّي، مُنْزِلَ الْقُرْآنِ هٰذَا شَهْرُ رَمَضَانَ الَّذِي أَنْزَلَ فِيهِ الْقُرْآنُ قَدْ تَصَرَّمَ يَا رَبِّ فَأَعُوذُ بِوَجْهِكَ الْكَرِيمِ أَنْ لَا يَطْلُعَ الْفَجْرُ مِنْ لَيْلَتِي هٰذِهِ وَيَخْرُجَ رَمَضَانُ وَلِيَ ذَنْبٌ تُرِيدُ أَنْ تُعَذِّبَنِي بِهِ يَوْمَ لِقَائِكَ يَا رَبَّ الْعَالَمِينَ»

"Ey benim Rabbim olan Allâh! Ey Kur'ân'ı indiren! İşte kendisinde Kur'ân indirilmiş olan Ramazan Ayı şu anda bitmiştir.

Ey Rabbim! Ey bütün âlemlerin Rabbi! Bu gecenin fecri doğarak ramazan çıkarken Sana kavuşacağım günde kendisiyle bana azap etmeyi dileyeceğin bir günahımın kalmasından Senin keremli Zâtına sığınırım." *(İbnü'l-Cevzî, Kitâbu'n-nûr fî fezâili'l-eyyâmi ve'ş-şühûr, Süleymaniye Kütüphanesi, Nâfiz Paşa:٣٢٩, Verak:24)*

ŞEVVAL AYINDA KILINACAK NAMAZLAR

Şevval Ayının 1. Günü Olan Bayram Günü (8 ağustos perşembe günü) **Namazı:** Bayram namazından sonra dört rekat kılınıp, birinci rekatta Fâtiha'dan sonra Sebbihisme Rabbike'l-E'lâ Sûresi, ikinci rekatta Şems Sûresi, üçüncü rekatta Duhâ Sûresi, dördüncü rekatta Elem Neşrah Sûresi birer kere okunur, her bir rekatta sûrelerin ardından yirmi bir kere İhlâs Sûresi okunur.

Şevvalin Altısında (13 ağustos salı gününden bir önceki gece veya o gün) altı rekat kılınarak her rekatta Târık Sûresi kıraat olunur, selamdan sonra **Rasûlüllâh** *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*e yüz kere salevât-ı şerîfe okunur. *(Muhammed ibni Hatîrüddîn, el-Cevâhiru'l-hams, sh:62)*

ŞEVVAL AYINDA KILINACAK ÇOK MÜHİM BİR NAMAZ OLAN "ÂZATLILAR NAMAZI"

Enes *(Radıyallâhu Anh)*dan rivayet edilen bir hadîs-i şerîfte **Rasûlullâh** *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)* şöyle buyurmuştur:

"Her kim Şevval ayı içerisinde gece veya gündüz sekiz rekat kılar, her rekatında Fâtiha Sûresi'nden sonra on beş kere İhlas Sûresi okur, namazını bitirince yetmiş kere 'Sübhânellâh' deyip yetmiş kere de bana salevât okursa beni hak ile peygamber olarak gönderen Allâh-u Te'âlâ adına yemin ederim ki Allâh-u Te'âlâ o kişi için kalbine hikmet pınarları akıtır ve dilini hikmetle konuşturur, ayrıca Allâh-u Te'âlâ ona dünyanın derdini ve devâsını gösterir.

Yine beni hak ile peygamber olarak gönderen Allâh-u Te'âlâ'ya yemin ederim ki, her kim bu namazı tarif edildiği üzere kılarsa namazın son secdesinden başını kaldırmadan Allâh-u Te'âlâ onun günahlarını bağışlar, öldüğünde ise affedilmiş bir şehid olarak vefat eder.

Hangi bir kul bu namazı seferdeyken kılarsa Allâh-u Te'âlâ mutlaka ona istediği yere gidip gelmeyi kolay eder, eğer borcu varsa Allâh-u Te'âlâ borcunu ödettirir ve Allâh-u Te'âlâ'dan bir isteği varsa onu yerine getirir.

Beni hak ile peygamber olarak gönderen Allâh-u Te'âlâ'ya yemin ederim ki, hangi bir kul bu namazı kılarsa okuduğu her âyet-i kerîmeye ve her harfine mukābil olarak Allâh-u Te'âlâ kendisine cennette bir mahrefe verir."

Bunun üzerine: "Yâ **Rasûlellâh**! Mahrefe de nedir?" diye sual edilince: **"Cennetteki bahçelerdir ki, ağaçlarından bir ağacın altında atlı süvari yüz yıl dolaşır da o ağacı**(n kapladığı alanı gezmeyi) **bitiremez"** buyurdu. *(Abdülkādir el-Ğeylânî, el-Ğunye, 2/249)*

GÜNAHLARI DÖKEN, RIZIK GENİŞLİĞİ NASİP EDEN VE ŞEHİT OLARAK ÖLMEYİ SAĞLAYAN MÜHİM BİR DUA

İmâm-ı Gazâlî *(Rahimehullâh)*ın ***"İhyâ-u Ulûmiddîn"*** isimli eserinde şöyle bir kıssa zikretmiştir: Bir adam gelerek **Halife Mansur**'a bazı hakikatleri arz edip onu doğruya irşâd edince **Halife Mansur** ağlamış ve o zâtın sözlerine hak vermiş.

Halife bu olayın ardından namaz kıldırdıktan sonra o kişi gözden kaybolmuş, bunun üzerine halife muhafızlarından birine derhal o zâtın bulunmasını emretmiş ve aksi takdirde kendisini cezalandıracağını söylemiş.

Muhafız o zâtı caminin bir köşesinde bulunca halifenin kendisini istediğini söylemiş ama o zat halifenin bu isteğini reddedince, muhafız o zâta, halifeye gitmediği takdirde kendi hayatının tehlikeye gireceğini arz edip ondan bu isteğe itaat etmesini istirham etmiş, bunun üzerine o zat cebinden üzerinde dua yazan bir kağıt çıkarıp muhafıza vererek: "Korkma, sana bir şey yapamaz. Bu ferec (kurtuluş) duasını al ve yanında taşı" demiş.

Muhafız, o zata: "Bu duanın fazileti nedir?" diye sorunca, o zat: "Her sabah akşam bu duayı okuyanın günahları dökülür, hataları mahvolur, mutluluğu devam eder, duası kabul olur, rızkı genişler, umduğunu bulur, hasmına gâlip gelir, **Allâh** katında sıddıklardan yazılır ve o kişi şehid olarak ölür" demiş.

Muhafız bu kağıdı alıp halifenin yanına giderek durumu ona anlatınca, halife kağıdı görmek istemiş ve kağıda bakınca muhafıza on bin dirhem vererek: "Kurtuldun, artık serbestsin. Şunu bil ki o zat **Hızır** *(Aleyhisselâm)*dı" demiş.

İşte bu dua şöyledir:

«اَللّٰهُمَّ كَمَا لَطَفْتَ فِي عَظَمَتِكَ دُونَ اللُّطَفَاءِ وَعَلَوْتَ بِعَظَمَتِكَ عَلَى الْعُظَمَاءِ وَعَلِمْتَ مَا تَحْتَ أَرْضِكَ كَعِلْمِكَ بِمَا فَوْقَ عَرْشِكَ وَكَانَتْ وَسَاوِسُ الصُّدُورِ كَالْعَلَانِيَةِ عِنْدَكَ وَعَلَانِيَةُ الْقَوْلِ كَالسِّرِّ فِي عِلْمِكَ، وَانْقَادَ كُلُّ شَيْءٍ لِعَظَمَتِكَ وَخَضَعَ كُلُّ ذِي سُلْطَانٍ لِسُلْطَانِكَ، وَصَارَ أَمْرُ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ كُلُّهُ بِيَدِكَ، اِجْعَلْ لِي مِنْ كُلِّ هَمٍّ أَمْسَيْتُ فِيهِ فَرَجًا وَمَخْرَجًا، اَللّٰهُمَّ إِنَّ عَفْوَكَ عَنْ ذُنُوبِي وَتَجَاوُزَكَ عَنْ خَطِيئَتِي وَسَتْرَكَ عَلَى قَبِيحِ عَمَلِي، أَطْمَعَنِي أَنْ أَسْأَلَكَ مَا لاَ أَسْتَوْجِبُهُ مِنْكَ مِمَّا قَصَّرْتُ فِيهِ، أَدْعُوكَ آمِنًا وَأَسْأَلُكَ مُسْتَأْنِسًا فَإِنَّكَ الْمُحْسِنُ إِلَيَّ وَأَنَا الْمُسِيءُ إِلَى نَفْسِي فِيمَا بَيْنِي وَبَيْنَكَ، تَتَوَدَّدُ إِلَيَّ بِنِعَمِكَ مَعَ غِنَاكَ عَنِّي وَأَتَبَغَّضُ إِلَيْكَ بِالْمَعَاصِي مَعَ فَقْرِي إِلَيْكَ وَلٰكِنَّ الثِّقَةَ بِكَ حَمَلَتْنِي عَلَى الْجَرَاءَةِ عَلَيْكَ، فَعُدِ اللّٰهُمَّ بِفَضْلِكَ وَإِحْسَانِكَ عَلَيَّ إِنَّكَ أَنْتَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ»

"Ey Allâh! Azametin içerisinde bütün latif (görünmez)lerden daha latif olup, yüceliğinle bütün büyüklerden yüce olduğuna göre, Arş'ının üstünde olanları bildiğin gibi, yerin altında olanları da bildiğine göre, kalplerde olan vesveseler Senin katında ayan beyan olup Senin ilminde sözün açığı ile gizlisi bir olduğuna göre, her şey Senin azametin karşısında boyun eğmiş olup, her saltanat sahibi Senin (o yüce) Saltanatının karşısında alçaldığı ve dünya ile âhiretin bütün işleri Senin (kudret) elinde olduğuna göre; kendisinde akşamladığım /sabahladığım/ her sıkıntıdan benim için bir kurtuluş ve çıkış nasip eyle.

Ey Allâh! Senin (bugüne kadar) benim günahlarımı affetmen, hatalarımı görmezden gelmen ve kötü amellerimi (teşhir etmeyip) örtmen, yaptığım eksikliklerden dolayı Senden istemeyi hak etmediğim şeyleri (bundan sonrası için de) isteyebilmem hususunda beni umutlandırdı.

Ben Sana (reddolunmaktan) emin olarak dua ediyorum ve ünsiyet içerisinde (Sana âşinâ olarak) Senden istiyorum, şüphesiz ki Sen bana daima iyilik edensin, ben ise kendimle Senin arandaki konularda nefsime kötülük eden biriyim.

Sen bana muhtaç olmadığın halde nimetlerinle bana Kendini sevdiriyorsun, ben ise Sana muhtaç olduğum halde günahlarla Seni kendime kızdırıyorum.

Lakin Senin rahmetine olan güvenim beni yine de Senden isteme cüretine sevk etmiştir, ne olur tekrar lütfunu ve iyiliğini bana döndür, zira tevbeleri çokça kabul eden ve ziyade acıyan Sensin ancak Sen." *(İmâm-ı Gazâlî, el-İhyâ, 2/353)*

Not: Bu dua akşama göre yazılmıştır, sabah okunduğunda ise altı çizili kırmızı yerde «أَصْبَحْتُ» diye okunur.

RASÛLÜLLÂH *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*'İN YAĞMUR DUALARI

1) Câbir ibni Abdillâh *(Radıyallâhu Anhümâ)* şöyle anlatmıştır:

عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللهِ رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُمَا قَالَ: أَتَتِ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَوَاكِي، فَقَالَ «اَللّٰهُمَّ اسْقِنَا غَيْثًا مُغِيثًا مَرِيئًا نَافِعًا غَيْرَ ضَارٍّ عَاجِلًا غَيْرَ آجِلٍ»

"**Rasûlüllâh** *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*e (kuraklık ve kıtlık sıkıntısı yüzünden) ağlayanlar geldi. Bunun üzerine **Rasûlüllâh** *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*:

«اَللّٰهُمَّ اسْقِنَا غَيْثًا مُغِيثًا مَرِيئًا نَافِعًا غَيْرَ ضَارٍّ عَاجِلًا غَيْرَ آجِلٍ»

'Ey Allâh! Bize bir yağmur ver ki, bol olsun, afiyetli olsun, bereketli olsun, faydalı olsun, zararlı olmasın, hemen olsun, hiç gecikmesin' diye dua buyurdu." *(Ebû Dâvûd, İstiskâ:3, no:1171, 1/454)*

2) Amr ibni Şu'ayb'ın, babası vasıtasıyla dedesi (Abdullah ibn-i Amr İbn-i Âs)den *(Radıyallâhu Anhüm)*den rivayet ettiğine göre:

عَنْ عَمْرِو بْنِ شُعَيْبٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُمْ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا اسْتَسْقَى، قَالَ «اَللّٰهُمَّ اسْقِ عِبَادَكَ وَبَهَائِمَكَ، وَانْشُرْ رَحْمَتَكَ، وَأَحْيِ بَلَدَكَ الْمَيِّتَ»

"**Rasûlüllâh** *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)* yağmur duası yaptığı zaman:

«اَللّٰهُمَّ اسْقِ عِبَادَكَ وَبَهَائِمَكَ، وَانْشُرْ رَحْمَتَكَ، وَأَحْيِ بَلَدَكَ الْمَيِّتَ.»

'Ey Allâh! Kullarına ve hayvanlarına yağmur ver, rahmetini her tarafa yay ve ölü olan beldeni (yeşilliklerle) **dirilt'** buyururdu." *(Ebû Dâvûd, İstiskā:3, no:1178, 1/457)*

3) Âişe *(Radıyallâhu Anhâ)* şöyle anlatmıştır:

عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهَا قَالَتْ: شَكَا النَّاسُ إِلَى رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قُحُوطَ الْمَطَرِ فَأَمَرَ بِمِنْبَرٍ فَوُضِعَ لَهُ فِي الْمُصَلَّى وَوَعَدَ النَّاسَ يَوْمًا يَخْرُجُونَ فِيهِ، فَخَرَجَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حِينَ بَدَا حَاجِبُ الشَّمْسِ فَقَعَدَ عَلَى الْمِنْبَرِ فَكَبَّرَ وَحَمِدَ اللهَ، ثُمَّ قَالَ «إِنَّكُمْ شَكَوْتُمْ جَدْبَ دِيَارِكُمْ وَاسْتِئْخَارَ الْمَطَرِ عَنْ أَوَانِ زَمَانِهِ وَقَدْ أَمَرَكُمُ اللهُ أَنْ تَدْعُوهُ، وَوَعَدَكُمْ أَنْ يَسْتَجِيبَ لَكُمْ، ثُمَّ قَالَ اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ اَلرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ، مَالِكِ يَوْمِ الدِّينِ لَا إِلٰهَ إِلَّا اللهُ يَفْعَلُ مَا يُرِيدُ اَللّٰهُمَّ أَنْتَ لَا إِلٰهَ إِلَّا أَنْتَ الْغَنِيُّ وَنَحْنُ الْفُقَرَاءُ أَنْزِلْ عَلَيْنَا الْغَيْثَ وَاجْعَلْ مَا أَنْزَلْتَ لَنَا قُوَّةً وَبَلَاغًا إِلَى حِينٍ ثُمَّ رَفَعَ يَدَيْهِ فَلَمْ يَزَلْ فِي الرَّفْعِ حَتَّى بَدَا بَيَاضُ إِبْطَيْهِ، ثُمَّ حَوَّلَ إِلَى النَّاسِ ظَهْرَهُ وَقَلَبَ أَوْ حَوَّلَ رِدَاءَهُ وَهُوَ رَافِعٌ يَدَيْهِ ثُمَّ أَقْبَلَ عَلَى النَّاسِ وَنَزَلَ فَصَلَّى رَكْعَتَيْنِ فَأَنْشَأَ اللهُ سَحَابًا فَرَعَدَتْ وَبَرَقَتْ، ثُمَّ أَمْطَرَتْ بِإِذْنِ اللهِ فَلَمْ يَأْتِ مَسْجِدَهُ حَتَّى سَالَتِ السُّيُولُ فَلَمَّا رَأَى سُرْعَتَهُمْ إِلَى الْكِنِّ ضَحِكَ حَتَّى بَدَتْ نَوَاجِذُهُ فَقَالَ: أَشْهَدُ أَنَّ اللهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ وَأَنِّي عَبْدُ اللهِ وَرَسُولُهُ»

"Bir kere insanlar yağmur yağmamasından **Rasûlüllâh** *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*e şikayet ettiler. Bunun üzerine **Rasûlüllâh** *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)* bir minber (getirilmesini) emretti. Ardından **Rasûlüllâh** *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)* için (sahradaki) namazgâha bir minber konuldu.

Sonra insanlara (duaya) çıkacakları belirli bir gün tayin etti ve o vakit geldiğinde güneşin ilk göründüğü bir zamanda minbere çıkıp oturdu. Sonra tekbir getirip **Allâh-u Te'âlâ**'ya hamd etti.

Ardından da: '(Ey insanlar!) Siz memleketinizin kuraklığından ve yağmurun gecikmiş olduğundan şikayet ettiniz. Elbette ki **Allâh-u Te'âlâ** Kendisine dua etmenizi size emretmiş, dualarınızı kabul edeceğini de size vaad etmiştir' buyurdu ve:

«اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ اَلرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ مَالِكِ يَوْمِ الدِّينِ لَا إِلٰهَ إِلَّا اللهُ يَفْعَلُ مَا يُرِيدُ اَللّٰهُمَّ أَنْتَ لَا إِلٰهَ إِلَّا أَنْتَ الْغَنِيُّ وَنَحْنُ الْفُقَرَاءُ أَنْزِلْ عَلَيْنَا الْغَيْثَ، وَاجْعَلْ مَا أَنْزَلْتَ لَنَا قُوَّةً وَبَلَاغًا إِلَى حِينٍ»

'O Rahmân ve O Rahîm olan Allâh'ın ismiyle (duama başlıyorum). **Bütün hamdler** (ve övgüler) **tüm âlemlerin Rabbi olan Allâh'a mahsustur.** (Yine bütün hamdler, dünyada mümin-kâfir ayırmaksızın her bir kuluna son derece acıyan ve gerçek manada sadece Kendisi nimet vermekte olan) **O Rahmân'a,** (âhirette yalnız iman edenleri son derecede esirgeyecek olan hakiki nimet sahibi) **O Rahîm'e, o din gününün Mâliki** (ve ceza gününün yegâne sahibi)**ne** (mahsustur).

Dilediğini yapan Allâh-u Te'âlâ'dan başka hiçbir ilâh yoktur. Ey Allâh! Sen öyle bir İlâhsın ki Senden başka hiçbir ilâh yoktur. Hiçbir şeye muhtaç olmayan yalnız Sensin, biz ise muhtaçlarız.

Bize yağmur yağdır ve yağdırdığın yağmuru bize uzun bir zamana kadar kuvvet ve kifâyet (yeterli rızık) **yap'** diye dua etti.

Sonra **Rasûlüllâh** *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)* (mübarek) ellerini (semaya doğru) kaldırdı. Hatta koltuk altlarının beyazlığı görülünceye kadar onları yukarı kaldırmaya devam etti. Sonra arkasını insanlara çevirdi ve elleri kalkık vaziyette hırkasını (kıtlık bolluğa dönsün diye) tersine çevirdi ya da alt üst etti.

Ardından insanlara karşı döndü ve (minberden) indi, hemen iki rekat namaz kıldı. O anda **Allâh Azze ve Celle** bir bulut peyda etti. Derken gök gürledi ve şimşek çaktı ve **Allâh-u Te'âlâ**'nın izniyle yağmur yağdı.

Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)* mescidine varıncaya kadar seller aktı. **Rasûlüllâh** *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)* insanların süratle barınaklara koştuklarını görünce, azı dişleri görünecek şekilde gülümseyerek: **'Şahitlik ediyorum ki, muhakkak Allâh-u Te'âlâ her şeye Kâdir'dir ve ben elbette Allâh'ın kulu ve Rasûlüyüm'** buyurdu." *(Hâkim, el-Müstedrek, no:1225, 1/476)*

ŞİDDETLİ FIRTINA ÂNINDA OKUNACAK DUALAR

Öncelikle şunu ifade edelim ki **İmâm-ı Nevevî** *(Rahimehullâh)*ın ***"el-Ezkâr"*** isimli eserindeki beyânı vechile; **İbni Abbâs** *(Radıyallâhu Anhümâ)* rüzgârın bela ve musibet ya da rahmet getirebileceği hakkında Kur'ân-ı Kerîm'deki şu âyet-i kerîmeleri okumuştur:

a) Allâh-u Te'âlâ, Hûd *(Aleyhisselâm)*ı inkâr eden Âd kavmi üzerine gönderdiği rüzgar hakkında şöyle buyurmuştur:

﴿فَأَمَّا عَادٌ فَاسْتَكْبَرُوا فِي الْأَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ وَقَالُوا مَنْ أَشَدُّ مِنَّا قُوَّةً أَوَلَمْ يَرَوْا أَنَّ اللهَ الَّذِي خَلَقَهُمْ هُوَ أَشَدُّ مِنْهُمْ قُوَّةً وَكَانُوا بِآيَاتِنَا يَجْحَدُونَ ۞ فَأَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ رِيحًا صَرْصَرًا فِي أَيَّامٍ نَحِسَاتٍ لِنُذِيقَهُمْ عَذَابَ الْخِزْيِ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَلَعَذَابُ الْآخِرَةِ أَخْزَى وَهُمْ لَا يُنْصَرُونَ﴾

"Âd (toplumun)**a gelince; onlar yer**(yüzün)**de** (zulüm ve) **haksız olarak iyice büyüklendiler ve** (boylarının uzunluğuna ve bedenlerinin büyüklüğüne aldanarak)**: 'Kuvvet bakımından bizden daha güçlü olan kimdir?!' dediler.**

Onlar, kendilerini yaratmış olan O Allâh'ın, gerçekten O'nun, kuvvet bakımından onlardan daha güçlü olduğunu hiç mi görmediler?! Bir de onlar Bizim âyetlerimizi (hak olduklarını) **bile bile inkâr etmekteydiler.**

Bu sebeple Biz o en yakın (dünya) **hayat**(ın)**da kendilerine alçaklık azabını tattıralım diye onlar üzerine** (yedi gece sekiz gün süren) **o uğursuz günlerde dondurucu soğuk bir rüzgâr gönderdik** (de, dağlardan kayaları elleriyle yontup kaldıracak kadar güçlü olan ve metrelerce uzunluktaki dizlerine kadar yerin dibine gömülerek birbirine tutunan o kavmi, böylece havaya kaldırıp birbirine çarptırarak içi boş hurma kütükleri gibi yere serdik).

Âhiret azabı ise (dünya azabının vereceği rezilliğe göre) **daha fazla rezil edicidir. Zaten onlar** (orada herhangi bir sûretle kendilerinden azabın kaldırılması için) **yardım olunmazlar."** *(Fussilet Sûresi:15-16)*

b) Allâh-u Te'âlâ başka bir âyet-i kerîmesinde yine Âd kavmini helak eden rüzgar hakkında şöyle buyurmaktadır:

﴿وَفِي عَادٍ إِذْ أَرْسَلْنَا عَلَيْهِمُ الرِّيحَ الْعَقِيمَ ۞ مَا تَذَرُ مِنْ شَيْءٍ أَتَتْ عَلَيْهِ إِلَّا جَعَلَتْهُ كَالرَّمِيمِ﴾

"Âd (toplumun)**da da üzerlerine o** (hayırsız ve bereketsiz olan, ne bir yağmur, ne de bir aşlama faydası sağlamayan) **kısır rüzgârı salıverdiğimiz zaman** (büyük bir âyet açıklamıştık). **O** (rüzgâr), **herhangi bir şey üzerine vardıysa, onu çürüyüp dağılmış bir şey gibi yapmadan bırakmıyordu."** *(Zâriyât Sûresi:41-42)*

c) Allâh-u Te'âlâ rüzgârın rahmet vesilesi olması hakkında ise şöyle buyurmaktadır:

﴿وَأَرْسَلْنَا الرِّيَاحَ لَوَاقِحَ فَأَنْزَلْنَا مِنَ السَّمَاءِ مَاءً
فَأَسْقَيْنَاكُمُوهُ وَمَا أَنْتُمْ لَهُ بِخَازِنِينَ﴾

"Biz rüzgârları, (yağmur yüklü bulutları) **taşıyıcılar halinde gönderdik de, bu sebeple gökten bir su indirdik ve onu size içecek yaptık. Sizler ise asla ona** (ulaşmaya) **gücü yeten kimseler değilsiniz."** *(Hıcr Sûresi:22)*

d) Allâh-u Te'âlâ yine rüzgârın insanlara bir rahmet olabileceği hakkında şöyle buyurmaktadır:

﴿وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ يُرْسِلَ الرِّيَاحَ مُبَشِّرَاتٍ وَلِيُذِيقَكُمْ مِنْ رَحْمَتِهِ﴾

"O (kuzey ve güney rüzgârlarıyla, güneydoğudan esen sabâ) **rüzgârları**(nı, yağmuru) **müjdeleyiciler olarak salıvermesi de O'nun** (varlığının, birliğinin ve üstün kudretinin nişan ve) **âyetlerindendir. Tâ ki O,** (ekip-biçmek, kötü kokuyu gidermek ve ağaçları sulamak gibi sayısız nimet ve) **rahmetinden bir kısmını** (rüzgârlar sebebiyle) **size tattırsın."** *(Rûm Sûresi:46'dan)*

Ebû Hureyre *(Radıyallâhu Anh)*dan rivayet edilen bir hadîs-i şerifte **Rasûlüllâh** *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)* rüzgârın hem bereket, hem de azap getirebileceği hususunu şöyle ifade buyurmuştur:

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «اَلرِّيحُ مِنْ رَوْحِ اللهِ، فَرَوْحُ اللهِ تَأْتِي بِالرَّحْمَةِ وَتَأْتِي بِالْعَذَابِ فَإِذَا رَأَيْتُمُوهَا فَلَا تَسُبُّوهَا، وَسَلُوا اللهَ خَيْرَهَا، وَاسْتَعِيذُوا بِاللهِ مِنْ شَرِّهَا»

"Rüzgâr Allâh-u Te'âlâ'nın rahmetindendir. Allâh-u Te'âlâ'nın rahmeti (olan bu rüzgâr) **bereket de getirir, azap da getirir. Onu**(n kuvvetle estiğini) **gördüğünüz zaman** (sakın darlanıp da) **ona sövmeyin** (lânet okumayın)**, Allâh-u Te'âlâ'dan onun hayrını isteyin, kötülüğünden de Allâh-u Te'âlâ'ya sığının."** *(Ebû Dâvûd, Edeb:114, no:5099, 4/486; İmâm-ı Nevevî, el-Ezkâr, sh:208)*

Bu sadette okunacak dualar ise şunlardır:

1) Âişe *(Radıyallâhu Anhâ)* şöyle anlatmıştır:

عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهَا قَالَتْ كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا عَصَفَتِ الرِّيحُ قَالَ «اَللّٰهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ خَيْرَهَا وَخَيْرَ مَا فِيهَا وَخَيْرَ مَا أُرْسِلَتْ بِهِ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّهَا وَشَرِّ مَا فِيهَا وَشَرِّ مَا أُرْسِلَتْ بِهِ»

"Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)* rüzgar estiği zaman:

«اَللّٰهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ خَيْرَهَا وَخَيْرَ مَا فِيهَا وَخَيْرَ مَا أُرْسِلَتْ بِهِ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّهَا وَشَرِّ مَا فِيهَا وَشَرِّ مَا أُرْسِلَتْ بِهِ»

'Ey Allâh! Muhakkak ki ben bu rüzgârın hayrını, ondaki (hayırlı) **şeylerin hayrını ve gönderildiği şeyin hayrını istiyorum. Bu rüzgârın kötülüğünden, ondaki** (şerli) **şeylerin şerrinden ve gönderildiği şeyin şerrinden Sana sığınıyorum'** derdi." *(Müslim, İstiskā:4, no:2122, 3/26)*

2) Âişe *(Radıyallâhu Anhâ)* şöyle anlatmıştır:

عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهَا قَالَتْ إِنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ إِذَا رَأَى نَاشِئًا فِي أُفُقِ السَّمَاءِ تَرَكَ الْعَمَلَ وَإِنْ كَانَ فِي صَلَاةٍ ثُمَّ يَقُولُ «اَللّٰهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّهَا»، فَإِنْ مُطِرَ قَالَ «اَللّٰهُمَّ صَيِّبًا هَنِيئًا»

"Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)* gökyüzünün ufkunda bir bulut parçası gördüğü zaman, namazda olsa bile (kısa keserek o) işi bırakır ve:

«اَللّٰهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّهَا»

'Ey Allâh! Bunun kötülüğünden Sana sığınırım' buyururdu. Eğer yağmur yağarsa:

«اَللّٰهُمَّ صَيِّبًا هَنِيئًا»

'Ey Allâh! Bol olsun, bereketli olsun' buyururdu." *(Ebû Dâvûd, Edeb:114, no:5101, 4/487)*

3) Übeyy ibni Ka'b *(Radıyallâhu Anh)*dan rivayet edilen bir hadîs-i şerifte **Rasûlüllâh** *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)* şöyle buyurmuştur:

عَنْ أُبَيِّ بْنِ كَعْبٍ رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ «لَا تَسُبُّوا الرِّيحَ فَإِذَا رَأَيْتُمْ مَا تَكْرَهُونَ، فَقُولُوا اَللّٰهُمَّ إِنَّا نَسْأَلُكَ مِنْ خَيْرِ هٰذِهِ الرِّيحِ وَخَيْرِ مَا فِيهَا وَخَيْرِ مَا أُمِرَتْ بِهِ وَنَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ هٰذِهِ الرِّيحِ وَشَرِّ مَا فِيهَا وَشَرِّ مَا أُمِرَتْ بِهِ»

"Rüzgâra sövmeyin (lânet okumayın)**, eğer** (o rüzgârda fırtına gibi) **hoşunuza gitmeyen bir şey görürseniz:**

«اَللّٰهُمَّ إِنَّا نَسْأَلُكَ مِنْ خَيْرِ هٰذِهِ الرِّيحِ وَخَيْرِ مَا فِيهَا وَخَيْرِ مَا أُمِرَتْ بِهِ، وَنَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ هٰذِهِ الرِّيحِ وَشَرِّ مَا فِيهَا وَشَرِّ مَا أُمِرَتْ بِهِ»

'Ey Allâh! Biz Senden, bu rüzgârın hayrını, ondaki şeylerin hayrını ve emredilmiş olduğu şeyin hayrını istiyoruz, yine Biz, bu rüzgârın şerrinden, ondaki şeylerin şerrinden ve emredilmiş olduğu şeyin şerrinden Sana sığınıyoruz' deyin." *(Tirmizî, Fiten:65, no:2252, 4/521)*

4) Seleme ibni'l-Ekva' *(Radıyallâhu Anh)* şöyle anlatmıştır:

عَنْ سَلَمَةَ بْنِ الْأَكْوَعِ رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ قَالَ: كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا اشْتَدَّتِ الرِّيحُ يَقُولُ «اَللّٰهُمَّ لَقْحًا لَا عَقِيمًا»

"Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)* rüzgâr şiddetli estiği zaman:

«اَللّٰهُمَّ لَقْحًا لَا عَقِيمًا»

'Ey Allâh! Yağmur getiren (rüzgâr) **olsun, kısır olmasın'** diye dua buyururdu." *(Hâkim, el-Müstedrek, no:7770, 4/318)*

5) İbni Abbâs *(Radıyallâhu Anhümâ)* şöyle anlatmıştır:

عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ تَعَالٰى عَنْهُمَا قَالَ مَا هَبَّتْ رِيحٌ قَطُّ إِلا جَثَا النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلٰى رُكْبَتَيْهِ، وَقَالَ «اَللّٰهُمَّ اجْعَلْهَا رَحْمَةً وَلَا تَجْعَلْهَا عَذَابًا اَللّٰهُمَّ اجْعَلْهَا رِيَاحًا وَلا تَجْعَلْهَا رِيحًا»

"Ne zaman bir rüzgâr esse mutlaka **Rasûlüllâh** *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)* iki dizi üzerine çöker ve:

«اَللّٰهُمَّ اجْعَلْهَا رَحْمَةً وَلَا تَجْعَلْهَا عَذَابًا اَللّٰهُمَّ اجْعَلْهَا رِيَاحًا وَلا تَجْعَلْهَا رِيحًا»

'Ey Allâh! Bu rüzgârı (bizim için bir) **rahmet** (vesilesi) **yap, onu** (sakın bir) **azap** (vesilesi) **yapma. Ey Allâh! Onları** (rahmet) **rüzgârlar**(ı) **yap,** (azap) **rüzgâr**(ı) **yapma'** buyururdu." *(İmâm-ı Şafi î, el-Müsned, no:361, 1/81)*

Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*in bu duasındaki "Rüzgârlar yap, rüzgâr yapma" sözünün hikmeti; Kur'ân-ı Kerîm'de "Rüzgâr"ın "er-Riyâh (Rüzgârlar)" ifade-i celîlesiyle cemi olarak daima rahmet rüzgârları anlamında, müfred olarak ise azap manasında kullanılmasına mebnî olsa gerektir.

ESMÂULLÂHİ'L-HÜSNÂ

KIRK YEDİNCİ İSM-İ ŞERÎF «اَلْحَكِيمُ» İSM-İ ŞERÎFİ

İmâm-ı Zerrûk, Mâu'l-'Ayneyn, İmâm-ı Şebrâvî ve **Yûsuf-u Nebhânî** (Rahimehumüllâh)ın beyanları vechile; «اَلْحَكِيمُ» ism-i şerîfi "Yaptığı bütün işler doğru ve yerinde olan, hükmünde yanlış bulunmayan yegâne hikmet sahibi" demektir.

Hakîm olan Zât "Mahlûkatı çok güzel bir şekilde yaratan, kazâ ve kaderi îcâbı yarattığı şekil tam ve mükemmel olan" demektir.

el-Hakîm ism-i şerîfi "Hikmet" kökünden doğmuştur. Bu da "Küçüğünden büyüğüne bütün mahlukatı bir tertip ve düzen doğrultusunda yaratmak" demektir.

Hakîm hikmet sahibi demektir. Hikmet ise eşyanın en faziletlisini, ilimlerin en üstünüyle bilmek demektir. Dolayısıyla mutlak manada Hakîm olan yalnız **Allâh-u Te'âlâ**'dır. Çünkü en üstün ve hiçbir zaman zâil olmayacak olan ezelî ve ebedî ilim sadece **Allâh-u Te'âlâ**'ya aittir. İşte bundan dolayıdır ki bir meslekte ileri seviyede olanlara da mecâzî olarak "Hakîm" denilmektedir.

Allâh-u Te'âlâ Kur'ân-ı Kerîm'de birçok yerde Kendi Zâtını bu ism-i şerîfle müsemmâ kılmıştır ki şu iki âyet-i kerîme buna bir örnektir:

﴿هُوَ الَّذِي يُصَوِّرُكُمْ فِي الْأَرْحَامِ كَيْفَ يَشَاءُ لَا إِلٰهَ إِلَّا هُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ﴾

"Ancak O'dur O Zât ki, (erkeklik, dişilik, siyahlık ve beyazlık gibi şekillerden hangisini) **nasıl dilemekteyse rahimlerde size öylece sûret vermektedir. O** (saltanatında) **Azîz ve** (yönetiminde) **Hakîm olan Zât'tan başka hiçbir ilâh yoktur."** (Âli Imrân Sûresi:6)

﴿إِنَّ اللهَ كَانَ عَلِيمًا حَكِيمًا﴾

"Şüphesiz ki Allâh dâima (çok iyi bilen bir) **Alîm ve** (tüm hükümlerinde son derece isabetli bir) **Hakîm olmuştur."** (Nisâ Sûresi:11'den)

Halîmî *(Rahimehullâh)* bu ism-i şerîfle alakalı olarak şöyle demiştir: "Hakîm, söylediği her söz ve yaptığı her iş doğru olandır. Böyle bir sıfatla nitelenmek de ancak **Allâh-u Te'âlâ**'ya yakışır. Çünkü yaptığı bütün fiiller doğrudur, eserleri mükemmeldir ve hiçbir kusuru yoktur. Bu kadar doğru, sağlam ve mükemmel eserler ancak Hakîm olan bir Zât tarafından yapılabilir. Bu hiç kusursuz ve mükemmel işlerin hayat, ilim ve kudret sahibi biri tarafından yapılmış olması zorunlu olduğu gibi, hikmet sahibi biri tarafından da yapılmış olması zorunludur."

Hattâbî *(Rahimehullâh)* da bu konuda şöyle demiştir: "Hakîm, mahlûkatı sağlam ve eksiksiz bir şekilde yaratandır. Bu ism-i şerîf 'Müf'il (Muhkim)' kalıbından 'Fa'îl (Hakîm)' kalıbına dönüştürülmüştür. Mahlûkatın kusursuzca yaratılması demek, bunların güzel bir tertip (düzen) üzere ve herkes tarafından takdirle karşılanan bir yapıyla oluşturulması demektir. Yoksa her yaratığın sağlam yapılı ve yıkılmaz olduğu kastedilmemektedir.

Çünkü bu âlemde, karınca gibi son derece zayıf yapılı varlıklar da bulunmaktadır. Ancak bu tür varlıklarda bulunan yaratılış sanatı da, tıpkı göklerin, yerin, dağların ve daha nice büyük varlıkların yaratılışı **Allâh-u Te'âlâ**'nın varlığına delalet ettiği gibi, bizleri eserden müessire yani bunları yaratan bir yaratıcının varlığına ulaştırmaktadır.

Nitekim **Allâh-u Te'âlâ** Kendisinin mükemmel yaratıcılığını bize:

﴿اَلَّذِي أَحْسَنَ كُلَّ شَيْءٍ خَلَقَهُ﴾

'O Zât ki, kendisini yaratmış olduğu her şeyi (pek sağlam, yararlı ve) **güzel yapmıştır'** (Secde Sûresi:7'den) âyet-i kerîmesi ile bildirmektedir.

Allâh-u Te'âlâ burada varlıkların dış görünümlerinin güzelliğinden ziyade en güzel şekilde yaratılışına işaret etmektedir. Çünkü maymun ve domuz gibi birçok hayvanda dış görünüm güzelliği bulunmamaktadır. Bu yüzden âyet-i kerîmede yaratılan her varlığın en güzel bir yaratılış şekli ve tertibiyle yaratıldığı kastedilmektedir.

Allâh-u Te'âlâ mahlûkatı dilediği şekillerde, dilediği görünümlerde ve dilediği biçimlerde yaratmıştır. **Allâh-u Te'âlâ** bütün varlıkları bir tertip üzere yarattığını bize şöyle haber vermektedir:

﴿وَخَلَقَ كُلَّ شَيْءٍ فَقَدَّرَهُ تَقْدِيرًا﴾

'Her şeyi O yaratmıştır da böylece onu (kendisi hakkında dilediği özelliklere elverişli bir şekilde) **tam bir ayarlama ile takdir etmiştir.** (Nitekim O yaratıkların en mükemmeli olan insanı; akıl, idrak, düşünce, yönetim, farklı sanatları geliştirme gibi birçok özelliklere kabiliyetli şekilde yaratmıştır.)' (Furkân Sûresi:2'den)

Hikmet, bir şeyi yapanın onu ne için yaptığıyla alâkalıdır. Yani hikmet, bir şeyi yapanın o işi yapma gayesiyle ilgili bir kavramdır. Dolayısıyla bir işi bir gaye ile yapmayan kimse hakkında hikmet düşünülemez. Hikmeti kabul etmeyen, **Allâh-u Te'âlâ**'ya tam manasıyla hamd edemez ve O'nu eksikliklerden münezzeh tutamaz."

Kuşeyrî *(Rahimehullâh)* da bu hususta şöyle demiştir: "**Allâh-u Te'âlâ**'nın hikmetindeki sırları kimse bilemez. O ne yaptıysa hepsi yerli yerindedir."

Kulun bu ism-i şerîfle alakalanması cihetinden nasibi; var olan her şeyde **Allâh-u Te'âlâ**'nın bir hikmeti olduğunu düşünerek vâkıâta (meydana gelen hâdiselere) bakmasıdır.

Bu ism-i şerîfle ahlâklanmak cihetinden kulun nasibi ise; sözünde ve işinde hak üzere olmasıdır.

Bununla birlikte her kim **Allâh-u Te'âlâ**'nın Hakîm olduğunu idrak ederse, hiçbir şey hususunda O'na itiraz etmez, verdiği hükümlerden hiçbiri hakkında ileri geri konuşmaz ve **Allâh-u Te'âlâ**'nın yaptığı her şeyi güzel görür.

Bu ism-i şerîfi idrak etmenin faydası ise her şeyde bir hikmeti bulunan ve akıl sahiplerini derin bir hayrette bırakan **Allâh-u Te'âlâ**'yı yüceltmek ve O'na kulluk etmektir.

Hikmet **Allâh-u Te'âlâ**'nın kullarına nasip edeceği çok kıymetli bir haldir. Nitekim **Allâh-u Te'âlâ** kendisine hikmet denilen bu ince marifetin kıymeti hakkında şöyle buyurmaktadır:

﴿يُؤْتِي الْحِكْمَةَ مَنْ يَشَاءُ وَمَنْ يُؤْتَ الْحِكْمَةَ فَقَدْ أُوتِيَ خَيْرًا كَثِيرًا﴾

"O (Allâh-u Te'âlâ), **hikmeti** (peygamberliği, Kur'ân-ı Kerîm'in okunuşuyla, manasıyla ve tefekkürüyle ilgili bilgileri, Sünnet'e vukûfiyeti, fıkıh ilmini, sözde ve davranışta isabeti, Allâh-u Te'âlâ'yı tanıma anlamına gelen tasavvufu, vesvese ile ilhâmın arasını ayıracak kabiliyeti ve sâir faydalı ilimleri) **dilediğine verir. Kime hikmet verilirse, muhakkak ki ona çok büyük bir hayır verilmiş** (demek)**tir."** (Bakara Sûresi:269'dan)

Yine **Allâh-u Te'âlâ** hikmet sahibi olan **Dâvûd** (Aleyhisselâm)ı methederken şöyle buyurmaktadır:

﴿وَآتَيْنَاهُ الْحِكْمَةَ وَفَصْلَ الْخِطَابِ﴾

"Biz ona hikmet (nübüvvet, üstün ilim, güzel amel ve Zebûr kitabı) **ile** (hakkı bâtıldan) **ayırıcı** (kararları net bir şekilde ifade eden) **bir hitâbet verdik."** (Sâd Sûresi:20'den)

(İmâm-ı Zerrûk, Şerhu Esmâillâhi'l-hüsnâ, sh:76-77; Muhammed Şebrâvî, Fevâidü'l'ızzi'l-esnâ fi şerhi esmâillâhi'l-hüsnâ, sh:57-58; eş-Şeyh Mâu'l-Ayneyn, Fâtiku'r-ratk alâ Râtıkı'l-fetk, sh:331; Yûsuf en-Nebhânî, Sa'âdetü'd-dâreyn, sh:515; Hâmid Ahmed et-Tâhir, el-Câmi'u li esmâillâhi'l-hüsnâ, sh:90-95)

«اَلْحَكِيمُ» İSM-İ ŞERÎFİNİN BAZI HAVÂSSI

1) Bu ism-i şerîfi zikretmeye devam eden kişi âfetlerden ve korktuğu şeylerden korunur. Ayrıca kendisine hikmet verilir.

2) Bu ism-i şerîfi her sabah yetmiş sekiz (78) kere zikreden kişiye **Allâh-u Te'âlâ** ilim ve hikmet ihsân buyurur, kalbi mârifetullâh (Allâh-u Te'âlâ'yı tanıma şuuru) ile dolar ve dilinden hikmetli sözler sudûr eder.

(Yûsuf ibni İbrâhîm, Kazâu'l-hâcât ve teysîrü'l-mühimmât bi zikri esmâillâhi'l-hüsnâ, sh:39-40; eş-Şeyh Mâu'l-Ayneyn, Fâtiku'r-ratk alâ Râtiku'l-fetk, sh:331; İmâm-ı Zerrûk, Şerhu Esmâillâhi'l-hüsnâ, sh:76-77; Muhammed Şebrâvî, Fevâidü'l'ızzi'l-esnâ fi şerhi esmâillâhi'l-hüsnâ, sh:57-58; Yûsuf en-Nebhânî, Sa'âdetü'd-dâreyn, sh:515; Seyyid Süleyman el-Hüseynî, Kenzü'l-havâs, 1/110-114)

ESMÂ-İ HÜSNÂ MANZUMESİ VE HAVÂSSI

Bu başlık altında siz kıymetli okurlarımıza; Halvetiyye tarikatının Derdîriyye kolunun kurucusu Mısırlı büyük mutasavvıf ve fakih **Ahmed ibni Muhammed ed-Derdîr el-Mâlikî el-Adevî el-Halvetî** *(Rahimehullâh)* ın, **Allâh-u Te'âlâ**'nın esmâ-i hüsnâsını beyitlerle ifade ettiği ve her beyitte geçen ism-i şerîflerin sırrına erebilmek için o beytin kaç kere okunması gerektiğini bizlere arz ettiği ***"et-Teveccühü'l-esnâ fî nazmı esmâillâhi'l-hüsnâ"*** isimli eserindeki beyitleri sizlere takdim etmeye çalışacağız.

Bahsettiğimiz bu eseri şerh eden **İmâm-ı Derdîr** *(Rahimehullâh)* ın talebesi **Ahmed ibni Muhammed es-Sâvî el-Mâlikî el-Halvetî ed-Derdîrî** *(Rahimehullâh)* ***"Şerhu'l-Manzûmeti'd-Derdîriyye"*** isimli şerhinin mukaddimesinde bu beyitlerin kıymetini ifade etme sadedinde bizlere şu malumatı açıklamıştır:

"Benim üstadlarımın üstadı, asrımızın imamı, sahasında tek kutup, nur saçan kandil, bereketlere vesile ve rahmetlere sebep olup kıymeti büyük küçük herkes arasında bilinen kıymetli ve değerli hocam **Ahmed ibni Muhammed ed-Derdîr el-Mâlikî el-Adevî el-Halvetî** *(Rahimehullâh)* ın kaleme almış olduğu bir esmâ-i hüsnâ manzumesi olan ***'et-Teveccühü'l-esnâ fî nazmı esmâillâhi'l-hüsnâ'*** isimli eser, bahr-i bî pâyan (dipsiz okyanus) misali olan sırlar ve birçok hayır, bereketler içeren duaları ihtivâ etmesi bakımından sahasında eşsiz olan bir şaheserdir.

Zaten bu manzûmenin müellifi olan üstadım **Ahmed ed-Derdîr** *(Rahimehullâh)* da: 'Bu manzûmedeki her beyit dünya ve âhiretin hayırlarını cem eden ve kendisini okuyanın duasının kabul edilmesi için yeterli olan müstakil bir zikirdir' demiştir.

Bu manzûmedeki ilimler üstadım **Ahmed ed-Derdîr** *(Rahimehullâh)*ın lisanından dökülen en son ilâhî ilimlerdir ki bir gece vakti birden bunların hepsi hatırına gelmiş ve kalkıp tümünü kağıda dökmüştür yani hepsi ilhâm-ı Rabbânîdir. Dolayısıyla bu beyitlerin hepsi ganimet bilinmelidir.

Nitekim ârifler şöyle demişlerdir:

«أَنْفَعُ عِلْمٍ يُؤْخَذُ عَنْ أَهْلِ اللهِ آخِرُ كَلَامِهِمْ لِأَنَّهُ زُبْدَةُ مَعَارِفِهِمْ وَجَوَامِعُ أَسْرَارِهِمْ»

'Allâh dostlarından alınacak en faydalı ilim son sözleridir. Çünkü o sözler, bu zatların marifetlerinin özü ve (mânevî) sırlarının toplandığı yerdir.'

Üstadım **Ahmed ed-Derdîr** *(Rahimehullâh)*ın bana bildirdiğine göre kendisi bu manzûmeyi bir gün ve gecede üç kere okurdu. Kendisine gönül verenler de bu manzumeyi okumaya devam etmişler ve nihayet küçük bir bitkinin akarsuya karışıp gitmesi gibi onların ruhları da bu beyitlerde ifade edilen sırların mânevî iklimine karışıp gitmiştir."

Toplam 68 beyitten oluşan manzûme-i mübârekeye başlıyoruz:

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

1.Beyt-i Şerîf

تَبَارَكْتَ يَا اَللّٰهُ رَبِّي لَكَ الثَّنَا
فَحَمْدًا لِمَوْلَانَا وَشُكْرًا لِرَبِّنَا

"Ey Allâh! Bereketin ve hayrın ne kadar çoktur.
Ey Rabbim! Övgüler Sana mahsustur.
Mevlâmıza hamdolsun, Rabbimize şükrolsun."

2.Beyt-i Şerîf

بِأَسْمَائِكَ الْحُسْنٰى وَأَسْرَارِهَا الَّتِي
أَقَمْتَ بِهَا الْأَكْوَانَ مِنْ حَضْرَةِ الْغِنَا

"En güzel isimlerin ve onların o yüce sırları hürmetine (Senden isterim) ki,
Sen hiçbir şeye muhtaç olmamana rağmen tüm yaratıkları
o isimlerle var ettin."

Not: Bu ilk iki beyit manzûmenin mukaddimesi olduğundan bunlarda herhangi bir havâs mevcut değildir.

3.Beyt-i Şerîf

فَنَدْعُوكَ يَا اَللّٰهُ يَا مُبْدِعَ الْوَرٰى
يَقِينًا يَقِينَا الْهَمَّ وَالْكَرْبَ وَالْعَنَا

"Ey Allâh! Ey mahlûkatı yoktan var eden Zât!
Biz Senden isteriz,
Öyle yakînî bir inanç ki bizi dertten, sıkıntıdan ve meşakkatten
muhafaza eylesin."

Bu Beytin Havâssı

Bu beyit, yakînî imana kavuşarak dünya ve âhiretin sıkıntılarından korunmak için altmış altı (66) kere okunur. *(Ahmed es-Sâvî, Şerhu'l-Manzûmeti'd-Derdîriyye, sh:109-115; es-Seyyid Muhammed Alevî el-Mâlikî, Ebvâbü'l-ferac, sh:215)*

ERBA'ÎN-İ İDRÎSİYYE
OTUZ DOKUZUNCU İSM-İ ŞERÎF

«يَا قَرِيبُ الْمُجِيبُ الْمُدَانِي دُونَ كُلِّ شَيْءٍ قُرْبُهُ، يَا قَرِيبُ»

"Ey (mânevî) ***yakınlığı her şeyin ilerisinde olup*** (duaları) ***kabul edici ve*** (kuluna şah damarından) ***yakın olan! Yâ Karîb!"***

BU İSM-İ ŞERÎFİN BAZI HAVÂSSI

1) Dua ettikten sonra bu ism-i şerîfi okuyan kişinin duası kabul olur.

2) Bu ism-i şerîf **Allâh-u Te'âlâ**'nın kemâlî olan isimlerindendir. **Allâh-u Te'âlâ** bu ism-i şerîfi **İsmail** *(Aleyhisselâm)*a inzal buyurmuş, o zat da bu ism-i şerîfin bereketiyle kurban edilmekten kurtulmuştur.

3) Bu ism-i şerîfi günde bin kere okuyan kişinin bütün istekleri gerçekleşir.

4) Her gün bin üç yüz altmış (1360) kere olmak üzere, bu ism-i şerîfi kırk gün boyunca okuyan kişi, bu ism-i şerîfin bütün sırlarına nâil olur.

5) Günde beş yüz (500) kere olmak üzere kırk gün boyunca bu ism-i şerîfi zikreden kişiye bütün inatçı ve kötü fiil sahibi olan kişiler itaat edip sözünü dinlerler.

Ayrıca bu kişi **Şeytan**'ın vesveselerinden de kurtulur.

6) Her kim içerisinde güneşin ya da ayın tutulacağı bir ayın başlangıcından başlayarak her gün bu ism-i şerîfi bin dokuz yüz dokuz (1909) kere olmak üzere bir ay boyunca okuyup, güneş veya ay tutulması olduğunda da küsûf (güneş tutulması) namazını ya da hüsûf (ay tutulması) namazını kılarsa, **Allâh-u Te'âlâ** o kişiyi düşmanlarına karşı galip kılar ve her hususta onu zafere kavuşturur.

(Şihâbüddîn es-Sühreverdî, Şerhu'l-esmâi'l-erba'în, Yazma Nüsha, Ayasofya, no:377, verak:115; Muhammed ibni Hatîrüddîn, el-Cevâhiru'l-hams, sh:277-279; Allâme Şeyh Muhammed et-Tûnusî, er-Ravzatü's-sündüsiyye fi'l-esmâi'l-İdrîsiyyeti's-Sühreverdiyye, sh:61)